

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออกทิสติกด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมี

Chulalongkorn University

ส่วนร่วม ในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา

Pillar of the Kingdom

นางสาวพรศิริ บรรจงประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
THE ENHANCEMENT AND DEVELOPMENT OF SOCIAL SKILLS OF AUTISTIC
CHILDREN USING PARTICIPATORY ACTION RESEARCH PROCESSES IN
MAINSTREAMING SCHOOLS: A MULTI – CASE STUDY
Pillar of the Kingdom

Miss Pornsiri Banjongprasert

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Research
Department of Educational Research and Psychology
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2009
Copyright of Chulalongkorn University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

Pillar of the Kingdom

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก
ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม:

พหุกรณีศึกษา

โดย

นางสาวพรศิริ บรรจงประเสริฐ

สาขาวิชา

วิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณี แกมเกต

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณี แกมเกต)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตตินันท์ บุญสถิตกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.วันทยา วงศ์ศิลปภิรมย์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

ง

พรศิริ บรรจงประเสริฐ: การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา. (THE ENHANCEMENT AND DEVELOPMENT OF SOCIAL SKILLS OF AUTISTIC CHILDREN USING PARTICIPATORY ACTION RESEARCH PROCESSES IN MAINSTREAMING SCHOOLS: A MULTI - CASE STUDY) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ.ดร.วรวรรณี แกมเกตุ, 247 หน้า.

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม : พหุกรณีศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (2) ศึกษาวิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ (3) ศึกษาผลของการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติเพื่อร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยทำการศึกษาในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม พบว่า นักเรียนยังให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มน้อย ขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้าหากกลุ่ม และยังขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม 2) ด้านการสื่อสาร พบว่านักเรียนยังไม่ค่อยพูดคุยกับเพื่อนทั้งในเวลาเรียนและเวลาพัก รวมทั้งไม่เป็นฝ่ายเริ่มต้นการสนทนากับผู้อื่นก่อน และ 3) ด้านปฏิสัมพันธ์ พบว่านักเรียนมักแยกตัวออกจากเพื่อน อยู่คนเดียวเป็นส่วนใหญ่ และจะไม่เข้าไปร่วมเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อน
2. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยอาศัยความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก โดยแบ่งเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้ 1) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น 2) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง 3) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก และ 4) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ โดยปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินงานของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติ (Act) 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) และ 4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน (Reflect) ซึ่งผลจากการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทำให้ได้กิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมห้องสมุด 2) กิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน” 3) กิจกรรมเกมฐาน 4) กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่ม และ 5) กิจกรรมเรียนไวโอลิน
3. ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมพบว่านักเรียนมีทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้านดีขึ้น รวมทั้งนักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ใช้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม

ภาควิชา.....วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา.....ลายมือชื่อ.....

สาขาวิชา.....วิจัยการศึกษา.....ลายมือชื่อ.....ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา...2552

5183819927 : MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEYWORDS : PARTICIPATORY ACTION RESEARCH / AUTISTIC CHILDREN / SOCIAL SKILLS

PORNSIRI BANJONGPRASERT: THE ENHANCEMENT AND DEVELOPMENT OF SOCIAL SKILLS OF AUTISTIC CHILDREN USING PARTICIPATORY ACTION RESEARCH PROCESSES IN MAINSTREAMING SCHOOLS: A MULTI - CASE STUDY. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. WANNEE KAEMKATE, Ph.D., 247 pp.

The objectives of an application of participatory action research to develop social skills of autistic children in mainstreaming schools: A multi - case study are (1) to study social skills of autistic children through participatory action research, (2) to investigate the processes that enhance and develop social skills of autistic children through participatory action research, and (3) to study the outputs of implementation of participatory action research to enhance and develop social skills of autistic children. Participatory research of teachers, parents, autistic students, and ordinary students was conducted in mainstreaming schools in Bangkok Metropolitan to enhance and develop the social skills of autistic children. The data collection processes used were observation, interview, focus group and literature survey. The research data were analyzed by employing content analysis and inductive conclusion.

The research results were:

1. There were 3 main social skills of autistic children that should be developed: 1) the participatory skill in group activity i.e. autistic children slightly participate group activities, they lack of enthusiasm and self-responsibility. 2) the communication skill i.e. autistic children do not start talking with others first. There rarely speak with their classmates during the class and the break time. And 3) the interaction skill i.e. autistic children tend to isolate themselves form others. They don't joy activities with their classmates

2. The participatory action research used to enhance and develop social skills of autistic children was designed into four models working with relevant persons as following 1) the participatory action research collaborating between the researcher and the advisers 2) the participatory action research collaborating between the advisers and the parents 3) the participatory action research collaborating between the adviser and the autistic students teachers and 4) the participatory action research collaborating between the advisers and the ordinary students. All four models were conducted by 4 steps ranging from 1) planning 2) acting 3) observation and 4) reflection. Five activities developed for supporting the social skills of autistic children were composed of 1) library activities 2) peer for peer activities 3) game activities 4) group competition activities and 5) music (violin) activities.

3. By applying participatory action, it was found that the three main social skills of the autistic student have been improved and resulted in satisfaction of the students and their parents.

Department : Educational Research and Psychology...

Student's Signature

Field of Study : Educational Research

Advisor's Signature

Academic Year : 2009

กิตติกรรมประกาศ

ข้าพเจ้าคงไม่สามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี หากขาดความกรุณาและความช่วยเหลือจากรองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ แกมเกตุ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่สำคัญอย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งท่านรองศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.วันทยา วงศ์ศิลป์ภิรมย์ และรองศาสตราจารย์ ดร.จิตตินันท์ บุญสถิตกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้ความกรุณาให้คำชี้แนะในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่มีค่าต่อการปรับปรุงเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูล ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนทุกท่านที่ข้าพเจ้าใช้เป็นสนามวิจัยและเป็นกรณีศึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ ด้วยความกรุณา ความเมตตาและความร่วมมือจากทุกท่านเป็นอย่างดี ทำให้การทำวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) คณาจารย์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และคณาจารย์ทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจข้าพเจ้าเสมอมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาสนีย์ วรรณเวช ศิลป์ อาจารย์รุ่งอรุณ ลียะวณิช อาจารย์บุษกร เลิศวีระศิริกุล อาจารย์พัฒน์นรี มูลปา อาจารย์กฤชรัตน์ วิทยเวช และอาจารย์ดวงพร ช้องเกี้ยวพันธุ์

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ คอยให้คำปรึกษาและให้กำลังใจที่ดีกับข้าพเจ้าเสมอมา ทำให้ข้าพเจ้ามีความมุ่งมั่นในการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จและขอขอบคุณเพื่อนๆ ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาทุกคนที่คอยช่วยเหลือข้าพเจ้าอย่างกัลยาณมิตร ตลอดจนคอยให้กำลังใจเสมอมาจนทำให้การทำวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญแผนภาพ.....	ฏ
บทที่	
1.บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ตอนที่ 1 ความหมายและลักษณะของเด็กออทิสติก.....	11
ตอนที่ 2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการทางสังคม ของเด็กออทิสติกและพฤติกรรมทางสังคมของวัยเด็กตอนกลาง.....	25
ตอนที่ 3 ทักษะทางสังคม.....	33
ตอนที่ 4 ความหมายของการจัดการเรียนร่วม และการจัดการเรียนร่วม สำหรับเด็กออทิสติก.....	48
ตอนที่ 5 การวิจัยปฏิบัติการ.....	58
ตอนที่ 6 การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา.....	68
ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	77

บทที่	หน้า
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
ส่วนที่ 1 การศึกษาภาคสนาม.....	79
ส่วนที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	94
ส่วนที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	95
ส่วนที่ 4 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	101
ตอนที่ 1 บริบทของโรงเรียนร่วมใจ.....	102
ตอนที่ 2 สภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก.....	105
ตอนที่ 3 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก.....	118
ตอนที่ 4 ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครู ประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ ต่อทักษะทาง สังคมของเด็กออทิสติก.....	148
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	176
สรุปผลการวิจัย.....	182
อภิปรายผลการวิจัย.....	189
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้.....	196
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	197
รายการอ้างอิง.....	198
ภาคผนวก.....	206
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	207
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	209
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	211
ภาคผนวก ง รูปภาพประกอบการวิจัยและตารางกิจกรรมการปฏิบัติงาน ห้องสมุด.....	221
ภาคผนวก จ แผนกิจกรรมและตารางปฏิบัติการกิจกรรมห้องสมุด	229
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	247

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่	
1. การวินิจฉัยโรคออทิซึม.....	17
2. พัฒนาการทางสังคมของเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 9 ปี.....	43
3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย.....	81
4. ระยะเวลาและแนวทางในการดำเนินงาน.....	83
5. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น....	88
6. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับ ผู้ปกครอง.....	90
7. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอน เด็กออทิสติก.....	91
8. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับ เด็กปกติ.....	93
9. เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	97
10. ทักษะทางสังคมของกรณีศึกษาที่ 1 ด.ช. วัช (นามสมมติ).....	113
11. ทักษะทางสังคมของกรณีศึกษาที่ 2 ด.ช. เนตร (นามสมมติ).....	114
12. ทักษะทางสังคมของกรณีศึกษาที่ 3 ด.ช. คุณ (นามสมมติ).....	115
13. สรุปทักษะทางสังคมของกรณีศึกษาทั้ง 3 คน จากการศึกษาเอกสาร การสังเกตและ การสัมภาษณ์.....	117
14. สรุปผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น.....	123
15. การคัดเลือกกิจกรรมสำหรับ ด.ช.วัช (นามสมมติ).....	125
16. การคัดเลือกกิจกรรมสำหรับ ด.ช.เนตร (นามสมมติ).....	125
17. การคัดเลือกกิจกรรมสำหรับ ด.ช.คุณ (นามสมมติ).....	126
18. สรุปผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง.....	130
19. สรุปผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็ก ออทิสติก.....	134
20. สรุปผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ.....	137

ตารางที่		หน้า
21.	สรุปผลกิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ออทิสติกตามความสนใจและความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน.....	143
22.	แสดงจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด.....	144
23.	แสดงจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน”.....	144
24.	แสดงจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมเกมฐาน.....	145
25.	แสดงจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม.....	145
26.	แสดงจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมเรียนไวโอลิน.....	146
27.	สรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทาง สังคม.....	166
28.	สรุปความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมและ พัฒนาทักษะทางสังคม.....	173

สารบัญแนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	ปัจจัยการเกิดภาวะออทิสติกสเปคตรัม	16
2	ความสัมพันธ์ของปัจจัยสามปัจจัยซึ่งกำหนดกันและกันระหว่างพฤติกรรม (B) บุคคล ซึ่งได้แก่ ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่นๆ (P) และสภาพแวดล้อม (E).....	28
3	วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการ.....	62
4	ความต่อเนื่องและเกี่ยวข้องของสัมพันธ์ของการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
5	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	77
6	สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น ครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก และครูประจำชั้นกับเด็กปกติ.....	87
7	กิจกรรมห้องสมุด.....	140
8	กิจกรรมเกมฐาน.....	140
9	กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม.....	141
10	การสนทนากลุ่มนักเรียนปกติ.....	163

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพ หากคนส่วนใหญ่ในประเทศมีคุณภาพแล้วย่อมส่งผลต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในที่สุด และจากกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รัฐตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรของชาติในทุกๆด้านด้วยการวางรากฐานการศึกษาให้มั่นคง รัฐจะต้องพัฒนาคนให้พร้อมที่จะเผชิญกับวิถีชีวิตและให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวมในอนาคต สังคมปัจจุบันจึงเร่งการพัฒนาคุณภาพของทุกคนโดยให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ทุกคนได้พัฒนาตามศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (พัชรี จีวพัฒนกุล, 2549)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า และเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็คือ การศึกษา ดังนั้นการศึกษาจึงนับได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้บุคคลเป็นประชากรที่มีคุณภาพ ทั้งนี้การที่ประชากรมีคุณภาพจะช่วยส่งเสริมให้ประชากรพร้อมที่จะดำรงชีวิตได้อย่างราบรื่นและมีความสุข รวมถึงช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านสังคม ชุมชน และประเทศชาติ ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 4 ได้ให้ความหมายของการศึกษาว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเอื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต จุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพนั้น จะต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เพราะเด็กถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยพัฒนาชาติในอนาคต เด็กทุกคนจึงควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็เด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือด้อยโอกาสในลักษณะใดก็ตาม ในปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคคลที่มีความต้องการพิเศษในทุกด้าน ดังจะเห็นได้จากการรับรองสิทธิของบุคคลที่มีความต้องการพิเศษใน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 43 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย” รวมถึงจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 หมวดที่ 2 กล่าวถึง สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาในมาตรา 10 ว่า “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ” วรรคสามระบุว่า การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือตามความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคล ซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการศึกษาที่ให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความรู้สึกว่าถูกคัดออกไปจากสังคมและเกิดความรู้สึกว่าเหว ช่วยไม่ให้เกิดที่มีความต้องการพิเศษเกิดปมด้อย (สุชา จันทร์อม, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fabes & Martin (2003) ที่พบว่า การแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้อยู่ตามลำพังหรืออยู่ในกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยกัน จะยิ่งสร้างความบกพร่องให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพิ่มขึ้น และถ้าเด็กที่มีความต้องการพิเศษถูกแยกออกไปจะทำให้เกิดความรู้สึกแตกต่าง ความไม่เข้าใจกัน เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อตัวเอง การปรับตัวเข้าหากันเกิดได้ยาก อีกทั้งการที่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ จะช่วยให้เด็กได้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำรงชีพร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข เมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (อุบล เล่นวารี, 2542)

เด็กออทิสติกจัดเป็นเด็กพิเศษกลุ่มหนึ่งที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในสังคม ซึ่งพบได้ในเด็กทั่วโลกไม่จำกัดพื้นฐานทางสังคม จากการยืนยันของ The National Autistic Society และการสำรวจในต่างประเทศพบว่ามีเด็กออทิสติกอยู่ในสังคมประมาณ 4-5 คนต่อ 10,000 คน อีกทั้งยังมีนักวิจัยคาดการณ์จากสัญญาณที่เกิดขึ้นว่าอัตราการเกิดของเด็กออทิสติกนั้นอาจสูง

เท่ากับ 23 คนต่อ 10,000 คน โดยจะพบในเด็กชายมากกว่าเด็กหญิง (สุไปรมา สีสยามณี, 2543) สำหรับประเทศไทยแม้จะยังไม่มีการศึกษาการระบาดวิทยาในประเทศไทย แต่จากสถิติของเด็กออทิสติกที่ใช้บริการของศูนย์สุขวิทยาจิต ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการแก่เด็กออทิสติกและครอบครัวโดยตรง แสดงให้เห็นว่าในแต่ละปีพบว่าจำนวนเด็กออทิสติกมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เด็กกลุ่มนี้ถ้าไม่ได้รับการดูแลเหมาะสมก่อนอายุ 5 ปีก็จะกลายเป็นบุคคลปัญญาอ่อนไปในที่สุด (เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2540) ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแสดงออกของศักยภาพของตนได้ไม่เต็มที่ ในทางกลับกันถ้าเด็กกลุ่มนี้ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตั้งแต่ระยะแรกเริ่มและมีความต่อเนื่องจนสามารถพูดได้ก่อนอายุ 5 ปีบ่งบอกได้ว่ามีพยากรณ์โรคที่ดี นั่นคือเด็กออทิสติกจะเรียนรู้ได้ดีขึ้นเข้าใจโลกรอบตัวและโต้ตอบกลับโลกภายนอกได้ดีขึ้น เด็กได้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่กับผู้คนและดำเนินชีวิตได้ใกล้เคียงกับเด็กปกติ (อุทุมพร ตรังคสมบัติ, 2545) จากการศึกษาวิจัยพบว่าเด็กออทิสติกเมื่อถูกส่งเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติมักไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากมีปัญหาสำคัญในการเข้ากับเพื่อน การเล่นและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางด้านพัฒนาการ ด้านการสื่อสารด้วยภาษา ทั้งภาษาถ้อยคำและไม่ใช้ภาษา ถ้อยคำ และด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2543) จะเห็นได้ว่าปัญหาในการเข้าสังคมเป็นมูลฐานของเด็กออทิสติก เนื่องจากเด็กออทิสติกขาดความเข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคม การสร้างปฏิสัมพันธ์จะเป็นลักษณะฝ่ายเดียวและไม่เป็นธรรมชาติ พฤติกรรมทางสังคมและความรู้สึกไม่สมวัย โดยมากจะต่ำกว่าวัยไม่ใส่ใจสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวหรือบุคคลรอบข้างหรือกับบุคคลในครอบครัว (เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2545) จากพฤติกรรมต่างๆเหล่านี้ ทำให้เด็กออทิสติกไม่เป็นที่ต้องการหรือยอมรับของเพื่อน ซึ่ง Ericson (1950) ได้ให้ความสำคัญของวัยเด็กว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ ถ้าหากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดความไว้วางใจต่อผู้อื่น แต่ถ้าเด็กประสบสิ่งที่ไม่พึงพอใจ ประสบการณ์รอบตัวเด็กจะทำให้เด็กขาดความสุขมองโลกในแง่ร้าย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rubin & Ross (1987) อ้างถึงใน สุวรรณ วิริยะประยูร, 2529) พบว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนในวัยเด็กมีผลกระทบต่อพัฒนาการในระยะต่อมากอย่างมา บุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนบ่อยครั้งและเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงบวกจะทำให้มีพัฒนาการด้านต่างๆมากกว่าหรือดีกว่าบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนน้อยครั้ง และเป็นปฏิสัมพันธ์เชิงลบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Feldman (1998) and Owens (2002) ที่พบว่าเด็กที่ได้รับความนิยมนิยมส่วนใหญ่มีทักษะในการเข้าสังคมได้ดี พุดจาสื่อสารได้เหมาะกับกาลเทศะ

เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกที่ผู้อื่นแสดงออก มีการแบ่งปันและสามารถรักษาการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาทักษะทางสังคมนั้นมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ เพราะมนุษย์จะดำรงชีวิตให้อยู่รอดและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขได้นั้น ทักษะทางสังคมถือว่ามีค่าเป็นอย่างมาก เนื่องจากมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีความเป็นอยู่ที่ต้องช่วยเหลือ และเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ในวัยเด็กจะต้องการเพื่อนเล่นเพื่อนเรียนและเพื่อนร่วมกิจกรรม เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็ต้องการเพื่อนคู่คิดและเพื่อนร่วมงาน มนุษย์มีพื้นฐานและความสามารถแตกต่างกันจึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันอยู่ตลอดเวลา (กรมวิชาการ, 2543) ทักษะทางสังคมของแต่ละบุคคลเริ่มตั้งแต่สังคมเล็กๆ ในครอบครัวขยายออกไปเป็นสังคมในห้องเรียน สังคมในโรงเรียน สังคมในอาชีพการงาน จนถึงสังคมในชุมชน สังคมในประเทศและโลก ทุกกลุ่มสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์พึ่งพาอาศัยกัน (ศรีภักดี พึงแสงสี, 2539) การขาดทักษะทางสังคมอาจก่อให้เกิดผลในทางลบต่อบุคคลเป็นอันมาก การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยาก ก่อให้เกิดความขัดแย้งและมีปัญหาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ขาดโอกาสในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ (พัชรี จีวพัฒน์กุล, 2549)

เด็กออทิสติกเป็นเด็กที่มีความผิดปกติของพัฒนาการ เช่น มีความบกพร่องของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความบกพร่องของการสื่อสาร การแสดงพฤติกรรมซ้ำๆ และความสนใจต่อสิ่งแวดล้อมอย่างจำกัด ทำให้เด็กออทิสติกแยกตัวอยู่ลำพัง ขาดโอกาสในการรับรู้และเรียนรู้จากสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นเพื่อนำไปใช้ในการปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (Frost & Bondy, 2002 อ้างถึงใน อัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2552) ทำให้เด็กออทิสติกขาดความเข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคม การสร้างปฏิสัมพันธ์ไม่เป็นธรรมชาติ มีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่สมวัย ไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและบุคคลทั่วไป (เพ็ญแข ลิมศิลา, 2545) การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจึงมีความสำคัญมากและส่งผลต่อตัวเด็กในทุกๆ ด้าน ทั้งทางจิตใจ สังคม ทักษะทางสังคมมีความสำคัญมากเพราะเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และมีความสำคัญต่อเด็กที่จะดำรงชีวิตและทำให้การทำงานร่วมมือกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ (พัชรี จีวพัฒน์กุล, 2549) เพื่อให้เด็กออทิสติกเกิดการเรียนรู้ในการเข้าใจจิตใจตนเอง เข้าใจเพื่อนด้วยกัน เข้าใจสังคมที่เขาดำรงอยู่ เด็กออทิสติกควรที่จะได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อนำไปสู่การลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กออทิสติกสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกทุกฝ่ายและใช้หลายแนวทางร่วมกันอย่างเป็นองค์รวม (ชาญวิทย์ พรนภดล, 2545) และ (เพ็ญแข ลิมศิลา, 2541)

ดังนั้นการหาแนวทางในการช่วยเหลือเด็กออทิสติก จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก โดยเริ่มต้นจากผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรักความอบอุ่น ความเข้าใจและให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการพัฒนาทักษะทางสังคม ดังที่สภาครองเกรสแห่งสหรัฐอเมริกา กำหนดให้มีการนำผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นหนึ่งในแปดภารกิจหลักในการจัดการศึกษาปี 2000 โดยกำหนดในภารกิจที่ 8 ว่า สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ และการเรียนรู้ของผู้เรียน (Goals 2000, อ้างถึงในสุทธิศา ลิ้มสกุล, 2550) นอกจากนี้ครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเพื่อนที่เป็นเด็กปกติก็มีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเช่นกัน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและเป็นแบบอย่างให้กับเด็กออทิสติกขณะอยู่โรงเรียน ซึ่งหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยได้มีส่วนร่วมในการทำวิจัยตลอดกระบวนการ Turnbull et al (1998) ซึ่งหลักการดังกล่าวช่วยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทำให้คนในสังคมได้หันหน้าเข้าหากัน ได้มีการรับรู้และแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้สภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมดีขึ้น (Yoon, 2000)

ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม เขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่าง ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ซึ่งผู้วิจัยเลือกศึกษานักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ไม่ได้ศึกษาอยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนร่วมใจ (นามสมมติ) เนื่องจากเด็กออทิสติกเหล่านี้เป็นเด็กออทิสติกกลุ่มที่มีศักยภาพสูง (High functioning autism) สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติในห้องเรียนได้ แต่มีความบกพร่องในทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ ถึงแม้ว่าโรงเรียนร่วมใจจะเป็นโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วม แต่พบว่าการประสานความร่วมมือของครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ไม่ได้อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนยังไม่เด่นชัด ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญในส่วนนี้จึงได้หาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ไม่ได้อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียน โดยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะ

ทางสังคมของเด็กออทิสติก เพื่อให้เด็กออทิสติกสามารถมีโอกาสทัดเทียมกับเด็กปกติทั่วไปและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เด็กออทิสติกจะไม่สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเกิดความภาคภูมิใจในคุณค่าของตนเองหากไม่ได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมอันเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งอาจจะส่งผลลบตามมา แต่หากได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมได้รับการยอมรับจากเพื่อนในชั้นเรียนจะก่อให้เกิดการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ด้านการสื่อสาร รวมถึงลดการแข่งขัน กลายเป็นความมีน้ำใจ ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลถึงเด็กออทิสติกเพียงฝ่ายเดียวแต่ยังส่งผลถึงเด็กปกติด้วย ทำให้ประสบความสำเร็จทั้งทางด้านการเรียนร่วมและด้านสังคม

คำถามวิจัย

1. สภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2. วิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างไร
3. ผลของการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
3. เพื่อศึกษาผลของการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย และประเด็นที่ศึกษาวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย** กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กออทิสติกที่ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่ไม่ได้ศึกษาอยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม เขตกรุงเทพมหานคร โดยมีการเลือกสนามวิจัยและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1.1 กรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กออทิสติกที่ไม่ได้อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษที่มีความบกพร่องด้านทักษะทางสังคม คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ เนื่องจากเด็กออทิสติกที่อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษมีครูการศึกษาพิเศษคอยดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งด้านการเรียนและด้านทักษะทางสังคม รวมทั้งมีการประเมินทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นระยะอย่างต่อเนื่องแต่เด็กออทิสติกที่ไม่ได้อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนจะขาดครูการศึกษาพิเศษคอยดูแลด้านทักษะทางสังคม เหมือนกับเด็กออทิสติกที่อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษ ที่ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ของโรงเรียนร่วมใจ (นามสมมติ) โดยในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีเด็กออทิสติกที่ไม่ได้อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษที่มีความบกพร่องด้านทักษะทางสังคม คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ที่เรียนร่วมห้องเรียนเดียวกับเด็กปกติทั้งสิ้น จำนวน 3 คน โดยแบ่งออกเป็นระดับชั้นต่างๆได้ดังนี้

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 คน

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 คน

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 คน

2. **ประเด็นที่ศึกษาวิจัย** ประเด็นที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ 1) ศึกษาสภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ 2) วิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติก โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น ครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกและครูประจำชั้นกับเด็กปกติที่ร่วมมือกันในการหาแนวทางเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมและร่วมมือกันพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามแนวทางที่ได้ร่วมกันวางแผนไว้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติก โดยมุ่งส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์ และ3) ศึกษาผลของการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) ผลของการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์ และ(2) ศึกษาความพึงพอใจของเด็กออทิสติกและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กนักเรียนซึ่งได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ให้จัดอยู่ในกลุ่มภาวะออทิสซึม (Autism) ประเภทกลุ่มศักยภาพระดับสูง (High functioning autism) ซึ่งไม่ได้อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนร่วมใจ ที่มีความบกพร่องทักษะทางสังคม 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์

ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กออทิสติกทั้งด้านคำพูด ท่าทาง และการกระทำที่แสดงถึงความรู้สึกและความคิดเห็นที่มีต่อเด็กปกติห้องเรียนเดียวกัน และครูประจำชั้นขณะอยู่ในโรงเรียน มีการจัดการและแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วยทักษะด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การปฏิบัติของเด็กออทิสติก ทั้งทางด้านคำพูด ท่าทางและการกระทำ ที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม แสดงความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนได้ สามารถที่จะร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อให้งานกลุ่มหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้อื่นประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเมื่อกลุ่มต้องการได้

ด้านการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถของเด็กออทิสติกในการพูดคุยติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเข้าใจความหมายร่วมกันและเกิดการตอบสนองต่อกัน รวมถึงการสบตาและแสดงความรู้สึกผู้อื่นขณะสนทนา

ด้านปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การที่เด็กออทิสติกสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าไปร่วมเล่นกับเพื่อน รวมถึงการให้ความสนใจที่จะร่วมพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้

การส่งเสริมและพัฒนา หมายถึง การส่งเสริมให้เด็กออทิสติกได้ทำกิจกรรมต่างๆที่สอดคล้องกับความสนใจและความเหมาะสม เพื่อเพิ่มทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ให้ดีขึ้น โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กออทิสติกได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นเรียนปกติ ซึ่งการศึกษาแบบเรียนร่วมนี้ เป็นการเรียนร่วมแบบเต็มเวลา เพื่อให้เด็กออทิสติกมีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกับเด็กปกติ ได้แสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติ

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการแก้ปัญหา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยมีกระบวนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอนคือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act) 3) การสังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน (Observe) และ 4) การสะท้อนผลหลังจากการสังเกต (Reflect) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2548)

ผลที่เกิดจากการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาทักษะทางสังคม หมายถึง วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยใช้โดยอาศัยความร่วมมือของครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ ทำให้เด็กออทิสติกได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับความสนใจและสภาพของเด็กออทิสติก เช่น นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มเพิ่มขึ้น พูดคุยสื่อสาร และเล่นกับเพื่อนดีขึ้น รวมถึงความพึงพอใจในกิจกรรมที่ใช้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้ปกครองและเด็กออทิสติก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการหาแนวทางเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับสภาพของเด็กออทิสติกแต่ละคนต่อไป
2. ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับครูผู้สอน ผู้ปกครอง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก เพื่อใช้ในการวางแผนช่วยเหลือทักษะสังคมด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อนำแนวทางการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับพัฒนาเด็กออทิสติกในด้านอื่นๆ เช่น ด้านการแก้ปัญหา การช่วยเหลือตนเอง และ ความรับผิดชอบ เป็นต้น
4. ได้แนวทางเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกอันเป็นประโยชน์โดยตรงสำหรับครูผู้สอนและผู้ปกครอง เพื่อนำไปใช้หรือปรับใช้ในการฝึกเด็กในโอกาสต่อไป รวมทั้งได้แนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับครูผู้สอนเพื่อนำแนวทางดังกล่าวไปพัฒนาเด็กพิเศษกลุ่มอื่นที่มีปัญหาทักษะทางสังคมที่มีลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน
5. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารเพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มต่างๆ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยอาศัยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ โดยนำเสนอเนื้อหา ดังนี้

ตอนที่ 1 ความหมาย และลักษณะของเด็กออทิสติก

ตอนที่ 2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก และพฤติกรรมทางสังคมของวัยเด็กตอนกลาง

ตอนที่ 3 ทักษะทางสังคม

ตอนที่ 4 ความหมายของการจัดการเรียนร่วม และการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก

ตอนที่ 5 การวิจัยปฏิบัติการ

ตอนที่ 6 การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษา

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ความหมายและลักษณะของเด็กออทิสติก

ในส่วนนี้ขอนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กออทิสติก ในส่วนของความหมายและลักษณะของเด็กออทิสติก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายของเด็กออทิสติก

เด็กออทิสติกเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่งที่พบมากในการจัดการเรียนร่วม เป็นเด็กที่ต้องได้รับการช่วยเหลือและการเตรียมพร้อมในหลายๆด้าน โดยเฉพาะด้านสังคม นักการศึกษาแพทย์และผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกได้ให้คำจำกัดความและความหมายของเด็กออทิสติก ดังต่อไปนี้

จันท์ทิตา พุกษานานนท์ (2544) ได้ให้คำนิยามว่า เด็กออทิสติก คือ เด็กที่มีความผิดปกติในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ด้านการใช้ภาษา แสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ หรือหมกมุ่นกับ

สิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการผิดปกติเหล่านี้เกิดขึ้นก่อนอายุ 3 ปี และเริ่มแสดงออกให้เห็นชัดเจนเมื่อเด็กอายุมากขึ้น

เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2545) กล่าวว่าเด็กออทิสติก คือ เด็กที่มีภาวะของโรคออทิสซึม พบว่ามีความล่าช้าของพัฒนาการ คือ การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อความหมายและจินตนาการ แสดงให้เห็นจากการมีพฤติกรรมที่ผิดปกติไปจากเด็กวัยเดียวกัน เช่น อยู่ในโลกส่วนตัวของตนเอง ไม่สามารถสื่อความหมายกับบุคคลรอบข้าง เล่นกับใครไม่เป็น แสดงพฤติกรรมซ้ำ ๆ ทั้งการกระทำและความคิด

คณาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตรร่วมกับกลุ่มงานจิตเวชเด็กและวัยรุ่น สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข (2546) ให้ความหมายเด็กออทิสติกไว้ หมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้าด้านสังคม การสื่อความหมายและจินตนาการแสดงให้เห็นโดยมีพฤติกรรมที่ผิดปกติไปจากวัยเดียวกัน

ผดุง อารยะวิญญู (2546) กล่าวว่า เด็กออทิสติกมีลักษณะความบกพร่องทางสังคมและอารมณ์ คือ มีลักษณะของการבודทางจิตใจ (Mild blindness) ขาดความไวในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่น ไม่เข้าใจว่าผู้อื่นรู้อะไรบ้าง ไม่สามารถคาดเดาอารมณ์ผู้อื่นในลักษณะสนทนาได้ จึงทำ ความตกลงกับเพื่อนไม่ได้เพราะไม่รู้ว่าจะเพื่อนต้องการอะไรคาดเดาอะไร เล่นบทบาทสมมติไม่ได้

ชูศักดิ์ จันทยานนท์ (2549) นายกสสมาคมผู้ปกครองบุคคลออทิสซึมไทย กล่าวว่า เด็กออทิสติก คือเด็กที่มีความผิดปกติด้านพัฒนาการทางสังคม อารมณ์และการสื่อภาษา อาจมีหรือไม่มีภาวะปัญญาอ่อนร่วมด้วยก็ได้ อาการแรกมักพบในช่วงอายุ 30-36 เดือน หรือ 3 ขวบแรกของชีวิต สำหรับพัฒนาการทางร่างกายจะปกติดี ยกเว้นในกรณีที่มีภาวะปัญญาอ่อนร่วมด้วยก็จะมีพัฒนาการทางร่างกายล่าช้า อาการของเด็กออทิสติกที่กล่าวข้างต้นคืออาการที่เป็นปัญหาทางจิตเวชเด็กอย่างรุนแรงที่เรียกว่าออทิสซึม ซึ่งเป็นอาการที่เกิดจากความผิดปกติทางระบบประสาท แต่ยังไม่มีการสรุปสาเหตุที่แน่ชัดว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุจากการเลี้ยงดู จากความเครียดจากสภาวะแวดล้อม หรือจากปัจจัยทางชีวภาพ เช่น พันธุกรรม เป็นต้น

สมาคมเด็กออทิสติกสหรัฐอเมริกา (1978 อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู, 2541) ได้ให้ความหมายของเด็กออทิสติกว่า มีลักษณะเด่น 5 ประการ คือ

1. พัฒนาการล่าช้าหรือมีพัฒนาการไปในทางถดถอย
2. แสดงปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะแปลก ๆ หลีกเลี่ยงการมองเห็น มีปฏิริยาตอบโต้ต่อเสียงที่ได้ยิน มีการรับรู้ด้านการสัมผัสหรือความเจ็บปวดในลักษณะที่มากหรือน้อยเกินไป หรือไม่แสดงปฏิริยาตอบโต้ใด ๆ ต่อสิ่งเร้าที่กล่าวแล้ว

3. แสดงอาการสนใจต่อตนเองหรือกระตุ้นตนเอง โดยไม่ให้ความสนใจต่อสิ่งรอบตัว
4. มีปัญหาการพูดและภาษา
5. ไม่สามารถแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบผู้คน สิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ

Schopler and Mesibov (1992 อ้างถึงใน นฤมล ขวัญศิริ, 2541) ให้ความหมายของเด็กออทิสติก ว่าหมายถึง เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เนื่องจากมีปัญหาด้านการรับรู้ พัฒนาการ พฤติกรรม และมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรม

Teplin (1999) กล่าวว่าเด็กออทิสติกมีลักษณะผิดปกติทางชีวภาพของสมอง ขาดความสามารถในการสื่อสาร ขาดทักษะทางสังคม มีการเล่นและความสนใจที่จำกัด พบว่าแต่ละคนมีลักษณะแตกต่างกัน เป็นภาวะที่คงอยู่นานส่งผลต่อการแยกตัวทางสังคมและมีพฤติกรรมที่ผิดปกติ

จากคำจำกัดความและความหมายของเด็กออทิสติก สรุปได้ว่าเด็กออทิสติก หมายถึงเด็กที่มีความบกพร่องของพัฒนาการหลายด้าน คือ ความสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อสาร การจินตนาการ การเล่น การแสดงพฤติกรรม ความสนใจที่อยู่ในวงจำกัด มีปัญหาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและการคบเพื่อน และไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ทำให้บางครั้งเด็กประเภทนี้ไม่สามารถที่จะควบคุมอารมณ์ และพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่

2. สาเหตุของการเกิดภาวะออทิสซึม

ในวงการแพทย์ได้ศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะออทิสซึม แต่จากการศึกษาก็ยังไม่ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะออทิสซึมอย่างชัดเจน แต่มีข้อมูลจำนวนมากที่บ่งชี้ถึงสาเหตุ อาทิ

2.1 สาเหตุทางพันธุกรรม มีหลักฐานแสดงว่า การเกิดภาวะออทิสซึม มีส่วนเกี่ยวข้องกับพันธุกรรมพันธุ์ (Jordan, 1999) มีการค้นพบว่า ครอบครัวที่มีลูกคนหนึ่งเป็นออทิสซึมแล้ว ลูกคนอื่น ๆ มีโอกาสเสี่ยงที่จะเป็นออทิสซึมได้ร้อยละ 3 – 5 (Durand & Barlow, 1997) และจากการศึกษากับคู่แฝดที่มีอาการออทิสซึม พบว่าในคู่แฝดที่มาจากไข่ใบเดียวกัน (Monozygotic Twin) หากเด็กคนหนึ่งเป็นออทิสซึม คู่แฝดอีกคนจะมีโอกาสเป็นออทิสติกด้วยถึงร้อยละ 40 มากกว่าคู่แฝดที่เกิดจากไข่คนละใบ (Dizygtic Twin) ซึ่งจะมีโอกาสเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น (ชาติตรี วิฑูรชาติ, สุทัศน์ ยกส้าน และสันติภาพ ไชยวงศ์เกียรติ, 2546) อัตราส่วนของออทิสซึมในพื้นที่ท้องเดียวกันพบถึง 1 ใน 50 ส่วนในเด็กทั่วไปจะพบในอัตราส่วน 1 ต่อ 2,500 (เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2545)

2.2 ปัญหาแทรกซ้อนระหว่างการตั้งครรภ์และการคลอด (Curmine et al, 2000) พบว่ามารดาของเด็กออทิสติก มีประวัติของอาการแทรกซ้อนในระหว่างตั้งครรภ์ และการคลอด

มากกว่าร้อยละ 50 (สันติภาพ ไชยวงศ์เกียรติ, 2546) ในขณะที่ตั้งครรภ์มารดาเจ็บป่วยโรคบางชนิด เช่น โรคหัดเยอรมันเด็กที่เป็นโรคทิวเบอร์ริสเคอร์โรสตั้งแต่กำเนิด การที่มารดาได้รับสารตะกั่ว ในขณะที่ตั้งครรภ์การทำคลอดที่ไม่ถูกต้อง เด็กขาดออกซิเจนขณะคลอด การเจ็บป่วยภายหลังการคลอดก็เป็นปัจจัยเสี่ยงที่พบได้ในประวัติของเด็กที่เป็นออทิสติก (เพ็ญแข ลิมศิลา, 2545)

2.3 ความผิดปกติในการทำหน้าที่ของสมอง (Nurcombe et al., 2000 cited in Wing, 1996) ค้นพบหลักฐานหลายอย่างที่แสดงว่าเด็กออทิสติก มีความผิดปกติทางหน้าที่ของสมอง (Shaner, 2000 อ้างถึงใน ซารินี หว่าจิ้น, 2548) เช่น เด็กออทิสติก ร้อยละ 25 – 30 จะมีอาการของโรคลมชักในระยะเริ่มเข้าวัยรุ่น จากการตรวจคลื่นสมองด้วยไฟฟ้าในเด็กออทิสติกพบว่า มีความผิดปกติของคลื่นสมองแบบไม่เฉพาะเจาะจง (Non-specific) มากกว่าเด็กทั่วไป (เพ็ญแข ลิมศิลา, 2542 และชาติวี วิทยุชาติ, 2546) จากการทำ MRI (Magnetic Resonance Imaging) พบว่า ขนาดของสมองโตกว่าเด็กทั่วไป มีความผิดปกติในบริเวณสมองส่วนหน้า (The frontal lobe) ซึ่งทำหน้าที่แก้ปัญหา การวางแผนการเข้าใจพฤติกรรมของบุคคล ควบคุมการพูด (Granger, 2009) โดยความผิดปกติเกิดขึ้นในสมองบริเวณ Occipital lobe บริเวณ Parietal lobe (ทำหน้าที่การได้ยิน การพูดการสื่อสาร) และ Temporal lobe (ทำหน้าที่ควบคุมความจำ การจดจำหน้าที่ของบุคคล การแสดงออกทางสีหน้าอารมณ์) ซึ่งสมองส่วน Temporal lobe มีความสำคัญมาก ในคนที่สมองส่วนนี้ถูกทำลายจะแสดงพฤติกรรมคล้ายออทิซึม (Granger, 2009) สมองของผู้ป่วยออทิซึมแตกต่างจากคนทั่วไป คือ

1) เยื่อหุ้มสมองส่วนหนึ่ง (Frontal lobe) และสมองด้านข้างกะโหลก (Parietal lobe) จะทำงานช้ากว่าคนทั่วไป ซึ่งเป็นบริเวณสมองที่มีความสำคัญต่อการวางแผนและแก้ปัญหา รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลใหม่ ๆ เข้ามาและปรับเอาความสำคัญต่อการวางแผนและแก้ปัญหา รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลใหม่ ๆ เข้ามาและปรับเอาความจำเก่า ๆ ที่ไม่ได้ใช้ออกไป ผลจากการทดลองกับผู้ป่วยออทิสติกวัยผู้ใหญ่ให้คอยตามไปแตะดวงไฟที่สว่างวาบขึ้นมาพบว่าไม่สามารถทำได้ แสดงว่าสมองมีปัญหาในการปรับและบรรจุข้อมูลใหม่ ๆ เข้าไปในหน่วยความจำหรือไม่สามารถนำข้อมูลออกมาใช้ได้ทันที่ (พลอยแกมเพชร, 2545)

2) จากการผ่าตรวจเนื้อเยื่อสมองของผู้ป่วยออทิสติกที่เสียชีวิตแล้ว ตั้งแต่อายุ 5-74 ปี พบว่าเซลล์ของอะมิกดาลา (Amygdala) และฮิปโปแคมปัส (Hippocampus) ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมด้านความจำ อารมณ์ การเรียนรู้และแรงจูงใจ ความผิดปกติที่พบ คือ ลักษณะของเซลล์ในบริเวณนี้มีขนาดเล็กมาก มีจำนวนเซลล์มากกว่าคนปกติจนมองเห็นเบียดกันหนาแน่น ลักษณะเหมือนยังไม่โตเต็มที่ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2543)

3) เซลล์เพอร์คินจ์ (Purkinje cell) ตั้งชื่อตามแพทย์ที่ค้นพบเซลล์ชนิดนี้ ซึ่งเป็นเซลล์สมองส่วนล่างที่สำคัญมีจำนวนน้อยกว่าปกติ สมองส่วนล่าง (Cerebellum) เป็นศูนย์กลางการคิดคำนวณ (Bauman & Kemper, 1994 cited in Jordan, 2000) และเซลล์เพอร์คินจ์เป็นองค์ประกอบสำคัญในระบบการถ่ายโอนข้อมูลของสมองส่วนนี้ ถ้าไม่มีสมองส่วนนี้ Cerebellum ก็ไม่สามารถรับข้อมูลภายนอก คำนวณและตีความข้อมูล แล้วเตรียมให้สมองส่วนอื่น ๆ ได้ตอบข้อมูลหรือสถานการณ์ที่เข้ามานั้นได้อย่างถูกต้อง (พลอยแกมเพชร, 2545)

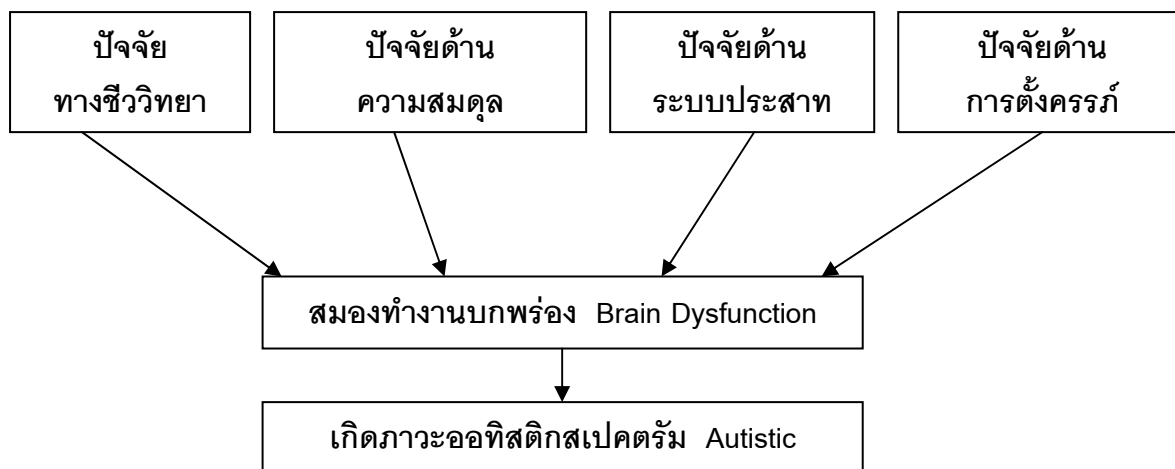
2.4 มีความผิดปกติของการสื่อสารของข้อมูลในสมอง (Neural communication) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความผิดปกติของเมตาบอลิซึมหรือการทำหน้าที่ของสารสื่อประสาท (Neurotransmitter) มีหน้าที่ควบคุมการหลับและตื่นสารสื่อประสาท ได้แก่ ซีโรโตนิน (Serotonin catecholamine), Endorphin fraction, โดปามีน เป็นผลให้มีพฤติกรรมอยู่ไม่นิ่งไม่อยู่กับที่ กระสับกระส่าย มีความเป็นไปได้ว่า Neural ที่ทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยงสมองกับส่วนอื่น ๆ มีลักษณะโตผิดปกติ ทำให้ข้อมูลที่วิ่งอยู่ในสมองมีเนื้อที่วิ่งมาก เมื่อข้อมูลมีเข้ามามากเกินไป (Overload) ก็ไปสร้างความเสียหายให้กับเซลล์เพอร์คินจ์ (สันติภาพ ไชยวงศ์เกียรติ และ ชาตรี วิฑูรชาติ, 2546)

2.5 มีความผิดปกติในระบบภูมิคุ้มกันในเด็กออทิสติก เนื่องจากระบบภูมิคุ้มกันด้านทานกลับไปทำลายระบบประสาทของตนเอง (Autoimmune disorders) (เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2545)

2.6 สาเหตุของภาวะจิตใจ แนวคิดนี้เชื่อว่า ภาวะออทิซึมในเด็ก เกิดจากความสัมพันธ์ทางลบในครอบครัว เด็กใช้กลไกป้องกันตัวแบบหลบไปอยู่ในโลกของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกกดดันและการปฏิเสธของพ่อแม่ผู้ปกครอง (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2543)

2.7 สาเหตุจากวัคซีนป้องกันโรคหัด คางทูม หัดเยอรมัน (MMR) ซึ่งให้ฉีดเมื่อเด็กอายุ 15 เดือน ผู้ปกครองเด็กออทิสติกหลาย ๆ คน ให้ทัศนะที่ตรงกันว่า เมื่อลูก ๆ ของเขาได้รับวัคซีนนี้ มีอาการที่ผิดปกติไปจากเดิม (นอน นามแฝง); แม่และเด็ก, 2545 และพลอยแกมเพชร, 2545) แต่จากการทำวิจัยข้อมูลย้อนหลังของเพลทอรา (Peltora) และคณะ ไม่พบความผิดปกติของเด็กที่สัมพันธ์กับวัคซีนแต่อย่างใด แต่ผลดังกล่าวไม่ได้ทำให้หลาย ๆ ฝ่ายหายกลางแคลงใจ จึงได้ทำการวิจัย เพื่อหาผลข้างเคียงของวัคซีน MMR ต่อไป (ประสงค์ พุกษานานนท์, 2546)

Stevenson and Other (1998) กล่าวถึงสาเหตุการเกิดภาวะออทิซึม จากปัจจัยหลายประการที่ทำให้การทำงานในหน้าที่ต่างๆของสมองไม่สมบูรณ์ เช่น ปัจจัยทางชีววิทยา ปัจจัยความไม่สมดุลของสารเคมีในสมอง ความผิดปกติในการทำงานของสมองการติดเชื้ระหว่างตั้งครรภ์ หรือขณะคลอด ซึ่งสรุปได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ปัจจัยการเกิดภาวะออทิสติกสเปกตรัม

ที่มา: (Curmine Van and Other, 1998: 4)

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การเกิดออทิสซึมนั้น ขณะนี้ยังไม่พบหลักฐานยืนยันถึงสาเหตุที่แน่ชัดว่าเกิดจากสาเหตุใด แต่มีความเชื่อว่าจะเกิดจากความผิดปกติในระบบสมองที่เป็นปัจจัยทำให้เด็กออทิสติกมีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านต่างๆ

3. การวินิจฉัย

เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กกลุ่มที่ต้องได้รับการรักษาจากแพทย์ควบคู่ไปกับการเรียนการสอน โดยการจำแนกเด็กกลุ่มนี้ออกจากเด็กปกติและเด็กกลุ่มอื่นจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเด็กออทิสติกอาจมีอาการบางอย่างร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มอื่น เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เด็กสมาธิสั้น เด็กที่มีความผิดปกติทางภาษา ดังนั้นการวินิจฉัยแยกโรคออทิสซึมจากโรคอื่นๆควรพิจารณาตามวัยของเด็กและพฤติกรรมที่แสดงถึงความผิดปกติและล่าช้าทางด้านสังคมและการสื่อความหมาย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวินิจฉัยโรคออทิสซึม

อายุ	โรค/ภาวะ	อาการและการตรวจพบ
Preschool Children - Low functioning	- M.R. - M.R.	- พัฒนาการล่าช้าในทุกๆด้าน - พัฒนาการด้านสังคม ด้านการสื่อ ความหมายและการใช้จินตนาการล่าช้า ในทุกด้าน
- High functioning	-Developmental language Disorder - Emotional disturbed - Attention deflect Hyperactivity disorder	- พัฒนาการล่าช้าในเฉพาะในด้านการ เรียนรู้ ภาษา การรับฟัง การพูดบอกถึง ความต้องการ - อารมณ์แปรปรวน ปรับตัวยาก - จะเห็นความผิดปกติเด่นชัดเมื่อเด็กเริ่ม เข้าเรียนอายุ 5-6 ปี มีพฤติกรรมอยู่ไม่สุข สมาธิสั้น ควบคุมอารมณ์ไม่ได้ - มีพัฒนาการล่าช้าในทุกด้าน
A dole Young adult - Low functioning	- M.R.	- มีความผิดปกติด้านบุคลิกภาพ แยกตัว มีความผิดปกติ คิดวุ่น
- High functioning	- Schizotypal personality Disorders - Schizophrenia	- โรคจิตเภท เด็กจะมีพฤติกรรมปกติมาจน อายุ 6 ปี จึงเริ่มแยกตัวและมีพฤติกรรม ผิดปกติทั้งท่าทาง การพูดหลงผิด ประสาทหลอน ความผิดปกติทั้งความคิด และอารมณ์

4. ลักษณะและอาการของเด็กออทิสติก

เด็กออทิสติกมีลักษณะที่แตกต่างจากเด็กปกติอย่างมาก ความผิดปกติมีความแตกต่างกันไปตามระดับความรุนแรงของแต่ละบุคคล

ดาร์รัตน์ สัตตวัชราเวช (2542), จันทิทิตา พฤกษานานนท์ (2545) และสันติภาพ ไชยวงศ์เกียรติ (2546) ได้กล่าวถึง ลักษณะอาการของเด็กออทิสติกไว้ 3 ด้าน ดังนี้

4.1 การสูญเสียด้านสังคม เช่น

- 1) พฤติกรรมเฉยเมย ไม่สนใจใคร
- 2) ไม่สบตา ไม่ค่อยมีการยิ้ม หรือส่งเสียงทักทาย
- 3) กระทบต่อบุคคล หรือ สิ่งมีชีวิตอื่นคล้ายสิ่งของ
- 4) ไม่สามารถมีปฏิริยาต่อสัมพันธ์ภาพของบุคคล เช่น ถ้ากอดเด็ก เด็กจะกอดตอบไม่เป็น
- 5) ไม่รู้ร้อน รู้หนาว ไม่รู้จักช่วยตนเองจากอันตรายต่าง ๆ เช่น เด็กถูกมดกัดเต็มเท้า แต่ทำตัวเหมือนไม่รู้สึกละเลย
- 6) ไม่สามารถลอกเลียนแบบการกระทำของคนอื่นได้
- 7) เล่นกับใครไม่เป็น
- 8) พอใจกับการอยู่เงียบ ๆ คนเดียว

4.2 การสูญเสียด้านการสื่อความหมาย (ทั้งคำพูดและไม่ใช้คำพูด)

- 1) ไม่สนใจที่จะมีเพื่อน ไม่สามารถผูกมิตรกับใครได้ ไม่สนใจใคร เหมือนอยู่ในโลกของตนเอง ไม่สามารถแสดงพฤติกรรมสื่อความหมาย เช่น ไม่แสดงสีหน้าว่า โกรธ ยิ้ม หัวเราะ ไม่สบตา
- 2) เล่นแบบจินตนาการไม่เป็น เช่น เล่นขายของ เล่นตุ๊กตา
- 3) มีความผิดปกติชัดเจนในการเปล่งเสียงพูด เช่น พูดเสียงระดับเดียวกันตลอด (Monotone) หรือ ทำเสียงสูงต่ำคล้ายดนตรี
- 4) มักไม่พูดกับใครได้นาน จะพูดในเรื่องที่ตนสนใจบางคนอาจท่องหนังสือที่เรียนมาให้ฟังทั้งเล่มได้โดยไม่สนใจว่าใครจะฟังหรือไม่ จนอาจคิดว่าเป็นเด็กอัจฉริยะ
- 5) เด็กจะพูดทวนคำถามแทนที่จะตอบคำถาม เช่น เมื่อมีคนถามเด็กว่าจะเอาขนมไหม เด็กจะพูดว่า “เอาไหม” แทนที่จะตอบว่า “เอา” หรือ “ไม่เอา”

4.3 มีการกระทำและความสนใจซ้ำซาก

- 1) ชอบเคลื่อนไหวร่างกายซ้ำ ๆ
- 2) หมกหมุ่นหรือสนใจส่วนหนึ่งส่วนใดของสิ่งของ
- 3) แสดงความคับข้องใจอย่างมากถ้ามีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว เช่น จะชอบกินอาหารซ้ำซาก ชอบจัดของให้วางอย่างเดิม ๆ
- 4) ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เคยทำประจำ โดยต้องมีรายละเอียดเหมือนเดิม เช่น เดินขึ้นของในห้างต้องเดินซ้ำทางเก่าเสมอและอาการเหล่านี้ต้องปรากฏก่อนอายุ 30 – 36 เดือน

America Psychiatric Association (1994) ได้อธิบายลักษณะอาการของบุคคลออทิสติกจากการตรวจโดยใช้เครื่องมือ The Diagnosis and Statistical Manual (1994) ได้สาระสำคัญดังนี้

1. ความบกพร่องทางปฏิสัมพันธ์สังคมเด็กมีความบกพร่องในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่มองสบตา ไม่มีการแสดงออกทางสีหน้ากิริยาท่าทาง จึงไม่มีความสามารถที่จะผูกสัมพันธ์กับใคร เล่นกับเพื่อนไม่เป็น ไม่สนใจที่จะทำงานร่วมกับใคร มักจะอยู่ในโลกของตัวเอง

2. ความบกพร่องทางการสื่อสาร เป็นความบกพร่องทั้งด้านการใช้ภาษาความเข้าใจภาษา การสื่อสาร และสื่อความหมายด้านการใช้ภาษา เด็กจะมีความล่าช้าทางภาษาและการพูดในหลายระดับ ตั้งแต่ไม่สามารถพูดสื่อความหมายได้เลย หรือบางคนพูดได้แต่ไม่สามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ และเหมาะสมบางคนจะมีลักษณะการพูดแบบเสียงสะท้อนหรือ การพูดเลียนแบบ ทวนคำพูด หรือบางคนพูดซ้ำแต่ในเรื่องที่ตนเองสนใจการใช้ภาษาพูดมักจะสลับสรรพนาม ระดับเสียงที่พูด อาจจะมีคามผิดปกติ บางคนพูดเสียงในระดับเดียว

3. ลักษณะทางพฤติกรรมและอารมณ์ที่บกพร่อง เด็กออทิสติกจะมีพฤติกรรมซ้ำๆ ผิดปกติ เช่น เล่นมือ โบกมือไปมาหรือหมุน ตัวไปรอบ ๆ ยึดติดไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวัน มีความสนใจแคบ มีความหมกมุ่นติดสิ่งของบางอย่าง เด็กบางคนแสดงออกทางอารมณ์ไม่เหมาะสมกับวัย บางครั้งร้องไห้ หรือหัวเราะโดยไม่มีเหตุผล บางคนมีปัญหาด้านการปรับตัวเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยจะอาละวาดหรือแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ร้องไห้ ดิ้น กรีดร้อง

4. ความบกพร่องด้านการเลียนแบบและจินตนาการ เด็กบางคนต้องมีกระตุ้นอย่างมาก จึงจะเล่นเลียนแบบได้ เช่น เลียนแบบการเคลื่อนไหว การพูด บางคนไม่สามารถเลียนแบบได้เลยแม้แต่การกระทำง่าย ๆ จากการขาดทักษะการเลียนแบบ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเล่น ทำให้เด็กขาดทักษะการเล่นในด้านจินตนาการ ไม่สามารถแยกเรื่องจริงและเรื่องสมมติ ประยุกต์วิธีการจากเหตุการณ์หนึ่งไปอีกเหตุการณ์หนึ่งไม่ได้ ไม่เข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม เล่นสมมติไม่เป็น จัดระบบความคิด ลำดับความสำคัญก่อนหลัง การวางแผน การคิดจินตนาการจากภาษาได้ยาก ซึ่งส่งผลต่อการเรียน

5. ความบกพร่องด้านการเรียนรู้ทางประสาทสัมผัส การใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การรับรู้ทางสายตา การตอบสนองต่อการฟัง การสัมผัส การรับกลิ่นและรส มีความแตกต่างกัน ในแต่ละบุคคล บางคนชอบมองวัตถุหรือแสงมากกว่ามองเพื่อน ไม่มองจ้องตาคนอื่น บางคนเอาของ

มาสองคู่มือ ๗ ตา บางคนตอบสนองต่อเสียงผิดปกติ เช่น ไม่หันตามเสียงเรียกทั้งที่ได้ยิน บางคนรับเสียงบางเสียงไม่ได้จะปิดหู ด้านการสัมผัส กลิ่นและรส บางคนมีการตอบสนองที่ไวหรือช้ากว่าหรือแปลกกว่าปกติ เช่น ดมของเล่น หรือเล่นแบบแปลก ๆ

6. ความบกพร่องด้านการใช้อวัยวะต่าง ๆ อย่างประสานสัมพันธ์ การใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย รวมถึงการประสานสัมพันธ์ของกลไก กล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็กมีความบกพร่อง บางคนมีการเคลื่อนไหวที่งุ่มง่าม ผิดปกติไม่คล่องแคล่ว ท่าทางการเดิน หรือการวิ่งดูแปลก ๆ การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก การหยิบจับ เช่น ซ้อนส้อม ไม่ประสานกัน

7. ลักษณะอื่น ๆ เด็กออทิสติกบางคนจะมีลักษณะพฤติกรรมอยู่ไม่สุขตลอดเวลา ในขณะที่บางมีลักษณะเชื่องช้า งุ่มง่าม บางคนแทบไม่มีความรู้สึกตอบสนองของความเจ็บปวด เช่น ดึงผมหรือหักเล็บตนเองโดยไม่แสดงอาการเจ็บปวด

5. ระดับอาการออทิสติก

เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2540) กล่าวว่า เด็กออทิสติก มีลักษณะของการสูญเสียปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะดังนี้

- 1) ระดับความรุนแรงมาก เด็กจะแยกตัวอย่างเด่นชัด ไม่สนใจใคร เด็กบางคนติดผู้ใหญ่หรือผู้เลี้ยงดูบางคนเท่านั้น ไม่สนใจเด็กวัยเดียวกัน ยอมให้คนแปลกหน้าอุ้มโดยไม่กลัว
- 2) ระดับความรุนแรงน้อย เด็กจะแสดงอาการเฉยเมย ไม่ได้ตอบ เมื่อมีคนมาทักทาย อาจแสดงท่าทางพอใจบ้าง แต่ไม่เข้าไปหาผู้อื่น
- 3) เด็กบางคนเข้าไปหาผู้อื่นในลักษณะแปลก ๆ ไม่สมเหตุสมผล ทำแบบซ้ำ ๆ โดยไม่สนใจปฏิริยาของผู้อื่นที่เข้าไปหา
- 4) เด็กบางคนเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ แม้จะมีความสามารถดี อยู่ในสังคมได้แต่ก็ยังไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้อย่างเหมาะสม

นิรมล พัจนสุนทร (2547) ได้จัดระดับอาการออทิสติกที่สังเกตได้จากพฤติกรรมหรือการเรียนรู้โดยไม่มีสูตรตายตัว อาจจำแนกระดับกว้างๆ ได้ 3 ระดับ ดังนี้

- 1) ระดับกลุ่มที่มีอาการน้อย เรียกว่ากลุ่ม Mild autism หรือบางครั้งเรียก กลุ่มออทิสติกที่มีศักยภาพสูง (High functioning autism) ซึ่งจะมีระดับสติปัญญาปกติหรือสูงกว่าปกติ มีพัฒนาการทางภาษาดีกว่ากลุ่มอื่น อาจมีความสามารถบางอย่างแฝงอยู่ หรือเป็นอัจฉริยะแต่มีความบกพร่องในทักษะด้านสังคม การรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของบุคคลอื่น ในปัจจุบันมีผู้เรียกชื่อกลุ่มนี้อีกกลุ่มหนึ่งว่าแอสเพอร์เกอร์ (Asperger syndrome) ตามชื่อแพทย์ผู้ค้นพบ เด็กกลุ่มนี้

สามารถเรียนร่วมกับเด็กนักเรียนปกติในโรงเรียนเต็มเวลา ถ้าไม่บอกว่าเป็นเด็กออทิสติกก็จะดูไม่ออกเลยว่าเป็นเด็กออทิสติก

2) ระดับกลุ่มที่มีอาการปานกลาง เรียกว่ากลุ่ม Moderate autism ในกลุ่มนี้จะมีความล่าช้าในการพัฒนาการศึกษา การสื่อสาร ทักษะสังคม การเรียนรู้ รวมทั้งด้านการช่วยเหลือตนเอง และมีปัญหาด้านพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองพอสมควร แต่สามารถพัฒนาตนเองจนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ และอาจเรียนในระบบได้ถึงระดับหนึ่ง

3) ระดับกลุ่มที่มีอาการรุนแรง เรียกว่ากลุ่ม Severe autism ในกลุ่มนี้จะมีความล่าช้าในการพัฒนาการเกือบทุกด้าน และอาจเกิดร่วมกับภาวะความพิการอื่น เช่น ปัญญาอ่อนร่วมด้วย รวมทั้งมีปัญหาพฤติกรรมที่รุนแรง มีพัฒนาการช้า หากไม่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการมาตั้งแต่ต้น จะสามารถพัฒนาได้แค่ช่วยเหลือตนเองได้ เรียนรู้อะไรไม่ได้มาก

รจเลข แสงนิล (2548) ได้พูดถึงลักษณะสติปัญญาและการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกว่ามีหลายระดับเช่นเดียวกับเด็กปกติ แต่ส่วนมากแล้วเด็กกลุ่มนี้จะมีสติปัญญาค่อนข้างต่ำ (Low functioning) โดยพบว่าประมาณ 75% มี IQ ต่ำกว่า 70 เด็กเหล่านี้จะมีคะแนนต่ำมากในส่วนของทักษะการใช้ภาษาและการใช้เหตุผล ซึ่งเด็กออทิสติกกลุ่มนี้มีความสามารถที่ต่ำที่สุดของเขา คือ ขาดสมรรถภาพในเชิงประมวลข้อมูลข่าวสาร (Information processing deficiency) ซึ่งแตกต่างจากเด็กออทิสติกกลุ่ม (High functioning) จะมีความรู้คำศัพท์ในระดับที่ใช้ได้เท่ากับเด็กปกติหรือเกือบเท่ากับเด็กปกติยกเว้นเด็กที่มีความสามารถสูงมากเกินเด็กปกติแต่ก็ยังมีอาการบางอย่างที่บ่งชี้ความเบี่ยงเบนไปจากปกติ

Holf (2001) ได้แบ่งระดับอาการของเด็กออทิสติกตามระดับสติปัญญาและความสามารถทางภาษา ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

1) เด็กออทิสติกที่มีความสามารถต่ำ (Low function autism) พบได้ประมาณร้อยละ 80 ของประชากรเด็กออทิสติกทั้งหมด โดยเด็กกลุ่มนี้จะมีระดับสติปัญญาต่ำกว่า 75 และมีพัฒนาการทางภาษาอยู่ในขั้นเลียนแบบ (Echolalic speech)

2) เด็กออทิสติกที่มีความสามารถสูง (High function autism) มักเป็นเด็กออทิสติกที่มีพัฒนาการทางภาษาดี โดยเด็กกลุ่มนี้มักมีพัฒนาการทางภาษาในขั้นการเลียนแบบ (Echolalic speech) แต่อาจมีพัฒนาการล่าช้าในด้านทักษะทางสังคม ปัจจุบันเด็กออทิสติกกลุ่มนี้มักได้รับการวินิจฉัยในอีกชื่อหนึ่งว่า แอสเพอร์เกอร์ (Asperger syndrome) ตามชื่อแพทย์ผู้ค้นพบ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อาการของเด็กออทิสติกอาจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่

เด็กออทิสติกที่มีความสามารถต่ำ (Low function autism) และเด็กออทิสติกที่มีความสามารถสูง (High function autism) เด็กออทิสติกที่มีความสามารถต่ำจะสามารถเรียนได้จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถฝึกทางอาชีพที่ง่ายๆ ได้ช่วยงานในอาชีพทางครอบครัว เช่น เลี้ยงปลา ขายของหน้าร้าน ทำงานบ้านงานที่เกี่ยวกับหัตถกรรม งานเพาะชำต้นไม้ เป็นต้น แต่ต้องอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง

สำหรับกลุ่มเด็กออทิสติกที่มีความสามารถสูงนั้น Ozonoff, Dowson, and McPartland (2002) ได้ให้คำจำกัดความของเด็กออทิสติกที่มีความสามารถสูงว่า หมายถึง เด็กที่มีอาการตามเกณฑ์บ่งชี้ออทิสซึมแต่มีความสามารถทางด้านการรู้คิดและการเรียนรู้ปกติ โดยที่เด็กอาจมีความยากในการเรียนรู้ภาษาแรกแต่ท้ายที่สุดแล้วจะสามารถพูดได้ในระดับใกล้เคียงกับเด็กวัยเดียวกัน ซึ่งคล้ายกับกลุ่มแอสเพอร์เกอร์ (Asperger syndrome) แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มแอสเพอร์เกอร์จะมีอาการน้อยกว่าและมีความยากลำบากในการพัฒนาภาษาตามวัยเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย นอกจากนี้เด็กออทิสติกในกลุ่มศักยภาพระดับสูง (High functioning) บางคนจะมีความสามารถพิเศษเฉพาะด้านที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนในบางด้าน เช่น การวาดที่ตีมากเกินอายุ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2543) เช่นเดียวกับ เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2540) ที่อธิบายถึงความสามารถพิเศษของเด็กออทิสติกกลุ่มนี้ว่าความสามารถที่พิเศษไม่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านภาษา เช่น ความสามารถพิเศษในการเล่นหรือฟังดนตรี การคิดคำนวณ การถอดและประกอบเครื่องมือจักรกลหรือเครื่องใช้ไฟฟ้า การประกอบภาพตัวต่อหรือการเล่นของเล่นที่สร้างสรรค์ และการประกอบแผ่นพลาสติกให้ต่อกันจนเป็นรูปร่างที่สวยงาม เป็นต้น

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าระดับอาการของเด็กออทิสติกสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่มีศักยภาพต่ำ (Low function autism) และ 2) กลุ่มที่มีศักยภาพสูง (High function autism) แม้ทั้งสองกลุ่มจะมีระดับอาการที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองกลุ่มควรได้รับความช่วยเหลือจากพ่อแม่ ผู้ปกครองและความร่วมมือจากบุคลากรต่างๆ เช่น แพทย์ นักจิตวิทยา นักอรรถบำบัด ครู นักจิตบำบัด เพื่อให้เด็กเหล่านี้มีพัฒนาการที่ดีในด้านต่างๆต่อไป

6. แนวทางการดูแลรักษาเด็กออทิสติก

วิธีการดูแลรักษาต่างๆ ในปัจจุบันนี้ สามารถช่วยเหลือให้เด็กออทิสติก มีพัฒนาการดีขึ้นได้มาก จนสามารถเรียนรู้ ปรับตัว ใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคม และประกอบอาชีพได้ โดยพึ่งพาผู้อื่นน้อยที่สุด (Independent living) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีตแล้วพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างชัดเจนแนวทางการดูแลรักษาออทิสติก จำเป็นต้องใช้ทีมงานผู้เชี่ยวชาญจากสาขาชีพ

(Multidisciplinary team approach) ซึ่งประกอบด้วย จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น (Child and adolescent psychiatrist) นักจิตวิทยา (Psychologist) พยาบาลจิตเวช (Psychiatric nurse) นักแก้ไขการพูด (Speech therapist) นักกิจกรรมบำบัด (Occupational therapist) ครูการศึกษาพิเศษ (Special education teacher) นักสังคมสงเคราะห์ (Social worker) ฯลฯ หัวใจสำคัญของการดูแลรักษาไม่ได้อยู่ที่ผู้เชี่ยวชาญเท่านั้น แต่อยู่ที่ครอบครัวของบุคคลออทิสติกด้วยว่าจะสามารถนำวิธีการบำบัดรักษาต่างๆ ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ที่บ้านอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอหรือไม่

การดูแลรักษาบุคคลออทิสติก ไม่มีวิธีการใดที่ดีที่สุด ยอดเยี่ยมที่สุด เพียงวิธีการเดียว และไม่มีรูปแบบที่เป็นสูตรสำเร็จ รูปแบบเดียวที่ใช้ได้กับทุกคน แต่ต้องเป็น “การดูแลรักษาแบบบูรณาการ” กล่าวคือ ใช้วิธีการบำบัดหลายวิธีร่วมกัน โดยที่ทีมงานผู้เชี่ยวชาญสหวิชาชีพ ร่วมกับครอบครัวของบุคคลออทิสติก สุ่มหัวรวมความคิด ช่วยกันออกแบบการดูแลรักษา ให้เหมาะสมกับความสามารถ และสภาพปัญหาของแต่ละคน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด แนวทางการดูแลรักษา ไม่ว่าจะไปในทิศทางใดก็ตาม ถ้าเริ่มต้นจากการดูแลด้วยความรัก แล้วค่อยๆ พัฒนาด้วยความเข้าใจ ก็จะไปสู่จุดหมายปลายทางของการทำให้เด็กมีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ได้ไม่ยาก สำหรับแนวทางการดูแลออทิสติก มีความหลากหลาย ในที่นี้ได้สรุปรวบรวมแนวทางหลักๆ ออกเป็น 10 แนวทาง ดังนี้

1. ส่งเสริมพลังครอบครัว
2. ส่งเสริมความสามารถเด็ก
3. ส่งเสริมพัฒนาการ
4. พฤติกรรมบำบัด
5. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์
6. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา
7. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม
8. การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ
9. การรักษาด้วยยา
10. การบำบัดทางเลือก

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าเด็กออทิสติกมีลักษณะที่แตกต่างจากเด็กปกติหลายด้าน โดยเฉพาะด้านสังคมที่มีความล่าช้าและผิดปกติหลายลักษณะ ทำให้เด็กออทิสติกไม่สามารถที่จะรับรู้ถึงความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่น รวมถึงขาดความสามารถในการสร้าง

สัมพันธภาพหรือมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเด่นชัดทั้งกับเพื่อนร่วมวัยและผู้ใหญ่ ด้วยเหตุดังกล่าว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กออทิสติกควรได้รับการพัฒนาทางด้านสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทางด้านสังคมของเด็กออทิสติกนำไปสู่ความสามารถในการเข้าสู่สังคมได้อย่างมีความสุข

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกที่รวบรวมมาได้ มีดังนี้

อัญชลี ศาลากิจ (2542) ทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียนปกติ โดยทำการศึกษาจากผู้ปกครองเด็กออทิสติกจำนวน 5 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 161 คน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียนปกติ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) เด็กออทิสติกมีความพร้อมในการที่จะเรียนร่วมกับเด็กปกติ 2) เด็กปกติมีทัศนคติที่ดีต่อเด็กออทิสติก 3) ความเต็มใจของครูประจำชั้นปกติในการรับเด็กออทิสติกเข้าเรียนร่วม 4) เจตคติที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อเด็กออทิสติก

อุไรวรรณ เจริญถาวรพานิช (2545) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียนปกติ เขตกรุงเทพมหานคร โดยทำการศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารการจัดการเรียนร่วมและครูผู้สอนที่มีเด็กออทิสติกระดับอนุบาล และระดับประถมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 222 คน โดยแยกศึกษาเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการบริหาร ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการสนับสนุน และด้านบุคลากร ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนใช้นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมาจัดการเรียนร่วม ส่วนหลักสูตรสำหรับเด็กออทิสติกของโรงเรียนมีลักษณะเปิดโอกาสให้เรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยโรงเรียนมีรูปแบบการจัดการเรียนร่วมในชั้นปกติเต็มเวลา ซึ่งมีการจัดคอมพิวเตอร์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนร่วม และมีการพัฒนาบุคลากรด้านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา ส่วนปัญหาการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก 5 ด้าน พบว่า โรงเรียนขาดแผนการดำเนินงานการเรียนร่วมที่ชัดเจน ขาดการประสานงานบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนร่วม การวัดผลและประเมินผลเด็กออทิสติกใช้เกณฑ์ที่ไม่เหมาะสม ขาดบริการสนับสนุนต่างๆที่เหมาะสมสำหรับเด็กออทิสติก และขาดแคลนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญเพื่อประสานงานการจัดการเรียนร่วม

Golomb and Schmeling (1996) ได้ศึกษาการวาดภาพและทักษะการลอกแบบของเด็กออทิสติกอายุ 9 ปีและเด็กปัญญาอ่อนอายุ 8 ปี ซึ่งมีอายุสมองเท่าเทียมกัน จากการศึกษาพบว่า

การวาดภาพเด็กออทิสติกและเด็กปัญญาอ่อนมีการอภิปรายผลการทดลองพบว่า เด็กออทิสติกมีลักษณะเฉพาะความสามารถในการรับรู้ทักษะการลอกแบบได้ดีกว่าเด็กปัญญาอ่อน

Kellman (1999 อ้างถึงใน รจเลข แสงนิล, 2548) ได้ศึกษากรณีศึกษาการวาดภาพของเด็กชายปีเตอร์อายุ 8 ปี ซึ่งเป็นเด็กออทิสติก ที่มีความสามารถพิเศษทางศิลปะ เขาได้พบสาเหตุที่มีบทบาทต่อความสัมพันธ์ทางศิลปะที่มีผลต่อรูปแบบการวาดภาพของปีเตอร์นั้น ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และอารมณ์ของเขาในแต่ละวัน โดยการทดลองกำหนดหัวข้อเป็นเรื่องราวความเรียงให้กับปีเตอร์ใช้เป็นแนวทางในการวาดภาพ ผลการทดลองการวาดภาพรูปแบบเรื่องราวจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าการวาดภาพของปีเตอร์เกิดจาก การนำเอาประสบการณ์ เรื่องราว สภาพแวดล้อม อารมณ์เร้า ทำให้เด็กเกิดความสนใจเกิดความประทับใจเหล่านี้มีผลต่อการวาดภาพของเด็กออทิสติก

ตอนที่ 2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

พัฒนาการทางสังคมเป็นการพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมของบุคคลให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ เพื่อให้สามารถเข้ากับสังคมได้ โดยในแต่ละช่วงวัยพัฒนาการทางสังคมก็จะมีเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับ ซึ่งอาจอธิบายได้จากแนวคิดทฤษฎีสำคัญของนักจิตวิทยาหลายท่าน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของ Erikson

Erikson (1951) ได้แบ่งพัฒนาการของคนออกเป็นขั้นต่างๆ 8 ขั้น พัฒนาการแต่ละขั้นติดต่อกันเนื่องกันตลอดเวลา โดยมีพัฒนาการทางด้านร่างกายเป็นตัวนำไปสู่พัฒนาการขั้นต่อไป สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการ คือ

- 1) แรงขับพื้นฐานภายในร่างกาย
- 2) อิทธิพลจากวัฒนธรรม
- 3) ลักษณะของแต่ละบุคคลซึ่งทำให้แต่ละคนแตกต่างกัน

ในแต่ละขั้นเด็กจะต้องพบกับปัญหาเฉพาะ ซึ่งถ้าเด็กแก้ปัญหาได้สำเร็จก็จะเกิดความรู้สึกที่ดีเหลือตกค้างอยู่ก่อนที่จะก้าวขึ้นสู่พัฒนาการขั้นต่อไป แต่ถ้าแก้ปัญหาไม่ได้ก็จะเกิดความรู้สึกที่ไม่ดี

Erikson เห็นว่าบุคลิกภาพของบุคคลเป็นผลเนื่องมาจากวุฒิภาวะบวกกับการเรียนรู้ในการปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม และบุคลิกภาพของบุคคลจะเป็นอย่างไรขึ้นกับพัฒนาการตามขั้นตอน 8 ขั้น ต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ทารกแรกเกิด ถึง 18 เดือน เป็นพัฒนาการเกี่ยวกับความรู้สึกไว้ใจและไม่ไว้ใจ ระยะเวลาที่ความต้องการของเด็กได้รับการตอบสนองด้วยดี ได้รับความเมตตา กรุณา ความอบอุ่น ความสนใจจากผู้ใหญ่เขาจะมองสิ่งแวดล้อมในแง่ดี ไว้วางใจผู้อื่น และจะติดไปจนโต แต่ถ้าเด็กถูกละเลยดูแบบตรงข้ามเด็กจะกลายเป็นคนมองโลกในแง่ร้าย ไม่ไว้วางใจใคร เป็นคนเห็นแก่ตัวทำอะไรก็เพื่อตนเอง

ขั้นที่ 2 ขวบครึ่ง ถึง 3 ปี เป็นการพัฒนาการด้านความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น ในการเลี้ยงดูถ้าหากผู้ใหญ่ให้อิสระผ่อนปรนให้เข้าช่วยตัวเองบ้างในบางเรื่อง การกินอยู่ การแต่งตัว การเข้าได้ทำอะไรเองบ้างนิด ๆ หน่อย ๆ เขาจะรู้สึกมั่นใจในตัวเองภูมิใจ แต่ถ้าถูกบังคับให้อยู่ในกรอบกฎเกณฑ์เคร่งกระเปียบมากเกินไป ดุด่า ว่ากล่าวอยู่เป็นประจำเด็กจะรู้สึกท้อแท้มองตนเองว่าไม่มีความสามารถ ไร้คุณค่าเกิดความไม่มั่นใจในตนเอง

ขั้นที่ 3 อายุ 3-5 ปี อยู่ในช่วงอยากรู้อยากเห็น ช่างซัก ช่างถาม ช่างคิด บางครั้งก็คิดและถามเกินเลยไป ผู้ใหญ่เห็นเป็นสิ่งไม่สมควร ก็ดุด่า ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนผิดต่อไปจึงไม่กล้าคิด ไม่กล้าถามเลยกลายเป็นคนไม่มีความคิดริเริ่ม แต่ถ้าผู้ใหญ่ยอมสนองความอยากรู้อยากเห็นของเด็กบ้าง พุดจาตอบคำถาม อธิบายด้วยถ้อยคำง่าย ๆ อย่างมีเหตุผลว่าสิ่งใดควร ไม่ควรอย่างไร ก็จะช่วยพัฒนาสติปัญญาและความคิดของเด็กได้มาก

ขั้นที่ 4 อายุ 6-12 ปี ระยะเวลาที่ชอบประเมินผลการกระทำของตน ถ้าทำอะไรได้ผลดีก็จะภูมิใจมาก ถ้าผิดหวังก็จะเกิดความรู้สึกด้วย อาจจะมีตนเองต่ำกว่าความเป็นจริง

ขั้นที่ 5 อายุ 13-17 ปี เป็นช่วงระยะวัยรุ่น สนใจตนเองมากเป็นพิเศษ ถ้าเลี้ยงดูดีก็จะรู้บทบาทหน้าที่ของตน ถ้าเลี้ยงดูไม่ดี อาจมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

ขั้นที่ 6 อายุ 18-21 ปี พัฒนาการวัยนี้ขึ้นอยู่กับวัยต้น ๆ ด้วย ถ้าพัฒนามาดีก็มองสิ่งแวดล้อมในแง่ดี ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี แต่ตรงกันข้าม ถ้าพัฒนามาไม่ดีก็จะแยกตัวหนีสังคมแยกตัวจากเพื่อน

ขั้นที่ 7 อายุ 22-40 ปี เป็นระยะที่มีความรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่ เป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับพัฒนาการในตอนต้น ๆ ด้วย

ขั้นที่ 8 อายุ 40 ปีขึ้นไป ถ้าช่วงต้นพัฒนามาดี ก็จะมีชีวิตสุขสบาย มองโลกด้วยสายตาที่เป็นจริง

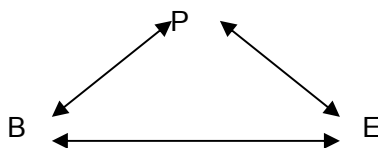
1.2 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล (Social Interpersonal Theory)

ซัลลิแวน (Harry S. Sullivan) ได้เน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและบุคลิกภาพของมนุษย์ โดยแบ่งพัฒนาการของบุคคลออกเป็น 6 ขั้นตามลำดับ แต่ส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กวัยประถมศึกษาที่มี 1 ขั้น คือ

วัยเด็กโต (Juvenile era) ระหว่างอายุ 4 ถึง 11 ปี ระยะเวลาที่เด็กจะเริ่มรู้สึกว่าตนมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น มีเป้าหมายของตนเอง และเริ่มมีความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนและผู้ใหญ่ มีการแข่งขัน ประนีประนอม ตลอดจนรู้จักสถานะของตนจากการมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่อยู่ร่วมได้

1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

Bandura (1983) มีความเห็นว่า ความคับข้องใจไม่ได้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความก้าวร้าวอย่างเดียว แต่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในหลายรูปแบบ ความก้าวร้าวยังสามารถเกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม สิ่งที่มนุษย์เรียนรู้คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งการเรียนรู้ส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ตรงของตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นการได้รับคำชม ยกย่องหรือได้รับรางวัล บุคคลนั้นก็จะเก็บจำการกระทำนั้นไว้เพื่อจะได้ทำในโอกาสต่อไป แต่หากผลที่เกิดขึ้นไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เช่น คำตำหนิติเตียน การลงโทษ บุคคลจะเก็บจำและพยายามที่จะหลีกเลี่ยงที่จะไม่แสดงพฤติกรรมนั้นอีกในอนาคต หรือเขาอาจจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้นเพื่อให้เกิดผลดีในโอกาสต่อไป (Bandura, 1986) แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม มองว่าการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องพิจารณาในการแสดงออก หากแต่การได้มาซึ่งความรู้ใหม่ๆ (Acquired) ถือว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้ว แม้จะยังไม่มีการแสดงออกก็ตาม จะเห็นได้ว่า Bandura เน้นที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใน โดยไม่จำเป็นต้องมีการแสดงออก แต่การแสดงออกของพฤติกรรมก็จะสะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ Bandura เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเราไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลง เนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่จะต้องมีปัจจัยส่วนบุคคล (ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่น ๆ) ร่วมด้วยและการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (Reciprocal determinism) กับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อม อธิบายได้ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยสามปัจจัยซึ่งกำหนดซึ่งกันและกันระหว่าง

พฤติกรรม (B) บุคคล ซึ่งได้แก่ ปัญญา ชีวภาพ และสิ่งภายในอื่นๆ (P)
และสภาพแวดล้อม (E) (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2543)

บุคคล พฤติกรรม และสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์โดยเป็นปัจจัยที่กำหนดซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับพฤติกรรม คือ สิ่งที่บุคคลคิด เชื่อ และรู้สึกจะกำหนดว่า บุคคลจะแสดงพฤติกรรมเช่นใด เช่นเดียวกับพฤติกรรมของบุคคลก็เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนด ลักษณะการคิดและการตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคลนั้นๆ และความสัมพัทธ์ระหว่าง สภาพแวดล้อมกับบุคคล คือ ความคาดหวัง ความเชื่อ อารมณ์ และความสามารถทางปัญญาของ บุคคลจะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงโดยผ่านการสังเกตตัวแบบ การสอน และการชักจูงทางสังคมเป็นตัวให้ข้อมูลและกระตุ้นการตอบสนอง ขณะเดียวกันสภาพทางสังคมและลักษณะที่ปรากฏของ บุคคลจะมีผลต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมก่อนที่จะแสดงพฤติกรรมใด ๆ ส่วนความสัมพันธ์ ระหว่างพฤติกรรมกับสภาพแวดล้อม คือ เมื่อพฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนไป จะส่งผลให้ สภาพแวดล้อมเปลี่ยนเช่นเดียวกัน ถ้าสภาพแวดล้อมเปลี่ยนก็ทำให้พฤติกรรมของบุคคล เปลี่ยนไปด้วย เนื่องจากทั้งสภาพแวดล้อมและพฤติกรรมมีอิทธิพลต่อกันและกัน ดังนั้นบุคคลจึง เป็นทั้งผู้ก่อให้เกิดและเป็นทั้งผลผลิตของสภาพแวดล้อมด้วย แต่อย่างไรก็ตามอิทธิพลในการ กำหนดอาจไม่ได้มีอิทธิพลที่เท่าเทียมกัน บางปัจจัยอาจมีอิทธิพลมากกว่าบางปัจจัย และอิทธิพล ของปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยนั้นอาจไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน หากแต่ต้องใช้เวลาในการที่ปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง จะมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่นๆ (Bandura 1989, อ้างถึงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2543)

Bandura มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัว แบบ ซึ่งจะแตกต่างจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ต้องอาศัยการลองผิดลองถูก เพราะ นอกจากจะสูญเสียเวลาแล้ว ยังอาจมีอันตรายได้ในบางพฤติกรรม ในการเรียนรู้โดยการผ่านตัว แบบนั้น ตัวแบบเพียงคนเดียวสามารถที่จะถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน และเนื่องจากคนเรานั้นใช้ชีวิตในแต่ละวันในสภาพแวดล้อมที่แคบ ๆ ดังนั้นการรับรู้เกี่ยวกับ สภาพการณ์ต่าง ๆ ของสังคมจึงผ่านมาจากประสบการณ์ของผู้อื่น โดยการได้ยินและได้เห็นโดยไม่

มีประสบการณ์ตรงมาเกี่ยวข้อง คนส่วนมากรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของสังคมโดยการผ่านทางสื่อแทบทั้งสิ้น

สำหรับตัวแบบนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท (สมโภชน์ เขียมสุภาชาติ, 2543) คือ

1. ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริง ๆ (Live model) คือตัวแบบที่บุคคลได้มีโอกาสสังเกตและปฏิสัมพันธ์โดยตรง

2. ตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic model) เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ การ์ตูน หรือหนังสือนวนิยาย เป็นต้น

นอกจากนั้น Bandura (1983) ได้แบ่งตัวแบบออกเป็น 4 ประเภทหลัก คือ การมีตัวแบบทางพฤติกรรม การมีตัวแบบทางวาจา การมีตัวแบบสัญลักษณ์ และการมีตัวแบบสัมผัส

1. การมีตัวแบบทางพฤติกรรม (Behavioral modeling) หมายถึง การมีตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมให้บุคคลเห็น ส่วนมากจะเกิดขึ้นโดยที่ตัวแบบไม่ได้ตั้งใจจะแสดงให้เห็นเป็นแบบอย่างแก่ผู้สังเกตโดยตรง

2. การมีตัวแบบทางวาจา (Verbal modeling) หมายถึง การมีตัวแบบที่พูด บอก หรือเขียนบอกว่าจะทำอะไรได้อย่างไร ซึ่งคนเราสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้มากมายจากการฟัง การบอกเล่า หรือจากการเขียนของผู้อื่น

3. การมีตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic modeling) หมายถึง การมีตัวแบบผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ หนังสือ คอมพิวเตอร์ และสื่อภาพอื่น ๆ มนุษย์ทุกวัยเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมายผ่านสื่อเหล่านี้

4. การมีตัวแบบสัมผัส (Kinesthetic modeling) ใช้ประโยชน์ได้มากกับการสอนให้คนหูหนวกและคนตาบอดเพื่อฝึกพูด ผู้เรียนจะพยายามเลียนแบบเสียงของครูโดยการสัมผัสริมฝีปากและคอของครูซึ่งเป็นตัวแบบ

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ของบุคคลไม่จำเป็นต้องพิจารณาในการแสดงออก เพียงแค่การได้มาซึ่งความรู้ใหม่ๆ ก็ถือว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้ว แม้จะยังไม่มี การแสดงออกก็ตาม นอกจากนี้ว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเรานั้นเกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ ตัวแบบมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ของบุคคล

1.4 ทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory)

ทฤษฎีการเสริมแรงอาศัยหลักของทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งถือว่าพฤติกรรมทั้งหลาย เกิดขึ้นโดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ของสกินเนอร์ (Skinner) สกินเนอร์เชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนรู้แบบปฏิบัติ (Operant behavior) ถ้าต้องการให้พฤติกรรมคงอยู่ต้องได้รับการเสริมแรง (Reinforcement) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมซ้ำเดิมและการตอบสนองต่อสิ่งเร้าใดๆ ของบุคคล สิ่งเร้านั้นจะต้องมีแรงเสริมอยู่ในตัว หากแรงเสริมลดลงเมื่อใดการตอบสนองก็จะลดลง (สุรางค์ ใคว์ตระกูล, 2552)

สกินเนอร์ได้แบ่งการเสริมแรงออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การเสริมแรงทางบวก (Positive reinforcement) คือ การเสริมแรงที่มีผลให้พฤติกรรมที่ได้รับการเสริมแรงนั้นมีความถี่ขึ้น นอกจากนี้การใช้คำพูดตำหนิ หรือการตีบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็อาจเป็นแรงเสริมทางบวกได้ ถ้าการกระทำดังกล่าวส่งผลให้พฤติกรรมได้รับการกระทำนั้นมีความถี่เพิ่มมากขึ้น โดยสามารถแบ่งประเภทของการเสริมแรงทางบวก ได้เป็น 5 ประเภท คือ

1.1 ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ เป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากเป็นตัวเสริมแรงที่ประกอบด้วยอาหาร ของที่เสพได้ เช่น ขนม ของเล่น บุหรี่ เหล้า เสื้อผ้า น้ำหอม เป็นต้น ในการนำตัวเสริมแรงไปใช้ จะต้องพิจารณาถึงความต้องการแต่ละบุคคล ชนิดของอาหาร จำนวนครั้งและปริมาณการเสริมแรงที่เหมาะสมกับบุคคลและสภาพการณ์ นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดว่าในบางสภาพการณ์ไม่สามารถให้ตัวเสริมแรงแก่บุคคลได้ทันที และการให้ตัวเสริมแรงบางชนิดอาจรบกวนพฤติกรรมที่บุคคลกำลังกระทำอยู่

1.2 ตัวเสริมแรงทางสังคม เป็นตัวเสริมแรงที่ต้องวางเงื่อนไข แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1) การเสริมแรงโดยใช้วาจา ได้แก่คำพูดต่างๆ ที่เป็นคำชมเชยยกย่อง แสดงความพอใจ ในการใช้ตัวเสริมแรงด้วยวาจาควรทำให้บุคคลที่ได้รับการเสริมแรงทราบว่า เขาได้รับการเสริมแรงในพฤติกรรมใด เช่น ครูบอกว่า “ดีมากที่เธอแบ่งขนมเพื่อน”

2) การเสริมแรงโดยใช้ท่าทาง เช่น การยิ้มให้ การสัมผัส การแตะตัว การเสริมแรงทางสังคมสามารถนำไปใช้ควบคู่กับตัวเสริมแรงอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่มีข้อจำกัดว่าอาจไม่เป็นตัวเสริมแรงสำหรับบางบุคคล

1.3 ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม (Activity reinforcement) โดยส่วนใหญ่แล้วจะรู้จักตัวเสริมแรงลักษณะนี้ว่า หลักการของพรีเม็ค (Premack principle) ซึ่งเป็นการนำกิจกรรมที่บุคคลนั้นชอบหรือมีโอกาสสูงที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นๆ มาเป็นตัวเสริมแรงเพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเป้าหมาย โดยบุคคลต้องแสดงเป้าหมายก่อนแล้วจึงเลือกทำกิจกรรมที่บุคคลนั้นชอบ

กิจกรรมหรือพฤติกรรมที่มีความถี่สูง สามารถนำมาใช้เป็นตัวเสริมแรงกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่มีความถี่ต่ำ เช่น การได้รับอนุญาตให้ไปวิ่งที่สนามหญ้า อาจเสริมแรงต่อการนั่งอยู่กับที่อย่างเงียบๆ

1.4 ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี้ยอรรถกร (Token reinforcement) เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นตัวเสริมแรงหรือแลกเปลี่ยนอื่นๆ ที่บุคคลต้องการ เช่น ดาว เหรียญ คูปอง แสตมป์ เป็นต้น สิ่งที่สำคัญในการใช้การเสริมแรงชนิดนี้ คือ ต้องกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน (Rate of exchange) ระหว่างเบี้ยอรรถกรกับเสริมแรงอื่นอย่างชัดเจน เพื่อให้รู้ว่าจะต้องใช้เบี้ยอรรถกรจำนวนเท่าใดเพื่อแลกกับตัวเสริมแรงที่ต้องการได้ เบี้ยอรรถกรเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพสูงสามารถทำให้ระดับพฤติกรรมของบุคคลคงอยู่ หรือเพิ่มขึ้นมากกว่าและนานกว่าตัวเสริมแรงอื่น นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้กับบุคคลอื่น เพราะสามารถนำไปแลกเปลี่ยนตัวเสริมแรงอื่นได้

1.5 ตัวเสริมแรงภายใน (Covert reinforcers) ตัวเสริมแรงนี้ครอบคลุมถึงความคิด ความรู้สึกต่างๆ เช่น ความพึงพอใจ ความสุข หรือความภาคภูมิใจ เป็นต้น ซึ่งตัวเสริมแรงภายในนี้จะอธิบายได้ว่า ทำไมบุคคลจึงแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เห็นจะได้รับผลตอบแทนที่เห็นอย่างเด่นชัด เช่น การทำบุญ หรือการให้เงินแก่ขอทาน เป็นต้น พฤติกรรมดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าบุคคลกระทำไปเพราะเกิดความรู้สึกเป็นสุขที่ได้ทำซึ่งความรู้สึกภายในดังกล่าวจัดได้ว่าเป็นตัวเสริมแรงต่อการแสดงพฤติกรรมนั้นนั่นเอง

2. การเสริมแรงทางลบ (Negative reinforcement) คือ การทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้นอันเป็นผลมาจากการที่แสดงพฤติกรรมดังกล่าวนั้น สามารถจะถอดถอนจากสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจมากขึ้น คือการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเพิ่มขึ้น อันเป็นผลมาจากการที่แสดงพฤติกรรมดังกล่าวนั้น สามารถจะถอดถอนจากสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจ (Aversive stimulate) ออกไปได้สิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจอาจเป็นตัวเสริมแรงทางลบได้ต่อเมื่อพฤติกรรมที่แสดงออกแล้วถอดถอนสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจมากขึ้น ดังนั้นสิ่งที่ไม่พึงพอใจ ไม่พึงปรารถนา หรือสิ่งที่ยุบยวนบุคคลต่างๆไม่จำเป็นจะต้องเป็นตัวเสริมแรงทางลบเสมอไป นอกเสียจากว่าจะทำให้เกิดพฤติกรรมที่แสดงออกแล้วสามารถถอดถอนสิ่งเร้าที่ไม่พึงพอใจนั้นมีความถี่เพิ่มขึ้น

สกินเนอร์ พบว่าการเสริมแรงทุกครั้ง แม้ว่าจะช่วยการเรียนรู้ในระยะแรกของการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขแบบ (Operant behavior) แต่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าการเสริมแรงแบบครั้งคราวการเสริมแรงแบบครั้งคราวแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ

1. การเสริมแรงตามช่วงเวลาที่แน่นอน (Fixed interval)
2. การเสริมแรงตามช่วงเวลาที่ไมแน่นอนหรือไม่สม่ำเสมอ (Variable interval)
3. การเสริมแรงตามอัตราส่วนที่แน่นอนหรือคงที่ (Fixed ratio)

4. การเสริมแรงตามอัตราส่วนที่ไม่แน่นอน (Variable ratio)

การเสริมแรงเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมแรงทางบวกด้วยเบี้ยอรรถกร เพราะไม่ก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ ซึ่งการที่เบี้ยอรรถกรสามารถนำไปแลกกับตัวเสริมแรงอื่นๆ เช่น ขนม อุปกรณ์การเรียนและสิทธิพิเศษต่างๆ ฯลฯ ได้มากกว่า 1 ตัว จึงทำให้ตัวของมันเองมีคุณสมบัติเป็นตัวเสริมแรงแผ่ขยาย (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2543)

2. พฤติกรรมทางสังคมของวัยเด็กตอนกลาง

ในการพัฒนาทางสังคม พฤติกรรมทางสังคมเกิดขึ้นได้จากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยเป็นพฤติกรรมการแสดงออกที่ได้รับอิทธิพลจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นในสังคม และขณะเดียวกันก็เป็นพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่นในสังคมนั้นๆ ด้วย โดยแสดงออกได้ดังนี้ (พรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2551)

2.1 พัฒนาการทางสังคม

เนื่องจากเด็กวัย 6 -12 ขวบจะมีอิสระและรับผิดชอบน้อยกว่าวัยรุ่นและวัยอื่นๆ เด็กวัยนี้อยากเติบโตเป็นวัยรุ่น ทำอะไรก็จะเลียนแบบวัยรุ่น ถ้าพ่อแม่คาดหวังให้เด็กวัยนี้ทำตามพ่อแม่ ต้องการหรือให้เด็กรับผิดชอบงานหนักในเวลาจำกัด เด็กก็จะหนีไปอยู่กับเพื่อน เข้ากลุ่มเพื่อนและใช้เวลาอยู่กับกลุ่มเพื่อนมากที่สุด ประกอบกับเด็กวัยนี้ต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่ม แก๊งและสมาคมของเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันมาก เด็กจะเล่นเป็นกลุ่มใหญ่ และเปลี่ยนหัวหน้ากลุ่มบ่อยๆ การเล่นจะเป็นแบบเพื่อนมากกว่าการเล่นแบบแข่งขัน เช่น “เล่นตำรวจจับผู้ร้าย” การที่เด็กเข้ากลุ่มเพื่อนเพราะเด็กต้องการให้เพื่อนยอมรับ เด็กจึงพยายามทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม เด็กจะซื่อสัตย์ต่อกลุ่ม ทำตามคำแนะนำของกลุ่มได้ ถ้าเด็กคนใดถูกเนรเทศออกจากกลุ่มก็จะกลายเป็นคนเงียบขี้อาย เก็บตัว เด็กวัยนี้เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงจะไม่เล่นรวมกันเป็นอันขาด การอยู่ในกลุ่มเพื่อนทำให้เด็กเรียนรู้คำว่า “พวกเรา” (In-group) และ “พวกเขา” (Out-group) การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตามที่ดี เรียนรู้กฎของสังคมโดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้ทำให้เด็กเรียนรู้วิถีชีวิต และมาตรฐานของสังคมด้วย ทำให้เด็กมีประสบการณ์ทางสังคมมากขึ้น ทำให้สามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น เมื่ออยู่ในโรงเรียนเด็กยอมรับกฎเกณฑ์ของโรงเรียนได้มากขึ้น ด้านการติดต่อสัมพันธ์กับครู เด็กเริ่มเลียนแบบการแต่งกาย กิริยาท่าทางของครู เอาใจครู โดยการทำงานให้เพราะรู้ว่าครูมิใช่ตัวแทนของพ่อแม่อีกต่อไป เด็กอาจจะคิดว่าครูเป็นอะไรของเขาก็ได้ เช่น เป็นเพื่อน เป็นพี่ ฯลฯ บ่อยครั้งที่เด็กคิดว่าครูคือเพื่อนที่เข้าใจเขามากที่สุด บางทีเด็กเรียกร้องความสนใจจากครูโดยช่วยเหลือครูทำงาน แต่บางครั้งก็เรียกร้องความสนใจทางลบ เช่น ผิวปาก ขว้างปาสิ่งของ ฯลฯ

เด็กวัยนี้เริ่มมองเห็นความแตกต่างระหว่างโลกของเด็กและโลกของผู้ใหญ่ ถ้าเด็กรู้ว่าผู้ใหญ่ใช้อำนาจกับตน เด็กจะต่อต้าน ดื้อดึงแต่จะเชื่อเพื่อนมากกว่าผู้ใหญ่

ตอนที่ 3 ทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ในการดำรงชีพและการอยู่ร่วมกันในสังคมทุกระดับ ตั้งแต่สังคมเล็กๆ คือ ครอบครัว สังคมห้องเรียน โรงเรียน ประเทศจนกระทั่งสังคมโลก เป็นพื้นฐานทักษะที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์ที่จะดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้มีผู้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมไว้ ดังนี้

1. ความหมายของทักษะสังคม

ประนอม เดชชัย (2536) ให้ความหมายของทักษะทางสังคม หมายถึง ทักษะซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องมี เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ได้แก่ ทักษะในการดำรงชีวิตในสังคม (Social living skills) และทักษะทางกระบวนการกลุ่ม (Group process skills) ความหมายทั่วไปของขอบเขตการพัฒนาทางสังคมนั้นจะเน้น 2 เรื่อง คือ

- 1) ทักษะทางสังคม เป็นวิธีฝึกฝนและสนับสนุนให้นักเรียนปฏิบัติในสิ่งที่ดี เช่น การพูดจาเหมาะสม การตกลงกันในเรื่องที่ได้แย้งกับผู้อื่น
- 2) ทักษะทางสังคม ช่วยเพิ่มพูนให้เด็กมีพฤติกรรมและความสามารถในการสนองตอบและแสดงท่าทางที่เหมาะสม การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในอนาคต

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2543) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแสดงออกถึงความคิด ความรู้สึกของตนเองตามความเหมาะสมและความพึงพอใจ ตลอดจนทำให้ความต้องการของตนสามารถบรรลุผล โดยไม่ไปละเมิดสิทธิและความพึงพอใจของบุคคลอื่น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะทางสังคมเป็นกลุ่มของทักษะต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกันในสังคม อันได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การพูด การฟัง การทำงานร่วมกันเป็นทีม ฯลฯ รวมทั้งความสามารถในการเข้าใจถึงสถานการณ์ที่หลากหลาย กฎกติกาต่าง ๆ ในสังคม ความสามารถในการรู้จักผู้อื่น และการคิดคำนึงถึงคนรอบข้างอย่างเข้าอกเข้าใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในทางบวกให้เกิดขึ้น

Jarolimek (1997) ให้ความหมายทักษะทางสังคมไว้ 3 ประการ คือ

1. การอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับ การนับถือในสิ่งที่ถูกต้องของผู้อื่น และการอยู่ร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอได้
2. การรู้จักควบคุมตนเอง และรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง
3. การแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กับผู้อื่น

Johnson (1980 อ้างถึงใน หรรษา แก้วพูลปกรณ, 2541) กล่าวว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการสื่อสาร ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน การรู้จักทำงานร่วมกันและการยอมรับนับถือกัน เป็นรากฐานของการสร้างบุคลิกภาพให้เกิดความมุ่งมั่นในการปรับได้ทุกโอกาส และมีความสำเร็จสูง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

Quill (2000) กล่าวว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการทางสังคม การสื่อความหมาย และการแสดงพฤติกรรมมักสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งซ้ำๆเป็นประจำ ทำให้เด็กไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับบุคคลรอบข้างได้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้เด็กขาดทักษะสังคมเกิดจากขาดโอกาสในการเรียนรู้ทักษะทางสังคม การฝึกหัด การเรียนรู้จากตัวแบบ และการเสริมแรงทางสังคมเด็กจึงมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถเข้าใจผู้อื่น รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองทำงานร่วมกับผู้อื่นได้และได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคม

2. ความสำคัญของทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น และมีความสำคัญต่อมนุษย์ที่จะทำให้การดำรงชีวิต และการทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข ทักษะทางสังคมมีความสำคัญ ดังนี้

สุขุมมมาล เกษมสุข (2535) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมดังนี้

1. ความสำคัญทางด้านส่วนบุคคล ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ยิ่งสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก ทักษะทางสังคมยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น เพราะบุคคลต้องสามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สื่อความหมายทำงานร่วมกัน แก้ปัญหาของตนเองและสังคมได้ สามารถปรับตัวได้ทุกสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นลักษณะที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. ความสำคัญทางด้านสังคม สังคมใดมีสมาชิกที่เป็นผู้มีทักษะทางสังคมดี รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่สังคมนั้น

ยอมเป็นสังคมที่สงบสุข มีความเจริญมั่นคง แต่ถ้าสังคมใดมีลักษณะตรงกันข้ามสมาชิกขาดทักษะทางสังคม สังคมย่อมมีปัญหา ไม่สงบสุขและมีความเสื่อม

เทียมใจ พิมพวงศ์ (2541) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมดังนี้ การพัฒนาทักษะทางสังคมให้เพิ่มขึ้นในทางที่ดี และประสบความสำเร็จให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องกระทำตั้งแต่เริ่มแรก เพราะทักษะทางสังคมจะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดี สามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม รวมถึงยังช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา การสื่อความหมาย และยังช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเหมือนเด็กปกติได้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมดังนี้ เป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับทุกเพศทุกวัย ทั้งวัยเด็กที่ต้องการการพึ่งพา การเรียนรู้สิ่งใหม่ในชีวิต วัยรุ่นที่ต้องการการยอมรับจากเพื่อนฝูงคนรอบข้าง วัยผู้ใหญ่ที่เริ่มสร้างครอบครัวและต้องการความสำเร็จในหน้าที่การงาน ทักษะสังคมเป็นทักษะที่จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับทักษะอื่น ๆ

Joyce (1972 อ้างถึงใน ศรีภักดิ์ยา พึ่งแสงสี, 2538) ได้ให้ความสำคัญของทักษะทางสังคมไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. ความสำคัญด้านสังคม เป็นการมุ่งเตรียมผู้เรียนให้เป็นผู้รับผิดชอบต่อสังคม เช่น รู้จักพัฒนาสังคมที่ตนอาศัยอยู่ให้ดีขึ้น โดยเน้นเรื่องฝึกฝนทักษะส่วนบุคคลไม่เฉพาะเตรียมตัวกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเท่านั้น แต่เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีให้แก่อนาคต

2. ความสำคัญส่วนบุคคล เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถเข้าใจชีวิตสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวผู้เรียนได้

สรุปได้ว่าทักษะทางสังคมมีความสำคัญในการช่วยให้บุคคลและสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้และประสบความสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ

3. องค์ประกอบของทักษะทางสังคม

เทียมใจ พิมพวงศ์ (2541) กล่าวว่า ทักษะทางสังคม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

- 1) ทักษะการทำงานกลุ่ม หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้อย่างราบรื่น และเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องให้ความร่วมมือ กล่าวคิด กล่าวทำ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและส่วนรวม

2) ทักษะการแสวงหาความรู้ หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญในการได้มาซึ่งความรู้ ได้รับความรู้ ข้อมูล แหล่งสารสนเทศต่างๆ และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้

3) ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการติดต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการรับรู้เรื่องราวที่มีความหมายร่วมกันและการตอบสนองร่วมกัน

4) ทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ โดยใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์เพื่อแก้ปัญหาจากสิ่งที่ได้พบในชีวิตประจำวัน คือ ปัญหาเกี่ยวกับตนเอง ปัญหาที่เกิดกับทุกคนและปัญหาที่เกิดกับส่วนรวม

Riggio (1986) ได้แบ่งทักษะทางสังคมออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. การแสดงออกทางอารมณ์ (Emotional expressivity) หมายถึง ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นโดยไม่ใช้ถ้อยคำ เป็นการสื่อความหมายทางอารมณ์ และภาษาท่าทาง โดยรวมถึงการแสดงเจตคติ ความรู้สึก และพฤติกรรมระหว่างบุคคลโดยไม่ใช้ถ้อยคำ

2. ความไวในการรับรู้อารมณ์บุคคลอื่น (Emotional sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจ ตลอดจนสามารถตีความหมายการแสดงออกทางอารมณ์ และภาษาท่าทางของบุคคลอื่น โดยที่บุคคลนั้นไม่ต้องใช้ถ้อยคำแสดงออกมา

3. การควบคุมทางอารมณ์ของตนเอง (Emotional control) หมายถึง ความสามารถในการกำกับ ระงับกลับ และปรับอารมณ์ของตนเองได้

4. การแสดงออกทางสังคม (Social expressivity) หมายถึง ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นโดยใช้ถ้อยคำ เป็นการสื่อความหมายโดยใช้ภาษาพูดในการเข้าร่วมสนทนา อภิปรายกับบุคคลอื่น

5. ความไวในการรับรู้ทางสังคม (Social sensitivity) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจ ตลอดจนสามารถตีความหมายจากการติดต่อสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำของบุคคลอื่นได้

6. การควบคุมทางสังคม (Social control) หมายถึง ความสามารถในการแสดงบทบาททางสังคมอย่างเหมาะสม มีทักษะในการแสดงตน และสามารถควบคุมพฤติกรรมการแสดงออกของตนเอง

4. วิธีการฝึกทักษะทางสังคม

วิณี เชิดวงศ์ (2537) กล่าวถึงพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของเด็กวัยประถมศึกษา (อายุ 6 -12 ปี) ที่เรียนรู้ที่จะใช้ทักษะร่างกายที่จำเป็นสำหรับการเล่นเกมต่างๆ สร้างทัศนคติที่ดี

ต่อตนเองในฐานะมนุษย์ เรียนรู้ในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมวัย เรียนรู้บทบาททางสังคมที่เหมาะสมกับเพศชายและเพศหญิง พัฒนาทักษะพื้นฐานในการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ พัฒนาการคิดรวบยอดที่จำเป็นสำหรับชีวิตประจำวัน พัฒนามาตรฐานจริยธรรม มโนธรรม และค่านิยม มีความอิสระ สามารถที่จะทำอะไรด้วยตนเอง พัฒนาทัศนคติต่อสังคมและสถาบันสังคม

เทียมใจ พิมพวงส์ (2541) กล่าวถึงวิธีการฝึกทักษะทางสังคมสามารถฝึกได้พร้อมกับการเรียนการสอนทั้งในเวลาเรียน เนื้อหาวิชาตามปกติ และเวลาอื่น ๆ ที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียน ให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน ครูสามารถฝึกทักษะทางสังคมได้เกือบตลอดเวลา โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะทางสังคมมากขึ้น การฝึกทักษะทางสังคมสามารถบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนตามปกติ และจัดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมได้โดยตรง โดยการใช้กิจกรรมฝึกต่างหาก แยกจากการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตามปกติ เป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน

Westwood (1997) ได้แบ่งขั้นตอนการสอนทักษะทางสังคมเป็น 6 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดทักษะที่จะสอน (Definition) พิจารณาจากทักษะทางสังคมที่สำคัญที่จะช่วยเหลือเด็กให้เกิดทักษะดังกล่าวนี้ การสอนอาจใช้วิดีโอ รูปภาพ การ์ตูน หุ่นกระบอกหรือชี้ให้เด็กเห็นกิจกรรมที่เพื่อนๆทำในกลุ่ม
2. ทำให้ดู (Model the skill) โดยแบ่งทักษะเป็นขั้นตอนย่อยๆ หลายขั้นตอน (Task analysis) โดยครูแสดงให้ดูหรือให้เพื่อนแสดงให้ดู
3. การเลียนแบบและการฝึกซ้อม (Imitation and rehearsal) ให้เด็กเลียนแบบตามครูหรือเพื่อน
4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ถ้าเด็กยังทำได้ไม่ดี ครูควรบอกเด็ก พูดให้กำลังใจเด็กว่า “พยายามอีกครั้งหนึ่ง” หรือถ้าเด็กทำได้ดีขึ้น ก็ควรบอกว่า “ดีขึ้นแล้วนะ” บันทึกภาพไว้ดูว่าขั้นตอนใดยังต้องปรับปรุงแก้ไข
5. จัดเตรียมสถานการณ์เพื่อให้โอกาสเด็กได้ใช้ทักษะ (Provide opportunity for the skill to be used) โดยจัดเด็กเป็นกลุ่มเล็กๆหรือจัดเป็นคู่ แล้วให้เด็กทำกิจกรรมเพื่อให้เด็กสามารถประยุกต์ใช้ทักษะได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน
6. ให้แรงเสริมเป็นระยะๆ (Intermittent reinforcement) ถ้าเด็กสามารถใช้ทักษะมีทางสังคมได้โดยไม่ต้องชี้แนะ ควรให้คำชมหรือรางวัล เด็กจะเป็นที่ยอมรับและมีความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มเพื่อนและจะรักษาทักษะไว้ให้กลายเป็นพฤติกรรม

Grandin (2000) กล่าวถึงการจัดกลุ่มการสอนทักษะทางสังคมว่าควรจัดเป็นกลุ่มเล็กๆจะ
ได้ผลมากกว่ากลุ่มใหญ่ประกอบด้วย ดังนี้

- 1) การแยกส่วนประกอบทักษะทางสังคมแต่ละทักษะว่าควรนำไปใช้เมื่อใด
- 2) การจัดเตรียมสถานการณ์
- 3) การแสดงบทบาทสมมติ
- 4) การฝึกปฏิบัติและการทดลองใช้
- 5) ทักษะการนำไปใช้ในสถานการณ์ทั่วไป

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางสังคม

Fabes and Martin (2003) ได้แยกปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะทางสังคม ไว้ดังนี้

1. การควบคุมตนเองและการปรับตัว เด็กที่มีทักษะทางสังคมสามารถปรับตัวได้เหมาะสม
กับสถานการณ์ ควบคุมอารมณ์ได้และมีทักษะที่ดีกว่าเด็กที่มีปัญหาในการควบคุมอารมณ์ของ
ตนเอง

2. การอบรมเลี้ยงดู Lidz (2003) ได้ศึกษาพบว่าความผูกพันทางบวกและรูปแบบการ
เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กที่มีทักษะทางสังคม และผลการศึกษาของ Welsh and
Bierman (2003) พบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่จากพ่อแม่จะมีความผูกพันมั่นคง
มีการแสดงพฤติกรรมทางบวก เด็กกลุ่มนี้จะได้รับความนิยมและความเป็นมิตรจากเพื่อนมากกว่า
เด็กที่พ่อแม่ใช้ความรุนแรงและลงโทษเด็ก ส่วนเด็กที่พ่อแม่ใช้ความรุนแรง พบว่าเด็กดังกล่าวมี
ทักษะทางสังคมต่ำ เพราะเด็กมีความก้าวร้าวสูงและใช้ความรุนแรงในการเล่นกับเพื่อน ผลที่
ตามมาคือเด็กมักได้รับการปฏิเสธจากเพื่อน ได้รับการสนับสนุนจากผลการศึกษาของ Travillion
and Synder (1993 อ้างถึงใน Fabes & Martin, 2003) พบว่าเด็กที่พ่อแม่ไม่สนใจ ใช้ความรุนแรง
และมีการลงโทษที่ไม่แน่นอน เป็นเหตุให้เด็กกลุ่มนี้มีทักษะทางสังคมต่ำ ส่วนเด็กที่มีทักษะทาง
สังคมสูงพบว่ามีความสัมพันธ์กับรูปแบบการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้การเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่และให้
ความอบอุ่น

3. สภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่ เด็กที่มีทักษะทางสังคมต่ำมักเป็นกลุ่มเด็กที่มี
ประสบการณ์ในชีวิตทางลบ เช่น พ่อแม่หย่าร้าง พ่อแม่ไม่สนใจในการอบรมเลี้ยงดูลูก รวมทั้งเด็กที่
ได้รับการปฏิเสธจากเพื่อนส่วนใหญ่มักมาจากครอบครัวเดี่ยวที่มีเฉพาะพ่อแม่มาอาศัยอยู่ร่วมกัน
ครอบครัวมีรายได้ต่ำ และมีความเครียดภายในครอบครัว

4. สภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีผลต่อพัฒนาการของเด็กโดยเอื้อให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ เช่น เพื่อนร่วมห้อง ครู นักเรียนรุ่นพี่ รุ่นน้อง ซึ่งการได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมห้องมีความสำคัญมากและมีผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็ก

5. ความสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็ก ครูนับเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและช่วยส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ของเด็ก โดยที่ครูอาจมีการปรับอุปกรณ์ จัดสภาพแวดล้อม สร้างกฎระเบียบมอบหมายบทบาทให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของเด็กให้มากที่สุด นอกจากนี้ครูยังมีอิทธิพลต่อความชอบและการรับรู้ของเด็กที่มีต่อเพื่อน และการให้ข้อมูลป้อนกลับของครูยังส่งผลต่อพฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน

6. เพื่อน เพื่อนเป็นตัวแทนทางสังคมอีกรูปแบบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคมของเด็กซึ่งตามสภาพความเป็นจริงแล้ว เด็กจะมีกลุ่มเพื่อนหลายกลุ่ม โดยกลุ่มเพื่อนเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามระดับอายุ โดยจะเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านขนาดของกลุ่ม กิจกรรม และความสนใจของกลุ่ม ซึ่งขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะและพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็ก

6. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กออทิสติก

นับตั้งแต่ในวัยทารก เด็กออทิสติกบางคนอาจเริ่มแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมทางสังคมที่ผิดไปจากปกติได้ แต่ส่วนใหญ่มักพบในช่วงอายุ 2 ถึง 3 ปี เช่นเดียวกับความผิดปกติของพฤติกรรมอื่นที่มีความเด่นชัดมากขึ้น

ชาญวิทย์ พรนภดล (2545) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมทางสังคมที่สามารถพบได้ในแต่ละช่วงวัยของเด็กออทิสติกไว้ ดังนี้

1) วัยแรกเกิดถึง 1 ปี ช่วงนี้ทารกออทิสติกมักไม่ค่อยชอบให้อุ้ม จะขึ้นตัวแอนหันหรือร้องเสียงดังเวลาถูกอุ้ม ไม่จ้องมองแม่หรือผู้เลี้ยงดู ไม่ส่งภาษาหรือมองตามเวลาที่แม่เดินจากไม่สบตา และเวลามองหน้าเด็กก็มักจะเป็นอนหัน ไม่มีการยิ้มแย้มเชิงสังคม รวมถึงไม่อ้าแขนรับเมื่อมีผู้ใหญ่จะเข้ามาอุ้มแบบเด็กปกติ

2) วัย 2 ถึง 3 ปี ช่วงนี้ความผิดปกติจะชัดเจนขึ้น โดยที่เด็กออทิสติกจะขาดหรือไม่สามารถแสดงความรู้สึกร่วมกับผู้อื่นได้ มักไม่ตอบสนองเวลาที่แม่หรือผู้เลี้ยงเรียกให้สนใจอะไรบางอย่าง เวลาชี้ให้ดูสิ่งของที่อยู่นอกออกไปก็จะไม่มองตาม มักจะไม่เข้าหาพ่อแม่เพื่ออวดของเล่นหรือชักชวนให้เล่นด้วย ไม่เลียนแบบท่าทางของผู้อื่น เวลาต้องการสิ่งใดก็จะไม่ชี้นิ้วของตนเองแต่จะจับมือผู้อื่นไปที่สิ่งนั้นแทน ไม่สามารถเล่นเกมที่ต้องผลัดกันเล่นได้ ไม่แสดงอาการวิตกกังวลเมื่อต้องแยกจากแม่ หรือบางครั้งก็อาจแสดงอาการติดแม่หรือผู้เลี้ยงดูเป็นพิเศษ บางรายอาจมีพฤติกรรมเข้าหาคนแบบไม่เลือกหน้า ไม่กลัวคนแปลกหน้า

3) วัยก่อนเข้าวัยเรียน ช่วงนี้เด็กออทิสติกจะแสดงถึงการขาดทักษะทางสังคมอย่างชัดเจน โดยเด็กอาจไม่สนใจที่จะเข้าหาหรือเล่นกับเด็กอื่นที่อยู่ในวัยเดียวกัน เวลาอยู่ในสนามเด็กเล่นก็มักจะเดินอยู่รอบๆสนาม ไม่เข้าไปรวมกลุ่มเล่นกับเด็กอื่น ในรายที่มีอาการไม่รุนแรง เด็กอาจแสดงความสนใจที่จะเข้าไปเล่นแต่ไม่รู้จะเริ่มอย่างไร บางรายอาจเล่นกับเด็กอื่นได้บ้างแต่ต้องเล่นเฉพาะสิ่งที่ตนเองสนใจเท่านั้น

4) วัยเรียน ช่วงนี้เด็กออทิสติกจะมีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าใจสถานการณ์ทางสังคมที่ซับซ้อนขึ้น ไม่มีเพื่อนสนิท ชอบเก็บตัวอยู่คนเดียวหรือตามลำพัง ไม่เข้าใจหรือรับรู้ว่าผู้อื่นกำลังคิดหรือรู้สึกอย่างไร ไม่มีความรู้สึกสงสารหรือเห็นอกเห็นใจผู้อื่น บางรายอาจต้องการจะมีเพื่อน แต่ก็เข้ากับเพื่อนได้ยากแม้จะพยายามอย่างเต็มที่ มักถูกเด็กอื่นมองว่าแปลกหรือตลก

นอกจากนั้น Wing และ Gould (1997) ยังได้แบ่งเด็กออทิสติกตามลักษณะพฤติกรรมทางสังคมออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่มีการแยกตัว (Social aloofness) มีลักษณะ ดังนี้

- 1.1) ชอบอยู่ในโลกของตนเอง ไม่สนใจคนแปลกหน้า
- 1.2) มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ในลักษณะที่เป็นการสำรวจทางกาย
- 1.3) มีความสนใจน้อยต่อการมีสัมพันธ์ทางสังคม
- 1.4) มีการตอบสนองโดยใช้คำพูดหรือท่าทางน้อย
- 1.5) มีความสนใจกิจกรรมร่วมกันน้อย
- 1.6) ไม่ค่อยมีการสบตา มักใช้การเหลือบตามอง
- 1.7) มักมีพฤติกรรมซ้ำ ๆ
- 1.8) อาจไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เช่น เมื่อมีคนเดินเข้ามาในห้อง

ห้อง

- 1.9) พบในเด็กออทิสติกที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลางถึงรุนแรง

รุนแรง

2. กลุ่มยอมตาม (Passive interaction) มีลักษณะ ดังนี้

- 2.1) จะไม่ค่อยเริ่มต้นความสัมพันธ์
- 2.2) ยอมรับเมื่อมีผู้อื่นเข้ามา
- 2.3) เป็นผู้ตาม (Passive) ในการเล่นกับเพื่อน
- 2.4) มีความพอใจน้อยกว่าการติดต่อทางสังคม มักจะต่อต้านมากกว่า
- 2.5) อาจมีหรือไม่มีการใช้คำพูด

- 2.6) มักมีการพูดเลียนแบบหรือพูดตาม (Echolalia) ทันทีกว่ากว่าภายหลัง
- 2.7) มีการบกพร่องทางสติปัญญาหลายระดับ
- 3. กลุ่มที่ชอบสังคมแต่มีลักษณะแปลก (Active but odd interaction) มีลักษณะ ดังนี้
 - 3.1) เด็กจะเข้าหาผู้ใหญ่มากกว่าเพื่อน
 - 3.2) มีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะที่ซ้ำ ๆ เช่น ถามแต่คำถามเดิม ๆ ใช้คำพูดเดิม
 - 3.3) ถ้ามีภาษาพูด อาจพูดเพื่อเป็นการสื่อสารหรือไม่ใช่เพื่อการสื่อสารมีทั้งการพูดเลียนแบบทันทีและเลียนแบบภายหลัง
 - 3.4) ขาดทักษะในการสนทนา เช่น ไม่สนใจความต้องการของผู้ฟังมีปัญหาในการเปลี่ยนหัวข้อสนทนา ไม่รู้จักตัดแปลงใช้ภาษาที่ซับซ้อน
 - 3.5) อาจตระหนักถึงปฏิกริยาของผู้อื่น
 - 3.6) ได้รับการยอมรับทางสังคมน้อยกว่ากลุ่มยอมตาม
 - 3.7) มีการบกพร่องทางสติปัญญาหลายระดับ

7. สถานภาพทางสังคมของเด็กออทิสติก

จากการศึกษาพบว่าเด็กออทิสติกปรารถนาที่จะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แต่ขาดทักษะที่จำเป็น เพราะเด็กออทิสติกมักแสดงพฤติกรรมซ้ำๆ พูดซ้ำๆ มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น เล่นนิ้ว สะบัดมือไปมา ใช้การสบตาน้อย ไม่มองหน้าผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ ใช้ภาษาในการสื่อสารและแสดงท่าทางในการมีส่วนร่วมน้อย หรือมีพฤติกรรมที่ไปที่วัตถุหรือสิ่งที่ตนสนใจมากกว่าการพูดบอก มีภาษาและทักษะทางสังคมล่าช้า ขาดการเริ่มต้นและรักษาความสัมพันธ์กับเพื่อน ขาดกลวิธีในการสนทนา รวมทั้งขาดความเข้าใจความคิดของผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะที่เห็นได้ชัดในเด็กออทิสติก (Hwang and Hughes, 2003) นอกจากนี้จากการศึกษาของ Sawyer, Luisselli, Ricciardi and Gower (2005) พบว่าเด็กออทิสติกมีความลำบากในการเรียนรู้ทักษะทางสังคม เช่น การพัฒนาพฤติกรรมการเล่น ทำให้เด็กออทิสติกมีปัจจัยเสี่ยงเพิ่มต่อการได้รับการยอมรับทางสังคมต่ำ

Hunt and Marshall (1999) ได้พบว่าจากการที่เด็กออทิสติกมีพฤติกรรมไม่สมวัย มีความอดทนต่ำต่อความคับข้องใจ ร้องไห้ง่าย และมีพฤติกรรมทางสังคมไม่เหมาะสมทำให้เพื่อนรับรู้ถึงความแตกต่างระหว่างตนเองกับเด็กออทิสติก เป็นเหตุให้เด็กปกติมีความสัมพันธ์ด้วยน้อย

Roeyers (1996 อ้างถึงใน Disalvo and Oswald, 2002) ได้ศึกษาผลกระทบจากการเข้ากลุ่มของเด็กออทิสติก อายุ 5-13 ปี พบว่าการฝึกให้เด็กออทิสติกมีทักษะทางสังคมช่วยทำให้

เด็กออทิสติกมีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม มีภาษาพูด ภาษาท่าทางในการสื่อสาร การสบตา และร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่นเพิ่มขึ้น

8. ความบกพร่องของทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

ศุภรัตน์ เอกอัศวิน (2539) ได้กล่าวว่า เด็กออทิสติกไม่ว่าสติปัญญาจะดีเพียงใดก็ตาม มักจะมีพฤติกรรมที่เข้าใจเพียงสา ดูอ่อนกว่าวัย จะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนไปในลักษณะเดียว ไม่สนใจความแตกต่างของฐานะทางสังคม รูปร่างหน้าตา เงินทองของเพื่อนที่คบหาด้วย เขาสนใจแค่อยากทำให้เพื่อนประทับใจเขา ด้วยวิธีการที่คนทั่วไปมองว่า “แปลก” จนบ่อยครั้งที่เด็กออทิสติกกลายเป็นตัวตลกในหมู่เพื่อน และเป็นเหยื่อให้คนอื่นหลอกหาผลประโยชน์ได้ เด็กออทิสติกมักจะตามไม่ทันภาษาของเพื่อนหรือการหยอกล้อกัน และอาจทำให้เพื่อนในกลุ่มเบียด

ชาญวิทย์ พรนภดล (2545) กล่าวว่า ความบกพร่องหลายอย่างในด้านสังคมและความสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นลักษณะเด่นของเด็กออทิสติก (Teplin, 1999) ความบกพร่องในการรับรู้ความรู้สึก อารมณ์ และความเจ็บปวดของผู้อื่น การไม่สบตา ไม่ตอบสนองต่อเสียงเรียก ไม่สามารถมีหรือแสดงความรู้สึกร่วมกับผู้อื่นได้ ทำให้เด็กออทิสติกมีปัญหาในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เพราะเด็กจะเล่นกับเพื่อนวัยเดียวกันไม่เป็น เด็กบางคนที่มีอาการไม่รุนแรง อาจแสดงความรู้สึกอยากเข้าไปเล่นกับเพื่อนๆ แต่ไม่รู้จะเริ่มอย่างไร

ผดุง อารยะวิญญู (2546) กล่าวว่า เด็กออทิสติกมีความบกพร่องในการสื่อความหมาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้สีหน้า ท่าทาง หรือการใช้ภาษาถ้อยคำ มีปัญหาทางพฤติกรรม มีปัญหาทางสังคม มีพฤติกรรมซ้ำๆ

เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2545) ได้เสนอแนวทางการตรวจสอบความบกพร่องด้านทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกว่า ควรนำพฤติกรรมจำเพาะเกี่ยวกับพัฒนาการด้านสังคมของเด็กออทิสติกไปเปรียบเทียบกับเด็กปกติในวัยเดียวกันตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งเด็กปกติจะมีการเปลี่ยนแปลงที่ขึ้นตามวัย คือมีพัฒนาการด้านสังคมตามวัย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 พัฒนาการทางสังคมของเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 9 ปี

พัฒนาการ อายุ	ด้านสังคม
แรกเกิด	- มองหน้าช่วงสั้น เลียนแบบ อ้าปาก แลบลิ้นได้
1 เดือน	- มองจ้องหน้า
2 เดือน	- สบตา ยิ้มตอบ แสดงความสนใจ
3 เดือน	- ยิ้ม มีเสียงหัวเราะ
4 เดือน	- ยิ้มตอบและยิ้มทักทาย ทำท่าดีใจ เวลาเห็นอาหารหรือคนเลี้ยงดู
6 เดือน	- โผหาคนในครอบครัว รู้จักคนแปลกหน้า กินอาหารกึ่งเหลวที่ใช้ช้อนได้
8 เดือน	- เล่นจ๊ะเอ๋
9 เดือน	- ร้องตามแม่เมื่อแม่ออกไปจากห้อง หยิบอาหารกินได้
10 เดือน	- ทำตามคำสั่งง่ายๆได้
12 เดือน	- ตบมือ เลียนท่าทางตบมือ โบกมือบ๊ายบาย สาธุ ร่วมมือเวลาแต่งตัว และชอบสำรวจ
15 เดือน	- ใช้ช้อนตักได้แต่ยังหกอยู่บ้าง กลิ้งลูกบอลรับส่งกับผู้ใหญ่
18 เดือน	- ชี้จมูก ตา ถือก้อนน้ำดื่ม
2 ปี	- เลียนแบบผู้ใหญ่ ใช้ช้อนตักอาหารกินเองได้ บอกเวลาจะถ่ายอุจจาระ ตบมือ จับหัวตนเองได้ตามคำสั่ง
3 ปี	- ถอดรองเท้าและใส่เสื้อได้ บอกสีได้ ถอดกระดุมได้ รู้เพศตนเอง แบ่งของให้คนอื่นได้บ้าง เล่นกับคนอื่น ควบคุม การถ่ายอุจจาระได้
4 ปี	- ร่วมเล่นกับคนอื่นได้ รู้จักชื่อ แยกความจำสั้น-ยาวได้ ไปห้องน้ำเอง ถอดใส่กระดุมได้ ควบคุมการถ่ายปัสสาวะในเวลากลางวันได้
5 ปี	- เล่นอย่างมีกติกา แต่งตัวเอง เล่นสมมติโดยใช้จินตนาการ ไม่ปัสสาวะรดที่นอนเวลากลางคืน รู้อายุ
6 ปี	- รู้เข้า-ป่าย ซ้าย-ขวา ช่วยงานบ้านได้ผูกเชือกกรองเท้าได้
7 ปี	- รู้จักใช้เงิน หวีผมเองได้
9 ปี	- รู้เวลา วัน เดือน ปีอาบน้ำได้

ที่มา: ผนวกจาก เพ็ญแข ลิมศิลา, 2545 และนิตยา คชภักดี, 2543

Edelson (2007) กล่าวว่าคุณลักษณะอีกหนึ่งคุณลักษณะ คือ ความบกพร่องของพฤติกรรมทางสังคม ปัญหาทางสังคมสามารถจัดประเภทเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) การแยกตัวออกจากสังคม (Socially avoidant)
- 2) การเมินเฉยไม่สนใจสังคม (Socially indifferent)
- 3) การเคอะเขินในการเข้าสังคม (Socially awkward)

ด้วยความบกพร่องทางด้านสังคมของเด็กออทิสติกที่ไม่สามารถเข้าใจจิตใจของผู้อื่น รวมถึงเล่นกับเพื่อนในวัยเดียวกันไม่เป็น ทำให้การยอมรับทางสังคมของเด็กออทิสติกแตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป

จากความบกพร่องทางสังคมของเด็กออทิสติกทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ความผิดปกติทางสังคม และปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น 2) ความผิดปกติทางภาษาและการสื่อสาร 3) ความผิดปกติทางอารมณ์ และพฤติกรรม ส่งผลให้เด็กออทิสติกไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ และมีส่วนร่วมทางสังคมกับผู้อื่น ซึ่งการมีส่วนร่วมทางสังคมนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กออทิสติก นอกจากช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแล้วยังช่วยทำให้เด็กออทิสติกเกิดความมั่นใจในตนเอง รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่กล่าวไว้ว่า ทุกคนมีลักษณะเฉพาะในการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งมีลักษณะ 3 ประการ คือ 1) ความต้องการมีส่วนร่วมหรือการเชื่อมโยงกับผู้อื่น 2) ความต้องการในการควบคุม และ 3) ความต้องการเป็นที่รักของผู้อื่น จากผลงานวิจัยที่ศึกษาถึงผลของการที่สมาชิกได้เข้าร่วมกลุ่ม พบว่า การเข้าร่วมกลุ่มจะช่วยส่งเสริมทางด้านจิตวิทยา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการรับรู้ทางความรู้สึก มีการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มีความจริงใจและเป็นธรรมชาติ มีการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการควบคุมความรู้สึกต่างๆของตนเอง มีแนวทางในการสร้างแรงจูงใจ มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้นและมีความรู้สึกพึงพากันและกัน เชื่อในความสามารถของบุคคล มีการแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่ม เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม (Rogers, 1970 อ้างถึงใน จักรวาล ภูวนันท์, 2537) การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นการสร้างสัมพันธภาพในสังคม เมื่อเด็กอยู่ร่วมกับเพื่อน และผู้ใหญ่ทั้งที่บ้านและโรงเรียน จากการเล่น และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กจะรู้จักบทบาทของคนในสังคมในการอยู่ร่วมกัน รู้จักค่านิยมของสังคม และของกลุ่ม รู้จักที่จะยอมรับบรรทัดฐานและการปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ด้วยดี (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542)

นอกจากคำนึงถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมของเด็กออทิสติกแล้วด้านการเป็นที่ยอมรับทางสังคมก็เป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เด็กออทิสติกไม่สามารถที่จะ

เล่นกับเพื่อนในวัยเดียวกันได้ ขาดการเล่นแบบจินตนาการ ไม่ร่วมกับผู้อื่นในการแสดงความรู้สึก สนุกสนาน มีโลกของตนเอง ขาดทักษะในการสร้างมิตรภาพและไม่เข้าใจสภาพอารมณ์และสังคมของผู้อื่น ทำให้เด็กออทิสติกไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนในวัยเดียวกันรวมทั้งบุคคลรอบข้างของเด็กออทิสติก การยอมรับนับถือถือเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ บุคคลทุกคนต้องการการยอมรับ ต้องการการหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นปมด้อยเมื่อเทียบกับคนอื่น มาสโลว์ (Maslow) ได้กล่าวถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ว่า มนุษย์มีพื้นฐานความต้องการอยู่ 5 ชั้น โดยในชั้นที่ 3 คือความต้องการด้านสังคมซึ่งเป็นความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับตน และต้องการเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม และจากทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลของ ซัลลิแวน (Sullivan, 1951) ได้กล่าวว่าเด็กที่มีช่วงอายุ 6-11 ปี เป็นช่วงวัยที่แวดล้อมด้วยกลุ่มเพื่อน เด็กเริ่มรู้จักสถานะความเป็นตัวตนของเขาจากความสัมพันธ์ที่เขามีส่วนร่วมอยู่ ความต้องการการยอมรับจากเพื่อนของเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ความต้องการการยอมรับเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับวัยเด็ก เด็กต้องการการยอมรับจากเพื่อนอย่างจริงจัง ต้องการให้เพื่อนเห็นคุณค่า ให้การยกย่องและต้องการฐานะตำแหน่งที่พึงมีในสังคม เด็กทุกคนถือว่าการได้รับการยอมรับจากเพื่อนเป็นรางวัลที่มีค่าและสำคัญที่สุดสำหรับตน เด็กที่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนจะมีลักษณะเด่นตัวจริง เข้ากับคนอื่นได้ง่าย อยากร่วมมีส่วนร่วมในสังคมและมีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น (Goslin, 1962 อ้างถึงใน ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร, ม.ป.ป.)

นอกจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมทางด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมและการยอมรับทางสังคมให้กับเด็กออทิสติก ด้านการสื่อสารเป็นอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่เด็กออทิสติกควรได้รับการพัฒนา เนื่องจากเด็กออทิสติกมีความบกพร่องทางด้านการสื่อสารไม่สามารถแสดงพฤติกรรมสื่อความหมายได้ ไม่สามารถสนทนากับใครได้นาน และเรื่องที่สนทนาเป็นเรื่องที่ตนสนใจ ไม่สามารถบอกถึงความต้องการของตนเองให้คนอื่นได้ทราบ ต้องอยู่ในโลกตนเองตามลำพัง (เพ็ญแข ลิมศิลา, 2545) จึงทำให้ไม่มีผู้สนทนาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคินส์นีย์ ฉัตรคุปต์ (2545) ที่กล่าวว่าเด็กออทิสติกความบกพร่องทางการสื่อสาร ทำให้เด็กออทิสติกไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้

เด็กออทิสติกเป็นกลุ่มที่มีความบกพร่องทางสังคม จำเป็นต้องได้รับส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม การยอมรับจากเพื่อนและผู้อื่น รวมถึงด้านการสื่อสาร ซึ่งถ้าเด็กกลุ่มนี้ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะดังกล่าว จะช่วยทำให้เด็กออทิสติกรู้สึกรักตัวเอง ภูมิใจในตัวเองและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึง

สนใจที่ส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก 3 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม 2) ด้านการสื่อสาร และ 3) ด้านปฏิสัมพันธ์

9. แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กออทิสติก

ชัชยงค์ พรหมวงศ์ (2537) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมว่าเป็นการพัฒนาพฤติกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยมีแนวทางดังนี้

1) ปรับพฤติกรรมของเด็ก ต้องให้เด็กค่อยๆ ปรับพฤติกรรมทีละน้อยด้วยการเสริมแรง เช่น การให้เสริมแรงเวลาที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

2) การพัฒนาพฤติกรรมโดยให้ตัวแบบที่ดี การให้เด็กได้เห็นตัวอย่างที่ดีจะช่วยให้เด็กเลียนแบบตาม ซึ่งเด็กมักจะชอบเลียนแบบบุคคลที่ตนชื่นชอบ เช่น พ่อแม่ ครู ญาติ พี่น้อง เพื่อน นักกีฬา ตัวละครในนิทาน และผู้มีชื่อเสียง เป็นต้น

3) การให้สัญญาณเตือนพฤติกรรม โดยการแสดงออกด้วยวาจาหรือท่าทางว่าเด็กควรทำหรือไม่ด้วยคำพูดหรือการพยักหน้า เป็นการให้สัญญาณเตือนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก่อนที่เด็กจะกระทำพฤติกรรมที่ผิดแล้วติเตียน

Simpson, Mylers, Sasso, and Kamps (1991 อ้างถึงใน เทียมใจ พิมพ์วงศ์, 2541) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก 5 แนวทาง ดังนี้

1) การชี้แนะทางสังคมโดยตรง (Direct skills instruction)

2) การกระตุ้นเตือนก่อน (Antecedent prompting)

3) เพื่อนช่วยเพื่อน (Peer tutoring) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาทักษะทางสังคมร่วมกับเพื่อนวัยเดียวกัน นักวิจัยใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนโดยใช้เพื่อนวัยเดียวกัน 1 คน ต่อเด็กออทิสติก 1 คน ในการสอนทักษะชุมชนพื้นฐาน ทักษะชุมชนที่ถูกเลือกมานั้นได้ถูกวิเคราะห์แยกย่อยเป็นขั้นตอนตามลำดับ เพื่อนที่ถูกเลือกมาจะถูกสอนขั้นตอนในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กออทิสติกตามลำดับที่ละขั้นและสอนการปฏิบัติกับเด็กออทิสติก การเป็นแบบอย่าง การกระตุ้นเตือน และการชี้แนะ ข้อมูลที่สังเกตได้ชี้ให้เห็นว่าเด็กออทิสติกที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสามารถเรียนรู้ขั้นตอนที่ถูกสอนโดยเพื่อนอย่างน้อย 2-3 ขั้นตอน

4) เพื่อนวัยเดียวกันเป็นผู้สอน (Peer mediated) วิธีการสอนทักษะทางสังคมโดยใช้เพื่อนวัยเดียวกันเป็นสื่อ เป็นที่รู้จักทางการแพทย์ ครู นักวิจัยและนักบำบัดความบกพร่องทางสังคมของเด็กออทิสติก วิธีการนี้ใช้เพื่อนในวัยเดียวกันที่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้จัดกระทำ เพื่อนที่ได้รับการคัดเลือกจะถูกสอนให้เล่นอย่างมีความอดทนกับเด็กออทิสติก ให้มีบทบาทในการเป็นผู้ช่วย

เด็กออทิสติก วิธีการนี้มีข้อได้เปรียบกว่าวิธีเดิมในการสอนทักษะทางสังคม เนื่องจากเป็นการลดผู้ให้ความรู้จากวัยผู้ใหญ่ไปสู่เพื่อนในวัยเดียวกัน

5) ทฤษฎีจิตใจ (Theory of Mind) จะอธิบายถึงความบกพร่องทางสังคมของเด็กออทิสติกว่า เป็นความไม่สามารถที่จะเข้าใจได้ว่าผู้อื่นคิดอย่างไร มีความรู้สึก มีความตั้งใจ หรือมีแรงจูงใจอะไรที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมที่แสดงออกมา

10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

ระพีพร ศุภมหิธร และคณะ (2544) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยการใช้กิจกรรมการเล่นร่วมกับนักเรียนปกติ โดยนักเรียนออทิสติกชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 จำนวน 12 คน นักเรียนปกติจากระดับชั้นเดียวกันจำนวน 32 คนในโรงเรียนแห่งมหาวิทยาลัยสาธิตเกษตรศาสตร์ เล่นและร่วมกิจกรรมในการวาดภาพระบายสี การต่อตัวและไม้หนีบผ้า และการร้อยลูกปัด ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนออทิสติกมีพฤติกรรมด้านสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกทุกคน แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงไม่เท่ากัน

พวงเพชร พวงศีลสิทธิ์ (2546) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการสอนทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ได้รับการสอนโดยวิธีเรื่องเล่าทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าเด็กออทิสติกที่ได้รับการสอนทักษะทางสังคม โดยวิธีเรื่องเล่าทางสังคมมีทักษะทางสังคมในการรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นดีขึ้น

พัชรี จิวพัฒน์กุล (2549) ได้ศึกษาการเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กออทิสติกที่มีปัญหาทางทักษะสังคม ด้านการควบคุมตนเอง การสื่อความหมายกับบุคคลอื่น และการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่เรียนอยู่ในช่วงชั้นที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนวัดโสมนัส สำนักงานเขตการศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เลือกโดยวิธีเจาะจง จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ แบบตรวจสอบทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก แบบเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกและแบบประเมินทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ผลปรากฏว่าเด็กออทิสติกที่ได้รับการเสริมสร้างทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้านมีทักษะทางสังคมสูงขึ้น

Ivey, Heflin and Alberto (2004 อ้างถึงใน บัณฑิตนุบุตร, 2546) ศึกษาการใช้เรื่องราวทางสังคมในการส่งเสริมพฤติกรรมอิสระในเหตุการณ์ที่สร้างขึ้นสำหรับนักเรียนออทิสติก การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาใช้เรื่องราวทางสังคมกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนออทิสติก 3 คนร่วมกิจกรรมที่สร้างขึ้นภายในบรรยากาศปกติของช่วงการบำบัดการพูดประจำสัปดาห์ ระหว่างการจัดกระทำเรื่องราวทางสังคมได้ถูกกำหนดขึ้นสำหรับกิจกรรมที่จัดเพื่อเตรียมให้พร้อมสำหรับ

เหตุการณ์ที่จะมาถึงประสิทธิผลของยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้รับการบันทึกโดยการอาศัยการออกแบบการถอดถอนโดยคำนึงถึงสภาพเหตุการณ์ที่สร้างขึ้นผลการศึกษาพบว่าการใช้เรื่องราวทางสังคมทำให้เกิดความร่วมมือหรือความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 คน

Margaret (2008) ได้ศึกษาพฤติกรรมสังคมและอารมณ์ของเด็กปฐมวัย พบว่าเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรมดังกล่าวตั้งแต่ช่วงวัย 12-36 เดือน มีความเสี่ยงที่จะมีปัญหาพฤติกรรมสังคมและอารมณ์ในวัยประถมศึกษาหรือวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาจำนวน 1,004 คน ซึ่งอยู่ในช่วง 12-36 เดือน โดยผู้ปกครองจะเป็นผู้ประเมินแบบสอบถาม “The Brief Infant-Toddler Social and Emotional Assessment” ข้อคำถามมีเนื้อหาเกี่ยวกับความวิตกกังวลของพัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ของผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก หลังจากนั้นเมื่อเด็กอยู่ในช่วงต้นของวัยเรียนแล้วผู้ปกครองจะประเมินอีกครั้ง โดยประเมิน “The Child Behavior Checklist” ส่วนครูก็จะประเมินโดยใช้ “The Teacher Report Form Regarding Behavioral Problem” จากผลการประเมินผู้ปกครองที่รายงานถึงพยาธิสภาพของพฤติกรรมเด็กวัยเรียนจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 389 คน พิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้ปกครองที่รายงานถึงความกังวลของพฤติกรรมเด็กเล็กมีนัยสำคัญทางสถิติกับพยาธิสภาพทางจิตหรือพฤติกรรมในวัยเข้าเรียน เช่นเดียวกับครูที่ประเมินว่าเด็กที่มีปัญหาทางคลินิกแสดงถึงความวิตกกังวลของผู้ปกครองที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมอารมณ์ในวัยเรียนได้ และการประเมินอย่างเป็นมาตรฐานในเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะระบุลักษณะเด่นที่มีผลหรือมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสังคมและอารมณ์ของเด็กในวัยเรียน

ตอนที่ 4 ความหมายของการจัดการเรียนร่วม และการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก

1. ความหมายของการจัดการเรียนร่วม

การเรียนร่วม เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษรูปแบบหนึ่ง เพื่อให้เด็กเหล่านั้นได้มีโอกาสเรียนรู้การใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของการเรียนร่วมของเด็กพิเศษไว้หลายท่าน ดังนี้

จรัล ทองปิยะภูมิ (2531) กล่าวว่า การเรียนร่วม หมายถึง การ “ผสมผสานกัน” ของ การศึกษาภาคปกติกับการศึกษาพิเศษ การบริหารโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมจึงไม่ใช่การบริหารโรงเรียนปกติที่มีเด็กพิเศษมาปะปนในโรงเรียนปกติ แต่การบริหารโรงเรียนในโครงการเรียนร่วม จะต้องเป็นการรับเอาคุณค่า ปรัชญา หลักการ และกลวิธีของการศึกษาพิเศษเข้ามาประสม

ประสานกับศาสตร์และศิลป์ของการบริหารโรงเรียนปกติ ดังนั้นการบริหารโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านกิจกรรมนักเรียน ด้านธุรการ หรือด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งต้องถือว่าการเรียนร่วมเป็นวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของโรงเรียน

ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้ให้ความหมายและแนวทางในการจัดการเรียนร่วมไว้ว่าการเรียนร่วม มาจากภาษาอังกฤษ Integration ซึ่งหมายถึง การเรียนร่วมบางเวลา แต่ในความเป็นจริงการเรียนร่วมมีหลายแบบ คือ 1) การเรียนร่วมบางเวลา (Integration) 2) การเรียนร่วมเต็มเวลา (mainstreaming) 3) การเรียนรวมกัน (inclusion) ซึ่งหลักในการจัดการเรียนร่วมนั้นเพื่อสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็กทุกคนและคำนึงถึงสิทธิความเสมอภาคกันของเด็กทุกคน

ศรียา นิยมธรรม (2548) กล่าวว่า การจัดการเรียนร่วมมิได้หมายความว่าเพียง แต่เอาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปนั่งเรียนร่วมกับเด็กปกติในห้องเรียนเดียวกัน การเรียนร่วมมีความหมายมากกว่านั้น เพราะยังหมายถึงการเรียนรู้และการเจริญเติบโตในสิ่งแวดล้อม ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กในการร่วมทำกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมเหล่านั้นต้องเกี่ยวข้องกับพัฒนาการต่างๆ ทุกด้าน เช่น ร่างกาย สังคม ภาษาและสติปัญญา หมายถึง การจัดโปรแกรมการศึกษารายบุคคลตามความต้องการและความสามารถของเด็กโดยการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กโดยให้เด็กทุกคนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและร่วมกิจกรรมต่างๆอย่างทั่วถึง

เนาวรัตน์ คงพวง (2551) กล่าวว่า การจัดการเรียนร่วม หมายถึง การศึกษาสำหรับทุกคน (Education For All, EFA) โดยรับเด็กและเยาวชนพิการหรือมีความบกพร่องเข้ามาเรียนตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษาที่นักเรียนทั่วไปและจัดให้มีบริการตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคลและในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมนี้ต้องให้เด็กและเยาวชนพิการและโรงเรียนต้องมีการจัดเตรียมปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากร รวมทั้งผลิตครูการศึกษาพิเศษที่จำเป็นต้องให้มีทักษะที่จะออกไปทำงานกับครูในระบบการศึกษาทั่วไปด้วย

Kauffman (1975 อ้างถึงใน อัจฉริยา กุดหอม, 2550) ได้กล่าวว่าการเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิเศษและเด็กปกติ เรียนร่วมตามแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาตามแผนการศึกษารายบุคคล และกระบวนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

Johnson and Johnson (1980) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมว่า เป็นการจัดการศึกษาที่ให้แก่เด็กพิเศษทุกคนมีโอกาสเข้ารับการศึกษาที่เหมาะสมโดยมีขีดจำกัดน้อยที่สุด ตามแผนการศึกษารายบุคคล และผู้ปกครองเป็นผู้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา หรือเรียกกรองสิทธิต่างๆ เพื่อให้เด็กพิเศษทุกคนมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อเด็กปกติ

จากความหมายที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้การเรียนรู้ร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการที่ให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเหล่านี้ ได้เข้าเรียนในห้องเรียนปกติร่วมกับเด็กปกติเพื่อเป็นการสนับสนุนพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจสติปัญญา และการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือกันของทุกฝ่าย เพื่อให้การจัดการเรียนร่วมประสบความสำเร็จมากที่สุด

2. ปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานของการจัดการเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วมมีนักการศึกษากล่าวถึงปรัชญาและทฤษฎีพื้นฐานของการจัดการเรียนร่วมไว้ดังนี้

บังกอร์ ต้นปาน (2530) ได้สรุปไว้ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา ดังนั้นการจักระบบการศึกษา จึงจัดบริการทางการศึกษาให้แก่มนุษย์ทุกคน โดยไม่แบ่งแยกความบกพร่อง หรือฐานะเศรษฐกิจและสังคม จึงควรจัดโครงการและปรับปรุงการปฏิบัติให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

2. มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมในสังคม ดังนั้นการจัดเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนและวัยเรียน เพื่อให้เด็กพิเศษอยู่ร่วมกับเด็กปกติ ย่อมก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างสรรค์สังคม เพราะเด็กเหล่านี้จะมีความเข้าใจอันดีต่อกัน มีการยอมรับซึ่งกันและกัน เมื่อเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ จะไม่เกิดการแบ่งแยกความแตกต่างของมนุษย์ในสังคม

3. การเรียนการสอน ในชั้นเรียนย่อมสนองตามความแตกต่าง แต่ละบุคคลดังนั้นการจัดเด็กพิเศษให้เข้าเรียนในชั้นเรียนร่วม จึงควรได้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้เป็นการสอนเพื่อบุคคลทั่วไป เพื่อให้พัฒนาความพร้อมและความรู้ความสามารถของผู้เรียนทุกคนให้พัฒนาการทุกด้าน ด้วยวิธีการและกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะดำรงชีพอยู่ในสังคม ได้อย่างเหมาะสม

จากปรัชญาพื้นฐาน ดังกล่าวมานี้ได้สนองตอบนโยบายการศึกษาแผนใหม่ซึ่งมุ่งจะจัดการศึกษาเพื่อมวลชน ให้อยู่ในรูปแบบที่สมบูรณ์และมีประสิทธิผลมากที่สุดเพื่อก่อให้เกิดคุณค่าทางการศึกษาอันสูงยิ่งแก่มนุษยชาติ ในการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีพร่วมกันในสังคมด้วยสันติและมีความสุข

กระทรวงศึกษาธิการ (2543) เสนอแนวคิด ปรัชญาในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนผู้มีความสามารถพิเศษไว้ ดังนี้

1. การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ในการพัฒนาบุคคลไปอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รูปแบบของการศึกษาครอบคลุมทั้งการศึกษาตามแนวระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย อันเป็นการเรียนรู้จากแหล่งวิทยาการและสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบด้าน

2. เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิ์ที่จะได้รับการศึกษา ที่สอดคล้องกับระดับและประเภทของความสามารถ ความถนัด และความสนใจที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล เพื่อพัฒนาศักยภาพให้บรรลุขีดสูงสุด และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสมในสังคม พ่อแม่ผู้ปกครอง และครอบครัว ซึ่งเป็นบุคคลแรกๆ ในชีวิตของเด็กและเยาวชนมีหน้าที่อบรม เลี้ยงดู และส่งเสริมให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีพัฒนาการที่รอบด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม นอกจากนี้สำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

3. พ่อแม่ผู้ปกครอง และครอบครัว ก็มีบทบาทพิเศษที่จะต้องเอาใจใส่การพัฒนาเด็กและเยาวชนเหล่านี้

4. สังคมต้องให้การยอมรับในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล และความหลากหลายของเด็กและเยาวชน ทั้งทางด้านความคิด ความสนใจ ความสามารถพิเศษ เฉพาะทางของแต่ละบุคคล บุคลิกภาพ และอื่นๆ

5. รัฐและสังคมพึงพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถด้านอื่นๆ โดยรอบด้านด้วยเพื่อให้เป็นคนที่มีการพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งด้านสมอง ร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ควบคู่ไปกับการพัฒนาความสามารถพิเศษที่มีอยู่ ทั้งนี้พึงระมัดระวังว่าการพัฒนาบุคคล โดยองค์รวมนั้นจะต้องไม่ลดทอนหรือสกัดกั้นความสามารถพิเศษของบุคคล

6. รัฐต้องไม่สร้างระบบการศึกษาที่ปิดกั้นการพัฒนาความสามารถพิเศษในทุกด้านของเด็กและเยาวชน ด้วยการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งหรือสาขาใดสาขาหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องสร้างระบบการศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ ได้แสดงความสามารถทุกด้านที่มี และได้รับการพัฒนาความสามารถเหล่านั้นไปพร้อมๆกัน

7. การจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องมีความยืดหยุ่นและหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนแสดงออกซึ่งความสามารถพิเศษได้ตลอดชีวิตของการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ นั้นต้องเอื้อต่อการสร้างสรรค์ คิดค้นริเริ่ม การเป็นตัวของตัวเอง การสร้างจินตนาการที่แหวกแนว ฯลฯ โดยผู้รับผิดชอบในการเรียนรู้จะต้องเข้าใจว่านักเรียนที่มีความสามารถพิเศษนั้นจะมีลักษณะดังกล่าวข้างต้นค่อนข้างมาก

8. รูปแบบบริการสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ ควรคำนึงถึงการบริการพิเศษหลายรูปแบบ เช่น การจัดการเรียนรู้พิเศษหรือการรับรู้เฉพาะทาง การจัดกิจกรรมเสริม (Enrichment) ในระบบโรงเรียนปกติ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้รู้ศักยภาพที่มีอยู่ให้บรรลุถึงจุดสูงสุด

3. รูปแบบการเรียนรู้ร่วม

การเรียนรู้ร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติอาจกระทำได้หลายลักษณะ สำหรับการจัดการเรียนรู้ร่วมของประเทศไทยนั้นแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา, 2541)

3.1 เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ เป็นการจัดการเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติและเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในด้านการเรียนตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม

3.2 เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การเรียนรู้วิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่าครูที่ปรึกษา ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรง แต่จะให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็ก เช่น แนะนำชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอนตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็ก จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วยประเมินผลพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3.3 เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดการเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ และรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก เนื่องจากมีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนหนึ่งเมื่อครบสัปดาห์ ก็วนมาสอนเด็กกลุ่มเดิมในโรงเรียนเดิมอีก จึงเรียกครูเดินสอนหรือครูเวียนสอน

3.4 เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ ครูเสริมวิชาการ คือครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษจะเข้ามาเรียนกับครูสอนเสริมวิชาการวันละ 1 – 2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก เด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนในห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการ

อาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็กและประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสอนอาจกระทำได้เป็นรายบุคคล หรือสอนเป็นกลุ่มเล็กๆ ก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ หรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากนี้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้ว ครูสอนเสริมวิชาการมีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้อีกด้วย

3.5 การจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่ต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่นๆ

3.6 ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกัน เป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นเรียนพิเศษเต็มเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก

4. องค์ประกอบและปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการเรียนร่วมประสบความสำเร็จ

เรโนลด์ส์และเบิร์ธ (1977 อ้างถึงในผดุง อารยะวิญญู, 2542) กล่าวว่า องค์ประกอบที่จะทำให้การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติประสบผลสำเร็จมี 10 ประการ คือ

4.1 ครูจะต้องทำงานประสานกันและร่วมมืออย่างดีระหว่างครูการศึกษาพิเศษกับครูปกติ

4.2 หากครูที่สอนเด็กปกติมีปัญหาในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางโรงเรียนควรรหาทางแก้ปัญหา

4.3 ครูผู้สอนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม ควรมีความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาควรมีความตั้งใจดีในการสอน มีการวางแผนการศึกษาอย่างรอบคอบ จัดการเรียนการสอนให้มีการยืดหยุ่นได้ รวมทั้งขนาดของชั้นเรียนควรยืดหยุ่นตามจำนวน และความต้องการของเด็กและระลึกว่าพัฒนาการของเด็กในด้านอารมณ์ สังคมของเด็กมีความสำคัญเช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.4 จัดอบรมครูปกติให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

4.5 การเรียนร่วมควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน

4.6 มีการประเมินการเรียน ความก้าวหน้าในการเรียนของเด็กอย่างสม่ำเสมอ

4.7 ใช้แหล่งทรัพยากรจากชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

4.8 ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมและรับรู้เกี่ยวกับการเรียนร่วม

4.9 โรงเรียนควรมีความพร้อมก่อนลงมือจัดการเรียนร่วม

4.10 การคัดเลือกเด็กเข้าเรียนร่วมควรพิจารณาถึงความพร้อมของเด็กเป็นสำคัญ

5. การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก

อัญชลี ศาลากิจ (2542) ได้ให้ความหมายของการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กออทิสติกเจริญเติบโตเต็มที่ตามความสามารถของตน โดยการร่วมกิจกรรมต่างๆกับเด็กปกติ ทั้งกิจกรรมในห้องเรียน และกิจกรรมนอกห้องเรียน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมวุฒิภาวะร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสังคมให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

อุไรวรรณ เจริญถาวรพานิช (2545) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนร่วมเด็กออทิสติกไว้ว่า การจัดการเรียนร่วมมีความสำคัญ เพราะช่วยเปิดโอกาสให้เด็กออทิสติกได้เรียนร่วมในระดับชั้นปกติ สามารถปรับตัวให้เข้ากับเด็กปกติได้ ช่วยให้เด็กปกติเกิดความเข้าใจต่อเด็กออทิสติกในทางที่ถูกต้อง อีกทั้งยังเป็นการประหยัดงบประมาณของรัฐบาลในการสร้างโรงเรียนพิเศษเฉพาะอีกด้วย

ดารณี อุทัยรัตนกิจ (2549) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาให้กับเด็กออทิสติกต้องบูรณาการความรู้และทักษะทางด้านวิชาการ การสื่อสารทั้งการรับรู้และการแสดงออก ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กลไกการเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อ การช่วยเหลือตนเอง และพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยจัดเป็นกิจกรรมที่มีโครงสร้างชัดเจนและเน้นการให้เด็กได้เรียนรู้ในสถานการณ์จริงด้วย ดังนั้นนอกจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะดังกล่าว เด็กออทิสติกควรได้รับบริการฝึกพูด กิจกรรมบำบัด กิจกรรมพัฒนาทักษะกลไก การเคลื่อนไหว ดนตรีบำบัด พัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ รวมทั้งมีแผนการปรับพฤติกรรมเพื่อให้เข้าสังคมได้

การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก เป็นการจัดการศึกษาที่ให้เด็กออทิสติกได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ ได้ร่วมทำกิจกรรมต่างๆกับเด็กปกติทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมวุฒิทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสังคมของเด็กออทิสติก

6. ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม

Guralnick et al. (1996) ; Brown et al. (1999); Freeman & Alkin (2000); Hestenes & Carroll (2000); Diamond & Innes (2001); Walker (2004 อ้างถึงใน ณิชามัทธ ศรีนฤพรธร, 2548) พบว่าทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษต่างได้รับประโยชน์ร่วมกันจากการเรียนรวม เนื่องจากการเรียนรวมเป็นการให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับ

เด็กปกติในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ที่เอื้อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีพัฒนาการในด้านต่างๆเพิ่มขึ้น เนื่องจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมช่วยส่งเสริมความสามารถ อารมณ์ และสติปัญญา ดังนี้

6.1 ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสในการเรียนรู้ทักษะใหม่และการปรับพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม เช่น การปรับตัว การมีปฏิสัมพันธ์ และพัฒนาความสามารถทางสังคมเพิ่มขึ้น

6.2 ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงผ่านการเล่นและการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับเพื่อน และทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับประสบการณ์สามารถนำไปปรับใช้เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

6.3 ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีพฤติกรรมการเล่นที่ไม่เหมาะสมลดลง มีการเล่นเชิงสังคมมากขึ้นและมีการเล่นกับของเล่นที่ซับซ้อนขึ้น

6.4 ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และการสื่อสารเพิ่มขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน

6.5 ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการยอมรับจากเด็กปกติ และคนรอบข้างเพิ่มขึ้น

6.6 ทำให้เด็กปกติได้เรียนรู้จากชีวิตจริงว่ามีคนที่มีความแตกต่างจากตนเองและยอมรับบุคคลที่มีความบกพร่องผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

6.7 ทำให้เด็กปกติได้พัฒนาทัศนคติทางบวกต่อเพื่อนร่วมห้องที่มีความแตกต่างจากตน

6.8 ทำให้เด็กปกติมีโอกาสพัฒนาคุณธรรมด้านความเมตตา กรุณา การให้ความช่วยเหลือ การทำงานเป็นทีม และความไม่เอาใจเอาเปรียบคนที่ด้อยกว่าตน

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนร่วมช่วยทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนและใช้ชีวิตเหมือนกับเด็กปกติ ไม่รู้สึกแปลกแยก สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม

จิตติมา อิมอุดม (2543) ได้ประเมินโครงการการเรียนร่วมของเด็กพิเศษในโรงเรียนปกติกรณีศึกษา โรงเรียนพญาไท และโรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้การประเมินเชิงธรรมชาติแบบมีส่วนร่วม ทำการศึกษาจากครูการศึกษาพิเศษ ครูชั้นเรียนปกติ ผู้ปกครองเด็กพิเศษ และเด็กปกติ ผลการวิจัยพบว่า โครงการการเรียนร่วมของโรงเรียนพญาไท เน้นให้เด็กพิเศษสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่เป็นภาระของคนอื่นในสังคม แต่ในการจัดชั้นเรียนพิเศษแยก

จากชั้นเรียนปกติให้กับเด็กพิเศษ ทำให้เด็กพิเศษกับเด็กปกติได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันค่อนข้างน้อย และมีเด็กพิเศษอยู่ทั้งหมด 58 คน เด็กพิเศษที่เรียนในห้องพิเศษในแต่และห้องมีระดับสติปัญญาที่แตกต่างกัน เด็กจึงพัฒนาตนเองได้ไม่เต็มศักยภาพ ส่วนโรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการสอนเป็นรายบุคคล มีเด็กพิเศษในโครงการจำนวน 11 คน ทำให้เด็กมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และรูปแบบในการจัด เป็น การเน้นให้เด็กพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติให้ได้มากที่สุด ทำให้เด็กพิเศษมีโอกาสได้เรียนรู้สังคมของเด็กปกติ สำหรับค่าใช้จ่ายต่อเทอมของเด็กพิเศษโรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ต้องเสียเป็นจำนวน 36,000 บาทต่อเทอม ในขณะที่เด็กพิเศษของโรงเรียนพญาไท จะเสียค่าใช้จ่าย 7,000 บาทต่อปี จึงเป็นผลต่อกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียนด้วย

ปรีชา สุขคุณ (2543) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในโครงการเด็กพิเศษ เรียนร่วมกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม ซึ่งผลการวิจัยพบว่ามีสภาพการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและพบว่ามีปัญหาในการบริหารงาน 3 งาน คืองานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน งานนิเทศภายในและงานวัดผลและประเมินผล อีกทั้งยังพบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการ 7 งาน คือ

- 1) งานหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ กำหนดให้ครูวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับหลักสูตรและสภาพผู้เรียน โดยเฉพาะชั้นเรียนร่วมตรวจสอบเอกสารและพัฒนาความรู้ครูเกี่ยวกับหลักสูตร และการนำไปใช้
- 2) งานการเรียนการสอน โดยวางแผนพัฒนาวิธีสอนแบบต่างๆสนับสนุนและติดตามการสอนแบบโครงการ ส่งเสริมการทำวิจัยการสอนโดยโครงการ
- 3) งานวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน โดยครูผลิตด้วยตนเอง ขอยืมสื่อเรียน และขอรับบริจาคจากชุมชน มีการติดตามการใช้สื่อ และคุณภาพของสื่อ
- 4) งานนิเทศภายใน โดยจัดอบรมสัมมนาเทคนิคและกระบวนการ นิเทศศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ประเมินความพึงพอใจของครูเกี่ยวกับงานนิเทศภายใน
- 5) การวัดและประเมินผล โดยสนับสนุนการวัดผลด้วยแฟ้มสะสมงาน จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และจัดนิทรรศการแฟ้มสะสมงานของนักเรียนและครู
- 6) งานห้องสมุด โดยวางแผนจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับนักเรียนปกติและนักเรียนพิเศษ จัดมุมเสริมวิชาการสำหรับเด็กพิเศษในห้องสมุด การใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้
- 7) งานอบรมทางวิชาการ โดยสนับสนุนจัดอบรมครูที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพิเศษ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ประเมินความพึงพอใจและความต้องการในการอบรม

จุฬาลักษณ์ ชันบุตร (2544) ได้ทำการพัฒนาและวิเคราะห์ตัวบ่งชี้รวมของความสำเร็จในการจัดศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยทำการ ศึกษาจาก 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับคัดเลือกตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย และจัดเรียงลำดับความสำคัญของตัวบ่งชี้และเกณฑ์โดยใช้เทคนิคการเปรียบเทียบน้ำหนักคะแนนรายคู่ 2) โรงเรียนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 120 โรงเรียน สำหรับประเมินความสำเร็จในการจัดจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาพิเศษและ ผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โดยที่ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมของความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียน ร่วมได้ ตัวบ่งชี้ รวมทั้งหมด 7 มิติ / องค์ประกอบ มีตัวบ่งชี้ย่อย 27 ตัวบ่งชี้ ด้านการ จัดการเรียนการสอน 6 ตัวบ่งชี้ ด้านบุคลากร 3 ตัวบ่งชี้ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก 2 ตัวบ่งชี้ ด้านทรัพยากร 1 ตัวบ่งชี้ และด้านผู้ปกครอง 5 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการวิเคราะห์ความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมจำแนกตามมิติ / องค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมทั้ง 7 มิติ เรียงลำดับคะแนนรวม ที่ได้ในแต่ละมิติจากมากไปน้อย ดังนี้ 2.1) มิติด้านคุณภาพนักเรียน 2.2) มิติด้านบุคลากร 2.3) มิติด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก 2.4) มิติด้านการจัดการเรียนการสอน 2.5) มิติด้านผู้ปกครอง 2.6) มิติด้านการบริหารและการจัดการ และ 2.7) มิติ ด้านทรัพยากร 3) ผลการวิเคราะห์ความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมจำแนกตามประเภทของความบกพร่องที่ทางโรงเรียนรับไว้ เรียงลำดับคะแนนรวมที่ได้

Fletcher (1990) ศึกษาเจตคติของผู้สอนเด็กในระดับก่อนอนุบาล ที่ต่อการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษในวัยก่อนอนุบาลกับเด็กปกติ และพบว่า ครูที่สอนเด็กปกติในระดับดังกล่าว มีเจตคติในทางบวกต่อการเรียนร่วม และยังพบอีกว่า ครูที่เคยมีประสบการณ์กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีเจตคติในทางบวกต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และต่อการเรียนร่วมมากกว่าครูที่ไม่มีประสบการณ์ตรงกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษมาก่อน

Juffer (1991) ศึกษาเจตคติของผู้ปกครองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีต่อการเรียนร่วมในรัฐวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่พอใจในโครงการการเรียนร่วมที่ทางการจัดให้ ซึ่งเป็นโครงการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติแต่ยังมีผู้ปกครองส่วนหนึ่งซึ่งเป็นส่วนน้อยไม่พอใจกับโครงการการเรียนร่วมแบบเต็มเวลา (Full integration) และต้องการให้บุตรธิดาของตนเรียนในชั้นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการ

พิเศษโดยเฉพาะ และยังพบว่า เจตคติต่อการเรียนร่วมมีความสัมพันธ์ในทางบวกต่อวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรของผู้ปกครอง กล่าวคือ ผู้ปกครองที่เลี้ยงลูกแบบตามใจมีทัศนคติในทางลบต่อการเรียนร่วมแบบเต็มเวลา มากกว่าผู้ปกครองที่เลี้ยงลูกแบบประชาธิปไตย ผู้ปกครองกลุ่มแรกมีความประสงค์จะให้บุตรเรียนในห้องพิเศษ ซึ่งเป็นห้องสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยเฉพาะ ส่วนผู้ปกครองกลุ่มหลังต้องการให้บุตรหลานของตนเรียนร่วมเต็มเวลา

Frederickson and Jacobs (2001) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับความสามารถของตนเองกับความสามารถทางวิชาการของเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่าน พบว่าความสามารถทางวิชาการของเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านนั้นมีความสัมพันธ์กับการยอมรับความสามารถของตนเอง โดยเด็กที่มีความบกพร่องด้านการอ่านที่มีความสามารถทางด้านวิชาการต่ำจะมีการยอมรับความสามารถของตนเองในด้านที่เกี่ยวกับวิชาการต่ำกว่าเพื่อนนักเรียนอื่น ๆ ที่มีความสามารถทางวิชาการสูงกว่า

ตอนที่ 5 การวิจัยปฏิบัติการ

การวิจัยปฏิบัติการเป็นรูปแบบของการแสวงหาความรู้ความจริงอย่างเป็นระบบ เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเป้าหมายเพื่อเชื่อมโยงสิ่งที่ดีจากข้อค้นพบที่มีคุณภาพ เพื่อนำข้อค้นพบนั้นไปปรับปรุงหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีผู้ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการ ดังนี้

1. ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการ

นางลักษณ วิรัชชัย (2543) ได้ให้ความหมายว่าของการวิจัยปฏิบัติการ (Action research) ไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้ประกอบวิชาชีพดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานของคน เพื่อพัฒนาผลของการปฏิบัติงานของคนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดีมากขึ้นกว่าเดิมในขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยนี้ นักวิจัยต้องมีการวิจัยปฏิบัติการโดยใช้วิธีการต่างๆที่คาดว่าจะแก้ปัญหาได้และเมื่อพบว่าวิธีการนั้นๆแก้ปัญหาได้จริงก็ต้องมีการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานเดิมตามวิธีการใหม่ อันจะส่งผลให้การดำเนินงานมีคุณภาพและประสิทธิภาพดีมากยิ่งขึ้น การวิจัยปฏิบัติการจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพงานและผู้ปฏิบัติต้องทำการวิจัยปฏิบัติการอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนางานของตน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้ให้ความหมายว่าการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยที่ทำโดยครูในชั้นเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน มีการดำเนินการที่มีแผนชัดเจน กระทำอย่างรวดเร็ว สามารถนำผลมาใช้ได้

ทันที ในระหว่างการทำวิจัยจะมีการสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ซึ่งผลที่ได้นั้นจะนำมาปรับปรุงการเรียนการสอน โดยมีจุดเน้นที่เป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนมากที่สุด โดยกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนจะมีการทำอย่างต่อเนื่อง จนกว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่ต้องการ

อุไรวรรณ เจริญถาวรพาณิชย์ (2545) ได้ให้ความหมายว่า การวิจัยปฏิบัติการ (Action research) หมายถึง การวิจัยประเภทหนึ่งซึ่งใช้กระบวนการปฏิบัติอย่างมีระบบ ผู้วิจัยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและวิเคราะห์วิจารณ์ผลการปฏิบัติ 4 ขั้น คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสังเกตและการสะท้อนผลการปฏิบัติ การดำเนินการจะมีความต่อเนื่องไปจนกว่าจะได้ข้อสรุปที่แก้ไขได้จริง หรือพัฒนาสภาพการณ์ของสิ่งที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุวิมล ว่องวานิช (2548) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในห้องเรียน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ได้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆในชีวิตประจำวันของตนเองให้ทั้งตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสวิพากษ์ หรืออภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางที่ได้ปฏิบัติ และผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของครูและนักเรียน

Charles (2002 อ้างถึงในมัธยดี แวดราแม, 2547) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ รูปแบบการวิจัยโดยครูที่มีการแก้ปัญหาโดยทั่วไปให้กับผู้เรียน

จากความหมายของการวิจัยปฏิบัติการข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการหมายถึงกระบวนการในการทำวิจัยของครูเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตน โดยมีการวางแผนและประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข มีการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด สังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติ และสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

2. ประเภทของการวิจัยปฏิบัติการ

2.1 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ หรือการวิจัยปฏิบัติการ (Action research) เป็นคำกว้างๆ บางครั้งใช้คำว่า Action research in education หรือ Action research in classroom

2.2 การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom research) เป็นการใช้คำเพื่อบ่งบอกถึงสถานที่ที่ทำวิจัยว่าเกิดขึ้นในชั้นเรียน

2.3 การวิจัยของครูหรือการวิจัยโดยครู (Teacher research) เป็นคำที่บ่งบอกว่าครูเป็นผู้ทำวิจัยโดยเรียกครูที่ทำวิจัยว่าครุณักวิจัย

2.4 Selfreflective enquiry เป็นคำที่บ่งบอกถึงการแสวงหาความรู้ โดยที่ตัวครูเป็นผู้สะท้อนผลการปฏิบัติงาน

2.5 การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom action research) เป็นคำที่เน้นให้เห็นถึงการนำวิจัยปฏิบัติการมาใช้ในห้องเรียนให้เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น

2.6 การวิจัยปฏิบัติการเชิงวิพากษ์ (Critical action research)

2.7 การวิจัยปฏิบัติการเชิงสะท้อน (Praxis research)

2.8 การวิจัยปฏิบัติการเชิงตีความ (Hermeneutically-oriented action research)

2.9 การวิจัยปฏิบัติการแบบร่วมมือ (Collaborative action research)

2.10 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research)

3. รูปแบบของการวิจัยปฏิบัติการ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้ให้รูปแบบการวิจัยปฏิบัติการหลากหลายรูปแบบ ดังนี้

ชาตรี มณีโกศล (2539) ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. ผู้วิจัยเป็นบุคคลภายนอกเข้ามาดำเนินการวิจัยโดยขอความร่วมมือให้คนในชุมชนเป็นผู้ให้ข้อมูลนำแนวทางการปฏิบัติไปปฏิบัติ แล้วผู้วิจัยสังเกต สรุปผลเพื่อเสนอเป็นแนวทาง

2. ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคคลภายนอกและบุคคลในชุมชนร่วมกันวิจัย กำหนดประเด็นปัญหาวิจัย ออกแบบและดำเนินการวิจัยร่วมกันในชั้นของการปฏิบัติอาศัยความร่วมมือของทั้งสองฝ่าย แล้วร่วมกันติดตามประเมินผลการวิจัย ปรับปรุงและพัฒนาประเด็นปัญหาอื่นต่อไป

3. ผู้วิจัยเป็นบุคคลภายในหน่วยงานหรือชุมชนนั้นๆ ทำงานร่วมกันทำวิจัยโดยประสานความร่วมมือ เป็นการรวมกลุ่มคนที่ประสบปัญหาหรือร่วมอยู่ในภาวะนั้นๆ ดำเนินการวิจัยเพื่อหาแนวทางปฏิบัติและแก้ไขปัญหามาของเขาเอง

นางลักษณะณ์ วิรัชชัย (2543) ได้สังเคราะห์รูปแบบการทำวิจัยปฏิบัติการจากแนวคิดของ Miller (2000), Freeman (1998), Bennett, Foreman-Pack & Higgins (1996), Stringer (1996), Robinson (1994) ไว้ดังนี้

1. การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นการวิจัยทำโดยครู เพื่อแสวงหาวิธีการแก้ไข ปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานหรือการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเอง

2. การวิจัยปฏิบัติการแบบรวมพลัง เป็นงานวิจัยที่ดำเนินการโดยครูหลายคนร่วมกันทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียนหลายๆชั้นหรือแผนกวิชาหรือภาควิชา คณะนักวิจัยเกิดจากการรวมตัวกันของครูที่มีความชำนาญเฉพาะต่างกันมาร่วมมือกันทำวิจัยโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน

3. การทำวิจัยปฏิบัติการระดับโรงเรียน เป็นการวิจัยที่ดำเนินงานโดยผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนอาจรวมหน่วยงานนอกโรงเรียนด้วยมีเป้าหมายพัฒนาโรงเรียนและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

4. การวิจัยปฏิบัติการอ้างอิงชุมชน เป็นการวิจัยที่อาศัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยอาศัยพลังของชุมชนที่จะระดมทรัพยากรจากทุกแหล่งมาพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

สุวิมล ว่องวาณิช (2548) ได้แบ่งรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการออกเป็น 2 แบบ คือ

1. การวิจัยแบบเป็นทางการ เป็นงานวิจัยที่มีแบบแผนงานวิจัยเคร่งครัด มีลักษณะของการดำเนินงานและการนำเสนอเหมือนงานวิจัยเชิงวิชาการ มีการออกแบบการวิจัยที่รัดกุมเพื่อให้สามารถตอบคำถามการวิจัยได้อย่างชัดเจนและมีรูปแบบการนำเสนอรายงานผลการวิจัยที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนด้วยเช่นกัน

2. การวิจัยแบบไม่เป็นทางการ เป็นงานวิจัยที่ไม่ยึดแบบการวิจัยอย่างเคร่งครัดเหมือนการวิจัยเชิงวิชาการ มุ่งเน้นตอบคำถามวิจัยมากกว่ายึดรูปแบบการวิจัยแบบเป็นทางการ

4. ขั้นตอนของวิจัยปฏิบัติการ

กระบวนการและขั้นตอนในการทำวิจัยในชั้นเรียนมีผู้เสนอแนวคิด ไว้ดังนี้

Kemmis และ McTaggart (1988 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2548) ได้ปรับปรุงขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการ Lewin โดยเสนอว่าการวิจัยปฏิบัติการมี 4 ขั้นตอน

1. การวางแผนหลังจากที่วิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข (Plan) คือ การกำหนดแนวทางการปฏิบัติล่วงหน้าโดยจะต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่า เหตุการณ์ต่างๆนั้นมีความไม่แน่นอน การกำหนดแผนทั่วไปจึงต้องมีความยืดหยุ่นพอสมควร เพื่อที่จะสามารถปรับให้เข้ากับความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์และปรับปรุงการกำหนดแผนงานที่สามารถปฏิบัติได้จริงในสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

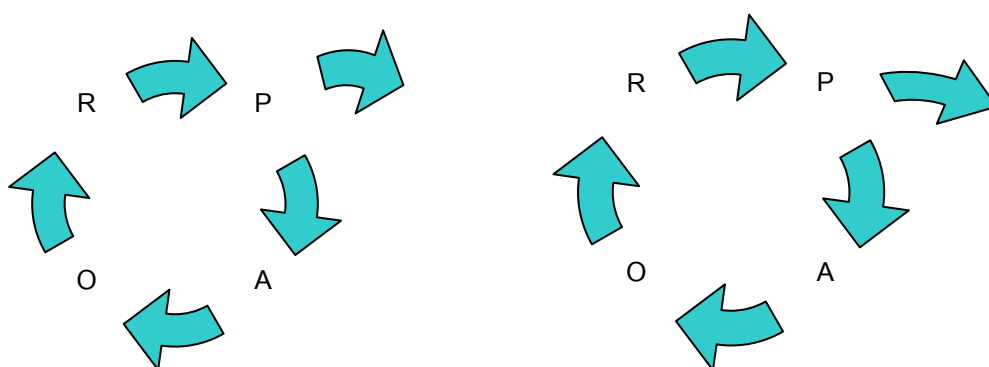
2. การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act) คือ การปฏิบัติงานจากแนวคิดที่ได้ไตร่ตรองรอบคอบ และใช้การปฏิบัตินี้เป็นฐานของการพัฒนาการปฏิบัติในขั้นต่อไป การปฏิบัติงานจะ

ดำเนินตามแนวที่ได้วางแผนไว้อย่างมีเหตุผลและมีการควบคุม และแผนที่วางไว้สำหรับการปฏิบัติ จะต้องสามารถแก้ไขได้ การปฏิบัติงานจะต้องเปลี่ยนหรือปรับปรุงไปได้เรื่อยๆตามผลการการตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำนั้นๆการดำเนินงานของแผนการปฏิบัติงานนั้น

3. การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) คือ การเก็บบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ได้จากการปฏิบัติงานอย่างมีหลักฐานเชิงวิจรรย์ญาณ โดยผลที่ได้จากการสังเกตจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะสะท้อนเหตุการณ์ในปัจจุบัน การสังเกตอย่างรอบคอบและระมัดระวังเป็นสิ่งจำเป็นการสังเกตต้องมีการวางแผนจนกระทั่งได้ข้อมูลเป็นเรื่องราวสะท้อนต่อเนื่องและสอดคล้องกับเนื้อหาสาระของการสังเกตจะเป็นเรื่องการปฏิบัติงาน ผลของการปฏิบัติ และสภาพแวดล้อมของสถานการณ์ที่การปฏิบัติกำลังดำเนินอยู่

4. การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน ให้ผู้มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจรรย์ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานต่อไป (Reflect) คือ การสรุปข้อค้นพบที่เป็นผลจากการลงมือปฏิบัติหรือการสะท้อน เป็นการคิดถึงการกระทำตามที่ได้บันทึกไว้จากการสังเกตเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำที่ปฏิบัติลงไป การสะท้อนภาพจะใช้อภิปรายร่วมกันระหว่างผู้ร่วมงาน การสะท้อนภาพจะมีลักษณะเป็นการประเมินอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้วิจรรย์ปฏิบัติการจะต้องตัดสินใจจากประสบการณ์ของตนเองว่า ผลของการปฏิบัตินั้นเป็นสิ่งที่ต้องการหรือไม่ และให้ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ นอกจากนั้นการสะท้อนภาพยังหมายถึงการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นก่อนที่จะดำเนินการจริงอีกด้วย การสะท้อนข้อมูลนี้จะช่วยในการวางแผนดำเนินงานในขั้นต่อไป

ขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนของวงจรการวิจรรย์เชิงปฏิบัติการทั้ง 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนหลังจากที่วิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข (Plan) 2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ (Act) 3) การสังเกตผลหลังจากการปฏิบัติงานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจรรย์อันนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานต่อไป (Reflect) ซึ่งสามารถแสดงได้ดังแผนภาพที่ 3 ดังนี้

แผนภาพที่ 3 วงจรการวิจรรย์เชิงปฏิบัติการ (กิตติพร ปัญญาภิญญผล, 2549)

จากแผนภาพที่ 3 จะเห็นได้ว่าการวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องของขั้นตอน 4 ขั้นตอนที่มีการเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง และไม่จบลงในตัวเอง แต่จะอยู่ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการวิจัยปฏิบัติการ ที่จะมีการเคลื่อนไหวในลักษณะของเกลียวสว่านระหว่าง การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อนผล

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีลักษณะเปิดรับฟังความคิดเห็นของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเด็นที่กำลังศึกษา โดยอาศัยการรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของทุกฝ่ายดีขึ้น ตัวอย่างเช่น ผู้วิจัยต้องสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดี กำหนดกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสีย กำหนดกลุ่มเป้าหมายหลัก กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัย และการสร้างบรรยากาศภายในบริบทของสนามวิจัย ค่านิยมทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตก็เป็นประเด็นที่สำคัญ ซึ่งอาศัยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดังกล่าวนี้นี้จะนำมาซึ่งมุมมองใหม่สำหรับโรงเรียน ชุมชน สโมสรเยาวชน และกลุ่มคุณธรรมจริยธรรมภายในสถานศึกษา เคมีสและวิลคินสันได้สรุปลักษณะเด่นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ 6 ประเด็น ดังนี้ (พรสันต์ เลิศวิทยาวิวัฒน์, 2550)

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคม เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนบุคคลกับส่วนรวม เมื่อนำมาประยุกต์กับทางการศึกษากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอาจเป็นการศึกษาการทำงานเป็นทีมของครู เป็นต้น
2. รูปแบบการวิจัยอาศัยการมีส่วนร่วม แต่ละบุคคลศึกษาตนเอง ตรวจสอบว่าตนเองมีความเข้าใจอย่างไร มีทักษะ ค่านิยม รวมถึงความรู้ของตนเองในปัจจุบันทั้งในแง่ที่ดีและแง่ที่เป็นอุปสรรคนั้นมีอะไรบ้าง
3. รูปแบบการวิจัยเป็นการลงมือปฏิบัติและทำงานร่วมกัน เพื่อค้นหาความจริงนี้เป็นการลงมือปฏิบัติ ผลผลิตของความรู้ โครงสร้างขององค์กร มีวัตถุประสงค์ที่จะลดการกระทำที่เป็นอุปสรรคที่ไม่สมเหตุผล ลดการสูญเสีย ลดความอยู่ติธรรม หรือความไม่พึงพอใจลง ตัวอย่างเช่น ครูอาจต้องทำงานร่วมกับครูคนอื่น ๆ เพื่อลดการสูญเสียและระดับของความไม่พึงพอใจของการทำงานแบบร่วมศูนย์ในโรงเรียน ซึ่งทำให้ขาดผลงานนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ เป็นต้น
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการปฏิบัติการที่จุดประกายที่สร้างสรรค์ เพื่อให้หลุดออกจากอุปสรรคของความไม่สมเหตุผล และโครงสร้างการทำงานที่ไม่เหมาะสมที่

จำกัดมิให้เกิดการพัฒนา ตัวอย่างเช่นจุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อมุ่งไปยังการเปลี่ยนแปลง กระบวนการบริหารงานแบบรวมอำนาจของครูในสถานศึกษา การปรับกระบวนการสอนเพื่อให้ผู้เรียน รู้ได้ดีขึ้น เป็นต้น

5. วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ เพื่อช่วยให้แต่ละบุคคลได้หลุดพ้นจากอุปสรรคที่พบในสื่อ ในภาษาในกระบวนการทำงาน และในความสัมพันธ์ของอำนาจที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ตัวอย่างเช่นครูอาจได้ความกดดันจากกฎระเบียบของโรงเรียน ซึ่งทำให้ครูรู้สึกว่าจะไม่ได้รับอำนาจในการดูแลผู้เรียนในชั้นเรียน

6. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยแบบไตร่ตรองครุ่นคิด และเน้นในเรื่องของการนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในเชิงปฏิบัติ สิ่งที่เกิดขึ้นในรูปแบบของการไตร่ตรองอย่างเป็นพลวัตกับการลงมือกระทำ เมื่อครูไตร่ตรองถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในโรงเรียนควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติซ้ำแล้วซ้ำอีกหลาย ๆ ครั้ง พร้อมกับทบทวนประเด็นปัญหาที่ตั้งไว้ กับสิ่งที่ได้เรียนรู้และสิ่งที่กระทำสำเร็จจากผลของการปฏิบัตินั้น เป็นต้น กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการสามารถแสดงให้เห็นถึงวงจรที่เป็นพลวัตในการค้นหา การคิดและการกระทำได้ดีที่สุด เราเรียกกระบวนการนี้ว่า “พลวัตแห่งการกระทำร่วมกัน” รูปแบบดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ 1) การค้นหา 2) การคิด และ 3) การกระทำ สิ่งเหล่านี้บอกเราว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการนั้นเป็นการวิจัยที่ไม่เกิดขึ้นแบบเส้นตรงที่แน่นอน แต่เป็นกระบวนการทำซ้ำ การปรับการดำเนินการและการแปลความ

6. ความเชื่อพื้นฐานของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Deshler and Ewert, 1995 อ้างถึงใน Smith, 2000) มีดังนี้

1. คนทุกคนแม้ว่าจะเกิดมาแล้วด้วยโอกาส แต่พวกเขาทุกคนย่อมมีศักยภาพในการร่วมคิดร่วมทำสิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งที่ดีกว่าในอนาคต
2. การสร้างและใช้ความรู้เป็นไปอย่างยุติธรรม มีการจัดสรรและแบ่งปันทรัพยากรต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้เกิดการกระจายและการเกื้อหนุนที่เป็นธรรมสำหรับทุกคน
3. ความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแท้จริงของคนในสังคม และคนนอกสังคม จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและยอมรับผลที่เกิดขึ้นร่วมกัน ทำให้ช่วยลดปัญหาและความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นได้
4. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต้องเป็นไปอย่างสันติ โดยมีความสมดุลระหว่างสังคมและสิ่งแวดล้อม

7. จุดเด่นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1. คำถามวิจัย (Research question) คำถามการวิจัยจะเกิดจากปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่ม และสามารถปรับเปลี่ยนได้ในขณะดำเนินการวิจัย
2. เก็บข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation) เพื่อความน่าเชื่อถือเที่ยงตรง เช่น
 - 2.1) ใช้ความหลากหลายของเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสำรวจและการทำแผนที่ เป็นต้น
 - 2.2) ใช้ความหลากหลายของแหล่งข้อมูล เช่น เอกสาร คน เหตุการณ์ และสถานที่
 - 2.3) ใช้กลุ่มนักวิจัยสหวิทยาการ เพื่อให้สามารถมองเห็นปัญหาและแนวทางการศึกษาได้ครอบคลุมทุกแง่มุม ตัวอย่างกลุ่มสหวิทยาการในการวิจัยเรื่องป่าชุมชน เช่น นักสิ่งแวดล้อม นักวิชาการทางวนศาสตร์ ครูเกษตรในโรงเรียน ปราชญ์ชาวบ้านและนักพัฒนา เป็นต้น
3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลใช้การวิเคราะห์ที่มีความยืดหยุ่นโดยเลือกใช้เทคนิคที่ไม่ซับซ้อนมากเกินไป และไม่ให้ความสำคัญกับการใช้สถิติมากนัก การนำเสนออาจทำในรูปแบบของการเสวนาที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินติดังทำให้ได้รับการยอมรับร่วมกัน
4. บทบาทนักวิจัยภายนอก ในงานวิจัยแบบ PAR จะมีผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่สองกลุ่มด้วยกัน คือ
 - 4.1) กลุ่มคนใน คือคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนซึ่งเป็นผู้ที่เผชิญปัญหานั้นๆโดยตรง
 - 4.2) กลุ่มคนนอกหรือที่เรียกว่านักวิจัยภายนอก จะมีบทบาททั้งผู้ที่มีส่วนร่วม (Participant) และผู้ประสานงาน (Facilitator) หรือบางที่เรียกว่าผู้กระตุ้น (Catalytic agent) เพื่อใช้กิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปได้ด้วยดี (Smith, 1997 อ้างถึงในผ่องพรรณ ทรัพย์มงคลกุล และสุภาพฉัตรภรณ์, 2549)
5. ความเที่ยงตรง สำหรับความเที่ยงตรงของการวิจัยแบบ PAR สามารถใช้เทคนิคดังนี้
 - 5.1) ใช้เทคนิคสามเส้าตรวจสอบข้อมูล (Triangulation)
 - 5.2) เสริมความตรงเชิงโครงสร้าง โดยกระบวนการที่เข้มแข็งของการสะท้อนความคิด การวิพากษ์ตนเองในการปฏิบัติ (Praxis) และเสริมความเที่ยงตรงเฉพาะหน้า (Face validity) โดยนำข้อมูลมาป้อนกลับมาให้สมาชิกร่วมกันพิจารณา (กองวิจัยทางการศึกษา, 2545)

8. ประโยชน์และความสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ

การวิจัยปฏิบัติการมีประโยชน์หลายประการ โดยมีผู้กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการไว้ดังนี้

สุวิมล ว่องวาณิช (2548) กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการวิจัยปฏิบัติการ ดังนี้

1. ให้โอกาสครูในการสร้างองค์ความรู้ ทักษะการทำวิจัย การประยุกต์ใช้ การตระหนักถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้ดีขึ้น
2. เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงหรือสะท้อนผลการทำงาน
3. ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการการวิจัยในที่ทำงานซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กร เนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติ และการแก้ปัญหา
4. เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติโดยตรง เนื่องจากช่วยพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพ
5. เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติในการวิจัย ทำให้กระบวนการวิจัยมีความเป็นประชาธิปไตย ทำให้เกิดยอมรับในความรู้ของผู้ปฏิบัติ
6. ช่วยตรวจสอบ วิธีการทำงานของครูที่มีประสิทธิผล
7. ทำให้ครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

การวิจัยปฏิบัติการเป็นรูปแบบของการวิจัยที่ให้ความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลการวิจัยที่ดีที่สุด โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเกิดจากกระบวนการของการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงในวงจรใหม่ที่เหมาะสมและเป็นข้อสรุปที่สมเหตุสมผล โดยมีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มและได้ใช้การปรึกษาหารือเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การวิจัยปฏิบัติการยังเป็นกระบวนการที่อาศัยความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในปัญหานั้นร่วมกันหาแนวทางในการแก้ปัญหานั้นๆ ทำให้ปัญหานั้นได้รับการแก้ไขอย่างรวดเร็วและตรงตามสภาพของปัญหา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจนำการวิจัยปฏิบัติการมาส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งผู้ปกครอง ครูประจำชั้น ครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ถือว่าเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดและมีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการ

ลัดดา คำพลงาม (2540) ได้ทำวิจัยเรื่อง กระบวนการและผลของการปฏิบัติการในชั้นเรียน ที่มีต่อพฤติกรรมการสอน: พหุกรณีศึกษาของครุศึกษณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการและผลของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสนับสนุนให้ครุศึกษณ์เกิดความคิด ความมั่นใจในผลการทำงานและเป็นแรงจูงใจให้ทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและยังส่งผลต่อความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความสนใจในการค้นคว้า การเห็นโอกาสของการเรียนรู้ ความเอาใจใส่ นักเรียน และความรับผิดชอบของครู

สกาวัฒน์ ชุ่มเซย (2543) ทำการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาครูประถมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่าปัจจุบันลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการมีทั้งแบบทำคนเดียวและทำเป็นทีม ทั้งในและนอกห้องเรียน ประเด็นการวิจัยส่วนใหญ่เกี่ยวกับทักษะการคิดในวิชาเลข ทักษะการสื่อสารในวิชาภาษาไทย และพฤติกรรมนักเรียน วิธีการที่ใช้ คือ การสำรวจ การศึกษารายกรณี การวิจัยกึ่งทดลอง และการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมปัญหา คือ ครูขาดความรู้และการช่วยเหลือจากหน่วยงาน ครูมองวิจัยเป็นเรื่องยาก ไม่มีเวลาและภาระมาก ครูต้องการการสนับสนุนด้านการอบรม ตัวอย่างผลงานวิจัยที่หลากหลาย ที่ปรึกษาและผู้นิเทศ รวมทั้งการสนับสนุนด้านปัจจัยต่างๆจากโรงเรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาครูโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานว่าควรเป็นโปรแกรมการวิจัยที่มีคำถามกิจกรรมการวิจัยอย่างต่อเนื่อง โปรแกรมการวิจัยควรประกอบด้วย 3 ระยะ คือ 1) การวิจัยปฏิบัติการเพื่อการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การวิจัยปฏิบัติการเพื่อการสอนของครู 3) การวิจัยปฏิบัติการเพื่อสร้างและพัฒนานวัตกรรมในการสอน

Gilbert and Smith (2003) ได้ทำการศึกษาผลของโปรแกรมในการพัฒนาครูให้เป็นนักวิจัย โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยประกอบด้วยครูที่ปรึกษา 9 คน ผู้บริหาร 2 คน และครูที่เข้าร่วมโครงการ 1-3 ปี 15 คน รวบรวมข้อมูลผ่านทางวารสารอิเล็กทรอนิกส์ของครู การบันทึกเทป และการสัมภาษณ์ที่ปรึกษาและผู้บริหาร รายงานการวิจัยของครู และการนำเสนอผลงานการวิจัยของครู โดยเน้นการเก็บและบันทึกข้อมูลภาคสนาม ซึ่งผลการวิจัยพบว่าครูมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติ มีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างครูและผู้เรียน และแลกเปลี่ยนความคิดในการวิจัย การวิจัยปฏิบัติของครูมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้จากการวิจัยยังพบอุปสรรคของการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู คือ (1) ครูไม่มีองค์ความรู้และทักษะในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ครูกลัวที่จะทำวิจัยโดยคิดว่าเป็นการวิจัยแบบดั้งเดิมที่เป็นทางการ และกลัวการเผชิญกับข้อมูลและวิธีการทางสถิติ อีกทั้งภาระงานที่มีมาก (2) ครูไม่มีเวลาในการทำวิจัยปฏิบัติการใน

ชั้นเรียน โดยครูเข้าใจว่าการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไม่สามารถเข้ากันได้กับการสอนทั่วไป โดยเฉพาะในระยะสุดท้ายของการวิเคราะห์ข้อมูล การเตรียมการนำเสนอและการเขียนรายงาน การวิจัย (3) การวิจัยเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ครูส่วนใหญ่ยากที่จะรักษาระเบียบวินัยในการทำวิจัยอย่างเป็นระบบ (4) ผลการปฏิบัติที่เป็นวงจร ครูส่วนใหญ่แทบจะไม่เข้าใจว่าการทำวิจัยปฏิบัติการเป็นวงจรต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด (5) การแบ่งปันข้อมูล เนื่องจากผลจากการวิจัยมักถูกมองข้าม ไม่เห็นความสำคัญและไม่นำมาสู่การเกิดประกายความคิดที่จะนำไปใช้ และ (6) การเกิดสิ่งที่ไม่คาดคิดขึ้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่นอกเหนือจากแผนที่กำหนดไว้ สิ่งเหล่านี้สามารถส่งผลกระทบต่อการศึกษาของครุณักวิจัย

ตอนที่ 6 การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยพหุกรณีศึกษา

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) การวิจัยพหุกรณีศึกษา 2) เทคนิคการวิจัยภาคสนาม 3) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 4) คุณภาพของการออกแบบการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยพหุกรณีศึกษา (Multicase Study Research)

การวิจัยพหุกรณีศึกษา เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดระบบของข้อมูลจากกรณีตัวอย่างในการวิจัยตั้งแต่ 2 กรณีตัวอย่างขึ้นไป เพื่อที่จะทำความเข้าใจสิ่งที่ต้องการศึกษาได้อย่างลึกซึ้งและสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับบริบทที่ใกล้เคียงได้มากขึ้นกว่าการวิจัยรายกรณีเพราะการวิจัยแบบพหุกรณีศึกษาเป็นวิธีการวิจัยที่ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสมบูรณ์มากกว่า ซึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพจะสนใจลักษณะของข้อมูลที่เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมมองภาพรวมของปรากฏการณ์ ความรู้สึกนึกคิด จิตใจ เน้นการศึกษาติดตามเจาะลึกโดยที่นักวิจัยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในบริบทการวิจัยนั้น ๆ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่ผลการวิจัยที่ได้มีจุดอ่อนในการสรุปอ้างอิงสู่บริบทการวิจัยอื่น ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิจัยพหุกรณีศึกษา

Yin (1994) กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของกรณีศึกษามี 3 ข้อ คือ 1) เพื่ออธิบาย (Explanation) 2) เพื่อบรรยาย (Description) และ 3) เพื่อแสวงหา (Exploratory) ส่วนประกอบของกรณีศึกษาแบ่งออกเป็น

1. กรณีศึกษาเดี่ยว (Single case study) เป็นการศึกษาที่มุ่งศึกษาเฉพาะกลุ่มบุคคล กลุ่มคนปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งหรือกรณีใดกรณีหนึ่งเพียงกรณีเดียวภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน เพื่อแสวงหาคำตอบหรืออธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ

2. การวิจัยพหุกรณี (Multicase study) เป็นการศึกษาคกรณีเฉพาะหลาย ๆ กรณีการวิจัยพหุกรณีศึกษาเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีลักษณะสำคัญ คือ การแสวงหาความรู้ โดยการพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมความเป็นจริงทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อม ใช้เวลาการศึกษาหลายรูปแบบ ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเป็นวิธีการหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพดังนี้

สุภางค์ จันทวานิช (2543) กล่าวถึงการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. เน้นการมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวม
2. เป็นการศึกษาติดตามระยะเวลายาวและเจาะลึก
3. ศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เพื่อให้เข้าใจความหมายของปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง
4. คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัยให้ความสำคัญและเคารพผู้ถูกในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์
5. ใช้การพรรณนาและการคิดวิเคราะห์แบบอุปนัย
6. เน้นปัจจัยหรือตัวแปรด้านความรู้สึกนึกคิด จิตใจ ความหมายในการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม

2. เทคนิคการวิจัยภาคสนาม

2.1 การเลือกสนาม การเลือกสนามหรือสถานที่วิจัย ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ การเลือกสนามในช่วงระยะแรกและการให้เหตุผลในการเลือกส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวของความเหมาะสมและเหตุผลทางหลักการทั่ว ๆ ไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปรที่จะศึกษากับสถานที่วิจัยและผู้วิจัยจะสามารถเข้าไปทำการวิจัยได้หรือไม่ ซึ่งประเด็นที่สำคัญในการเลือกสนามวิจัยนั้นขึ้นอยู่กับว่า

2.1.1) นักวิจัยสามารถจะเข้าไปศึกษาในสถานที่ หรือสนามที่ตั้งใจจะเข้าไปศึกษานั้นได้หรือไม่

2.2.2) บทบาทที่จะเข้าไปในสถานการณืนั้น ๆ จะช่วยทำให้เข้าถึงข้อมูลที่สนใจได้มากน้อยพอเพียงหรือการใช้สนาม

นักวิจัยจะใช้เข้าสนามเวลาไหนและใช้ระยะเวลาานเท่าใดและจะออกจากสนามเวลาใด นักวิจัยต้องคำนึงถึงกิจกรรมของชุมชนที่ตนเข้าไปมีส่วนร่วม (สุภางค์ จันทวานิช, 2543)

2.2 การเตรียมตัวเข้าสู่สนาม

การเตรียมตัวเข้าสู่สนาม คือ การพยายามที่จะไปสู่สนามและการทำตัวกลมกลืนกับสนามให้มากที่สุด มีความพร้อมที่สุด สิ่งที่ต้องเตรียม คือ การแต่งกายที่จะต้อง แต่งกายให้เข้ากับสนามเป็นพวกเดียวกับสนามให้มากที่สุด ภาษาที่ใช้ในกรณีที่ภาษาของผู้วิจัยใช้คนละภาษากับสนามวิจัย เตรียมอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานภาคสนาม เช่น กล้องถ่ายภาพ คอมพิวเตอร์ เทปบันทึกเสียง เพราะอุปกรณ์เหล่านี้จะทำให้เก็บข้อมูลได้สมบูรณ์ขึ้น

2.3 ยุทธวิธีเข้าสู่สนาม

นักวิจัยมียุทธวิธี 2 แบบในการแสดงออกถึงสถานภาพของนักวิจัย ได้แก่ แบบเปิดเผย คือ นักวิจัยขออนุญาตเข้าไปเก็บข้อมูลในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง โดยเปิดเผยสถานภาพการเป็นนักวิจัย และแบบปกปิดสถานภาพของนักวิจัย เมื่อต้องการได้ข้อมูลสนามแบบ “ปิด” ต่อคนภายนอก กรณีดังกล่าวนักวิจัยจะสวมบทบาทเป็นคนอื่นปะปนเข้าสนาม โดยไม่แจ้งให้ผู้คนในสนามรู้บทบาทที่แท้จริงของตัวเอง (นิศา ชูโต, 2545) การเลือกบทบาทชนิดเปิดเผยหรือปกปิดขึ้นอยู่กับ การคาดการณ์ว่า ถ้าคนในชุมชนทราบบทบาทของนักวิจัยแล้วจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงข้อมูลหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของชาวบ้านหรือไม่ (สุภางค์ จันทวานิช, 2543)

2.4 การสร้างสัมพันธภาพในสนาม

เมื่อนักวิจัยได้รับอนุญาตเข้าไปในสนามแล้ว สิ่งสำคัญที่จะทำให้การเก็บข้อมูลได้ราบรื่น และได้ข้อมูลอย่างครบถ้วนตรงกับปรากฏการณ์ที่เป็นจริง มีคุณภาพ ขึ้นอยู่กับสัมพันธภาพของผู้วิจัยกับสนาม การปฏิบัติตนให้เข้ากับบรรยากาศในสนามไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งกาย กิริยาวาจา การประพฤติ การปฏิบัติตนซึ่งไม่ควรจะมากหรือน้อยเกินมาตรฐานของบุคคลในสนามที่ศึกษาอยู่ (นิศา ชูโต, 2545) ภาคสนาม เทคนิคที่จะช่วยให้นักวิจัยสร้างความสัมพันธ์ได้ดีมีดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2543)

2.4.1) วางท่าที่สงบเสงี่ยม ไม่ทำตัวให้เด่นจนผิดสังเกต

2.4.2) หลีกเลี่ยงการถามคำถามที่จะทำให้ผู้ตอบรู้สึกอึดอัด และจำเป็นต้องปกป้องตนเอง

2.4.3) อย่าทำตัวทัดเทียมผู้นำของชุมชน

2.4.4) พยายามเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน แต่เกี่ยวข้องกับอย่างสงบและพร้อมที่จะช่วยเหลือจะทำให้ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านเร็วขึ้น

2.4.5) หากใครคนหนึ่งเป็นผู้แนะนำให้เรารู้จักกับชาวบ้าน

2.4.6) เมื่อมีความรู้สึกอึดอัดให้เข้าใจว่าเป็นความรู้สึกปกติธรรมดา เพราะเรากำลังเข้ามาอยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่

2.4.7) ให้ถือว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสนาม โดยเฉพาะการกระทำของเราไม่ใช่เรื่องส่วนตัวแต่เป็นเรื่องของงาน

2.4.8) อย่าคาดหวังว่าจะทำอะไรได้มากในวันแรก ๆ การสร้างความสัมพันธ์ใช้เวลาเป็นเดือน ๆ

2.4.9) เป็นมิตรกับทุกคน

2.5 การรวบรวมข้อมูลในสนาม

ยุทธวิธีสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสนาม คือ การสังเกต การสัมภาษณ์แบบลุ่มลึก และการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสนาม และการสนทนากลุ่ม

1) การสังเกต (Observation) คือ การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเอาใจใส่ และกำหนดไว้ อย่างมีระเบียบวิธีเพื่อวิเคราะห์หรือหาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นกับสิ่งอื่น (สุภาวศ์ จันทวานิช, 2545) การสังเกตในวิจัยเชิงคุณภาพมี 2 ลักษณะสำคัญ คือ

1.1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม คือ การสังเกตชนิดที่ผู้สังเกตเข้าไปใช้ชีวิต ร่วมกับกลุ่มคนที่ถูกศึกษา มีการร่วมกระทำกิจกรรมด้วยกัน จนกระทั่งเข้าใจโลกทัศน์ ความรู้สึกนึกคิดและความหมายที่คนเหล่านั้นให้ต่อปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ในแง่ของระเบียบวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมต้องประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ การสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก ข้อดีการสังเกตแบบนี้ คือ จะได้ข้อมูลที่แท้จริง พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นไปตามธรรมชาติเพราะผู้ถูกศึกษาไม่ทราบว่าตนถูกสังเกต แต่ก็มีข้อด้อย คือ ก่อให้เกิดความผูกพันทางอารมณ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกวิจัยอาจเป็นเหตุให้มีอคติ

1.2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คือ การสังเกตที่ผู้วิจัยจะเฝ้าอยู่วงนอก เป็นบุคคลภายนอกไม่เข้าไปร่วมกิจกรรมที่ทำอยู่มักใช้ในกรณีที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสังเกตรู้สึกว่าถูกรบกวนจากตัวผู้สังเกต ข้อดีคือสามารถเก็บข้อมูลในระยะเวลาที่สั้นกว่าและเปลืองทุนทรัพย์น้อยกว่าการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ข้อด้อย คือ อาจเก็บข้อมูลไม่สมบูรณ์เท่าการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ผู้สังเกตควรมีจุดมุ่งหมายว่าจะศึกษาอะไร ศึกษาคนกลุ่มใดและเลือกวิธีการสังเกตให้เหมาะสม ขอบเขตของการสังเกตมีกว้างขวาง เพื่อให้การสังเกตมีระบบ Lofland (1971 อ้างถึงในนิศา ชูโต, 2545) ได้สร้างกรอบของการสังเกตไว้ ดังนี้

1) การกระทำ (acts) คือ กิจกรรมปกติธรรมดาทั่ว ๆ ไป และวิถีชีวิต

2) แบบแผนการกระทำ (activities) คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการมีขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่องจนเป็นแบบแผนการสังเกตแบบแผนพฤติกรรมจะชี้ให้เห็นถึงสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน

3) ความหมาย (meanings) คือ การให้ความหมายแก่การกระทำหรือแบบแผนพฤติกรรม

4) ความสัมพันธ์ (relationship) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชนเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะนักวิจัยจะเข้าใจโครงสร้างของสังคมได้ก็จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมนั้น

5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชน (participation) คือ การที่บุคคลยอมให้ความร่วมมือและยอมเป็นส่วนประกอบของโครงสร้างสังคมในส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ

6) สภาพสังคม (setting) คือ สภาพงานสนามที่นักวิจัยใช้เป็นพื้นที่ศึกษา การแยกการสังเกตออกเป็น 6 ประการนี้จะช่วยให้นักวิจัยสามารถตรวจสอบได้ว่าข้อมูลที่รวบรวมมาได้มีความครบถ้วนหรือไม่

2) การสัมภาษณ์ (Interview) คือ การสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประเภทของการสัมภาษณ์ มีดังนี้

2.1) การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal interview) การสัมภาษณ์แบบนี้มีลักษณะเกือบเหมือนการใช้แบบสอบถาม เพียงแต่ต่างกันที่ใช้วิธีการพูดซักถามแทน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งมีข้อความคำถามโดยละเอียดตามที่เตรียมไว้

2.2) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) นิยมใช้มากในการวิจัยเชิงคุณภาพมีวิธีคล้าย ๆ กับการพูดคุยกับผู้สัมภาษณ์ปล่อยให้บรรยากาศในการสัมภาษณ์เป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่เคร่งครัดในเรื่องขั้นตอนและลำดับของข้อความคำถาม

2.3) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth interview) หมายถึง การสัมภาษณ์ที่ผู้สัมภาษณ์มีจุดสนใจอยู่แล้วจึงพยายามหันความสนใจของผู้ถูกสัมภาษณ์ให้เข้าสู่จุดที่สนใจ เพราะในบางครั้งผู้สัมภาษณ์อาจจะไม่ต้องการทราบเหตุผลหรือข้อเท็จจริงในเรื่องหนึ่งเรื่องใดทุกขั้นตอน

2.4) การตะล่อมกล่อมเกล่า (Probe) หมายถึง การซักถามที่ล้วงเอาส่วนลึกของความคิดออกมา เป็นการสัมภาษณ์เพื่อล้วงเอาความจริงจากผู้ถูกสัมภาษณ์ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

2.5) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant interview) หมายถึง การสัมภาษณ์โดยกำหนดตัวผู้ตอบบางคนเป็นการเฉพาะเจาะจง เพราะผู้ตอบนั้นมีข้อมูลที่ลึกซึ้งกว้างขวางเป็นพิเศษเหมาะสมกับความต้องการของผู้วิจัย เราเรียกบุคคลประเภทนี้ว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3) **การสนทนากลุ่ม** (Focus group discussion) เป็นเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพวิธีหนึ่ง ซึ่งใช้การสนทนากลุ่มสมาชิกที่มีลักษณะเหมือนกัน (Homogeneous) ประมาณ 6-12 คน โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา เป็นผู้สร้างให้เกิดบรรยากาศของความเป็นกันเองในกลุ่ม จุดประเด็นคำถามและคอยกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มผู้ร่วมสนทนา ได้มีการพูดคุย ชักถาม และได้ตอบกันอย่างกว้างขวางและเป็นธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

3.1) การสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจง (Focus group interviews) มีลักษณะคล้ายการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ต้องมีการชักถามเจาะจงเฉพาะเรื่อง

3.2) การสนทนากลุ่มตามธรรมชาติ (Group discussion) เป็นการสนทนากลุ่มที่เกิดขึ้นได้โดยทั่วไป ในการทำงานภาคสนาม เช่น สนทนาใต้ต้นไม้ หรือสภากาแฟ เป็นการสนทนาที่ไม่มีโครงสร้างทั้งในแง่ประเด็นการสนทนาและผู้เข้าร่วมสนทนา

การวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจะกระทำควบคู่กันไป กล่าวคือ เมื่อได้ข้อมูลมาไม่ว่าจะได้เอกสาร สังเกตหรือสัมภาษณ์ นักวิจัยจะวิเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งต่าง ๆ ในสนาม โดยการสังเกตสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลายคน ด้วยวิธีการหลาย ๆ วิธีการ แล้วค่อย ๆ ปรับสมมติฐานชั่วคราวไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งเกิดความชัดเจนในข้อมูลและการตีความหมาย (นิตา ชูโต, 2540)

2.6 การจากสนาม

การจากสนามเป็นเรื่องที่นักวิจัยตัดสินใจว่าควรสิ้นสุดเมื่อใดและควรจะทำอย่างไรจึงจะเหมาะสมสำหรับนักวิจัยเอง และผู้ให้ข้อมูลซึ่งเริ่มจะเบื่อหน่ายในกรณีที่ไม่มีปัญหาผิดปกติ (นิตา ชูโต, 2545)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ

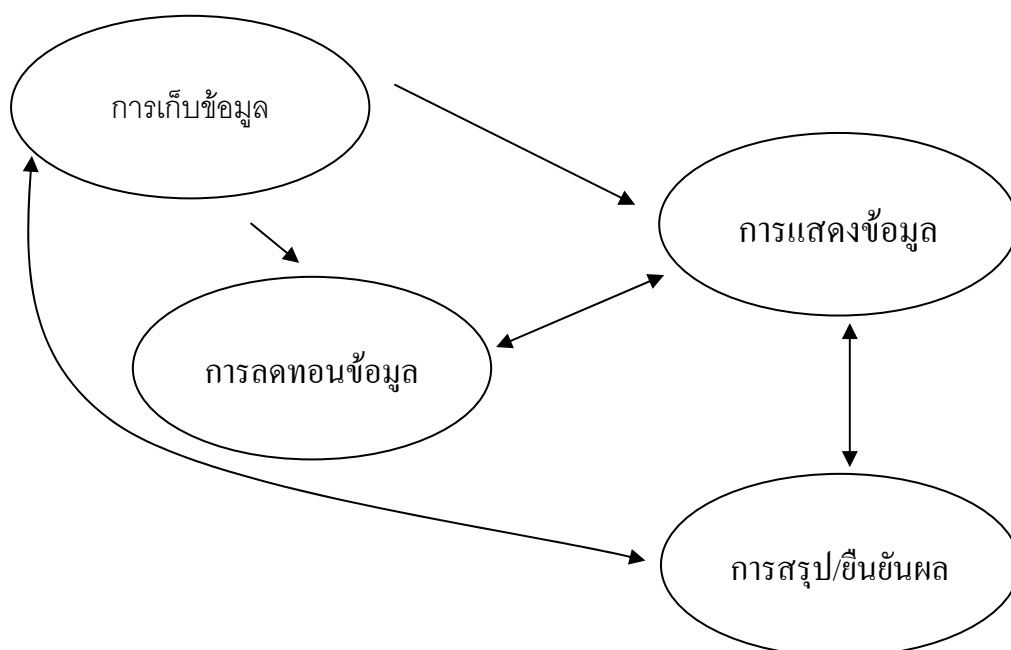
3.1 **การจัดระบบเอกสารข้อมูล** ในขณะที่เก็บข้อมูลนักวิจัยมีเอกสารมากมาย จึงต้องจัดทำเอกสารเหล่านี้ให้เป็นระบบ โดยสร้างระบบแยกเป็นหมวดหมู่ (File) เพื่อการสืบค้นได้ง่าย เพิ่มสำคัญที่ควรจัดทำนอกจากเพิ่มต้นฉบับแล้ว ควรจัดทำเพิ่มข้อมูลดังนี้ (นิตา ชูโต, 2545)

3.1.1 หมวดเรื่องทั่ว ๆ ไป เพื่อติดตามเรื่องราวต่าง ๆ ได้สะดวกรวดเร็วควรแยกเป็นแฟ้มบุคคล สถานที่ องค์กร เอกสาร รู้ได้ว่าอะไรเกิดขึ้นกับใคร ที่ไหน อย่างไร

3.1.2 หมวดข้อมูลสนาม นักวิจัยควรแยกเพิ่มข้อมูลสังเกต เพิ่มการสัมภาษณ์ และเพิ่มบันทึกเกี่ยวกับกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้โดยเฉพาะ เพื่อช่วยในการเขียนวิธีการและกระบวนการเก็บข้อมูลสำหรับรายงานการวิจัย

3.1.3 หมวดการวิเคราะห์ในขณะที่ยังเก็บข้อมูลและเริ่มต้นวิเคราะห์ นักวิจัยก็เริ่มจะมีแนวคิดเกี่ยวกับหัวเรื่อง หัวข้อเกิดขึ้นแล้วจึงสามารถเริ่มทำเพิ่มหัวเรื่องต่าง ๆ แยกเก็บเหตุการณ์ และบันทึกความคิดในการคิดวิเคราะห์ ฯลฯ เมื่อเวลาเก็บข้อมูลผ่านไปเพิ่มการวิเคราะห์ก็จะเพิ่มจำนวนเอกสารและหัวเรื่องมากขึ้น ๆ ถ้านักวิจัยมีงบประมาณเพียงพอจะทำสำเนาเรื่องต่าง ๆ เรื่องละแผ่นแยกเข้าแฟ้ม แต่ถ้างบประมาณจำกัดก็ใช้ดินสอขีดเขียนหรือใส่หัวเรื่องไว้ แล้วแยกคิดปะติด เก็บใส่ในแต่ละแฟ้มหัวเรื่อง

3.2 กิจกรรมการวิเคราะห์ข้อมูล กิจกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นประกอบด้วยกิจกรรมการลดทอนขนาดและปริมาณข้อมูล (Data reduction) การเลือกข้อมูลเพื่อแสดงหลักฐาน (Data display) การสร้างข้อสรุปและการทดสอบยืนยันผลสรุป (Conclusion and Verification) กิจกรรมทั้ง 3 นี้ ต้องต่อเนื่องและเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ดังแผนภาพที่ 4 (Miles and Huberman, 1967 อ้างถึงใน นิตยา ชูโต, 2545)

แผนภาพที่ 4 ความต่อเนื่องและเกี่ยวข้องสัมพันธ์ของการวิเคราะห์ข้อมูล

ที่มา: Miles and Huberman (1967 อ้างถึงใน นิตยา ชูโต, 2545)

3.2.1) การลดทอนข้อมูล (Data Reduction) การลดทอนข้อมูล หมายถึง วิธีการ “เลือกเฟ้นหาจุดที่น่าสนใจ อันจะทำให้เข้าใจง่ายสรุปย่อ ปรับข้อมูลดิบที่เก็บจากสนาม” การปรับลดทอนข้อมูลดินนั้น นักวิจัยทำอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่การเลือกสนาม การตัดสินใจว่าจะเก็บข้อมูลอะไรที่จะแสดงแนวคิดและในช่วงการเก็บข้อมูลก็กระทำเช่นเดียวกัน คือ การลงรหัส การทดสอบแนวคิด รวมเป็นกลุ่มแบ่งเป็นส่วน ๆ เขียนข้อสรุปชั่วคราว และแปลงข้อมูลอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งเขียนรายงานเสร็จ นักวิจัยเป็นผู้ตัดสินใจว่าข้อมูลกลุ่มไหนจะใช้สรุปกลุ่มไหนไม่ใช้เพราะซ้ำกับกลุ่มก่อน ฯลฯ การลดทอนข้อมูลจึงเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความชัดเจน เป็นพวก เป็นประเภท เป็นรูปแบบ หากจุดที่น่าสนใจและปรับลดเพิ่ม หาข้อมูลใหม่ จนกระทั่งได้ผลสรุปและพิสูจน์บทสรุปจนเป็นที่น่าสนใจ

3.2.2) การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาถึงความพอเพียง ความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือ โดยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) คือ เก็บข้อมูลจากหลาย ๆ ฝ่าย หรือหลาย ๆ วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน โดยสอบถามจากผู้ให้ข้อมูล เช่น ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และนักเรียนในประเด็นเดียวกัน พร้อมกับการสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้จนกระทั่งได้ความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ ออกมาตามที่คนในสังคมรู้สึก โดยการสอบถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล (สุภางค์ จันทวานิช, 2545) แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้นั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีตรวจสอบคือการสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล

2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) คือ การตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกตแทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกันสังเกตโดยตลอด ในกรณีที่ไม่แน่ใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลสนามควรเปลี่ยนตัวผู้วิจัยให้มีหลายคน

3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation) คือ การตรวจสอบว่า ถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด อาจทำได้ง่ายกว่าระดับสมมติฐานชั่วคราว (Working hypothesis) และแนวคิดขณะที่ตีความสร้างข้อสรุปเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ ปกติการตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎีทำได้ยากกว่าการตรวจสอบด้านอื่น

3.2.3) **การวิเคราะห์ข้อมูล** ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายวิธี มีการศึกษาอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ทำให้วิเคราะห์ข้อมูลได้ทำควบคู่กันทั้งกระบวนการ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล 4 ลักษณะ ดังนี้

1) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยนำเอกสารและข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์แล้วจัดระบบข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ก่อนนำมาสังเคราะห์ แล้วนำเสนอในรูปแบบของการบรรยาย

2) การจำแนกข้อมูล (Typological analysis) โดยใช้การจำแนกแบบใช้แนวคิดทฤษฎีและไม่ใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูลทั้งโดยวิธีที่ใช้แนวคิดทฤษฎีและแบบไม่ใช้แนวคิดทฤษฎี

1) แบบใช้แนวคิดทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิดต่าง ๆ ในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ แยกออกเป็น การกระทำ กิจกรรม ความหมาย ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม ในกิจกรรม และสภาพสังคมหรือสถานการณ์เป็นแนวทางในการจำแนกสำหรับการวิเคราะห์

2) แบบไม่ใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล อาจใช้สามัญสำนึกหรือประสบการณ์ของผู้วิจัยก็ได้

3) การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant comparative method) เปรียบเทียบการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างพื้นที่กรณีศึกษา

4) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) คือ วิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เมื่อนักวิจัยได้เห็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์หลายๆปรากฏการณ์แล้วลงมือสร้างข้อสรุปเรียกว่าเป็น สมมติฐานชั่วคราว ถ้าได้รับการยืนยันโดยการรวบรวมข้อมูลเพื่อพิจารณาสมมติฐาน ก็จะถือว่าเป็นข้อสรุปที่เป็นนามธรรมมากขึ้นเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปของงานวิจัย

4. คุณภาพของการออกแบบวิจัย นักวิจัยได้ใช้กลยุทธ์เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของการออกแบบวิจัยในการศึกษารายกรณีดังนี้ (Yin, 1994)

4.1 ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ได้มาจากนักวิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการโต้ตอบสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งมากกว่าหนึ่งคน การที่จะให้ความเชื่อมั่นในการวัดความตรงเชิงโครงสร้างมีค่าในระดับสูง นักวิจัยต้องได้รับข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลเหล่านั้นมาเปรียบเทียบซึ่งกันและกัน เช่น ข้อมูลจากที่ปรึกษา ข้อมูลจากหนังสือที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และวัสดุ สื่อ ปัจจัยอื่น ๆ ที่เอื้อในการสนับสนุนข้อมูล

ดังนั้น นักวิจัยต้องตระหนักถึงการได้มาของแหล่งข้อมูลจากทั้งสามแหล่งและใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Methodological triangulation)

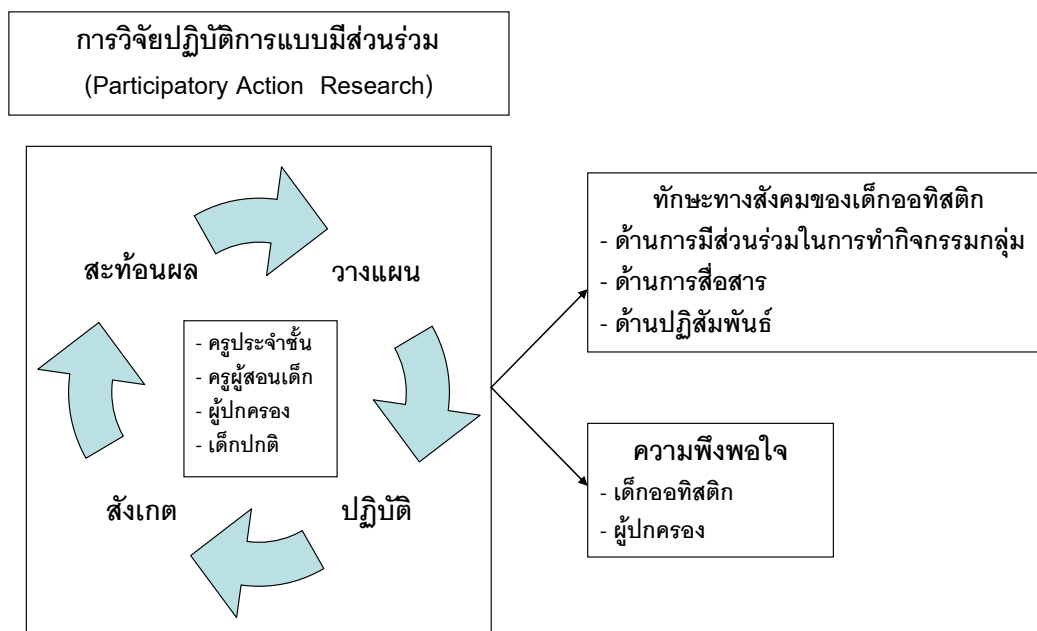
4.2 ความตรงภายใน (Internal validity) นักวิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความตรงภายใน โดยใช้รูปแบบการจับคู่อย่างมีแบบแผน (Pattern matching mode) หลังจากวัดกระทำการศึกษาเปรียบเทียบข้ามกรณีศึกษา (Cross – case search for patterns) ซึ่งนักวิจัยจะได้ใช้รูปแบบของความตรงเชิงทฤษฎีที่ปรากฏขึ้นจากกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งรากฐานกรอบแนวคิดของการวิจัยดังกล่าวได้มาจากการสังเกตอย่างมีแบบแผน เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกรอบแนวคิดทฤษฎีซึ่งมีรากฐานมาจากการคาดคะเนอย่างมีแบบแผน และในขณะเดียวกันผู้วิจัยได้นำเทคนิคการสร้างคำอธิบาย (Explanation building mode) มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมด้วย

4.3 ความตรงภายนอก (External validity) ได้จากการที่นักวิจัยทำการเปรียบเทียบข้ามไปข้ามมาของกรณีศึกษาเพื่อให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของแต่ละคู่ โดยใช้การสร้างข้อสรุปชั่วคราวของความเหมือนหรือความแตกต่างของความหมายและทฤษฎีซึ่งขึ้นอยู่กับระดับของการจัดกระทำ ตัวอย่าง การตอบโต้แย้งด้วยหลักเหตุและผลควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ที่นำไปสู่การอ้างอิงได้มากกว่าหนึ่งกรณี (Strengthens and broadens analytical generalizations)

4.4 ความเชื่อมั่น (Reliability) ก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้าสู่สนาม ผู้วิจัยต้องตรวจสอบโครงร่างวิจัย รวมทั้งคำถามการวิจัยทั้งหมดและวิธีการวัดหรือเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนรายงานของกรณีศึกษาแต่ละกรณี (Within-case analysis) นักวิจัยจะต้องสร้างข้อมูลพื้นฐาน (Database) เพื่อนำมาสรุปเป็นข้อย่อย ๆ เข้าด้วยกัน

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการพัฒนามนุษย์และสังคมให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น โดยผลของการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสามารถพัฒนาแนวทางการดำเนินงานด้านต่างๆ ใช้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายตระหนักและให้ความสำคัญกับปัญหานั้น และพยายามช่วยกันหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จนทำให้ปัญหานั้นสามารถแก้ไขได้อย่างประสบความสำเร็จ จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูล สามารถสรุปและสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแผนภาพที่ 5 ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การสังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติและการสะท้อนผลหลังจากการสังเกต โดยผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมร่วมกับครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติเพื่อร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกของโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยเลือกศึกษาในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วม ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การสนทนากลุ่มและการวิเคราะห์เอกสารในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามสภาพเป็นจริงมากที่สุด โดยผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาภาคสนาม

ส่วนที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ส่วนที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 4 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาภาคสนาม

1.1 การศึกษาก่อนลงภาคสนาม

การศึกษาก่อนลงภาคสนามนั้น นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ทักษะสังคมของเด็กออทิสติกและเด็กปกติ การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในประเทศไทย และการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย กำหนดกรอบในการสังเกต แนวคำถามในการสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร การสนทนากลุ่ม และเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจในวิธีการและขั้นตอนของการวิจัยในทุกขั้นตอน เพื่อให้มองเห็นถึงปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

1.2 การศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กออทิสติก ผู้ให้ความรู้ในประเด็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การจัดการเรียนร่วม การวิจัยเชิงคุณภาพ รวมถึง

ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถมองเห็นปัญหาของการวิจัยได้ชัดเจนขึ้น ตลอดจนการเลือกกรณีศึกษาและการเลือกผู้ให้ข้อมูล นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของโรงเรียนที่ใช้เป็นสนามวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กออทิสติก เพื่อให้ทราบแนวทางในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนที่ทำการศึกษา รวมถึงศึกษาข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการตั้งคำถามการวิจัย และใช้ในการวางแผนสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของโรงเรียนที่ใช้เป็นสนามวิจัย ศึกษาการจัดการเรียนการสอนที่มีเด็กออทิสติกเรียนร่วม ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาทั้งเด็กออทิสติก ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อให้ทราบข้อมูลและกิจกรรมที่ดำเนินการ รวมถึงเพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลในการทำการวิจัย

1.3 การคัดเลือกสนามวิจัย การเลือกสนามวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ที่ใช้เลือกสนาม คือ 1) เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมในระดับชั้นประถมศึกษา 2) เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน เป็นที่ยอมรับในด้านการจัดการเรียนร่วมและเป็นโรงเรียนการจัดการเรียนร่วมที่มีโรงเรียนต่างๆมาศึกษาดูงานเพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนตน ถึงแม้โรงเรียนเหล่านี้จะประสบความสำเร็จในด้านการจัดการเรียนร่วม สามารถเป็นแบบอย่างด้านการจัดการเรียนร่วมให้กับโรงเรียนต่างๆได้ศึกษา แต่พบว่าการประสานความร่วมมือของครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ไม่ได้อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนยังไม่เด่นชัด ทำให้เด็กเหล่านี้ยังไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนที่เป็นเด็กปกติเท่าที่ควร ส่งผลให้กระบวนการเรียนการสอน การทำกิจกรรม และการดำเนินชีวิตไม่เต็มตามศักยภาพ ซึ่งครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กเหล่านี้มากที่สุด ทำให้มีบทบาทอย่างยิ่งในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เพื่อให้พวกเขาสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ทำให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อันเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญและยิ่งใหญ่ที่จะช่วยสร้างรากฐานของการอยู่ร่วมกัน รวมถึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในด้านสังคมให้เกิดขึ้นกับเด็กออทิสติก 3) เป็นโรงเรียนที่ยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบกับความสะดวกในการเดินทางและที่พัก

1.4 การเลือกกรณีศึกษา

กรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กออทิสติกที่ไม่ได้อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษ เนื่องจากเด็กออทิสติกที่อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษมีครูการศึกษาพิเศษคอยดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งด้านการเรียนและด้านทักษะทางสังคม รวมทั้งมีการประเมินทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นระยะอย่างต่อเนื่องแต่เด็กออทิสติกที่ไม่ได้อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนจะขาดครูการศึกษาพิเศษคอยดูแลด้านทักษะทางสังคมเหมือนกับเด็กออทิสติกที่อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษ โดยศึกษาเด็กออทิสติกที่ไม่ได้อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนร่วมใจ (นามสมมติ) ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีคุณสมบัติตรงตามผู้วิจัยกำหนด โดยมีจำนวนนักเรียนที่ใช้ในการศึกษาจำนวน ทั้งหมด 3 คน ดังนี้

- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 คน
- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 คน
- ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 คน

โดยกรณีศึกษาทั้ง 3 คนมีความบกพร่องทางด้านทักษะสังคมเหมือนกัน 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์ อันเป็นความบกพร่องที่เด่นชัดของกรณีศึกษาทั้ง 3 คน โดยนักเรียนทั้ง 3 คน ขาดปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนในชั้นเรียน การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่น รวมถึงไม่สามารถเล่นและทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับเพื่อนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษากับนักเรียนทั้ง 3 คนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด

1.5 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลหลักของการวิจัยเป็น 4 กลุ่ม คือ ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

กรณีศึกษา	ผู้ให้ข้อมูล (คน)				
	ครูประจำชั้น	ผู้ปกครอง	ครูผู้สอน	เด็กปกติ	รวม
ด.ช. วัช	1	1	2	35	39
ด.ช. เนตร	1	1	1	34	37
ด.ช. คุณ	1	1	1	35	38

จากตารางผู้ให้ข้อมูลของ ด.ช. วัช จำนวน 39 คน ผู้ให้ข้อมูล ด.ช.เนตร จำนวน 37 คนและผู้ให้ข้อมูล ด.ช.คุณ จำนวน 38 คน

1.6 การเข้าถึงข้อมูลในภาคสนาม

ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลด้วยวิธีเทคนิคการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสร้างความสัมพันธ์อันดี ความไว้วางใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการเก็บข้อมูลเพื่อให้การเก็บข้อมูลนั้นเป็นไปอย่างราบรื่นและเข้าถึงข้อมูลอย่างแท้จริง

1.7 การเข้าสู่สนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลที่โรงเรียนร่วมใจ เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีคุณสมบัติตรงตามที่คุณวิจัยกำหนด รวมถึงผู้วิจัยมีความสะดวกในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีและสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล ทั้งครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกว่าคุณวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และยินดีที่จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ โดยผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 4 เดือน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลแบบเปิดเผยสถานภาพที่แท้จริง เนื่องจากจะช่วยทำให้ผู้วิจัยมองเห็นถึงสภาพปัญหา และหาแนวทางในการแก้ปัญหาพร้อมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกได้อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ โดยผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลในของโรงเรียนเป็นระยะเวลา 4 เดือน เริ่มตั้งแต่วันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ถึง วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2553 ผู้วิจัยได้สนับสนุนส่งเสริมการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกและครูประจำชั้นกับเด็กปกติในกระบวนการทำการวิจัยทุกขั้นตอน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการสะท้อนผลเพื่อเป็นข้อมูลของการดำเนินงานให้ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติได้รับทราบและนำข้อมูลนั้นมาปรับปรุง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้รับมีการปรับไปใช้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกอีกครั้ง รวมถึงเพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติด้วย ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) กับผู้ให้ข้อมูลทั้งเด็กออทิสติก ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกรวมถึงเด็กปกติจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้เกิดความประทับใจกับผู้ให้ข้อมูล และช่วยให้การเก็บข้อมูลเป็นไปอย่างราบรื่นและได้ข้อมูลที่มีคุณภาพสูงตรงตามวัตถุประสงค์ของการ

1.8 กำหนดการศึกษาภาคสนาม

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาและแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลและการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูล โดยแผนการนี้สามารถยืดหยุ่นได้เพื่อความเหมาะสมของสถานการณ์ ดังมีรายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระยะเวลาและแนวทางในการดำเนินงาน

การศึกษาภาคสนาม				
ขั้นตอนการวิจัย	กระบวนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	ระยะเวลา	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้
การวางแผน (Plan)	ระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น	สัปดาห์สุดท้ายของเดือนพฤศจิกายน 2552 (23 – 27 พ.ย. 52)	ผู้วิจัยทำการนัดหมายกับครูประจำชั้นเพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยและรายละเอียดของการทำการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ครูประจำชั้นได้เข้าใจและตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากนั้นจึงร่วมมือกันในการดำเนินการวิจัย พร้อมนัดหมายผู้ปกครองล่วงหน้า	- แบบวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับเด็กออทิสติก - แบบบันทึกการสัมภาษณ์
	ระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง	สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนธันวาคม 2552 (30พ.ย – 3 ธ.ค 52)	ครูประจำชั้นทำการนัดหมายกับผู้ปกครองของเด็กออทิสติกเพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยและทำความเข้าใจและให้ข้อมูลรายละเอียดถึงการทำการวิจัยครั้งนี้โดยบอกถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ จากนั้นจึงร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก	- แบบบันทึกการสัมภาษณ์ - แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
	ระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก	สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนธันวาคม 2552 (30พ.ย – 3 ธ.ค 52)	ครูประจำชั้นทำการนัดหมายกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกเพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยและทำความเข้าใจและให้ข้อมูลรายละเอียดถึงการทำการวิจัยครั้งนี้โดยบอกถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ จากนั้นจึงร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก	- แบบบันทึกการสัมภาษณ์ - แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
	ระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ	สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนธันวาคม 2552 (30 พ.ย.– 3 ธ.ค .52)	ครูประจำชั้นทำความเข้าใจและให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กออทิสติกกับเด็กปกติเพื่อให้เด็กปกติได้ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทตัวเองในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติก	- แบบบันทึกการสังเกต

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การศึกษาภาคสนาม				
ขั้นตอนการวิจัย	กระบวนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	ระยะเวลา	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้
การปฏิบัติ (Act)	ระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น	สัปดาห์ที่ 1 ของเดือน ธันวาคม 2552 (30พ.ย. – 3 ธ.ค.52)	ผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูประจำชั้น จากนั้นครูประจำชั้นทำการนัดหมายผู้ปกครองของเด็กออทิสติกเพื่อทำการสนทนากลุ่ม	- แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
	ระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง	สัปดาห์ที่ 2 ของเดือน ธันวาคม 2552 (7 ธ.ค – 11 ธ.ค.52)	หลังจากที่ครูประจำชั้นกับผู้ปกครองร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแล้ว ผู้ปกครองดำเนินการตามกระบวนการที่ได้วางแผนร่วมกับครูประจำชั้น	- แบบบันทึกการสังเกต
	ระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก	สัปดาห์ที่ 2 ของเดือน ธันวาคม 2552 (7 ธ.ค – 11 ธ.ค.52)	หลังจากที่ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแล้ว ครูผู้สอนเด็กออทิสติกดำเนินการตามกระบวนการที่ได้วางแผนร่วมกับครูประจำชั้น	- แบบบันทึกการสังเกต
	ระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ	สัปดาห์ที่ 2 ของเดือน ธันวาคม 2552 (7 ธ.ค – 11 ธ.ค.52)	หลังจากครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และครูผู้สอนเด็กออทิสติกร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแล้ว ครูประจำชั้นให้เด็กปกติดำเนินการตามกระบวนการที่ได้รับจากการวางแผนร่วมกันของครูประจำชั้นผู้ปกครอง และครูผู้สอนเด็กออทิสติก	- แบบบันทึกการสังเกต

ตารางที่ 4 (ต่อ)

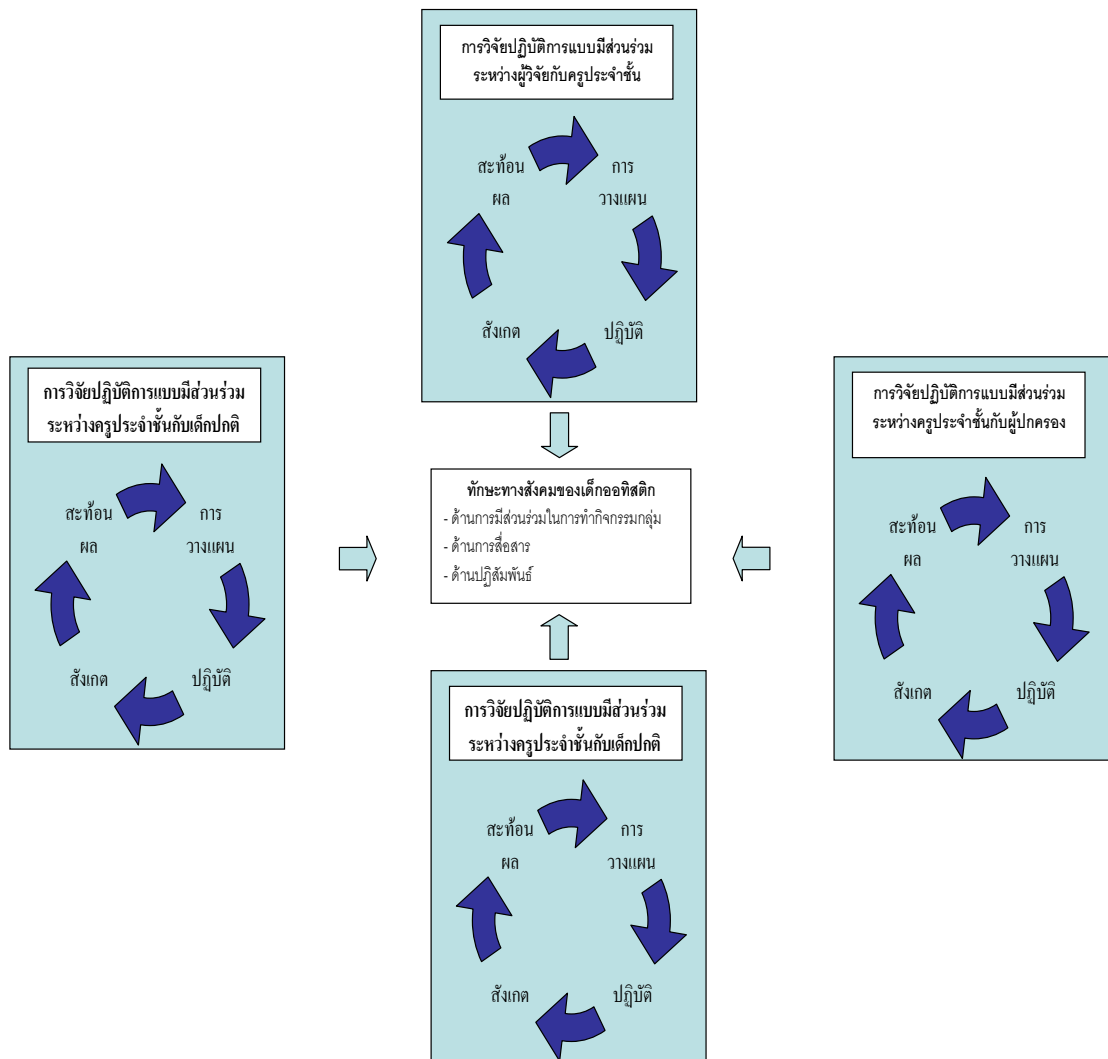
การศึกษาภาคสนาม				
ขั้นตอนการวิจัย	กระบวนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	ระยะเวลา	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้
การสังเกต (observe)	ระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น	สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึง สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553	ผู้วิจัยสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูประจำชั้น ว่ามีลักษณะเป็นเช่นไรตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยหรือไม่อย่างไร มีความถูกต้องและเหมาะสมหรือไม่อย่างไร	- แบบบันทึกการสังเกต
	ระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง	สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึง สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553	หลังจากที่เด็กออทิสติกได้ร่วมกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นระยะเวลาหนึ่ง ผู้วิจัย ครูประจำชั้น และผู้ปกครองร่วมกันสังเกตถึงพฤติกรรมของเด็กออทิสติกทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน	- แบบบันทึกการสังเกต - แบบบันทึกการสัมภาษณ์
	ระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก	สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึง สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553	หลังจากที่เด็กออทิสติกได้ร่วมกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นระยะเวลาหนึ่ง ผู้วิจัย ครูประจำชั้น และครูผู้สอนเด็กออทิสติกร่วมกันสังเกตถึงพฤติกรรมของเด็กออทิสติกทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน	- แบบบันทึกการสังเกต - แบบบันทึกการสัมภาษณ์
	ระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ	สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึง สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553	เด็กปกติดำเนินการทำตามกระบวนการที่ได้รับจากการวางแผนครูประจำชั้นที่ทำร่วมกับผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติก พร้อมทั้งร่วมกันสังเกตพฤติกรรมของเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติกทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน	- แบบบันทึกการสังเกต - แบบบันทึกการสัมภาษณ์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การศึกษาภาคสนาม				
ขั้นตอนการวิจัย	กระบวนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	ระยะเวลา	กิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้
การสะท้อนผล (Reflect)	ระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น	สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึง สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553	ผู้วิจัยทำการสะท้อนผลและป้อนกลับข้อมูลจากการสังเกตไปยังครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติเป็นระยะๆของทุกเดือน	- แบบบันทึกการสังเกต
	ระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง	สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึง สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553	ผู้วิจัย ครูประจำชั้นและผู้ปกครองร่วมกันสะท้อนผลเป็นระยะๆทุกๆ 1 เดือน เพื่อเป็นข้อมูลให้ทุกฝ่ายทราบถึงผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป หรือปรับเปลี่ยนแนวทางใหม่ที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกมากขึ้น โดยใช้การสนทนากลุ่มในการร่วมหาแนวทาง	- แบบบันทึกการสังเกต
	ระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก	สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึง สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553	ผู้วิจัย ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกร่วมกันสะท้อนผลเป็นระยะๆทุกๆ 1 เดือน เพื่อเป็นข้อมูลให้ทุกฝ่ายทราบถึงผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป หรือปรับเปลี่ยนแนวทางใหม่ที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกมากขึ้น โดยใช้การสนทนากลุ่มในการร่วมหาแนวทาง	- แบบบันทึกการสังเกต
	ระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ	สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึง สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553	เด็กปกติร่วมกันสะท้อนผลเป็นระยะๆทุกๆ 1 เดือน เพื่อเป็นข้อมูลให้ครูประจำชั้น ผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกทราบถึงผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เพื่อปรับปรุงหรือแก้ไขแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป	- แบบบันทึกการสังเกต - แบบบันทึกการสัมภาษณ์

2) ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สำหรับขั้นตอนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น ครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก และครูประจำชั้นกับเด็กปกติ สามารถสรุปและสร้างเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 6 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น ครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก และครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

ทั้งนี้ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น

ผู้วิจัยได้ติดต่อกับครูประจำชั้นที่มีเด็กออทิสติกเรียนร่วมในห้องเรียน เนื่องจากครูประจำชั้นเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด เพื่อที่จะได้ทราบรายละเอียดพฤติกรรมด้านต่างๆของเด็กออทิสติกอย่างชัดเจนและครอบคลุม จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูประจำชั้น โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น

Plan (การวางแผน)	Act (การปฏิบัติ)	Observe (การสังเกต)	Reflect (การสะท้อนผล)
ผู้วิจัยได้อธิบายถึงความ เป็นมา วัตถุประสงค์และ ความสำคัญของการวิจัย ครั้งนี้ให้ครูประจำชั้นฟัง เพื่อให้ ครูประจำชั้น ตระหนัก และ เห็นถึง ความสำคัญของการทำ วิจัยครั้งนี้ จากนั้นจึง ร่วมมือกันในการหาแนว ทางการส่งเสริมและ พัฒนาทักษะทางสังคม ของเด็กออทิสติก จาก เอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องทั้งทางด้านการ ส่งเสริมทักษะทางสังคม ของเด็กออทิสติก และ กระบวนการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากนั้นจึงนำมาปรึกษา	ผู้วิจัยได้ให้ความรู้และ แ น ว ท า ง ใน ก า ร ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมกับครู ประจำชั้น เพื่อให้ครู ประจำชั้นนำการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ไป ปฏิบัติ ได้ อย่าง เหมาะสม กับผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติ	ผู้วิจัยทำการตรวจสอบ ความเหมาะสมและความ ถูก ตั อ ง ของ ก า ร ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมของครู ประจำชั้นโดยการสังเกต ว่าเป็นไปตามแผนการที่ ผู้วิจัยและครูประจำชั้น ตกลงร่วมกันหรือไม่ หาก เป็นไปตามแผนที่ได้วาง ไว้ ร ว ม ถึง มี ค ว า ม เหมาะสมดีแล้ว ให้ครู ประจำชั้นดำเนินการต่อ ในขั้นตอนต่อไปตามที่ ได้วางแผนไว้ แต่ถ้าหาก ยังไม่เหมาะสมหรือไม่ได้ เป็นไปตามแผนที่กำหนด ไว้ ผู้วิจัย จะ ให้ ข้อมูล ย้อนกลับไปยังครูประจำ ชั้นเพื่อให้ครูประจำชั้น	ผู้วิจัยตรวจสอบการทำ วิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นอีก ครั้ง เพื่อดูว่ามีความ เหมาะสมหรือไม่ หากมี ความเหมาะสมดีแล้วให้ ครูประจำชั้นดำเนินการ ต่อในขั้นตอนต่อไป ตามที่ได้วางแผนไว้ แต่ ถ้ายังไม่เหมาะสมนักวิจัย และครูประจำชั้นร่วมกัน วางแผนใหม่อีกครั้ง เพื่อ หาแนวทางที่เหมาะสมใน การส่งเสริมและพัฒนา ทักษะทางสังคมของเด็ก ออทิสติกต่อไป ทั้งนี้การ ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมจะดำเนิน

ตารางที่ 5 (ต่อ)

Plan (การวางแผน)	Act (การปฏิบัติ)	Observe (การสังเกต)	Reflect (การสะท้อนผล)
<p>ร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก และนำมาปรับใช้ให้เข้ากับสภาพและปัญหาของเด็กแต่ละคน นอกจากนี้ยังช่วยกันคิดแนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่มกับผู้ปกครอง และครูผู้สอนเด็กออทิสติก รวมถึงการนัดหมายผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติก เพื่อให้ผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกได้ทราบแนวทาง ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยครั้งนี้และร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาต่อไป</p>		<p>ทราบและนำข้อมูลดังกล่าวไปปรับใช้ให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น</p>	<p>เช่นนี้ต่อกันเป็นวงจร การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องที่ชัดเจน จนสิ้นสุดระยะการเก็บรวบรวมข้อมูล</p>

2. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง

เริ่มจากการที่ครูประจำชั้นนัดหมายกับผู้ปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กออทิสติก จากนั้นผู้วิจัยได้ให้ครูประจำชั้นทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ปกครองเพื่อร่วมกันหาสภาพปัญหาทางด้านทักษะสังคมของเด็กออทิสติกที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน และร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่เป็นปัญหาดังกล่าว โดยคำนึงถึงความสนใจและความเหมาะสมของเด็กออทิสติกแต่ละคน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับ
ผู้ปกครอง

Plan (การวางแผน)	Act (การปฏิบัติ)	Observe (การสังเกต)	Reflect (การสะท้อนผล)
<p>ครูประจำชั้นได้อธิบายถึงความ เป็น มา ข อง วัตถุประสงค์และ ความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความตระหนัก ใน ความ สำคัญ และ เข้า ใจ ถึง บทบาทของตนที่มี ส่วนสำคัญในการ ส่งเสริมและพัฒนา ทักษะทางสังคม ของเด็กออทิสติก จากนั้นครูประจำ ชั้นจึงให้ผู้ปกครอง แต่ละท่านร่วมกัน หาสภาพปัญหา ทักษะทางสังคมที่ เกิด ขึ้น กับ เด็ก ออทิสติกแต่ละคน และร่วมกันคิดหา แนวทางในการ ส่งเสริมและพัฒนา ทักษะทางสังคมให้ เหมาะสมกับสภาพ ของเด็กออทิสติก แต่ละคน</p>	<p>ครูประจำชั้นและ ผู้ปกครองดำเนินการ ส่งเสริมและพัฒนา ทักษะทางสังคมของ เด็กออทิสติกโดย คำนึงความเหมาะสม กับเด็กออทิสติกแต่ละคน เช่นกรณีศึกษา ชอบเข้าห้องสมุดเพื่อ อ่านหนังสือ อาจให้ ครู ประจำ ชั้น ประสานงานกับครู บรรณารักษ์ห้องสมุด จั ด กิ จ ก ร ร ม ที่ เกี่ยวข้องกับห้องสมุด เพื่อ ส่ง เสริม และ พัฒนา ทักษะทาง สังคม หรืออาจให้ ผู้ปกครองนัดกลุ่ม เพื่อนที่อยู่ในชั้นเรียน เดียวกับเด็กออทิสติก ไปอ่านหนังสือที่ ห้องสมุดในโรงเรียน หรือห้องสมุดนอก โรงเรียนเช่นห้องสมุด TK. Park เป็นต้น</p>	<p>ครูประจำชั้นและ ผู้ปกครองได้ร่วมกัน สังเกตพฤติกรรมที่ เกิด ขึ้น กับ เด็ก ออทิสติกแต่ละคน หลังจากที่ได้ใช้แนว ทางการส่งเสริม และพัฒนาทักษะ ทางสังคมระยะหนึ่ง ว่ามี ทักษะ ทาง สังคมในด้านที่ควร ได้รับการส่งเสริม และพัฒนาเป็นเช่น ไร และมีการพัฒนา มากน้อยเพียงไร</p>	<p>หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมได้ระยะหนึ่ง ครูประจำชั้น และผู้ปกครองร่วมกันพิจารณาถึงความ เหมาะสมของแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริม และพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ออทิสติกว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้ามี ความเหมาะสมดีแล้วกับเด็กออทิสติกแต่ละคนให้ครูประจำชั้นและผู้ปกครอง ดำเนินการตามขั้นตอนนั้นต่อ หากยังไม่มี ความเหมาะสมให้ครูประจำชั้นและผู้ปกครอง ร่วมกันหาแนวทางในการ ส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมใหม่ โดยปฏิบัติเช่นนี้ต่อไปกลายเป็นวงจรที่ เรียกว่า วงจรPAOR ไปจนถึงสิ้นสุดของ ระยะเวลาในการวิจัย ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึง ความเหมาะสม ความสนใจและพัฒนา ด้านสังคมของเด็กแต่ละคนด้วย โดย ผู้วิจัยจะต้องเป็นผู้คอยสังเกตการและทำ การจดบันทึกการทำวิจัยปฏิบัติการ ระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครองว่ามี ความเหมาะสมหรือไม่ รวมถึงปัญหาและ อุปสรรคต่างๆระหว่างการดำเนินการวิจัย ปฏิบัติการเพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มา สะท้อนผลให้ครูประจำชั้นและผู้ปกครอง ได้ทราบ เพื่อร่วมกันหาแนวทางการ ส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของ เด็กออทิสติกใหม่ เพื่อให้เด็กออทิสติกมี พัฒนาการด้านสังคมเหมาะสมตามวัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข</p>

3. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก

ครูประจำชั้นนัดหมายกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กออทิสติก จากนั้นผู้วิจัยได้ให้ครูประจำชั้นทำการสนทนากลุ่ม (Focus group) กับครูผู้สอนเด็กออทิสติก เพื่อร่วมกันหาสภาพปัญหาทางด้านทักษะสังคมของเด็กออทิสติกที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน และร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่เป็นปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้คำนึงถึงความสนใจและความเหมาะสมของเด็กออทิสติกแต่ละคน โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก

Plan (การวางแผน)	Act (การปฏิบัติ)	Observe (การสังเกต)	Reflect (การสะท้อนผล)
ครูประจำชั้นได้อธิบายถึงความเป็นมาวัตถุประสงค์และความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ครูผู้สอนเด็ก ออทิสติก เกิดความตระหนักในความสำคัญ และเข้าใจถึงบทบาทของตนที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก จากนั้นครูประจำชั้นจึงให้ครูผู้สอนเด็กออทิสติก แต่ละท่านร่วมกันหาสภาพปัญหาทักษะทางสังคมที่เกิดขึ้นกับเด็กออทิสติกแต่ละคน และร่วมกันคิดหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กออทิสติก	ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยคำนึงความสนใจและความเหมาะสมกับเด็กออทิสติกแต่ละคน เช่น กรณีศึกษาชอบเข้าห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ อาจให้ครูประจำชั้นประสานงานกับครูบรรณารักษ์ห้องสมุดจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นต้น	ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกได้ร่วมกัน สังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับเด็กออทิสติกแต่ละคน หลังจากที่ได้ใช้แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมระยะเวลาหนึ่งว่ามีทักษะทางสังคมในด้านที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเป็นเช่นไร และมีการพัฒนา มากน้อยเพียงไร	หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้ระยะหนึ่ง ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติก ร่วมกันพิจารณาถึงความเหมาะสมของแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้ามีความเหมาะสมดีแล้วกับเด็กออทิสติกแต่ละคนให้ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกดำเนินการตามขั้นตอนนั้นต่อ หากยังไม่มี ความเหมาะสมให้ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติก ร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมใหม่ โดยปฏิบัติเช่นนี้ต่อไปกลายเป็นวงจรที่เรียกว่า

ตารางที่ 7 (ต่อ)

Plan (การวางแผน)	Act (การปฏิบัติ)	Observe (การสังเกต)	Reflect (การสะท้อนผล)
			<p>วงจร PAOR ไปจนถึงสิ้นสุดของระยะเวลาในการวิจัย ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความสนใจ ความเหมาะสมและพัฒนาด้านสังคมของเด็กแต่ละคนด้วย โดยผู้วิจัยจะต้องเป็นผู้คอยสังเกตการและทำการจดบันทึกการทำวิจัย ปฏิบัติการระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกกว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆระหว่างการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการเพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มาสะท้อนผลให้ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกได้ทราบ เพื่อร่วมกันหาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกใหม่ เพื่อให้เด็กออทิสติกมีพัฒนาการด้านสังคมเหมาะสมตามวัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข</p>

4. การทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

ครูประจำชั้นได้อธิบายถึงความสำคัญของงานวิจัยครั้งนี้ให้กับเด็กปกติ เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของตนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจากนั้นครูประจำชั้นจึงใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับเด็กปกติ โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

Plan (การวางแผน)	Act (การปฏิบัติ)	Observe (การสังเกต)	Reflect (การสะท้อนผล)
ครูประจำชั้นได้อธิบายถึงความจำเป็นวัตถุประสงค์และความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้เด็กปกติเกิดความตระหนักในความสำคัญ และเข้าใจถึงบทบาทของตนที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจากนั้นครูประจำชั้นจึงร่วมกับเด็กปกติในการคิดหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กออทิสติกแต่ละคน	ครูประจำชั้นร่วมกับเด็กปกติดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดย ค า นึ่ง ความเหมาะสมและความสนใจของเด็กออทิสติกแต่ละคน เช่น การให้เด็กปกติเป็นบัดดี้ในการทำกิจกรรมห้องสมุดร่วมกับเด็กออทิสติกโดยผลัดกันในการทำกิจกรรม หรือการให้เด็กปกติร่วมกันทำกิจกรรมฐานการเรียนรู้ร่วมกับเด็กออทิสติกในการจัดการเรียนการสอนเป็นต้น	ครูประจำชั้นและเด็กปกติร่วมกันสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับเด็กออทิสติกแต่ละคน หลังจากที่ได้ใช้แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมระยะหนึ่งว่า มีทักษะทางสังคมในด้านที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเป็นเช่นไร และมีการพัฒนาอย่างน้อยเพียงไร	หลังจากทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและเด็กปกติ ร่วมกันตรวจสอบถึงความเหมาะสมว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ หากมีความเหมาะสมดีแล้วให้ครูประจำชั้นและเด็กปกติดำเนินการต่อในขั้นตอนต่อไปตามที่ได้วางแผนไว้ แต่ถ้ายังไม่เหมาะสมครูประจำชั้น ผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกร่วมกันหาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกต่อไป ทั้งนี้ การดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะดำเนินเช่นนี้ต่อกันเป็นวงจรการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องที่ชัดเจนจนถึงสิ้นสุดระยะการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) การเตรียมตัวเพื่อการวิจัย 2) บทบาทในภาคสนาม และ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การเตรียมตัวเพื่อการวิจัย

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา กระบวนการที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก รวมทั้งการขอรับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านการวิจัยและด้านเด็กออทิสติก เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป

2) ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของโรงเรียนที่ใช้เป็นสนามวิจัยครั้งนี้ ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาด้านหลักการและรูปแบบการจัดการเรียนร่วม ภาระหน้าที่ของครู รวมทั้งแนวทางในการดูแลและการให้ความช่วยเหลือเด็กออทิสติก นอกจากนี้ยังได้ศึกษาข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษาทั้งข้อมูลจากแฟ้มงานสะสมของนักเรียน ประวัติข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียน รวมถึงศึกษาข้อมูลจากครูและผู้ปกครองเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการตั้งคำถามการวิจัย

2.2 บทบาทในภาคสนาม

ผู้วิจัยได้เข้าไปในสนามวิจัยในลักษณะเปิดเผยสถานภาพ เพื่อทำความรู้จักและสร้างความสัมพันธ์กับครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก เด็กออทิสติกและเด็กปกติ โดยผู้วิจัยได้ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมถึงการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก เด็กออทิสติกและเด็กปกติ รวมถึงการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมร่วมกับครูประจำชั้น รวมถึงส่งเสริมและสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก และครูประจำชั้นกับเด็กปกติ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาสะท้อนผลการดำเนินงานให้ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติได้ทราบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการครบถ้วนและครอบคลุมมากที่สุด สำหรับข้อมูลของการวิจัยประกอบด้วย การสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น ครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกและครูประจำชั้นกับเด็กปกติ โดยดำเนินการปฏิบัติตามขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการ คือ การวางแผน(Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe)

และการสะท้อนผล (Reflect) โดยผู้วิจัยทำการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับครูประจำชั้น เพื่อให้ครูประจำชั้นทำการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติ เพื่อหาแนวทางและร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาของการทำวิจัยปฏิบัติการระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติตั้งแต่วันที่ 23 พฤศจิกายน 2552 ถึง 5 มีนาคม 2553 รวมเป็นระยะเวลา 4 เดือน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมทั่วไปของเด็กออทิสติกขณะทำกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน พฤติกรรมของเด็กปกติที่มีต่อเด็กออทิสติก การสัมภาษณ์พูดคุยกับครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติก ผู้ปกครองเด็กออทิสติก ซึ่งเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดเด็กออทิสติกมากที่สุด รวมทั้งการสัมภาษณ์พูดคุยกับเด็กออทิสติกและเด็กปกติ รวมถึงการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษา หลักการและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แนวทางในการดูแลช่วยเหลือเด็กออทิสติก ศึกษาข้อมูลจากแฟ้มสะสมงานของนักเรียน สมุดรายงานผลพัฒนาผู้เรียน รวมถึงเอกสารประกอบการเรียนในรายวิชาต่างๆ จากนั้นผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลของกรณีศึกษาทั้ง 3 กับทางโรงเรียนร่วมใจแล้วผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามความสนใจและความเหมาะสมของเด็กออทิสติกแต่ละคน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกข้อมูลขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ทั้งข้อมูลที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยศึกษากรอบแนวคิดและกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ก่อนสร้างเครื่องมือ ซึ่งประกอบด้วย แบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก แบบสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำชั้น แบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้น/ครูผู้สอน แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง แบบสัมภาษณ์เด็กปกติ และแนวทางการสนทนากลุ่ม
- 2) นำเครื่องมือให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา ตลอดจนสำนวนภาษาที่ใช้
- 3) นำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและตรวจสอบความเหมาะสมอีกครั้ง
- 4) นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์และเพื่อความเหมาะสมต่อการนำไปใช้

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ชนิด คือ

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต

ผู้วิจัยได้สร้างแบบการสังเกตขึ้น เพื่อสังเกตขั้นตอนการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นและแบบการสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติกขณะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างแบบการสังเกตจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาปรับให้เข้ากับบริบทของการศึกษาครั้งนี้ จากนั้นนำแบบสังเกตที่ได้จัดทำขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษและด้านการวิจัยตรวจสอบ และนำแบบสังเกตที่ได้รับการปรับมาแก้ไขเพื่อให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการสังเกต ผู้วิจัยจะทำการสังเกตประมาณสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ต่อกรณีศึกษา 1 คน โดยในแบบการสังเกตประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

- 1) ข้อมูลทั่วไป เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ถูกสังเกต ประกอบด้วย ชื่อ วัน เดือน ปี สถานที่ สถานการณ์ และเวลาในการสังเกต
- 2) ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต ผู้วิจัยทำการสังเกตและบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตจากสภาพการณ์ที่เป็นจริง โดยบรรยายถึงกระบวนการในการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำชั้นที่ทำร่วมกับผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร มีความเหมาะสมถูกต้องหรือไม่อย่างไร และบันทึกการสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติกโดยเน้นที่ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่มีต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก รวมถึงพฤติกรรมของเด็กออทิสติกขณะทำกิจกรรมต่างๆทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตามวิธีการที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาว่ามีลักษณะพฤติกรรมที่ดีขึ้นหรือไม่ รวมถึงมีความพึงพอใจหรือไม่ อย่างไร
- 3) ความคิดเห็น การตีความจากข้อมูลที่ได้รับของผู้วิจัย โดยอาศัยทฤษฎี และข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาประกอบการพิจารณา เพื่อสร้างข้อสรุปชั่วคราว
- 4) ข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยส่งย้อนกลับให้กับครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติเพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกต่อไป

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้สร้างแบบการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นและครูผู้สอน ผู้ปกครอง เด็กปกติและเด็กออทิสติก โดยศึกษาการสร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาปรับให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำแบบสัมภาษณ์ไปให้

ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษและด้านการวิจัยตรวจสอบ เพื่อปรับแก้ไขข้อคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ให้ถูกต้องและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูประจำชั้น ผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกเดือนละ 1 ครั้ง นอกจากนี้ผู้วิจัยและครูประจำชั้นทำการสัมภาษณ์เด็กปกติหลังการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยมีการจัดบันทึกข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์ รวมถึงบันทึกเทปประกอบการสัมภาษณ์ โดยใช้แนวคำถามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

1) ส่วนนำ เป็นส่วนรายละเอียดของผู้ถูกสัมภาษณ์ เช่น ชื่อ นามสกุล อายุ และวัน เวลาในการสัมภาษณ์ เป็นต้น

2) ส่วนบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจัดบันทึกข้อมูลโดยสรุปเป็นประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ โดยมีแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ดังนี้

(1) ทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ของเด็กที่ครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และผู้ปกครองที่สังเกตพบ

(2) แนวทางหรือวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแต่ละคน

3) ผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจากการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสนทนากลุ่มขึ้น เพื่อให้ครูประจำชั้น ผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกได้รายงานผลถึงสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่เด็กออทิสติกได้รับวิธีการและร่วมกิจกรรมในการพัฒนาและส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยคำถามในแบบสนทนากลุ่มประกอบด้วย ดังนี้

1) แนวทางหรือวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

2) ผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 9 ดังนี้

ตารางที่ 9 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือ	รายละเอียดของการนำไปใช้	การเก็บรวบรวมข้อมูล
แบบบันทึก การสังเกต	ใช้สังเกตกระบวนการในการทำวิจัย ปฏิบัติการของครูประจำชั้น และสังเกต พฤติกรรมของเด็กออทิสติกขณะเข้าร่วม กิจกรรมต่างๆทั้งในและนอกห้องเรียน	ทำการสังเกตประมาณสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ต่อกรณีศึกษา 1 คน
แบบบันทึก การสัมภาษณ์	ใช้สัมภาษณ์ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กออทิสติก เกี่ยวกับทักษะทางสังคมของเด็กแต่ ละคน	ทำการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติอย่าง น้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยมีการจดบันทึก ข้อมูลระหว่างการสัมภาษณ์พร้อมกับบันทึก เทปประกอบการสัมภาษณ์
แบบบันทึก การสนทนากลุ่ม	เพื่อให้ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และ ครูผู้สอนเด็กออทิสติกได้รายงานผลถึงสิ่ง ที่เกิดขึ้นหลังจากที่เด็กออทิสติกได้รับ วิธีการและร่วมกิจกรรมในการพัฒนาและ ส่งเสริมทักษะทางสังคม รวมถึงเพื่อศึกษาผลที่ เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะ ทางสังคมของเด็กออทิสติก	ใช้ในขณะที่ครูประจำชั้น ผู้ปกครองและ ครูผู้สอนเด็กออทิสติกมาสนทนากลุ่มครั้ง สุดท้าย และใช้ถามเด็กปกติถึงผลที่เกิดขึ้น หลังจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทาง สังคม

4. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดการข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดการข้อมูล โดยการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มาทำการลดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยกระบวนการทั้ง 3 กระบวนการผู้วิจัยได้ทำควบคู่พร้อมกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อ่านเขียนรายงานการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 การลดทอนข้อมูล (Data Reduction)

การลดทอนข้อมูล หมายถึง วิธีการ “เลือกเฟ้นหาจุดที่น่าสนใจ อันจะทำให้เข้าใจง่ายสรุปย่อ ปรับข้อมูลดิบที่เก็บจากสนาม” การปรับลดทอนข้อมูลดิบนั้นนักวิจัยทำอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่การเลือกสนาม การตัดสินใจว่าจะเลือกเก็บข้อมูลอะไรที่จะแสดงแนวคิดในช่วงการเก็บข้อมูลก็กระทำเช่นเดียวกัน คือ การลงรหัส การทดสอบแนวคิด รวมเป็นกลุ่มแบ่งเป็น

ส่วนๆเขียนข้อสรุปชั่วคราว และแปลงข้อมูลอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งเขียนรายงานเสร็จ นักวิจัยเป็นผู้ตัดสินใจว่าข้อมูลกลุ่มไหนจะลงรหัส กลุ่มไหนจะใช้สรุป กลุ่มไหนไม่ใช้เพราะซ้ำซ้อนกับกลุ่มก่อน ฯลฯ การลดทอนข้อมูลจึงเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดความชัดเจน เป็นพวก เป็นประเภท เป็นรูปแบบหากจุดที่น่าสนใจและปรับลด เพิ่ม หาข้อมูลใหม่ จนกระทั่งได้ผลสรุปและพิสูจน์บทสรุปจนเป็นที่น่าสนใจ

4.1.2 การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาถึงความพอเพียง ความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือ โดยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) คือ เก็บข้อมูลจากหลายๆฝ่าย หรือหลายๆวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน โดยสอบถามจากผู้ให้ข้อมูล พร้อมกับการสังเกตพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจนกระทั่งได้ความคิดเห็นของเรื่องนั้นๆออกมาตามที่คนในสังคมรู้สึก

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนร่วมใจอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการทำทั้งกระบวนการ (นิศา ชูโต, 2540) โดยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผู้วิจัยนำเนื้อหาข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสอบถาม รวมถึงจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นเนื้อหาที่สามารถนำมาตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ แล้วนำข้อมูลที่จัดระบบข้อมูลก่อนนำมาทำการวิเคราะห์ แล้วนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย

4.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป ได้แก่

1) การจำแนกชนิดของข้อมูล (Typological Analysis)

โดยใช้การจำแนกแบบใช้แนวคิดทฤษฎีและไม่ใช้ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล

- แบบใช้แนวคิดทฤษฎี จำแนกข้อมูลเป็นชนิดต่างๆ ในเหตุการณ์หนึ่งๆ แยกออกเป็นการกระทำ กิจกรรม ความหมาย ความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม และสภาพสังคมหรือสถานการณ์เป็นแนวทางในการจำแนกสำหรับการวิเคราะห์

- แบบไม่ใช้แนวคิดทฤษฎี จำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล อาจใช้สามัญสำนึกหรือประสบการณ์ของผู้วิจัย

2) การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)

เป็นการตีความสร้างข้อสรุปจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น โดยใช้ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติก การสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก เด็กปกติและเด็กออทิสติก โดยการมองหาความคล้ายคลึง ความต่าง เป็นรูปแบบซึ่งเป็นข้อสมมุติฐานชั่วคราวย่อยๆหลายสมมุติฐาน จากนั้นผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐานจนสามารถหาหลักฐานยืนยันได้ชัดเจนจากข้อสรุปย่อยๆไปสู่ข้อสรุปใหญ่ไปเรื่อยๆ

4.2.3 การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบข้อมูล

โดยการนำเหตุการณ์หลายๆเหตุการณ์ที่ได้จำแนกชนิดของข้อมูลนั้นแล้วมาเปรียบเทียบกัน การใช้วิธีนี้จะนำไปสู่การสร้างข้อสรุปเชิงนามธรรมและการสร้างทฤษฎี

จากนั้นนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มาเขียนสรุปเป็นรายงานการวิจัย โดยเขียนรายงานผลของการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับกรณีศึกษาโดยนำเสนอในรูปแบบของการบรรยาย รวมถึงมีการรายงานเป็นรายกรณี นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายวิธี เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม และการศึกษาเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้มีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล โดยพิจารณาจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน อีกทั้งผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการอยู่สนามเป็นระยะเวลานาน และสอบถามข้อมูลจากคนในเพื่อเป็นการยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูล รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยใช้ความระมัดระวัง และตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลตลอดการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2) ศึกษาวิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ 3) ศึกษาผลของการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ดังนั้นเพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 บริบทของโรงเรียนร่วมใจ

ตอนที่ 2 สภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

2.1 ข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา

2.2 ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

ตอนที่ 3 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

3.1 ระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น

3.2 ระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง

3.3 ระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก

3.4 ระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

ตอนที่ 4 ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ ต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

ตอนที่1 บริบทของโรงเรียนร่วมใจ

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนร่วมใจ ทั้งในด้านประวัติของโรงเรียนปรัชญา และหลักในการจัดการเรียนรู้ และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สำหรับรายละเอียดในประเด็นต่างๆมี ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนร่วมใจ โรงเรียนที่ผู้วิจัยใช้เป็นสนามวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนร่วมใจ (นามสมมติ) ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ เป็นแหล่งเรียนรู้ อ่างอิง ในด้านการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มุ่งพัฒนาวิชาการที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ทางศาสตร์การศึกษา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียน นิสิต ครูประจำการให้มีคุณภาพและคุณค่าต่อสังคม เป็นสถาบันทางการศึกษาที่ให้การศึกษากับนักเรียนตามระดับความสามารถ สติปัญญา และ คำนึงถึงความสนใจ ความเหมาะสมของนักเรียนทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนร่วมใจจัดว่าเป็นโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษทั้งที่ศึกษาและไม่ได้ศึกษาอยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียน โดยในแต่ละ ปีมีทั้งคณาจารย์ทั้งในและต่างประเทศ และนิสิต มาศึกษาดูงานด้านการจัดการเรียนร่วมของ โรงเรียน ในปัจจุบันในปีการศึกษา 2552 มีนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนทั้งสิ้น 1,480 คน

1.1 หลักการของโรงเรียนร่วมใจ โรงเรียนร่วมใจมีหลักการที่จะดำเนินการอบรม สั่งสอนให้นักเรียนมีพัฒนาการในทุกๆด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์สังคมและ จริยธรรม ให้รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตนเอง สามารถตัดสินใจได้ อย่างเหมาะสมและรู้รับผิดชอบด้วยเหตุผล เป็นผู้ที่มีความรู้และคุณสมบัติอันเป็นที่พึงปรารถนา ในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน

1.2 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งโรงเรียน มีดังนี้

- 1) เพื่อเป็นหน่วยการปฏิบัติงานในด้านวิชาการของคณะครุศาสตร์
- 2) เพื่อเป็นสถานศึกษา วิจัย ทดลอง ค้นคว้าหาความรู้ และแนวปฏิบัติเพื่อ ปรับปรุงให้ครุศาสตร์ก้าวหน้ายิ่งขึ้น
- 3) เพื่อเป็นแหล่งวิทยาการทางการจัด และดำเนินการศึกษาการเรียนการสอน ในระดับต่างๆ ให้แก่สถาบันการศึกษา โดยเน้นทั้งด้านวิชาการ และปลูกฝังคุณธรรม
- 4) เพื่อเป็นสวัสดิการให้แก่บุคลากรของมหาวิทยาลัย

1.3 วิสัยทัศน์ของโรงเรียน โรงเรียนร่วมใจเป็นสถาบันการศึกษาที่สามารถใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ อ่างอิง ในด้านการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มุ่งพัฒนาวิชาการที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ทางศาสตร์ศึกษา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียน นิสิต ครูประจำการให้มีคุณภาพและคุณค่าต่อสังคม นอกจากนี้กรณีศึกษาได้ตั้งปณิธานดังนี้ โรงเรียนร่วมใจจะธำรงรักษามาตรฐานการจัดการศึกษาและส่งเสริมให้พัฒนาก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง โดยมุ่งบุกเบิกแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ สาธิตการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้บริการศาสตร์ทางการศึกษาแก่สังคมตลอดจนทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

1.4 นโยบายของโรงเรียน โรงเรียนกรณีศึกษามีหลักการที่จะสนับสนุนส่งเสริมพัฒนานักเรียน และบุคลากรให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ มีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ เป็นผู้มีความรู้ สามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลัก ความรู้ คู่คุณธรรม เพื่อให้หลักการและวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นบรรลุเป้าหมาย โรงเรียนกรณีศึกษาจึงได้กำหนดนโยบายเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ 7 ด้านดังนี้

1) การพัฒนาบุคลากร พัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายให้มีโอกาสได้เพิ่มพูนวิทยฐานะทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการจัดสภาพความพร้อมด้านต่างๆ ในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด มุ่งเน้นความมีคุณธรรม และคำนึงถึงความเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

2) การพัฒนาวิชาการ ส่งเสริม และสนับสนุนให้คณาจารย์ทำการศึกษาวิจัย ค้นคว้าทดลอง เพื่อแสวงหาและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา รวมไปถึงการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom action research) โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และมีความรู้ความสามารถในการปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนานักเรียนให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

3) การพัฒนางานกิจการนักเรียน ดำเนินการด้านกิจการนักเรียนด้วยรูปแบบที่เป็นระบบครบวงจร ตั้งแต่การสำรวจปัญหา วางแผน จัดกิจกรรมอบรม ปรึบพฤติกรรม ตลอดจนการติดตามประเมินผล โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมด้านระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การปลูกฝังคุณลักษณะกิริยามารยาทที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมอันดีงามของไทย รวมทั้งการจัดหาทุนและความช่วยเหลือด้านต่างๆ ให้แก่นักเรียนที่ควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

4) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ จัดทำระบบสารสนเทศเพื่อความสะดวกและรวดเร็วต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่าย โดยให้ฐานข้อมูลเดียว สามารถบริการได้ทั่วไป ทุกที่ และทุกเวลา

5) การบริหารการเงิน ธุรการ อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างความมั่นคงทางการเงิน จัดสรรงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ติดตามกำกับดูแล และพัฒนาระบบการทำงานด้านสารบรรณ ธุรการ การเงิน รวมไปถึงการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ และให้บริการด้านการอำนวยความสะดวก อันเป็นการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีงาม และความคล่องตัวให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน

6) การประสานสัมพันธ์กับคณะครุศาสตร์ หน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน สนับสนุนและให้ความร่วมมือกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน่วยงานของราชการและเอกชน โดยเป็นแหล่งข้อมูลทางวิชาการ งานวิจัย และทดลองค้นคว้าหาความรู้ด้านการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งบริหารจัดการด้านการศึกษามีคุณภาพ

7) การบริการสังคม ชุมชน และผู้ประกอบการ เสริมสร้างความเข้าใจ แสวงหาความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนและให้บริการในด้านวิชาการแก่เพื่อนครูร่วมวิชาชีพ สถาบันการศึกษา นักการศึกษา องค์กร ชุมชนต่างๆ รวมทั้งนักเรียนและผู้ปกครอง

1.5 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนร่วมใจจัดการเรียนรู้ภายใต้กรอบของหลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้และทางโรงเรียนได้นำหลักสูตรดังกล่าวมาปรับใช้เป็นแนวทางในการทำหลักสูตรของสถานศึกษาต่อไป โดยการปรับในรายละเอียดบางส่วนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน แล้วจึงนำหลักสูตรดังกล่าวไปใช้ โดยนำไปใช้ให้มีความสอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน เช่น การเปิดวิชาเลือกเสรีเพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัดของตนเอง รวมทั้งมีการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะให้กับผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน นอกจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิชาต่างๆแล้วโรงเรียนยังมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้วย เช่น กิจกรรมสนทนาตอนเช้า กิจกรรมเรียนเสริมตอนเย็น โครงการเด็กที่มีปัญญาเลิศ โครงการพัฒนากีฬา โครงการค่ายพักแรม โครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม โครงการจิตสาธารณะ โครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

นอกจากนี้การส่งเสริมด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทางโรงเรียนยังได้คำนึงถึงนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทั้งที่ศึกษาและไม่ได้ศึกษาอยู่โครงการการศึกษาพิเศษ เพื่อให้นักเรียนเหล่านี้ได้มีโอกาสพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพของตน โดยนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนนั้นจะจัดให้นักเรียนได้เรียนร่วมกับเด็กปกติมากที่สุด โดยคำนึงถึงศักยภาพของนักเรียนแต่ละคนเป็นหลัก ทำให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ทางสังคมของเด็กปกติ สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่ได้ศึกษาในโครงการการศึกษาพิเศษนั้นทางโรงเรียนมีการจัดตั้งศูนย์บริการจิตวิทยาและแนะแนวขึ้น โดยศูนย์บริการจิตวิทยา

และแนะแนว เป็นการปฏิบัติงานของฝ่ายสนับสนุนการศึกษา แพทย์ประจำโรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และครูแนะแนวจะเป็นผู้ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษาโดยการร่วมมือกับ ครูประจำชั้น ครูผู้สอนและผู้ปกครองของนักเรียน ซึ่งครูแนะแนวจะทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนเพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำข้อมูลที่ได้วางแผนการให้ความช่วยเหลือร่วมกับแพทย์ประจำโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากนั้นครูแนะแนวจะเชิญผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน ทั้งครูประจำชั้น ครูผู้สอน และผู้ปกครองประชุมร่วมกัน เพื่อให้ทุกฝ่ายทราบถึงแนวทางการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งที่บ้านและโรงเรียน โดยมีการติดตามผลการร่วมมือเพื่อช่วยเหลือนักเรียนตลอดเวลาอย่างต่อเนื่องทั้งจาก ผู้ปกครอง และการติดตามข้อมูลจากครูประจำชั้นและครูผู้สอนประจำระดับชั้น

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาการทำงาน การสังเกตในด้านการให้ความช่วยเหลือกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่ไม่ได้ศึกษาอยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษ และการสอบถามอาจารย์แนะแนวของโรงเรียน พบว่าถึงแม้ทางโรงเรียนร่วมมือใจจะมีแนวทางในการดูแลและให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ค่อนข้างเป็นระบบและมีการติดตามผลที่ชัดเจนและต่อเนื่อง แต่ในด้านการประสานงานของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกยังไม่เด่นชัด ซึ่งเด็กกลุ่มนี้จะขาดด้านทักษะทางสังคมอันเนื่องมาจากความบกพร่องโดยเฉพาะเด็กกลุ่มออทิสติกที่มีปัญหาด้านทักษะทางสังคมอย่างชัดเจนจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มอื่น เช่น ไม่สามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น ไม่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์และสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจได้ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ทำให้เด็กกลุ่มนี้แยกตัวออกจากสังคม ไม่เข้าร่วมการทำกิจกรรมกับเพื่อน รวมถึงไม่พูดคุยกับผู้อื่น ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้เด็กกลุ่มนี้มีทักษะทางสังคมในด้านที่เป็นปัญหา จะช่วยให้พวกเขาดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน ทั้งครูประจำชั้น ครูผู้สอน ผู้ปกครองและเด็กปกติ เนื่องจากความร่วมมือของครูและผู้ปกครองมักมุ่งเพื่อแก้ไขด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ทำให้มองข้ามการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพราะจะทำให้เด็กกลุ่มนี้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งยังส่งผลต่อความสำเร็จในด้านอื่นๆของชีวิตอีกด้วย

ตอนที่ 2 สภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

สำหรับการศึกษาสภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา 2) ทักษะทางสังคมของกรณีศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกรณีศึกษา

กรณีศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษประเภทออทิสติกที่ไม่ได้อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนจำนวน 3 คน กำลังศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ห้อง เอ จำนวน 1 คน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง บี จำนวน 1 คน และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง ซี จำนวน 1 คน โดยกรณีศึกษาที่ 1 ด.ช. วัช (นามสมมติ) ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กรณีศึกษาที่ 2 ด.ช. เนตร (นามสมมติ) ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และกรณีศึกษาที่ 3 ด.ช. คุณ (นามสมมติ) ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งนี้กรณีศึกษาทั้ง 3 คนจัดอยู่ในกลุ่มออทิสติกที่มีศักยภาพสูง (High functioning autism) สามารถเรียนร่วมกับเพื่อนที่เป็นเด็กปกติได้ แต่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์ โดยกรณีศึกษาทั้ง 3 คนเรียนร่วมแบบเต็มเวลากับเพื่อนที่เป็นนักเรียนปกติในห้องเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รวมถึงวิชาเลือกเสรีของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และวิชาสัปดาห์แสนสนุกของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลของกรณีศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกรณีศึกษาเป็นรายบุคคล โดยนำเสนอข้อมูลพื้นฐาน พฤติกรรมการเรียน และพฤติกรรมทั่วไปของกรณีศึกษา และข้อมูลพื้นฐานของผู้ปกครอง ทั้งชื่อ (ใช้นามสมมติเพื่อความเป็นส่วนตัวของกรณีศึกษา) อายุ รายได้ของครอบครัว อาชีพ ระดับการศึกษา เป็นต้น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

กรณีศึกษาที่ 1 ด.ช. วัช (นามสมมติ)

ด.ช. วัช อายุ 6 ปี 8 เดือน เป็นบุตรคนเดียวของครอบครัว บิดาอายุ 49 ปี จบการศึกษาระดับการศึกษาปริญญาโท อาชีพพนักงานเอกชน มารดาอายุ 48 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโท อาชีพรับราชการ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวประมาณ 100,000 บาทต่อเดือน ด.ช. วัช เป็นเด็กที่มีรูปร่างลักษณะผอม สูงโปร่ง วิชาที่ด.ช. วัช ชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาวิทยาศาสตร์

พฤติกรรมการเรียน

วิชาภาษาไทย

ความสามารถในการทำความเข้าใจบทเรียนดี ทักษะการอ่านสามารถอ่านได้คล่องและอ่านเร็ว สนใจการอ่านหนังสือ ต้องฝึกระเบียบในการเขียนเนื่องจากการเขียนยังขาดความประณีต เรียบร้อย

วิชาคณิตศาสตร์

สามารถทำความเข้าใจในบทเรียนได้ดี ท่องสูตรคูณได้แม่นยำ คิดวิเคราะห์โจทย์ปัญหาได้ดี ยังต้องสร้างแรงจูงใจในเวลาทำแบบฝึกหัด มีความรับผิดชอบในการส่งงานดี

วิชาสังคมศึกษาและวิทยาศาสตร์

มีความตั้งใจในการทำงาน และมีคำถามเพื่ออภิปรายได้ สามารถทำงานได้เองโดยไม่ต้องรอครู สามารถตอบคำถามได้ดีหากมีสมาธิในการเรียน

วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา

สมาธิในการเรียนยังไม่มั่นคง ทำให้การฝึกทักษะยังไม่ดีเท่าที่ควร

วิชาภาษาอังกฤษ

มีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ เรียนด้วยความสนุก ผ่อนคลาย ทักษะทางภาษาพัฒนาต่อเนื่องเห็นชัดเจน

งานอดิเรก อ่านหนังสือ

ความสามารถพิเศษ ประดิษฐ์วงจรไฟฟ้า

พฤติกรรมทั่วไป

ด.ช. วัชมีผลการเรียนอยู่ในระดับดี มีความเฉลียวฉลาดในการเรียนรู้ มีสมาธิในการเรียน พอสมควรเวลาเรียนวิชาต่างๆส่วนใหญ่ฟัง แต่ยังไม่ค่อยสนใจเท่าที่ควร ทักษะการใช้มือยังไม่คล่องแคล่วทำให้การเขียนยังไม่เป็นระเบียบ มีความรับผิดชอบต่อการส่งงาน ส่งการบ้านเสมอ ชอบอ่านหนังสือในช่วงเวลาว่างยังไม่ค่อยใส่ใจกับรายละเอียดของงาน การทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อนยังน้อย ความพร้อมที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นยังต้องฝึกฝน ยังไม่สามารถที่จะเข้าแถวได้ยังกระสับกระส่ายตลอดเวลาที่เข้าแถว ใจร้อนและทำตามใจตนเองเสมอ แต่ในระยะหลังเริ่มรู้จักการรอคอยและอดทนมากขึ้น ควบคุมอารมณ์ตนเองได้มากขึ้น บางครั้งเรียกร้องความสนใจเพราะต้องการให้ครูและเพื่อนสนใจ ยังปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนไม่ได้ การรับประทานอาหารยังทานค่อนข้างน้อยมาก อยู่ในโต๊ะอาหารมักจะชอบแหย่เพื่อน มีน้ำใจดีมาก อยากจะช่วยเหลืออยากที่จะทำสิ่งต่างๆให้ผู้อื่น

กรณีศึกษาที่ 2 ด.ช. เนตร (นามสมมติ)

ด.ช. เนตร อายุ 8 ปี 5 เดือน เป็นบุตรคนที่ 1 ของครอบครัว มีน้องสาว 1 คน บิดาอายุ 38 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโท อาชีพรับราชการ มารดาอายุ 33 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโท อาชีพรับราชการ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวประมาณ 100,000 บาท ต่อเดือน ด.ช. เนตร เป็นเด็กที่มีรูปร่างลักษณะร่างกายเท่ากับเพื่อนในระดับเดียวกัน วิชาที่ ด.ช.เนตรชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาสังคมศึกษา และวิชาศิลปะ

พฤติกรรมด้านการเรียน

วิชาภาษาไทย

สมาธิในการเรียนยังไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร ต้องคอยกระตุ้นเป็นระยะๆ ไม่กล้าตัดสินใจทำอะไรด้วยตนเองกลัวการผิดพลาดมักจะรอคำตอบจากอาจารย์จึงจะตอบคำถาม ควรได้รับการเพิ่มเติมทักษะทางการฟัง พูด อ่านและเขียน การสื่อสารได้ใจความยังไม่ดีเท่าที่ควร ยังอ่านหนังสือไม่คล่อง ยังจับใจความของเรื่องที่อ่านไม่ได้ อ่านคำถามแล้วไม่แน่ใจว่าจะตอบอย่างไร ควรได้รับการฝึกฝนด้านการอ่าน ระเบียบลายมือสวยงามประณีต

วิชาคณิตศาสตร์

สนใจและเอาใจใส่ในการเรียนดี มีความสามารถในการคิดคำนวณ ยังจับประเด็นสาระสำคัญของเรื่องไม่ดีเท่าที่ควร ควรเพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์โจทย์ปัญหา หรือคิดในสิ่งที่ซับซ้อน ต้องการคำอธิบายเพิ่มเติมมากและใช้เวลาในการทำความเข้าใจค่อนข้างนาน ยังขาดความรับผิดชอบในการส่งงานหรือการทำกิจกรรมต่างๆตามที่ได้รับมอบหมาย

วิชาสังคม วิทยาศาสตร์และสุขศึกษา

ตั้งใจและเอาใจใส่ในการเรียนดี มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ดี การทำงานส่วนใหญ่ยังขาดความรอบคอบ ชอบการทดลองสามารถเรียนวิชาสุขศึกษาได้ค่อนข้างดี จำเนื้อหาต่างๆได้

วิชาภาษาอังกฤษ

ตั้งใจเรียนและมีความพยายามในการเรียนดี มีพัฒนาการทางภาษาที่ดี มีความเข้าใจในหลักเกณฑ์ทางภาษาดี ความถูกต้องในการสะกดคำยังปานกลาง ควรเพิ่มความสามารถในการอ่านจับใจความ และแม่นยำในการใช้ภาษาให้มากขึ้น

งานอดิเรก ทำงานศิลปะ เล่นดนตรี และอ่านหนังสือ

ความสามารถพิเศษ ต่อเลโก้ จิ๊กซอ

พฤติกรรมทั่วไป

ด.ช. เนตร เป็นเด็กที่ค่อนข้างเงียบ สามารถช่วยเหลืองานของห้องได้ เช่น ช่วยแจกสมุดจด การบ้าน แจกสมุดเรียนวิชาต่างๆ ช่วยลบกระดาน และช่วยทำเวร เป็นต้น แต่ยังต้องการคำแนะนำ จากครูบ้างในบางครั้ง รับประทานอาหารค่อนข้างน้อยและไม่ค่อยหลากหลายเท่าที่ควร เป็นเด็ก ที่มาโรงเรียนเช้าที่สุดของห้อง และเมื่อมาถึงห้องเรียนมักจะเดินลงไปข้างล่างเพื่อไปเล่นคนเดียว ชอบอ่านหนังสือในเวลาว่างเป็นประจำ ตอนพักกลางวันมักจะไปห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ การแก้ปัญหาสิ่งต่างๆด้วยตนเองยังไม่ดีเท่าที่ควร ยังไม่กล้าซักถามเมื่อเข้าใจหรือต้องการความช่วยเหลือ ไม่กล้าพูดแสดงความคิดเห็น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขี้อาย ไม่ค่อยมั่นใจในตนเอง เวลาคุยกับผู้อื่น ความรับผิดชอบในการเตรียมอุปกรณ์การเรียนและทำงานในวิชาต่างๆ ครบถ้วนดี ส่งงานและการบ้านยังไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนในห้องยังไม่ดีเท่าที่ควร นักเรียนต้องการความมั่นใจและการรู้ในการเรียนเพื่อให้สามารถเรียนได้ทันเพื่อน พัฒนาการทางสังคมน้อย

กรณีศึกษาที่ 3 ด.ช. คุณ (นามสมมติ)

ด.ช. คุณ อายุ 9 ปี 3 เดือน เป็นบุตรคนที่ 1 ของครอบครัว มีน้องชาย 1 คน บิดาอายุ 48 ปี จบการศึกษาระดับการศึกษาระดับปริญญาโท ผู้จัดการบริษัทเอกชน มารดาอายุ 43 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาเอก อาชีพรับราชการ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวประมาณ 80,000 – 100,000 บาท ต่อเดือน ด.ช. คุณเป็นเด็กที่มีรูปร่างค่อนข้างตัวเล็กกว่าเพื่อนๆในระดับเดียวกัน วิชาที่ ด.ช. คุณชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาภาษาไทย และวิชาสังคมศึกษา

พฤติกรรมการเรียนรู้

วิชาภาษาไทย

ทักษะทางภาษาดีพอใช้ ความจำแม่นยำดี การทำกิจกรรมยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือ สมมติในการเรียนและทำงานมีเป็นช่วงๆ ต้องคอยกระตุ้นเป็นระยะๆ บางครั้งมีอาการเหม่อลอย หรือสนใจในสิ่งรอบตัวค่อนข้างง่าย การอ่านเนื้อหาที่ยาวๆยังไม่สามารถจับใจความได้ดีเท่าที่ควร มีความรับผิดชอบการส่งงานพอสมควร การทำแบบฝึกหัดยังต้องได้รับคำแนะนำช่วยเหลือบ่อยครั้ง ระเบียบลายมือยังขาดความประณีต เขียนหนังสือตัวติดกันทำให้อ่านไม่ออก

วิชาคณิตศาสตร์

มีพัฒนาการและทักษะทางคณิตศาสตร์ที่ดีขึ้น มีความแม่นยำในการท่องสูตรคูณ มีทักษะการคิดที่แปลกไม่เหมือนใคร การทำความเข้าใจในโจทย์ยังไม่ดีนัก ถ้ามีตัวเลขจำนวนมากยัง

สับสนต้องได้รับการอธิบายเพิ่มเติมจึงจะเข้าใจ ไม่ชอบคิดด้วยตนเอง มักจะแอบมองคำตอบจากเพื่อนข้าง ไม่มี ความมั่นใจในการตอบคำถามมักจะรออาจารย์บอกหรือถามคำตอบจากเพื่อน

วิชาวิทยาศาสตร์

ตั้งใจและเอาใจใส่ในการเรียนดี มีพื้นฐานและทักษะวิทยาศาสตร์พอใช้ สมารถในการเรียนยังไม่สม่ำเสมอ ยังจับประเด็นสาระสำคัญของเรื่องที่ยังเรียนได้ไม่ดีพอ

วิชาสังคมศึกษา

มีสมารถในการเรียนพอสมควร จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ตนสนใจ มีความรู้รอบตัวการทำงานกับผู้อื่นยังต้องฝึกฝนให้มากขึ้น การอธิบายและแสดงความคิดเห็นยังไม่ดีเท่าที่ควร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมยังน้อย

วิชาสุขศึกษา

ยังไม่ค่อยมีสมารถและความสนใจในการเรียน เข้ากลุ่มทำงานกับเพื่อนยังไม่ค่อยได้ ควรหมั่นออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

วิชาภาษาอังกฤษ

ตั้งใจเรียนและมีความพยายามในการเรียนดี มีพัฒนาการทางภาษาที่ดี มีความกระตือรือร้นในการเรียน สามารถจดจำคำศัพท์ได้อย่างแม่นยำ อ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้อง

งานอดิเรก วาดรูป อ่านหนังสือ

ความสามารถพิเศษ จดจำคำศัพท์ได้แม่นยำ

พฤติกรรมทั่วไป

เป็นเด็กที่พูดสุภาพ เรียบร้อย มีสัมมาคารวะ ขาดสมารถในการเรียนและความกระตือรือร้น สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง เจ็บป่วยบ่อย การรับประทานอาหารสามารถรับประทานอาหารได้มากและหลากหลายชนิด สนใจใฝ่รู้ในเรื่องที่ตนสนใจเป็นอย่างดี โดยเฉพาะด้านภาษาสามารถจดจำคำศัพท์ได้หลายภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาเกาหลี ภาษาฝรั่งเศส และภาษาจีน มีคลังความรู้ด้านภาษาไทยที่ดีมาก ชอบไปไหนมาไหนตามลำพัง มักจะใช้เวลาวางอยู่กับตัวเอง ชอบเล่นเชือก ยังไม่กล้าซักถามเมื่อเข้าใจหรือต้องการความช่วยเหลือ ไม่กล้าพูดแสดงความคิดเห็น ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ยังขาดทักษะทางด้านสังคม สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงของชั้นเรียนได้ดี ยังมีความวิตกกังวลและยังต้องได้รับการฝึกฝนในเรื่องของการช่วยเหลือตัวเองให้มากขึ้นต้องการการดูแลเป็นพิเศษ การช่วยเหลืองานต่างๆยังน้อย การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆยังต้องปรับปรุง บางครั้งจะแยกตัว และไม่เล่นกับเพื่อน มีอาการเหม่อลอยใน

บางครั้ง มีโลกส่วนตัวของตัวเองสูง ไม่ค่อยพูดคุยกับผู้อื่น ยังไม่สามารถบอกความรู้สึกหรือความต้องการของตนให้ผู้อื่นรับรู้ได้ การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ยังไม่ดีนัก

2. ทักษะทางสังคมของกรณีศึกษา

จากการศึกษาการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ ในการร่วมมือกันค้นหาแนวทางและร่วมมือกันส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก โดยอาศัยการศึกษาเอกสาร แฟ้มประวัติ สมุดรายงานผลการเรียน และผลงานต่างๆ ของนักเรียน รวมถึงการสังเกตทักษะทางสังคมของนักเรียนผ่านกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน และการทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ และกิจกรรมวันเอกลักษณ์ไทย เป็นต้น และการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติเพื่อที่จะสามารถหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การศึกษาเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารจากสมุดรายงานผลการเรียน แฟ้มประวัติส่วนตัว รวมถึงเอกสารประกอบการเรียนการสอนและใบงานต่างๆ โดยเอกสารเหล่านี้มีความครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียน และเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม รวมถึงเป็นการสร้างความเข้าใจในรายละเอียดพื้นฐานของนักเรียนและผู้ปกครอง และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้วิจัยในการลงนามวิจัยต่อไป

2) การสังเกต

ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมวันปีใหม่ กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ กิจกรรมวันเอกลักษณ์ไทย กิจกรรมวิชาเลือกเสรี เป็นต้น โดยผู้วิจัยสังเกตร่วมกับครูประจำชั้น และครูผู้สอนเด็กออทิสติกตลอดระยะเวลาการศึกษา 1 ภาคเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาศึกษาสภาพทักษะทางสังคมและสร้างแนวทางในการส่งเสริมทักษะทางสังคมต่อไป

3) การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ ถึงสภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและแท้จริง รวมถึงเป็นการยืนยันข้อมูลที่

ได้จากการศึกษาเอกสารและการสังเกต ประกอบกับเป็นแนวทางการส่งเสริมทักษะทางสังคมที่เพิ่มเติมจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า จากแหล่งข้อมูล คือ ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลและตรงตามทักษะทางสังคมที่แท้จริงของนักเรียนออทิสติกแต่ละคน เพื่อที่จะได้ค้นหาและสร้างแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน อันส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น สามารถที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับสภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแต่ละคน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแต่ละคน โดยมีข้อมูลที่ได้จากการศึกษาของกรณีศึกษาทั้ง 3 คน ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 ทักษะทางสังคมของกรณีศึกษาที่ 1 ด.ช. วัช (นามสมมติ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p>แฟ้มประวัติของนักเรียน</p> <p>จากแฟ้มประวัติของนักเรียนได้บอกรายละเอียดด้านความประพฤติของด.ช.วัช โดย ด.ช. วัชไม่สามารถเข้ากับเพื่อนได้ ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนด้านอารมณ์และสังคม ด.ช. วัช อารมณ์ร้อนโกรธง่าย และไม่ค่อยพูดกับเพื่อน</p> <p>สมุดรายงานผลการพัฒนาผู้เรียน</p> <p>จากสมุดรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนพบว่า ด.ช. วัชยังขาดความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม ยังไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเท่าที่ควร ทักษะการสื่อสารยังน้อย</p> <p>แบบฝึกหัดและใบงาน</p> <p>- วิชาภาษาไทย จากการทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนในวิชาภาษาไทย เรื่องเพื่อน โดยครูให้นักเรียนเขียนบรรยายเกี่ยวกับเพื่อนพร้อมกับการวาดภาพประกอบ ด.ช.วัชวาดภาพหอยทากและเขียนอธิบายบรรยายรูปภาพว่า</p> <p>"หอยทากตัวหนึ่งมันแถมมากจนไม่มีใครพูดและคบด้วย เขาจับผิดชอบแค่ 1% 2% 3% เอง จนวันหนึ่งมันเหงาๆมันจึงไม่เกรง จนมีเพื่อนมากๆมันจึงดีใจมากๆมันหัวเราะ 555"</p> <p>- วิชาศิลปะ จากการวาดรูปในวิชาศิลปะ ด.ช.วัชวาดภาพหอยทากเหมือนในวิชาภาษาไทย และเขียนบรรยายภาพไว้ดังนี้</p> <p>"มีหอยทากอยู่ตัวหนึ่งและมีเพื่อนๆหอยทากหอยทากตัวนั้นแถมเพื่อนๆจึงหนีไปหมด หอยทากตัวนั้นจึงเหงาเศร้าแล้วหอยทากตัวนั้นจึงกลับตัวเป็นคนดี"</p>	<p>ในคาบเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นวิชาที่ ด.ช.วัช ชอบเรียนมากเป็นพิเศษ ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมโดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่มพอนักเรียนแบ่งกลุ่มเสร็จแล้วปรากฏว่า ด.ช. วัช เป็นคนเดียวที่ไม่มีกลุ่มในการทำกิจกรรม ครูจึงถาม ด.ช.วัชว่าทำไม ด.ช. วัชถึงไม่ไปรวมกลุ่มกับเพื่อน ด.ช. จึงบอกกับครูว่า</p> <p>"พวกเพื่อนไม่ยอมให้ผมอยู่กลุ่มเดียวกับเพื่อน เขาบอกว่าผมช่วยทำงานไม่ได้ และผมไม่ค่อยพูด และเวลาพวกเขาถามผมผมก็ไม่สามารถบอกคำตอบพวกเขาได้ครับ"</p> <p>วันที่ 8 ธ.ค. 2552 (วิชาภาษาอังกฤษ)</p> <p>เวลาประมาณ 11.50 น. ขณะที่เพื่อนๆในห้องกำลังเล่นกันในช่วงเวลาพักกลางวัน ด.ช. วัชกลับที่นั่งที่หนึ่งของตนเองไม่สนใจที่จะเข้าไปเล่นกับเพื่อน หลังจากนั้นประมาณ 5 นาที ด.ช. วัชเดินไปหยิบหนังสือที่หลังห้อง จากนั้นกลับมาที่นั่งของตนตามเดิมและนั่งอ่านหนังสือจนหมดเวลาพักกลางวัน</p> <p>วันที่ 11 ธ.ค. 2552 (ห้องเรียนของ ด.ช. วัช)</p>	<p>จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นของ ด.ช. วัช สำหรับปัญหาทักษะทางด้านสังคมของ ด.ช. วัช ครูประจำชั้นตอบว่า</p> <p>"ด.ช.มีความบกพร่องในการเข้าสังคม ชอบเก็บตัวอยู่คนเดียวมากกว่าอยู่กับเพื่อน ทั้งๆที่จริงๆนักเรียนต้องการมีเพื่อน แต่นักเรียนไม่รู้วิธีการที่ถูกต้องในการขอเพื่อนเล่นด้วย"</p> <p>วันที่ 3 ธ.ค. 2552 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น)</p> <p>"นักเรียนไม่มีความสามารถในการสื่อสารให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจและยอมรับ หากต้องการอย่างไรก็จะลงมือทำเลย ซึ่งจะทำให้ขัดแย้งกับความคิดของเพื่อน ส่งผลให้มีปัญหาตามมา"</p> <p>วันที่ 12 ธ.ค. 2552 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูสอนวิชาสังคมศึกษา)</p> <p>"ในวิชาพลศึกษา ด.ช.วัชจะนั่งเฉยๆไม่เข้าร่วมกลุ่มในการทำกิจกรรม ครูจะต้องกระตุ้นจึงยอมเข้าหากกลุ่ม"</p> <p>วันที่ 12 ธ.ค. 2552 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูสอนวิชาพลศึกษา)</p>

จากตารางที่ 10 ทำให้ทราบว่า ด.ช. วัช มีทักษะทางสังคมที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์

ตารางที่ 11 ทักษะทางด้านสังคมของกรณีศึกษาที่ 2 ด.ช. เนตร (นามสมมติ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p>แฟ้มประวัติของนักเรียน</p> <p>จากแฟ้มประวัติของนักเรียนได้บอกรายละเอียดด้านความประพฤติของ ด.ช.เนตร ว่า ยังให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มน้อย เข้ากับเพื่อนยังไม่ค่อยได้</p> <p>สมุดรายงานผลการพัฒนาผู้เรียน</p> <p>จากสมุดรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนพบว่า ด.ช.เนตร พัฒนาการทางสังคมยังน้อย ชี้อาย การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร ไม่กล้าพูดคุยหรือซักถามในสิ่งที่ตนสงสัย ไม่ค่อยพูดคุยกับเพื่อนในห้องเรียน</p> <p>แบบฝึกหัดและใบงาน</p> <p>- วิชาภาษาไทย (การใช้ภาษา) จากการทำแบบฝึกหัดทำยบทเรียนในวิชาภาษาไทย (การใช้ภาษา) เรื่องน้ำตาตาหาเพื่อน โดยครูให้นักเรียนเขียนบรรยายเกี่ยวกับเพื่อนของตน พร้อมกับให้วาดภาพประกอบ ปรากฏว่า ด.ช.เนตร วาดภาพตัวเองที่มีเพื่อนหลายๆคนกำลังเล่นด้วยกันอย่างสนุกสนาน พร้อมกับเขียนบรรยายประกอบภาพว่า</p> <p>“ฉันอยากมีเพื่อนหลายๆคนจะได้ไม่ต้องอยู่เงียบๆคนเดียว”</p>	<p>ในช่วงเวลาพักกลางวัน ขณะที่ ด.ช. เนตรรับประทานอาหาร ด.ช. เนตรจะไม่พูดคุยกับเพื่อนที่นั่งรับประทานอาหารร่วมโต๊ะเดียวกัน จะนั่งทานคนเดียวจนหมด หลังรับประทานอาหารเสร็จ ด.ช. เนตรจะขึ้นห้องทันทีเพื่อไปอ่านหนังสือที่ห้องสมุด</p> <p>วันที่ 24 พ.ย. 2552 (โรงอาหารของโรงเรียน)</p> <p>ในวิชาภาษาไทย ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ปรากฏว่า ด.ช. เนตรขาดความกระตือรือร้นที่จะหากลุ่ม ขณะที่เพื่อนๆต่างรีบหากลุ่มเพื่อจะทำกิจกรรมการเรียนการสอน และในขณะที่ทำกิจกรรม ด.ช. เนตร ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม กลับนั่งเฉยและให้เพื่อนในกลุ่มทำงาน จนครูและเพื่อนๆต้องคอยกระตุ้นจึงจะยอมทำตามที่เพื่อนมอบหมายงานให้ แต่ถ้าขาดการกระตุ้น ด.ช. เนตรก็จะนั่งเฉยๆตามเดิม</p> <p>วันที่ 26 พ.ย. 2552</p>	<p>“เนตรยังให้ความร่วมมือกับเพื่อนยังน้อย ยังไม่ค่อยช่วยเพื่อนแสดงความคิดเห็นในช่วงวางแผน แต่สามารถทำงานของตนที่ได้รับมอบหมายได้ เนตรค่อนข้างที่จะพูดน้อยไม่ค่อยสื่อสารสักเท่าไร ไม่ค่อยเป็นคนถามจะตอบต่อเมื่อเราถามเท่านั้น”</p> <p>วันที่ 24 พ.ย. 2552 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ)</p> <p>“เนตรยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำงานเท่าไร เขาต้องได้รับการกระตุ้นจึงจะเข้าไปทำงานกับเพื่อน เวลาเพื่อนทำงาน เนตรจะนั่งอยู่ในกลุ่มด้วย แต่จะไม่แสดงความคิดเห็นจะนั่งเฉยๆ เวลาเพื่อนถามเนตรก็จะเงิบแล้วก็ก้มหน้า พองานเสร็จเนตรก็จะเดินกลับเข้าที่นั่ง”</p> <p>วันที่ 27 พ.ย. 2552 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูสอนวิชาพลศึกษา)</p>

จากตารางที่ 11 ทำให้ทราบว่า ด.ช. เนตร มีทักษะทางสังคมที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์

ตารางที่ 12 ทักษะทางด้านสังคมของกรณีศึกษาที่ 3 ด.ช. คุณ (นามสมมติ)

การศึกษาเอกสาร	การสังเกต	การสัมภาษณ์
<p>แฟ้มประวัติของนักเรียน</p> <p>จากแฟ้มประวัติของนักเรียนได้บอกรายละเอียดด้านความประพฤติของ ด.ช.คุณว่า การให้ความร่วมมือในการทำงานยังน้อย มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นน้อย การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นยังไม่ดีเท่าที่ควร</p> <p>สมุดรายงานผลการพัฒนาผู้เรียน</p> <p>จากสมุดรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนพบว่า การทำงานของ ด.ช. คุณกับผู้อื่นยังต้องฝึกฝนให้มากขึ้น ยังเข้ากลุ่มทำงานกับเพื่อนไม่ค่อยได้ การทำกิจกรรมยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ด้านการสื่อสารยังน้อย</p>	<p>ในคาบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ขณะที่อาจารย์ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมการทดลอง ขณะที่เพื่อนแยกย้ายเพื่อนจับกลุ่มทำการทดลองแต่ ด.ช.คุณยังคงนั่งที่ของตัวเองไม่ลุกเหมือนคนอื่นเพื่อหากกลุ่ม จนครูต้องกระตุ้นและหากกลุ่มให้ ด.ช.คุณ ระหว่างการทดลอง ด.ช.คุณไม่ให้ความสนใจในการทดลองกลับนั่งเล่นเชือกกรองเท้า จนครูต้องกระตุ้นให้ ด.ช.คุณหันมาสนใจการทดลอง จึงทำให้ ด.ช.คุณหยุดเล่นเชือกและหันมาดูเพื่อนทำการทดลอง</p> <p style="text-align: right;">วันที่ 7 ธ.ค. 2552</p> <p>ในช่วงเวลาพักกลางวัน ขณะที่ ด.ช.คุณกำลังรับประทานอาหาร ด.ช.คุณต้องการข้าวเพิ่ม ด.ช. คุณจึงจับมือเพื่อนข้างๆ เพื่อเป็นการบอกให้เพื่อนตักข้าวให้ จากนั้นเพื่อนจึงตักข้าวให้ ด.ช.คุณ หลังจากนั้น ด.ช.คุณทานข้าวเสร็จ โดย ด.ช. คุณจะทานข้าวเสร็จเร็วที่สุดของห้อง จากนั้น ด.ช.คุณ เดินไปที่ห้องแล้วไปนั่งที่ของตัวเองพร้อมกับโยกตัวไปมาโดยไม่สนใจเพื่อนที่เริ่มทยอยเข้ามาในห้องเรียนหลังจากนั้นประมาณ 10 นาที ด.ช.คุณเดินผ่านเพื่อนที่กำลังเล่นกันอยู่เหมือนเพื่อนไม่ได้ยุดตรงนั้น เพื่อไปนั่งอ่านหนังสือที่ห้องสมุดจนหมดเวลาพักกลางวัน</p> <p style="text-align: right;">วันที่ 8 ธ.ค. 2552</p>	<p>“ด.ช.คุณนั้นยังต้องได้รับการกระตุ้นในการทำงานกลุ่มต้องมีคนคอยช่วยชักจูงให้เขาทำงาน”</p> <p style="text-align: right;">วันที่ 9 ธ.ค. 2552 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูสอนวิชาดนตรี)</p> <p>“ด.ช. คุณยังไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มแล้วก็การช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรมกลุ่มยังน้อย เขาไม่ค่อยเข้าหากลุ่มเพื่อทำงาน เวลาที่เพื่อนทำงานเขา มักจะเดินรอบห้องและนั่งเล่นคนเดียว แยกตัวออกจากกลุ่ม ต้องคอยบอกเขาให้มาทำงานกับเพื่อน”</p> <p style="text-align: right;">วันที่ 9 ธ.ค. 2552 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูสอนวิชาพลศึกษา)</p> <p>“ด.ช. คุณยังไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากนัก ทั้งกิจกรรมกลุ่มในระหว่างการเรียนรู้การสอน หรือช่วงพัก มักจะนั่งแยกตัวตามมุมของห้องที่มีเก้าอี้ บางกิจกรรม ด.ช. คุณสามารถร่วมทำกับเพื่อนได้แต่ใช้เวลาไม่นาน นอกจากนี้ยังไม่สามารถบอกความต้องการของตนได้ มีลักษณะภาษาที่เป็นรูปแบบของตนเอง ครูต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจในช่วงแรกถึงจะสามารถรู้ได้ว่านักเรียนจะสื่อถึงอะไร บางครั้งจะแสดงออกทางภาษากายแทน และเวลาที่เพื่อนเล่นกัน ด.ช. คุณจะไม่ไปเล่นด้วยจะนั่งเฉยๆ”</p> <p style="text-align: right;">วันที่ 9 ธ.ค. 2552 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นของ ด.ช. คุณ)</p>

จากตารางที่ 12 ทำให้ทราบว่า ด.ช. คุณ มีทักษะทางสังคมที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์

จะเห็นได้ว่ากรณีศึกษาทั้ง 3 คน มีความบกพร่องในการเข้าสังคม มักเก็บตัวอยู่คนเดียวมากกว่าการนำตัวเองเข้าสู่สังคม ทั้งๆที่ในใจของนักเรียนต้องการที่จะมีเพื่อน ต้องการที่จะร่วมกิจกรรมและเล่นกับเพื่อน แต่นักเรียนไม่รู้วิธีการที่จะพูดอย่างถูกต้องเพื่อขอเพื่อนเล่น ทำให้เกิดความไม่เข้าใจระหว่างนักเรียนและเพื่อน จึงทำให้กรณีศึกษาหลีกเลี่ยงการเข้าสังคม การอยู่กับเพื่อน และชอบอยู่คนเดียวเป็นส่วนใหญ่ เวลาที่เพื่อนเล่นจะไม่เข้าไปพูดคุยกับเพื่อนจะยืนดูเพื่อนเล่นอยู่ห่างๆ ซึ่งสาเหตุนี้เกิดจากอาการของโรคออทิสติก เด็กออทิสติกแม้ว่าต้องการเข้าหาหรือมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง แต่เด็กไม่ทราบวิธีการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องไม่ทราบวิธีการในการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจในสิ่งที่ตนเองต้องการ ไม่ค่อยเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และไม่สามารถแสดงให้คนอื่นเข้าใจในความรู้สึกของตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เด็กออทิสติกชอบอยู่คนเดียว ขาดปฏิสัมพันธ์ ไม่ชอบเข้าสังคม ไม่ร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น และขาดการสื่อสารที่เหมาะสม นอกจากนี้เด็กออทิสติกมักจะพูดเพิ่มพำคนเดียวด้วยภาษาเฉพาะ เพื่อเป็นการสร้างเพื่อนจากจินตนาการอันเกิดจากการหลีกเลี่ยงการเข้าสังคม จะพูดอยู่ฝ่ายเดียวในเรื่องที่ตนเองสนใจ จะไม่สนใจเวลาเพื่อนพูดหรือถาม จะไม่เป็นฝ่ายเริ่มสนทนากับผู้อื่นก่อน บางครั้งจะพูดในสิ่งที่ตนเองต้องการเท่านั้น เวลาเพื่อนรู้สึกดีใจหรือเสียใจจะไม่สนใจที่จะซักถามว่าเพื่อนเป็นอะไร จะพูดคำสั้นๆไม่พูดเป็นประโยค ไม่ได้ตอบการสนทนากับผู้อื่นแม้จะเป็นบุคคลที่นักเรียนคุ้นเคย การสนทนายังไม่ตรงตามประเด็น ไม่ตรงกับหัวข้อที่กำลังสนทนาอยู่ น้ำเสียงในการพูดจะปกติไม่แตกต่างจากคนอื่นมากนัก เพียงแต่จะชอบหรือสนใจกับโทนเสียงสูงเป็นพิเศษ

จากการศึกษาเอกสารจากแฟ้มประวัติส่วนบุคคล และสมุดรายงานผลการพัฒนาผู้เรียน ทำให้ทราบว่ากรณีศึกษาทั้ง 3 คน มีระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีความจำที่แม่นยำ สามารถเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนได้ อาจมีบางประเด็นที่ต้องได้รับการอธิบายรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจในสาระสำคัญของบทเรียนมากขึ้น นอกจากนี้กรณีศึกษาทั้ง 3 คนสามารถเรียนหนังสือได้ดีมากขึ้นจากเดิม ถ้าสามารถควบคุมตนเองให้มีสมาธิในการเรียนอย่างต่อเนื่อง แต่จากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ครูผู้สอนและผู้ปกครอง พบว่ากรณีศึกษาทั้ง 3 คนไม่เข้าสังคม ไม่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ ไม่สื่อสารพูดคุยกับผู้อื่น หมกหมุ่นหรือให้ความสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากเป็นพิเศษ รวมทั้งยังให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มน้อย ดังนั้นหากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญ และร่วมมือกันในการหา

แนวทางให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ จะช่วยให้นักเรียนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน คือ ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติซึ่งเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนร่วมมือกันในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน เด็กออทิสติกสามารถปรับเปลี่ยนอาการได้ถ้าได้รับความรักและความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างเต็มที่ เพื่อให้พวกเขาสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกทั้ง 3 คน สามารถสรุปทักษะทางสังคมที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา ดังข้อมูลในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 สรุปทักษะทางสังคมของกรณีศึกษาทั้ง 3 คน จากการศึกษาเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์

ทักษะทางสังคมที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา	กรณีศึกษาที่ 1 ด.ช. วัช	กรณีศึกษาที่ 2 ด.ช. เนตร	กรณีศึกษาที่ 3 ด.ช. คุณ
ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม	✓	✓	✓
ด้านการสื่อสาร	✓	✓	✓
ด้านปฏิสัมพันธ์	✓	✓	✓

จากตารางที่ 13 สามารถสรุปได้ว่านักเรียนทั้ง 3 คนมีทักษะทางสังคมที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเหมือนกัน 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มร่วมกับครูประจำชั้น ผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์ และเพื่อร่วมกันสร้างแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนทั้ง 3 คน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน

ตอนที่ 3 วิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก

สำหรับวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 วิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกโดยอาศัยความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความใกล้ชิดกับเด็กออทิสติก ดังนี้

- 1) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น
- 2) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง
- 3) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก และ
- 4) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

ส่วนที่ 2 กิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น

สำหรับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้นนั้น เริ่มจากผู้วิจัยติดต่อกับครูประจำชั้นที่มีเด็กออทิสติกที่เรียนในห้องเรียนร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งไม่ได้อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียน สาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกครูประจำชั้นเนื่องจากครูประจำชั้นเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็ก สามารถมองเห็นถึงสภาพปัญหาทางด้านทักษะทางสังคมของเด็กในด้านที่ควรได้รับการพัฒนา รวมถึงความรัก ความเข้าใจและพร้อมที่จะสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้ โดยมีจำนวนทั้งหมด 3 ท่าน ดังนี้

1.1 ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ห้อง เอ จำนวน 1 ท่าน สอนวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์

- ประสบการณ์ในการสอน 36 ปี
- ประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 36 ปี

1.2 ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง บี จำนวน 1 ท่าน สอนวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา และลูกเสือ

- ประสบการณ์ในการสอน 3 ปี
- ประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3 ปี

1.3 ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง ซี จำนวน 1 ท่าน สอนวิชาสังคมศึกษา

- ประสบการณ์ในการสอน 5 ปี
- ประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 5 ปี

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ติดต่อกับครูประจำชั้นทั้ง 3 ท่านแล้ว ครูประจำชั้นทั้ง 3 ท่านตอบตกลง และยินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ห้องเอ เป็นผู้ดำเนินการในการติดต่อนัดหมายผู้ปกครอง เนื่องจากเป็นครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากที่สุด คือ 36 ปี และเป็นผู้ที่ผู้ปกครองทั่วไปให้ความเคารพและสนิทสนมคุ้นเคย ซึ่งจะช่วยให้การติดต่อและการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกในการทำสิ่งต่างๆ เป็นไปด้วยความราบรื่น รวมถึงครูท่านนี้ยังรู้จักกับเด็กออทิสติกทั้ง 3 คนเป็นอย่างดี เนื่องจากเคยสอนนักเรียนทั้ง 3 คนมาก่อน ซึ่งเมื่อผู้วิจัยขอความร่วมมือจากครูท่านนี้ให้เป็นผู้ประสานงานในการวิจัยครั้งนี้ ครูท่านนี้ตอบตกลงและยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี สำหรับครูประจำชั้นอีก 2 ท่านผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือในการประสานงานกับผู้ปกครอง และเด็กปกติ รวมทั้งขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเกมฐานให้กับ ด.ช. เนตรและกิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมให้กับ ด.ช. คุณนนอกจากนี้ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือในการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้กับครูผู้สอนเด็กออทิสติก คือ ครูสอนวิชาห้องสมุด เพื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมห้องสมุดและครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมเกมฐาน จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการนัดหมายครูประจำชั้นทั้ง 3 ท่านอย่างเป็นทางการเพื่ออธิบายวัตถุประสงค์และรายละเอียดขั้นตอนของการทำวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ครูประจำชั้นเข้าใจรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รวมถึงตระหนักในความสำคัญของการทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกและบทบาทหน้าที่ของตนที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เมื่อครูประจำชั้นเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยครั้งนี้แล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการตามวงจรการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม P-A-O-R ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ขั้นวางแผน (Plan)

ในขั้นการวางแผนผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายกับครูประจำชั้นในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนพฤศจิกายน 2552 เพื่ออธิบายรายละเอียดขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ โดยอธิบายวัตถุประสงค์ ความสำคัญ และรายละเอียดทั้งหมดของการวิจัย รวมถึงการให้รายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูประจำชั้นเนื่องจากครูประจำชั้นยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในส่วนของรายละเอียดและการวิธีการดำเนินการ เมื่อครูประจำชั้นเกิดความรู้ ความเข้าใจในรายละเอียดและกระบวนการดำเนินการวิจัยดีแล้ว รวมถึงเกิดความตระหนักในความสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยและครูประจำชั้นจึงร่วมกันวางแผนในการดำเนินการวิจัย โดยร่วมกันค้นหาทักษะทางสังคม

ของเด็กออทิสติกในด้านที่มีความบกพร่องและเป็นปัญหา การหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในด้านที่เป็นปัญหา การตรวจสอบข้อมูล และการนัดหมายผู้ปกครองของเด็กออทิสติก ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อร่วมมือกับผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติ ในการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต่อไป

2) ขั้นการปฏิบัติ (Act)

ในสัปดาห์ที่ 1 ของเดือนธันวาคม 2552 ผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยให้รายละเอียดคุณลักษณะพื้นฐานของการวิจัย ประโยชน์และจุดเด่นของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รวมถึงเทคนิคและวิธีการในการดำเนินการ จากนั้นผู้วิจัยกับครูประจำชั้นจึงร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามความสนใจและความเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน พร้อมกับนัดหมายผู้ปกครองของเด็กออทิสติกทั้ง 3 คน และครูสอนเด็กออทิสติกทั้ง 2 ท่าน โดยนัดหมายผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกทั้ง 2 ท่านในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน เนื่องจากทั้งผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกมีความสะดวกในช่วงเวลาดังกล่าว จากการอธิบายรายละเอียดของการวิจัยในครั้งนี้ให้ผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกทราบ ผลปรากฏว่าทั้งผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ครูประจำชั้นได้อธิบายรายละเอียดของการวิจัยในครั้งนี้ให้เด็กปกติทราบในช่วงอบรมสนทนาตอนเช้า

3) ขั้นการสังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติ (Observe)

ผู้วิจัยได้สังเกตการปฏิบัติงานของครูประจำชั้นในสัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึงสัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553 จากการสังเกตการปฏิบัติงานของครูประจำชั้น พบว่าครูประจำชั้นมีความเข้าใจในการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดีพอสมควร สามารถอธิบายให้ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติเข้าใจในรายละเอียดขั้นตอน และวิธีการของการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กระบวนการความร่วมมือระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก และครูประจำชั้นกับเด็กปกติในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก รวมถึงสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติเห็นถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกนั้นเป็นแนวทางที่ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และครูผู้สอนเด็กออทิสติกคำนึงถึงความสนใจและเหมาะสมของเด็กออทิสติกแต่ละคนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้ปกครองแต่ละท่าน ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติได้ให้

ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการรับฟังข้อมูลจากครูประจำชั้น รวมถึงให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการหาแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก รวมถึงการให้ความร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นอย่างดีตามความสนใจและความเหมาะสมของเด็กออทิสติกแต่ละคน

4) ขั้นสะท้อนผลที่เกิดจากหลังการสังเกต (Reflect)

การสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยนั้นได้แสดงความคิดเห็น เพื่อที่จะได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาปรับปรุงแก้ไขให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยจะสะท้อนผลให้ครูประจำชั้นรับทราบเป็นระยะๆ เดือน คือ สัปดาห์สุดท้ายของเดือน ธันวาคม เดือนมกราคม และเดือนกุมภาพันธ์ โดยข้อมูลที่ใช้ในการสะท้อนผลถึงครูประจำชั้นนั้น ได้มาจากการสังเกตและการติดตามการดำเนินงานของครูประจำชั้น ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ครูประจำชั้นสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้เป็นอย่างดี ตั้งแต่การนัดหมายกับผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกในการอธิบายรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย การสนทนากลุ่มกับผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกเพื่อร่วมกันหาแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน ซึ่งบรรยากาศการสนทนากลุ่มนั้นเป็นไปอย่างราบรื่นและเป็นกันเอง เนื่องจากครูประจำชั้นมีความคุ้นเคยกับผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกแต่ละท่านอยู่แล้ว ครูประจำชั้นจึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกทั้งการสละเวลาอันมีค่าเข้าร่วมสนทนากลุ่มเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม นอกจากการสะท้อนผลที่ผู้วิจัยสะท้อนข้อมูลการดำเนินการวิจัยให้ครูประจำชั้นทราบเป็นระยะๆ แล้ว ผู้วิจัยได้ให้ครูประจำชั้นสะท้อนผลของการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติให้ผู้วิจัยทราบเพื่อรับรู้ถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ซึ่งครูประจำชั้นได้สะท้อนผลให้ผู้วิจัยทราบว่าในขั้นตอนของการวางแผนนั้นไม่พบปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกยินดีให้ความร่วมมือและตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจึงเป็นไปด้วยดี ในส่วนของขั้นตอนการปฏิบัตินั้นพบว่า ในช่วงแรกเด็กปกติยังไม่ค่อยเข้าใจในรายละเอียดของการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเท่าที่ควร ส่วนผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกมีความเข้าใจในรายละเอียดดีพอสมควร แต่หลังจากที่ครูประจำชั้นอธิบายให้เด็กปกติทราบรายละเอียดใหม่อีกครั้ง ปรากฏว่าเด็กปกติสามารถเข้าใจในรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น จนสามารถดำเนินการในขั้นตอนการปฏิบัติได้ ในส่วนขั้นตอนการสังเกต

ผลที่เกิดจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก พบว่าขั้นตอนนี้ค่อนข้างลำบาก เนื่องจากระยะเวลาที่ดำเนินการนั้นค่อนข้างสั้นเกินไป ทำให้ผลจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกนั้นยังไม่ได้ผลชัดเจนเท่าที่ควร เนื่องจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านใดด้านหนึ่งให้กับเด็กออทิสติกจะต้องอาศัยระยะเวลาที่ค่อนข้างนานพอสมควร จึงจะทำให้เห็นผลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น แต่การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนั้นสามารถทำได้ค่อนข้างราบรื่น เนื่องจากการเฝ้าติดตามผลและสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติกขณะร่วมกิจกรรมตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน รวมถึงการสัมภาษณ์ความพึงพอใจของผู้ปกครอง และเด็กออทิสติกจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน ส่วนขั้นตอนการสะท้อนผลนั้นไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคแต่อย่างใด เนื่องจากมีการพูดคุยกับครูประจำชั้นผู้ปกครอง และครูผู้สอนเด็กออทิสติกเป็นระยะๆ ของการดำเนินการวิจัย ทำให้ทราบข้อมูลรายละเอียดต่างๆของการวิจัย ส่วนการสะท้อนผลจากเด็กปกตินั้นได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากครูประจำชั้นในการสอบถามพูดคุยผ่านครูประจำชั้นผู้ที่ใกล้ชิดและได้รับความไว้วางใจจากเด็กปกติโดยขั้นตอนของการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้นสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 สรุปผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น

ขั้นตอนการวิจัย	ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น
การวางแผน (Plan)	ในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนพฤศจิกายน 2552 ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อนัดหมายกับครูประจำชั้นเพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ และรายละเอียดขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ครูประจำชั้นเกิดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยกับครูประจำชั้นจึงวางแผนร่วมกันในการหาแนวทางเพื่อใช้ส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ตลอดจนการนัดหมายผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่ออธิบายรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก และครูประจำชั้นกับเด็กปกติต่อไป
การปฏิบัติ (Act)	สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนธันวาคม 2552 ผู้วิจัยได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูประจำชั้น เพื่อให้ครูประจำชั้นเข้าใจในรายละเอียดและขั้นตอนการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจากนั้นจึงให้ครูประจำชั้นนัดหมายผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติเพื่อร่วมกันหาแนวทางและส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก
การสังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติ (Observe)	สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึง สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553 เมื่อครูประจำชั้นมีความเข้าใจในรายละเอียดของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดีพอสมควรสามารถอธิบายให้ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติเข้าใจในขั้นตอนและตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมมือกันระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก และครูประจำชั้นกับเด็กปกติเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยเลือกส่งเสริมและพัฒนาตามความสนใจและความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน
การสะท้อนผลหลังจากการสังเกต (Reflect)	สัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม เดือนมกราคม และเดือนกุมภาพันธ์ ครูประจำชั้นสามารถปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้ เนื่องจากได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติทุกคน แต่เนื่องจากระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยที่ค่อนข้างน้อย จึงทำให้ผลที่เกิดขึ้นยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร แต่ผู้ปกครองมีความต้องการที่จะให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมเช่นนี้ต่อไป

2. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง

จากการที่ผู้วิจัยได้ให้ความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองแล้ว ครูประจำชั้นจึงมีความเข้าใจดีพอสมควร รวมถึงการร่วมมือกันวางแผนเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ครูประจำชั้นจึงได้ดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ขั้นวางแผน (Plan)

สัปดาห์ที่ 1 ของเดือนธันวาคม 2552 ครูประจำชั้นได้ทำการนัดหมายกับผู้ปกครองแต่ละท่าน โดยสอบถามผู้ปกครองถึงวันและเวลาที่ผู้ปกครองสะดวก เพื่อชี้แจงรายละเอียดของการทำวิจัยครั้งนี้ให้ผู้ปกครองทราบ เมื่อได้วันเวลาที่เหมาะสมแล้ว ครูประจำชั้นจึงนัดหมายกับผู้ปกครองของเด็กออทิสติกทั้ง 3 คนเพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus group) เมื่อถึงวันเวลาที่นัดหมายผู้ปกครอง ครูประจำชั้นได้แนะนำตัวให้กับผู้ปกครองได้ทราบทีละคนอย่างเป็นทางการ จากนั้นครูประจำชั้นจึงให้ผู้ปกครองแนะนำตัวเองทีละคน พร้อมกับบอกด้วยว่าตนเป็นผู้ปกครองของนักเรียนคนใดจากนั้นผู้วิจัยที่อยู่ ณ ที่นั้นได้แนะนำตัวเองให้ผู้ปกครองทราบ เมื่อครูประจำชั้น ผู้ปกครองและผู้วิจัยได้แนะนำตัวเองเรียบร้อยแล้ว ครูประจำชั้นได้อธิบายความเป็นมาและความสำคัญของการทำวิจัยครั้งนี้ พร้อมกับบอกวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินการให้ผู้ปกครองรับทราบ เพื่อให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในรายละเอียดและตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของบุตรหลานของตน รวมถึงเห็นถึงความสำคัญของตนที่มีบทบาทสำคัญในการเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ซึ่งถ้าหากเด็กออทิสติกได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมจะช่วยให้เขาเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่รู้สึกแปลกแยกไปจากสิ่งแวดล้อมที่เขาอยู่ เมื่อผู้ปกครองแต่ละท่านตระหนักถึงความสำคัญแล้ว ครูประจำชั้นจึงให้ผู้ปกครองแต่ละท่านช่วยกันคิดหาแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมร่วมกับครูประจำชั้น โดยคำนึงถึงความสนใจและความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 15 การคัดเลือกกิจกรรมสำหรับ ด.ช.วัช (นามสมมติ)

กรณีศึกษา	การคัดเลือกกิจกรรม
<p>ด.ช. วัช</p>	<p>เป็นเด็กที่ชอบอ่านหนังสือในเวลาว่างเป็นประจำ รวมถึงชอบเข้าห้องสมุดในช่วงเวลาพักกลางวันและหลังเลิกเรียน ครูประจำชั้นกับผู้ปกครองจึงลงความคิดเห็นถึงแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของด.ช. วัช ว่าควรให้ ด.ช. วัชทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับห้องสมุดในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมเนื่องจากห้องสมุดเป็นสถานที่ที่ ด.ช. วัชให้ความสนใจและมีความคุ้นเคยน่าจะยินดีให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี นอกจากนี้การที่ ด.ช. วัช สนใจและเอาใจใส่ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์มากกว่าวิชาอื่น ทำให้ ด.ช.วัช ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มมากกว่าวิชาอื่น จึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนๆในวิชานี้ และควรจัดกิจกรรมที่ให้เพื่อนที่เป็นเด็กปกติเข้ามามีส่วนร่วมในการเล่นและให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติกทั้งในช่วงเวลาอิสระและเวลาเรียนเพื่อเสริมสร้างด้านปฏิสัมพันธ์</p>

ตารางที่ 16 การคัดเลือกกิจกรรมสำหรับ ด.ช.เนตร (นามสมมติ)

กรณีศึกษา	การคัดเลือกกิจกรรม
<p>ด.ช. เนตร</p>	<p>ด.ช. เนตรชอบอ่านหนังสือในเวลาว่างเป็นประจำ รวมถึงชอบเข้าห้องสมุดในช่วงเวลาพักกลางวันและหลังเลิกเรียนเช่นเดียวกับ ด.ช. วัช ครูประจำชั้นกับผู้ปกครองจึงลงความคิดเห็นถึงแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของด.ช. เนตร ว่าควรให้ ด.ช. เนตรทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับห้องสมุดในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมเนื่องจากห้องสมุดเป็นสถานที่ที่ ด.ช. เนตรให้ความสนใจและมีความคุ้นเคยน่าจะยินดีให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดีเช่นเดียวกับ ด.ช. วัช และจากการที่ ด.ช. เนตรชอบดนตรีเป็นพิเศษ จึงควรจัดหากิจกรรมที่ให้ด.ช.เนตรได้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี ซึ่งนอกจากจะเป็นการเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นแล้วยังเป็นการพัฒนาศักยภาพที่ ด.ช. เนตรมีอยู่ด้วย การที่ ด.ช. เนตร สนใจและเอาใจใส่ในการเรียนวิชาสังคมศึกษามากกว่าวิชาอื่น ทำให้ ด.ช.เนตรให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มมากกว่าวิชาอื่น จึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนๆในวิชานี้ และการจัดกิจกรรมที่ให้เพื่อนที่เป็นเด็กปกติร่วมมือในการเล่นและให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติกทั้งในช่วงเวลาอิสระและเวลาเรียนเพื่อเสริมสร้างด้านปฏิสัมพันธ์</p>

ตารางที่ 17 การคัดเลือกกิจกรรมสำหรับ ด.ช.คุณ (นามสมมติ)

กรณีศึกษา	การคัดเลือกกิจกรรม
ด.ช. คุณ	เนื่องจาก ด.ช. คุณชอบอ่านหนังสือเช่นเดียวกับ ด.ช. วัช และด.ช. เนตร ครูประจำชั้นกับผู้ปกครองจึงลงความคิดเห็นถึงแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของ ด.ช.คุณ ว่าควรให้ ด.ช.คุณทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมเช่นเดียวกับ ด.ช.วัช และด.ช. เนตร นอกจากนี้การที่ ด.ช. คุณมีความจำที่แม่นยำและชอบเรียนวิชาสังคมศึกษา จึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำกิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนๆในวิชานี้ และการจัดกิจกรรมที่ให้เพื่อนที่เป็นเด็กปกติร่วมมือในการเล่นและให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติกทั้งในช่วงเวลาอิสระและเวลาเรียนเพื่อเสริมสร้างด้านปฏิสัมพันธ์

จากการร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกของครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ และความเหมาะสมของแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแต่ละคน โดยศึกษาข้อมูลจากแฟ้มประวัติของนักเรียน สมุดรายงานผลพัฒนาผู้เรียน เอกสารประกอบการเรียนวิชาต่างๆ การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนออทิสติก การสัมภาษณ์ครูประจำชั้นและครูผู้สอนนักเรียนออทิสติก ผลปรากฏว่าข้อมูลที่ได้นั้นสอดคล้องกัน ครูประจำชั้นจึงร่วมกับผู้ปกครองให้ผู้ปกครองช่วยคิดหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน โดยพิจารณาว่ามีกิจกรรมใดบ้างในโรงเรียนที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน จากนั้นจึงดำเนินการตามแนวทางที่ได้วางแผนไว้

2) การปฏิบัติ (Act)

สัปดาห์ที่ 2 ของเดือนธันวาคม 2552 จากการที่ครูประจำชั้นและผู้ปกครองได้ร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแล้ว จึงได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามที่ได้วางแผนไว้

3) การสังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติ (Observe)

สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึงสัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553 หลังจากที่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม ตามความเหมาะสมของนักเรียนแต่ละคนได้ระยะ 1 เดือน ครูประจำชั้นและผู้ปกครองได้ร่วมกันสังเกตถึงผลที่เกิดขึ้นจากการร่วมกิจกรรมต่างๆของนักเรียนเป็นระยะๆ โดยผู้วิจัยได้สังเกตการดำเนินงานของครูประจำชั้นและ

ผู้ปกครองในทุกขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องและสะท้อนผล
 ให้ครูได้ทราบข้อมูลต่างๆของการดำเนินงาน โดยในช่วงแรกของการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนา
 ทักษะทางสังคมของนักเรียนนั้นยังไม่เห็นผลของพัฒนาการทางสังคมของนักเรียนเป็นหลัก
 เนื่องจากระยะเวลาในช่วงแรกยังไม่สามารถเห็นถึงพัฒนาการทางสังคมของนักเรียนได้อย่าง
 ชัดเจน แต่จะพิจารณาและคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ปกครองและเด็กออทิสติกเป็นสำคัญ
 เพราะการที่ผู้ปกครองและเด็กออทิสติกพึงพอใจกับผลที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมต่างๆนั้นถือได้
 ว่ากิจกรรมที่ดำเนินการนั้นสามารถทำให้นักเรียนมีความสุข และการที่นักเรียนมีความสุขจะช่วยให้
 นักเรียนสนใจและกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรมนั้นต่ออันจะผลให้ทักษะทางสังคมของนักเรียน
 ดีขึ้นตามลำดับ เช่นจากการสังเกต ด.ช. เนตรที่ร่วมกิจกรรมห้องสมุดพบว่า

“หลังจากรับประทานอาหารกลางวันเสร็จ ด.ช. เนตรจะรีบไปรอเพื่อนเพื่อ
 ไปทำกิจกรรมห้องสมุดพร้อมกัน และจะทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ
 เป็นอย่างมาก”

(ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม ด.ช. เนตร / 28 ธ.ค.52)

“ผมชอบกิจกรรมห้องสมุดมากเลยครับ มันช่วยทำให้ผมรู้ว่ากิจกรรมห้องสมุด
 สนุกและทำให้ผมรู้จักกับพี่ๆเพื่อนๆที่ผมไม่รู้จักรด้วยครับ”

(ด.ช. วัช, สัมภาษณ์, 6 ม.ค. 53)

และจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของ ด.ช. คุณ เกี่ยวกับการทำกิจกรรมในครั้งนี้ ได้คำตอบที่ว่า

“แม่พอใจกับกิจกรรมที่ถูกทำเป็นอย่างมาก เขาจะชอบกลับมาบ้านเล่าให้แม่
 ฟังเสมอว่าวันนี้เขาไปทำกิจกรรมห้องสมุดมา ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนซึ่ง
 เขาไม่เคยทำมาก่อนนอกจากนี้เขายังได้ทำกิจกรรมเกมแข่งขันทำให้เขามีกลุ่ม
 เหมือนเพื่อนคนอื่น”

(ผู้ปกครอง ด.ช. คุณ, สัมภาษณ์, 5 ม.ค. 53)

รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของ ด.ช. เนตร เกี่ยวกับการทำกิจกรรมในครั้งนี้ ได้คำตอบที่ว่า

“ตอนที่เนตรมาแล้วให้ฟังว่าเขาได้ไปทำกิจกรรมที่ห้องสมุดร่วมกับเพื่อน
ได้ไปสอนน้องอ่านหนังสือ และคนที่ทำผิดกฎห้องสมุดแม่ประหลาดใจมาก
ที่เนตรสามารถทำได้ขนาดนี้และได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน แม่รู้สึกภูมิใจมาก
ที่เนตรทำได้”

(ผู้ปกครอง ด.ช. เนตร, สัมภาษณ์, 12 ม.ค. 53)

4) การสะท้อนผลที่เกิดหลังจากการสังเกตผล (Reflect)

หลังจากที่การปฏิบัติงานเสร็จแล้วครูประจำชั้นและผู้ปกครองร่วมกันสะท้อนผลของการ
ส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นระยะๆทุก 1 เดือน คือ สัปดาห์สุดท้าย
ของเดือนธันวาคม เดือนมกราคม และเดือนกุมภาพันธ์ โดยผู้วิจัยร่วมสังเกตการดำเนินงานของครู
ประจำชั้นและผู้ปกครองในทุกชั้นตอน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและความเหมาะสม
กับเด็กแต่ละคน นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลในการสะท้อนผลให้ครูประจำชั้นทราบเพื่อให้ทราบข้อมูล
ที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางและผลที่เกิดจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก
ออทิสติก ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนในช่วงแรกพบว่า แนวทางที่ครูประจำชั้นและผู้ปกครองใช้
ในการดำเนินการนั้นมีความเหมาะสมดีแล้ว เนื่องจากเด็กออทิสติกมีความพึงพอใจในกิจกรรม
ต่างๆที่ได้ทำและมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกิจกรรมที่ให้เด็กออทิสติกทำนั้น
เกิดจากการคำนึงถึงความสนใจและความเหมาะสมของนักเรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนสนใจ
และต้องการที่จะทำกิจกรรมเหล่านั้น และในเดือนสุดท้ายของแต่ละเดือนของการดำเนินการวิจัย
ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มกับผู้ปกครองอีกครั้ง เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าควรส่งเสริมนักเรียนตาม
แนวทางเดิมต่อไปหรือไม่ หรือจะปรับเปลี่ยนแนวทางใหม่ให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนมาก
ยิ่งขึ้น โดยการเชิญผู้ปกครองมาสนทนากลุ่มอีกครั้ง ซึ่งผู้ปกครองทุกท่านคิดว่ากิจกรรมที่ทำนั้น
มีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะนักเรียนมีความสุขและพึงพอใจกับการทำกิจกรรมมาก มีพัฒนาการ
ทางสังคมที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนขึ้นแม้จะไม่เด่นชัดมากนัก รวมถึงการที่ผู้ปกครองมีความพึงพอใจ
ในกิจกรรมและกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก
ดังตัวอย่างที่ผู้ปกครองได้ให้ข้อมูลไว้ ดังนี้

“คิดว่ากิจกรรมที่ทำเหมาะกับลูกดีแล้วเพราะมาจากความสนใจและสิ่งที่เขาชอบ ทำให้เขาต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรมเหล่านี้ทำให้เพื่อน ๆ ยอมรับในตัวเขามากขึ้น เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างสังคมให้กับลูกได้ และคนที่ช่วยสร้างสังคมให้กับเขาคือคนที่เกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับเขา แม่คิดว่าจะส่งเสริมเขาต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งเท่าที่ผ่านมา 4 เดือน แม่พอใจกับผลที่เกิดขึ้นนะ แม้มันอาจต้องใช้เวลานานกับการพัฒนาทักษะด้านใดด้านหนึ่งให้ได้ผลที่ชัดเจน แต่เท่านี้แม่ก็พอใจ เพราะว่าลูกของแม่มีเพื่อนมากขึ้น และพูดคุยมากขึ้น รวมถึงมีความสุขมากจากแต่ก่อน ถ้าเป็นไปได้แม่อยากให้ลูกร่วมกิจกรรมเช่นนี้อีกและแม่คิดว่ากระบวนการที่ใช้ในครั้งนี้นี้ดีมากเพราะทำให้หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกเข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก”

(ผู้ปกครอง ด.ช. คุณ, สัมภาษณ์, 26 ม.ค. 53)

นอกจากนี้ผู้ปกครองของ ด.ช. วัชบอกล่าว

“กิจกรรมห้องสมุดดีมาก เพราะนอกจากจะช่วยให้เขาได้อยู่ในสถานที่ที่เขาชอบแล้ว ยังช่วยให้เขาเกิดความภาคภูมิใจในตนเองว่าเขาสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ เหมือนเพื่อนและยังช่วยให้เขาเรียนรู้จักเพื่อนหลายคนที่มีบุคลิกแตกต่างจากตน รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น ”

(ผู้ปกครอง ด.ช. วัช, สัมภาษณ์, 29 ธ.ค. 52)

ผู้ปกครองของ ด.ช. เนตร บอกว่า

“ลูกมักจะกลับมาบ้านมาเล่าให้ฟังว่าวันนี้ได้ทำกิจกรรมอะไรมาบ้าง และเวลาที่เขาเล่าให้แม่ฟัง เขาจะเล่าด้วยความตื่นเต้นและภูมิใจที่ได้ทำกิจกรรมเหล่านั้นเขาเล่าว่าเขาชอบทุกกิจกรรมที่เข้าร่วม นอกจากนี้เขายังได้เพื่อนด้วย แม่อยากให้มีกิจกรรมนี้ต่อไปเรื่อยๆ เพราะแม่เชื่อว่ากิจกรรมเหล่านี้จะช่วยพัฒนาด้านสังคมให้กับลูกแม่ได้มาก”

(ผู้ปกครอง ด.ช. เนตร, สัมภาษณ์, 26 ม.ค. 53)

ข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน จะเห็นได้ว่าแนวทางที่ดำเนินการนั้นมีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะผู้ปกครองและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ทำ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้บุตรหลานของตนเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ต่อไป เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้เกิด

จากความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับนักเรียน ทำให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กอย่างแท้จริง นอกจากนี้กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่สามารถสร้างสังคมให้กับนักเรียนได้สะดวกและเห็นผล เพราะเป็นกิจกรรมที่สามารถสอดแทรกผ่านกระบวนการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่สามารถอาศัยกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนอยู่แล้ว รวมถึงเป็นกิจกรรมที่เกิดจากความรัก ความเข้าใจของครู ผู้ปกครองและเพื่อนนักเรียนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติก

สำหรับผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นและผู้ปกครอง สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 สรุปผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง

ขั้นตอนการวิจัย	ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง
การวางแผน (Plan)	ในสัปดาห์ที่ 1 ของเดือนธันวาคม 2552 ครูประจำชั้นนัดหมายกับผู้ปกครองของเด็กออทิสติกทั้ง 3 ท่าน เพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยอธิบายวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานในครั้งนี้ และความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงปัญหาและทราบถึงบทบาทที่สำคัญของตนในที่มีส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก แล้วให้ผู้ปกครองช่วยกันสร้างแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก
การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ (Act)	สัปดาห์ที่ 2 ของเดือนธันวาคม 2552 หลังจากที่ครูประจำชั้นและผู้ปกครองได้ร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแล้ว จึงให้นักเรียนทำกิจกรรมตามที่ได้วางแผนร่วมกันไว้
การสังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติ (Observe)	สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึงสัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553 หลังจากที่นักเรียนออทิสติกได้ร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมของแต่ละคนได้ระยะหนึ่ง ทุกๆ 1 เดือน ผู้วิจัย ครูประจำชั้นและผู้ปกครองช่วยกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆ โดยในระยะแรกยังไม่เห็นที่พัฒนาการทางสังคม เพราะระยะเวลาในการดำเนินงานยังไม่ยาวนาน ซึ่งการจะพัฒนาทักษะด้านใดด้านหนึ่งนั้นต้องอาศัยระยะเวลาที่นานพอสมควร แต่จะพิจารณาและคำนึงถึงความพึงพอใจหรือความสุขกับกิจกรรมที่นักเรียนทำ ซึ่งพบว่านักเรียนทุกคนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ทำ

ขั้นตอนการวิจัย	ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง
การสะท้อนผล หลังจาก การสังเกต (Reflect)	สัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม เดือนมกราคมและเดือนกุมภาพันธ์ ผู้วิจัย ครูประจำชั้น และผู้ปกครองช่วยกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นหลังจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นระยะเวลาทุกๆ 1 เดือน เพื่อให้ผู้วิจัย ครูประจำชั้นและผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจว่าจะดำเนินงานตามแนวทางเดิมหรือปรับใหม่ให้มีความเหมาะสมกับเด็กออทิสติกมากขึ้น ซึ่งผลจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ทำ นักเรียนสนใจและกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม และนักเรียนมีความสุขหลังจากร่วมกิจกรรม ดังนั้นแนวทางนี้ควรที่จะดำเนินการต่อไป เนื่องจากการที่จะพัฒนาทักษะทางด้านใดด้านหนึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการส่งเสริมพอสมควร จึงจะเห็นผลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ควรหาแนวทางหรือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามความสนใจและความเหมาะสมของเด็กแต่ละคนเพิ่มขึ้น เพื่อให้เป็นทางเลือกที่หลากหลายและส่งผลให้การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมมีความเด่นชัดมากขึ้น

3. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก

จากการวางแผนร่วมกันระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของครูผู้สอนเด็กออทิสติกจำนวน 2 ท่าน คือ ครูสอนวิชาห้องสมุดเพื่อดำเนินกิจกรรมห้องสมุด และครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ขั้นวางแผน (Plan)

ในสัปดาห์ที่ 1 ของเดือนธันวาคม 2552 ครูประจำชั้นได้นัดหมายกับครูทั้ง 2 ท่าน เพื่ออธิบายรายละเอียดทั้งหมดของงานวิจัยให้ครูฟัง พร้อมกับอธิบายความสำคัญและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ และให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในรายละเอียดและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยมากยิ่งขึ้น รวมถึงตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เมื่อครูเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัย

ครั้งนี้แล้ว ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกทั้ง 2 ท่าน จึงร่วมกันวางแผนการดำเนินงานวิจัย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกต่อไป

2) ขั้นการปฏิบัติ (Act)

สัปดาห์ที่ 2 ของเดือนธันวาคม 2552 หลังจากทีครูประจำชั้นให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้งหลักการและคุณลักษณะพื้นฐาน วิธีการ ประโยชน์และความสำคัญ ของวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแล้ว ครูประจำชั้นให้ครูชกถามในรายละเอียดที่สงสัย เมื่อครู เข้าใจในรายละเอียดดีพอสมควรแล้ว ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกจึงดำเนินการส่งเสริม และพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

3) สังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติ (Observe)

สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึงสัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553 หลังจากที นักเรียนออทิสติกทั้ง 3 คน ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ระยะหนึ่ง คือ ประมาณ 1 เดือน ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการร่วมกิจกรรมของ นักเรียน โดยผู้วิจัยร่วมสังเกตการปฏิบัติงานต่างๆของครูประจำชั้นและครูผู้สอนในทุกขั้นตอนของ การวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นข้อมูล สะท้อนให้ครูได้รับทราบในการดำเนินงาน ว่าควรดำเนินการตามแนวทางเดิมต่อไปหรือ ปรับเปลี่ยนแนวทางให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

4) การสะท้อนผลที่ได้รับหลังจากการสังเกต (Reflect)

การสะท้อนผลการหลังจากการปฏิบัติงานเสร็จแล้ว ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็ก ออทิสติกร่วมมือกันในการสะท้อนผลของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ทุกๆ 1 เดือน คือ สัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม เดือนมกราคม และเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งผู้วิจัย สังเกตกระบวนการดำเนินงานของครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกทุกขั้นตอนของการวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้ในการตรวจสอบและใช้เป็นข้อมูลในการสะท้อนผลให้ครูได้รับทราบข้อมูล ต่างๆ เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทาง สังคมของเด็กออทิสติก โดยในช่วงแรกของการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่ เป็นทางการ เพื่อสอบถามข้อมูลจากครรรวมถึงทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้ ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการ สะท้อนผลในช่วงแรกนั้น พบว่าครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกได้ดำเนินการเหมาะสมดี แล้ว เนื่องจากนักเรียนออทิสติกทั้ง 3 คนต่างพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ได้ร่วมทำ และกระตือรือร้นที่จะ ร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้คำนึงถึงความสนใจและความเหมาะสมของ นักเรียนเป็นหลัก ทำให้นักเรียนมีความสุขกับการทำกิจกรรมและสามารถทำกิจกรรมเหล่านี้ด้วย ความตั้งใจมากยิ่งขึ้น จากนั้นในเดือนสุดท้ายผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่มกับครูประจำชั้นและ

ครูผู้สอน เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าควรจะใช้แนวทางเดิมในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกต่อไปหรือไม่ หรือควรที่จะเลือกใช้แนวทางอื่นให้มีความเหมาะสมกับเด็กออทิสติกมากยิ่งขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานพบว่าแนวทางที่ดำเนินการมานั้นมีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะนักเรียน ครูประจำชั้น ครูผู้สอนและผู้ปกครองต่างพึงพอใจกับผลที่เกิดขึ้น นักเรียนมีความสุขต่อกิจกรรมที่ร่วมเป็นอย่างมาก รวมถึงครูประจำชั้น ครูผู้สอนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นตรงกันว่าควรที่จะดำเนินการเช่นนี้ต่อไป ซึ่งนอกจากจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติกแล้ว ยังช่วยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กมีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น และได้เรียนรู้ที่จะร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่นเพื่อพัฒนาทักษะของเด็กนักเรียนสำหรับผลของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอน สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 สรุปผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็ก
ออทิสติก

ขั้นตอนการวิจัย	ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก
การวางแผน (Plan)	ในสัปดาห์ที่ 1 ของเดือนธันวาคม 2552 ครูประจำชั้นนัดหมายกับครูผู้สอนของเด็กออทิสติก เพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่ออธิบายรายละเอียดทั้งหมดของงานวิจัยให้ครูฟัง พร้อมกับอธิบายความสำคัญและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ และให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในรายละเอียดและวิธีการดำเนินงาน เพื่อให้ครูเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยมากยิ่งขึ้น รวมถึงตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เมื่อครูเกิดความเข้าใจดีพอสมควร ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนจึงร่วมกันวางแผนการดำเนินงานวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกต่อไป
การปฏิบัติตาม แผนที่กำหนดไว้ (Act)	สัปดาห์ที่ 2 ของเดือนธันวาคม 2552 หลังจากทีครูประจำชั้นและครูผู้สอนได้ร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแล้ว จึงให้นักเรียนทำกิจกรรมตามที่ได้วางแผนร่วมกันไว้
การสังเกตผลที่ เกิดจากการปฏิบัติ (Observe)	สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 ถึงสัปดาห์ที่ 1 ของเดือนมีนาคม 2553 หลังจากทีนักเรียนออทิสติกได้ร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมของแต่ละคนได้ระยะหนึ่ง ทุกๆ 1 เดือน ผู้วิจัยครูประจำชั้นและครูผู้สอนช่วยกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆ โดยในระยะแรกจะยังไม่เน้นที่พัฒนาการทางสังคม เพราะระยะเวลาในการดำเนินงานยังไม่ยาวนานนัก ซึ่งการจะพัฒนาทักษะด้านใดด้านหนึ่งนั้นต้องอาศัยระยะเวลาที่นานพอสมควร แต่จะพิจารณาและคำนึงถึงความพึงพอใจหรือความสุขกับกิจกรรมที่นักเรียนทำ ซึ่งพบว่านักเรียนทุกคนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่เข้าร่วม
การสะท้อนผลที่ เกิดหลังจากการ สังเกต (Reflect)	สัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม เดือนมกราคมและเดือนกุมภาพันธ์ ครูประจำชั้น และครูผู้สอนเด็กออทิสติกช่วยกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นหลังจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นระยะเวลาทุกๆ 1 เดือน เพื่อให้ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจว่าจะดำเนินงานตามแนวทางเดิมหรือปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมกับเด็กออทิสติกมากขึ้น ซึ่งผลจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ทำ นักเรียนสนใจและกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม และนักเรียนมีความสุขหลังจากร่วมกิจกรรม ดังนั้นแนวทางนี้ควรที่จะดำเนินการต่อไป เนื่องจากการที่จะพัฒนาทักษะทางด้านใดด้านหนึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการส่งเสริมพอสมควร จึงจะเห็นผลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ควรหาแนวทางหรือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามความเหมาะสมของเด็กแต่ละคนเพิ่มขึ้น เพื่อให้เป็นทางเลือกที่หลากหลายและส่งผลให้การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมมีความเด่นชัดมากขึ้น

4. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

ครูประจำชั้นได้ให้ความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและความรู้เกี่ยวกับกับเด็กออทิสติกจนเด็กปกติมีความเข้าใจดีพอสมควร รวมถึงวิธีการในการให้เด็กปกติร่วมมือกับครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ครูประจำชั้นจึงได้ดำเนินการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมร่วมกับเด็กปกติ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ขั้นวางแผน (Plan)

ในสัปดาห์ที่ 1 ของเดือนธันวาคม 2552 ครูประจำชั้นได้อธิบายรายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับงานวิจัยให้เด็กปกติฟัง พร้อมกับอธิบายความสำคัญและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ และให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในรายละเอียดและวิธีการดำเนินงานและรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กออทิสติก เพื่อให้เด็กปกติเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยมากยิ่งขึ้น รวมถึงตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก จากนั้นจึงให้เด็กปกติร่วมมือกับครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกต่อไป

2) การปฏิบัติ (Act)

สัปดาห์ที่ 2 ของเดือนธันวาคม 2552 จากการที่ครูประจำชั้นได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยครั้งนี้ให้เด็กปกติเข้าใจแล้วเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก จึงได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามที่ได้วางแผนไว้

3) สังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติ (Observe)

สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 หลังจากที่นักเรียนออทิสติกทั้ง 3 คน ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ระยะหนึ่ง คือ ประมาณ 1 เดือน ครูประจำชั้นและเด็กปกติร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยผู้วิจัยร่วมสังเกตการปฏิบัติงานต่างๆ ของครูประจำชั้นและเด็กปกติในทุกขั้นตอนของการวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นข้อมูลสะท้อนให้ครูประจำชั้นได้รับทราบในการดำเนินงาน ว่าควรดำเนินการตามแนวทางเดิมต่อไปหรือปรับเปลี่ยนแนวทางให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

4) การสะท้อนผลที่เกิดหลังจากการสังเกต (Reflect)

การสะท้อนผลการหลังจากการปฏิบัติงานเสร็จแล้ว ครูประจำชั้นและเด็กปกติร่วมมือกันในการสะท้อนผลของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกทุกๆ 1 เดือน คือ สัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม เดือนมกราคม และเดือนกุมภาพันธ์ โดยครูประจำชั้นจะเป็นผู้สอบถามข้อมูลจากเด็กปกติ ซึ่งผู้วิจัยสังเกตกระบวนการดำเนินงานของครูประจำชั้นและเด็กปกติ

ทุกขั้นตอนของการวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้ในการตรวจสอบและใช้เป็นข้อมูลในการสะท้อนผลให้ครูได้รับทราบข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยในช่วงแรกของการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เพื่อสอบถามข้อมูลจากครูรวมถึงทำการตรวจสอบข้อมูลที่ได้ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลในช่วงแรกนั้น พบว่าครูประจำชั้นและเด็กปกติยังดำเนินการไม่เหมาะสมเนื่องจากเด็กปกติยังให้ความร่วมมือไม่เต็มที่ ผู้วิจัยจึงได้สะท้อนผลกลับไปยังครูประจำชั้นเพื่อให้ครูประจำชั้นดำเนินการวางแผนใหม่และปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้ใหม่ร่วมกับเด็กปกติ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นพบว่าครูประจำชั้นและเด็กปกติดำเนินการได้เหมาะสมดีแล้วจากครั้งแรกเนื่องจากนักเรียนออทิสติกทั้ง 3 คนต่างพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ได้ร่วมทำ และกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้คำนึงถึงความสนใจและความเหมาะสมของนักเรียนเป็นหลัก และมีความสุขกับการทำกิจกรรมและสามารถทำกิจกรรมเหล่านี้ด้วยความตั้งใจมากยิ่งขึ้น จากนั้นในเดือนสุดท้ายผู้วิจัยทำการสอบถามครูประจำชั้นและเด็กปกติ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าควรจะใช้แนวทางเดิมในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกต่อไปหรือไม่ หรือควรที่จะเลือกใช้แนวทางอื่นให้มีความเหมาะสมกับเด็กออทิสติกมากยิ่งขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานพบว่าแนวทางที่ดำเนินการมานั้นมีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะนักเรียนและผู้ปกครองต่างพึงพอใจกับผลที่เกิดขึ้น นักเรียนมีความสุขต่อกิจกรรมที่ร่วมเป็นอย่างมาก รวมถึงครูประจำชั้นและผู้ปกครองมีความคิดเห็นตรงกันว่าควรที่จะดำเนินการเช่นนี้ต่อไป ซึ่งนอกจากจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติกแล้ว ยังช่วยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กมีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น และได้เรียนรู้ที่จะร่วมมือในการทำงานกับผู้อื่นเพื่อพัฒนาทักษะของเด็กนักเรียน สำหรับผลของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กออทิสติก สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 สรุปผลการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

ขั้นตอนการวิจัย	ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ
<p>การวางแผน (Plan)</p>	<p>ในสัปดาห์ที่ 1 ของเดือนธันวาคม 2552 ครูประจำชั้นได้อธิบายรายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับงานวิจัยให้เด็กปกติฟัง พร้อมกับอธิบายความสำคัญและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ และให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในรายละเอียดและวิธีการดำเนินงานและรายละเอียดเกี่ยวกับเด็กออทิสติก เพื่อให้เด็กปกติเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยมากยิ่งขึ้น รวมถึงตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก จากนั้นจึงร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกต่อไป</p>
<p>การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ (Act)</p>	<p>สัปดาห์ที่ 2 ของเดือนธันวาคม 2552 หลังจากที่ครูประจำชั้นและเด็กปกติได้ร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามที่ได้วางแผนร่วมกันไว้</p>
<p>การสังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติ (Observe)</p>	<p>สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนธันวาคม 2552 หลังจากที่นักเรียนออทิสติกทั้ง 3 คน ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ระยะหนึ่ง คือ ประมาณ 1 เดือน ครูประจำชั้นและเด็กปกติร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยผู้วิจัยร่วมสังเกตการปฏิบัติงานต่างๆของครูประจำชั้นและเด็กปกติในทุกขั้นตอนของการวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นข้อมูลสะท้อนให้ครูได้รับทราบในการดำเนินงาน ว่าควรดำเนินการตามแนวทางเดิมต่อไปหรือปรับเปลี่ยนแนวทางให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น</p>
<p>การสะท้อนผลที่เกิดหลังจากการสังเกต (Reflect)</p>	<p>ครูประจำชั้นและเด็กปกติช่วยกันสะท้อนผลที่เกิดขึ้นหลังจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นระยะเวลาทุกๆ 1 เดือน คือ สัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม เดือนมกราคมและเดือนกุมภาพันธ์ เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจว่าจะดำเนินงานตามแนวทางเดิมหรือปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมกับเด็กออทิสติกมากขึ้น ซึ่งผลจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ทำ นักเรียนสนใจและกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม และนักเรียนมีความสุขหลังจากร่วมกิจกรรม ดังนั้นแนวทางนี้ควรที่จะดำเนินการต่อไป เนื่องจากการที่จะพัฒนาทักษะทางด้านใดด้านหนึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการส่งเสริมพอสมควร จึงจะเห็นผลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ควรหาแนวทางหรือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามความเหมาะสมของเด็กแต่ละคนเพิ่มขึ้น เพื่อให้เป็นทางเลือกที่หลากหลายและส่งผลให้การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมมีความเด่นชัดมากขึ้น</p>

จากการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น ครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก และครูประจำชั้นกับเด็กปกติ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ขั้นการวางแผน (Plan)

พบว่าครูประจำชั้นสามารถอธิบายรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานให้ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติเข้าใจในรายละเอียดของการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี รวมถึงการสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติ ทำให้ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติเกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนและเห็นคุณค่าในตนเองที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติก ส่งผลให้ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เกิดการประสานงานร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติก รวมทั้งร่วมกันวางแผนในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กออทิสติกเพื่อใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมต่อไป

2. ขั้นการปฏิบัติ (Act)

พบว่าครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติสามารถปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดร่วมกัน แม้ว่าในช่วงแรกของการดำเนินการวิจัยเด็กปกติยังขาดความเข้าใจในการปฏิบัติงานอยู่บ้างแต่เมื่อครูประจำชั้นอธิบายรายละเอียดให้นักเรียนฟังใหม่อีกครั้งปรากฏว่านักเรียนเข้าใจและปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้มากขึ้น

3. ขั้นการสังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติ (Observe)

พบว่าทั้งครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติสามารถปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ สามารถที่จะปฏิบัติในหน้าที่ของตนตามที่ได้กำหนดในขั้นการวางแผน โดยครูประจำชั้นสามารถประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมตามกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้ รวมถึงมีการพูดคุยถึงผลที่เกิดขึ้นกับเด็กออทิสติกเป็นระยะๆจากผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ สำหรับผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกเป็นอย่างดี ครูผู้สอนเด็กออทิสติกให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของตนรวมทั้งพูดคุยกับครูประจำชั้นถึงการเข้าร่วมกิจกรรมและผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นระยะๆ และเด็กปกติแม้ในช่วงระยะแรกจะขาดความเข้าใจในวิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก แต่หลังจากครูประจำชั้นอธิบายและยกตัวอย่างให้นักเรียนฟังใหม่อีกครั้ง ผลปรากฏว่านักเรียนยินดีให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

4. การสะท้อนผลที่เกิดขึ้นหลังจากการสังเกต (Reflect)

จากความร่วมมือและความเต็มใจของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก ทำให้กิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความเหมาะสมและความสนใจของเด็กออทิสติก ทำให้เด็กออทิสติกมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่จัดขึ้น รวมถึงมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมในครั้งนี้

2. กิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น ครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก และครูประจำชั้นกับเด็กปกติ ที่ร่วมมือกันในการหาแนวทางเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระหว่างครูประจำชั้น ผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติก ก่อให้เกิดกิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยสอดคล้องกับความเหมาะสมและความสนใจของเด็กออทิสติกแต่ละคน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 กิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

2.1.1 กิจกรรมห้องสมุด

จากการที่นักเรียนทั้ง 3 คนชอบอ่านหนังสือในช่วงเวลาว่าง และใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ ดังนั้นห้องสมุดจึงเป็นสถานที่ที่นักเรียนคุ้นเคยและให้ความสนใจเป็นพิเศษ ด้วยเหตุดังกล่าวครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกจึงมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน คือ ให้นักเรียนทั้ง 3 คนเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้เด็กออทิสติกทำกิจกรรมห้องสมุดตามที่ครูประจำชั้นได้ร่วมวางแผนกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกและผู้ปกครอง โดยกิจกรรมห้องสมุดช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางด้านสังคมของเด็กออทิสติก ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ ตัวอย่างกิจกรรมห้องสมุด เช่น กิจกรรมห้องสมุดบรรณารักษ์อาสาโดยให้นักเรียนแจกใบเหลือง – ใบแดง กับผู้ทำผิดกฎห้องสมุดโดยมีเพื่อนที่เป็นเด็กปกติคอยดูแลและช่วยเหลือทำให้นักเรียนที่เป็นเด็กออทิสติกได้เรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้พูดคุยสื่อสารกับผู้อื่นและได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนที่เป็นเด็กปกติ เป็นต้น

แผนภาพที่ 7 กิจกรรมห้องสมุด

2.1.2 กิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน”

เนื่องจากนักเรียนทั้ง 3 คนยังขาดทักษะทางสังคมในด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ ยังไม่สามารถเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนการพูดคุยสื่อสารกับผู้อื่น ด้วยเหตุนี้จึงได้จัดกิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้เด็กปกติช่วยเหลือเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติกทั้งด้านการเรียน และการทำกิจกรรมต่างๆ และเล่นกับเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติก

2.1.3 กิจกรรมเกมฐาน

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มๆ แล้วทำกิจกรรมตามฐานที่ครูกำหนดไว้ โดยนักเรียนภายในกลุ่มต้องช่วยเหลือและร่วมมือกันในการทำงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนในด้านการทำกิจกรรมกลุ่มด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์

แผนภาพที่ 8 กิจกรรมเกมฐาน

2.1.4 กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (Tournament Game)

เป็นการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมวิธีเรียนประเภทแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม เป็นเทคนิคที่ดีของการเรียนแบบร่วมมือ ในการช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอนด้วยการช่วยเหลือ ฟังพาทซึ่งกันและกัน เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เนื่องจากนักเรียนจะบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้และรางวัลจากการเล่นเกมการแข่งขันทางวิชาการก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่มไปถึงเป้าหมายเช่นเดียวกัน ดังนั้นนักเรียนจึงต้องช่วยเหลือฟังพาทซึ่งกันและกัน สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีการให้กำลังใจ กระตุ้นและส่งเสริมเพื่อนทุกๆคนให้มีความรู้ความเข้าใจในบทเรียน พัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและฝึกให้นักเรียนรู้จักการปรับตัว เพื่อให้นักเรียนสามารถทำงานในสังคมได้อย่างมีความสุข

แผนภาพที่ 9 กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม

2.1.5 กิจกรรมเรียนไวโอลิน

เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจ โดยเรียนร่วมกับผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้

2.2 วิธีการคัดเลือกกิจกรรม

ทั้งนี้กรณีศึกษาทั้ง 3 คนทำกิจกรรมที่ 1 “กิจกรรมห้องสมุดของโรงเรียน” และกิจกรรมที่ 2 กิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน” เหมือนกัน เนื่องจากกรณีศึกษาทั้ง 3 คนชอบอ่านหนังสือและชอบเข้าห้องเพื่ออ่านหนังสือที่ห้องสมุดเป็นประจำ ดังนั้นห้องสมุดจึงเป็นสถานที่ที่คุ้นเคยและเป็นแหล่งกระตุ้นการทำกิจกรรมของกรณีศึกษาทั้ง 3 คนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ช่วงเวลาในการทำกิจกรรมห้องสมุดของกรณีศึกษาทั้ง 3 คนแตกต่างกันตามความสะดวกและความเหมาะสมของกรณีศึกษาแต่ละคน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด.ช. วัชทำกิจกรรมห้องสมุดวันจันทร์-ศุกร์ ที่ห้องสมุดของโรงเรียน ตอนพักกลางวัน เวลา 12.00 – 12.30 น. และหลังเลิกเรียนวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 15.00 – 15.40 น. ด.ช. เนตร ทำกิจกรรมห้องสมุดวันจันทร์-ศุกร์ ที่ห้องสมุดของโรงเรียน ตอนพักกลางวัน เวลา 12.00 – 12.30 น. และหลังเลิกเรียนวันจันทร์, พุธ และศุกร์ เวลา 15.00 – 15.40 น. และด.ช. คุณทำกิจกรรมห้องสมุดวันจันทร์-ศุกร์ ที่ห้องสมุดของโรงเรียน ตอนพักกลางวัน เวลา 12.00 – 12.30 น. และหลังเลิกเรียนวันจันทร์, พุธ และศุกร์ เวลา 15.00 – 15.40 น. นอกจากการทำกิจกรรมห้องสมุดที่เหมือนกันแล้ว นักเรียนทั้ง 3 คนยังทำกิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน” ที่เหมือนกัน เนื่องมาจากการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำชั้น ผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติกที่มีความคิดเห็นร่วมกันในการหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ควรจัดกิจกรรมที่ให้เพื่อนที่เป็นเด็กปกติเข้ามามีส่วนร่วมในการเล่นและให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติกทั้งในช่วงเวลาอิสระและเวลาเรียนเพื่อเสริมสร้างด้านปฏิสัมพันธ์

สำหรับกิจกรรมที่ 3 กิจกรรมเกมฐาน ด.ช. วัชทำกิจกรรมนี้เหมือนกับ ด.ช. เนตร โดยทำกิจกรรมนี้ในวันอังคาร เวลา 10.40-11.40 น. และวันพฤหัสบดี เวลา 12.40- 13.40 น. ในคาบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ตามวิชาที่ ด.ช. วัชสนใจและเอาใจใส่ในการเรียนเป็นอย่างดี และในคาบเรียนวิชาสังคมศึกษาวันพุธเวลา 13.40 – 14.40 น. ตามวิชาที่ ด.ช. เนตรสนใจและเอาใจใส่ในการเรียนเป็นอย่างดีเช่นเดียวกันกับ ด.ช. วัช

ในส่วนของกิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (Tournament Game) ด.ช. คุณ กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (Tournament Game) ในวันพุธ เวลา 10.40-11.40 น. และวันพฤหัสบดี เวลา 13.40-14.40 น. ในคาบเรียนวิชาสังคมศึกษาตามวิชาที่ ด.ช. คุณสนใจและเอาใจใส่ในการเรียนเป็นอย่างดี

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมเรียนไวโอลิน โดย ด.ช. เนตรเรียนไวโอลินที่ห้องดนตรีวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 15.00 – 16.00 น. ตามความสนใจของด.ช. เนตรที่ชอบเล่นดนตรี

จากการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำชั้น ผู้ปกครอง และครูผู้สอนเด็กออทิสติกที่ร่วมมือกันในการสร้างกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามความสนใจและความเหมาะสมของเด็กแต่ละคนสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 21 ดังนี้

ตารางที่ 21 สรุปผลกิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตาม
ความสนใจและความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน

กิจกรรม/เวลา	กรณีศึกษา		
	ด.ช. วัช	ด.ช.เนตร	ด.ช. คุณ
กิจกรรมห้องสมุด - วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 12.00-12.30 น.และหลังเลิกเรียนวันจันทร์ - ศุกร์ เวลา 15.00 – 15.40 น.	✓	✓	✓
กิจกรรมโครงการจิตอาสา "เพื่อนช่วยเพื่อน" - วันจันทร์-ศุกร์ เวลา 07.00-07.30 น. และ เวลา 12.00- 12.30 น.	✓	✓	✓
กิจกรรมเกมฐาน - วันอังคาร เวลา 10.40-11.40 น.และวันพฤหัสบดี เวลา 12.40- 13.40 น. ในช่วงโมงเรียนวิชาวิทยาศาสตร์	✓	✓	-
กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม - วันพุธ เวลา 10.40-11.40 น. และวันพฤหัสบดี เวลา 13.40-14.40 น. ในวิชาสังคมศึกษา	-	-	✓
กิจกรรมเรียนไวโอลิน - วันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 15.00 – 16.00 น.	-	✓	-

จากตารางนักเรียนทั้ง 3 คนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นจำนวนดังต่อไปนี้ ด.ช.วัชเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 3 กิจกรรม ด.ช.เนตรเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 4 กิจกรรม และด.ช.คุณเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 3 กิจกรรม

ในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนตามความเหมาะสมและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน สามารถแสดงจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนในแต่ละกิจกรรมได้ดังนี้

ตารางที่ 22 จำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด

กิจกรรม/ สัปดาห์	กิจกรรมห้องสมุด													รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	130 ครั้ง
ด.ช. วัช	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	130
ด.ช.เนตร	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	104
ด.ช. คุณ	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	104

หมายเหตุ ด.ช. เนตร และด.ช.คุณ เข้าร่วมในการทำกิจกรรมห้องสมุดจำนวน 8 ครั้ง/สัปดาห์ เนื่องจาก
ด.ช.เนตรและด.ช. คุณไม่สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรมในเวลาที่ได้จัดไว้

จากตารางที่ 22 พบว่ากิจกรรมห้องสมุด ด.ช. วัชเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 130 ครั้ง
ด.ช.เนตรเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 104 ครั้ง ด.ช. คุณเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 104 ครั้ง

ตารางที่ 23 จำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน”

กิจกรรม/ สัปดาห์	กิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน ”													รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	10 ครั้ง	130 ครั้ง
ด.ช. วัช	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	130
ด.ช.เนตร	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	130
ด.ช. คุณ	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	130

จากตารางที่ 23 พบว่ากิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน” ด.ช. วัชเข้าร่วม
กิจกรรมจำนวน 130 ครั้ง ด.ช. เนตรเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 130 ครั้ง ด.ช. คุณเข้าร่วมกิจกรรม
จำนวน 130 ครั้ง

ตารางที่ 24 จำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมเกมฐาน

กิจกรรม/ สัปดาห์	กิจกรรมเกมฐาน													รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	26 ครั้ง
ด.ช. วัช	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	26
ด.ช.เนตร	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	26
ด.ช. คุณ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ กิจกรรมเกมฐาน ด.ช. คุณไม่ได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรม

จากตารางที่ 24 พบว่ากิจกรรมเกมฐาน ด.ช. วัชเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 26 ครั้งและ
ด.ช.เนตรเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 26 ครั้ง

ตารางที่ 25 จำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม

กิจกรรม/ สัปดาห์	กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม													รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	26 ครั้ง
ด.ช. วัช	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ด.ช.เนตร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ด.ช. คุณ	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	26

หมายเหตุ กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม ด.ช. วัช และด.ช. เนตรไม่ได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรม

จากตารางที่ 25 พบว่ากิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม ด.ช.คุณเข้าร่วมกิจกรรม
จำนวน 26 ครั้ง

ตารางที่ 26 จำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมเรียนไวโอลิน

กิจกรรม/ สัปดาห์	กิจกรรมเรียนไวโอลิน													รวม
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	2 ครั้ง	26 ครั้ง
ด.ช. วัช	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ด.ช.เนตร	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	26
ด.ช. คุณ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ กิจกรรมเรียนไวโอลิน ด.ช. วัช และด.ช. คุณไม่ได้เข้าร่วมในการทำกิจกรรม

จากตารางที่ 26 พบว่ากิจกรรมเรียนไวโอลิน ด.ช.เนตรเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 26 ครั้ง

ทั้งนี้กิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรมได้ใช้หลักของการเสริมแรงเข้ามาช่วยในการกระตุ้นและผลักดันการทำกิจกรรมของนักเรียนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมห้องสมุด ได้ใช้วิธีการเสริมแรงโดยการให้สมุดเด็กดีช่วยงานห้องสมุด เพื่อสะสมแต้มเด็กดี ซึ่งถ้าสะสมแต้มได้ครบ 10 แต้ม สามารถแลกรางวัลได้ 1 ชิ้น

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน” ได้ใช้วิธีการเสริมแรงให้กับเด็กปกติโดยการสะสมดาวเด็กดีในแต่ละกลุ่มที่ร่วมกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์เป็นอย่างดี กลุ่มที่สะสมได้ครบ 5 ดวงจะได้รับการติดบอร์ดเด็กดีหลังห้องและได้รับรางวัล ส่วนเด็กออทิสติกเมื่อให้ความร่วมมือกับเพื่อนในการทำกิจกรรมต่างๆจะได้รับดาวเด็กดีสะสมในสมุดความดี เมื่อสะสมครบ 10 ดวงจะได้รับการปรบมือจากเพื่อนและได้รับรางวัล 1 ชิ้น

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมเกมฐาน ได้ใช้วิธีการเสริมแรงโดยกลุ่มใดที่สะสมคะแนนได้ครบ 100 แต้มเป็นฝ่ายชนะ

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (Tournament Game) กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม (Tournament Game) ใช้วิธีการเสริมแรงโดยมีเกณฑ์พิจารณา 2 เกณฑ์ คือ กลุ่มใดที่มีความสามัคคี สมาชิกภายในกลุ่มให้ความร่วมมือในการทำงานและช่วยเหลือกันจะได้รับดาวสะสมแต้ม 2 ดวง และถ้าแข่งขันชนะจะได้รับดาวสะสมแต้มอีก 5 ดวง

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรม เรียนไว้ออนไลน์ ใช้วิธีการเสริมแรงโดย คือ ถ้าตั้งใจเรียนและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้จะได้รับคำชมและดาวเด็กดี

จากการใช้การเสริมแรงสอดแทรกผ่านกิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการทำกิจกรรมรวมถึงมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน

2.3 ผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมโดยสอดแทรกการเสริมแรงผ่านกิจกรรม

ผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมโดยสอดแทรกการเสริมแรงผ่านกิจกรรม พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจและมีความสุขที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆเป็นอย่างดี

“ผมชอบไปทำกิจกรรมห้องสมุดมากเลยครับ ผมมีเพื่อนเยอะขึ้น ได้ทำอะไรที่ผมไม่เคยทำตั้งหลายอย่าง และผมยังได้ดาวเด็กดีทุกครั้งที่ผมไปทำกิจกรรมที่ห้องสมุดครับ ผมอยากได้ดาวเด็กดีเยอะๆ จะได้แปลว่าผมเป็นเด็กดีในครับ”

(ด.ช. วัช, สัมภาษณ์, 26 ก.พ. 53)

“ชอบ... มีความสุข.... ได้คุยกับเพื่อน พยายามให้ได้ดาวสีทองเยอะๆ เพราะถ้าได้แปลว่าเป็นเด็กดีมาก”

(ด.ช. คุณ, สัมภาษณ์, 18 ม.ค. 53)

“สนุกดีเวลาไปทำกิจกรรมครับ และได้คุยกับเพื่อนทั้งห้อง และผมยังแข่งกับเพื่อนในห้องเพื่อดูว่าใครได้ดาวมากกว่ากัน”

(ด.ช. เนตร, สัมภาษณ์, 22 ม.ค. 53)

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ของนักเรียนเกี่ยวกับผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมสอดแทรกการเสริมแรงผ่านกิจกรรม พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการทำกิจกรรม และมีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมดี

ตอนที่ 4 ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

ผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สามารถแบ่งประเด็นออกเป็น 2 ประเด็น คือ

- 1) ผลที่เกิดขึ้นกับทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังจากการร่วมกิจกรรม ซึ่งข้อมูลที่ได้นั้นมาจาก 3 แหล่ง คือ (1) การสังเกตของผู้วิจัยและครูโดยผู้วิจัยและครูสังเกตการร่วมกิจกรรมของนักเรียนเป็นระยะๆว่าจากการที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมนั้นนักเรียนมีความสุขหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ยังสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนขณะเรียนวิชาต่างๆและการทำกิจกรรมของนักเรียนทั้งที่เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมที่นอกเหนือไปจากกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น กิจกรรมงานวันเอกลักษณ์ไทย กิจกรรมวันปีใหม่และกิจกรรมกีฬา เป็นต้น (2) การสัมภาษณ์เด็กออทิสติกโดยครูประจำชั้นพูดคุยกับเด็กออทิสติกแบบไม่เป็นทางการ เพื่อให้เด็กไม่รู้สึกรู้สิดอัด รู้สึกบรรยายากเป็นกันเองและยินดีที่จะตอบคำถาม โดยถามนักเรียนถึงความรู้สึกหลังจากการร่วมกิจกรรมว่านักเรียนรู้สึกอย่างไร และมีความสุขกับการทำกิจกรรมหรือไม่ (3) สัมภาษณ์ผู้ปกครองของเด็กออทิสติกถึงผลที่เกิดขึ้นกับบุตรหลานของตนว่ามีลักษณะเป็นเช่นไร 2) ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยมีผลดังนี้

1. ผลที่เกิดขึ้นกับทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังจากการร่วมกิจกรรม

ผลที่เกิดขึ้นกับทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังจากการร่วมกิจกรรม โดยการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติก ผู้ปกครอง และเด็กปกติ มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม

กรณีศึกษาที่ 1 ด.ช. วัช

- ก่อนร่วมกิจกรรม

ด.ช. วัชยังไม่สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เข้ากลุ่มกับเพื่อนไม่ได้ยังไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเท่าที่ควร ครูต้องคอยกระตุ้นจึงยอมเข้าหากกลุ่ม ไม่ช่วยเหลือเพื่อนทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนต้องการ ในบางครั้งจะละเลยไม่ร่วมกลุ่มและไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม

“เขายังทำงานกลุ่มหรือทำกับเพื่อน 2 คนยังมีปัญหา เข้ากับกลุ่มไม่ได้บาง
ชั่วโมงทำอะไรเลยไม่ร่วมกลุ่ม”

(ครูประจำชั้น ด.ช. วัช, สัมภาษณ์, 24 พ.ย. 52)

“ในวิชาพละ ด.ช.วัชจะนั่งเฉยๆไม่เข้าร่วมกลุ่มในการทำกิจกรรม ครูจะต้อง
กระตุ้นจึงยอมเข้าหากกลุ่ม”

(ครูวิชาพละศึกษา, สัมภาษณ์, 14 ธ.ค. 52)

“วัชไม่ยอมช่วยเพื่อนทำงานเลย ชอบไปนั่งคนเดียว พอเพื่อนให้ทำหน้าที่
อะไรวัชก็ไม่ยอมทำ”

(ข้อมูลจากการสอบถามเพื่อน ด.ช.วัช /14 ธ.ค. 52)

“ ด.ช.วัชยังไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม เวลาที่ครูให้แบ่งกลุ่มเพื่อ
ทำงาน ด.ช. วัชไม่มีท่าทีกระตือรือร้นในการเข้าหากกลุ่มเหมือนนักเรียนคนอื่น
และเมื่อเพื่อนแบ่งหน้าที่ให้ ด.ช.วัชก็ไม่สนใจที่จะทำหน้าที่ของตน ทำให้
เพื่อนที่อยู่ในกลุ่มไม่อยากให้ด.ช.วัชอยู่ในกลุ่ม”

(ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของด.ช. วัช วิชาคณิตศาสตร์ / 9 ธ.ค. 52)

- หลังร่วมกิจกรรม

ด.ช. วัช ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น สามารถที่จะทำกิจกรรมและเข้า
ร่วมกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น เมื่อถึงเวลาทำงานกลุ่มจะไม่แยกตัวดังเช่นเคย คอย
ช่วยเหลือเพื่อนทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนต้องการได้ มีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับ
มอบหมายจากกลุ่มเพิ่มขึ้นจากช่วงระยะแรก

“เข้ากลุ่มทำงานได้ดีขึ้น สามารถที่จะร่วมกิจกรรมกลุ่มที่อาจารย์สอนใน
ชั่วโมงคณิตศาสตร์ได้ดีขึ้น ซึ่งปกติเขาจะไม่ร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม จะแยกตัว
จากเพื่อน”

(ครูประจำชั้น ด.ช. วัช, สัมภาษณ์, 2 มี.ค 53)

“ในวิชาพละ ด.ช.วัชมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกลุ่มในการทำกิจกรรม
มากขึ้น ไม่ต้องรอให้ครูกระตุ้นจึงยอมเข้าหากกลุ่มเหมือนเดิมแต่ยังไม่สามารถ
ที่จะช่วยเหลือเพื่อนในหารวางแผนการทำงานได้เท่าที่ควร”

(ครูวิชาพละศึกษา, สัมภาษณ์, 22 ก.พ. 53)

“วัชให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มมากขึ้นค่ะ วัชครับพอพวกเราให้เขาทำงานอะไรเขายอมทำขึ้น และก็ช่วยเหลืองานกลุ่มดีขึ้นด้วยครับ วัชจากแต่ก่อนที่เขาไม่ยอมทำงานอะไรเลย จะแยกตัวไม่ได้สนใจว่าเพื่อนทำอะไรอยู่”

(ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเพื่อน ด.ช. วัช / 2 มี.ค.53)

จากการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ก่อให้เกิดกิจกรรมห้องสมุด และกิจกรรมเกมฐานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มสำหรับด.ช. วัช ทำให้ด.ช. วัชมีพัฒนาการทางทักษะสังคมด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มดีขึ้นตามลำดับ โดยในช่วงแรก ด.ช. วัช ยังให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มน้อย ยังขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายจากกลุ่ม ไม่ช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ แต่หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมได้ระยะหนึ่ง ด.ช. วัชเริ่มให้ความช่วยเหลือในการทำงานกลุ่มเพิ่มขึ้น เมื่อเพื่อนขอให้ด.ช. วัชช่วยคิดคำตอบจากข้อคำถาม ด.ช. วัชช่วยเพื่อนร่วมคิดแต่ช่วยคิดได้สักพัก ด.ช. วัชก็กลับไปนั่งตามเดิม เริ่มสนใจในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายจากกลุ่มเพิ่มขึ้น รู้จักสอบถามครูและเพื่อนถึงหน้าที่ของตนแต่ความสนใจในส่วนของความรับผิดชอบยังไม่สม่ำเสมอ และเมื่อด.ช. วัชเข้าร่วมกิจกรรมจนครบกำหนดของการดำเนินงานพบว่า ด.ช. วัชให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มมากขึ้น สามารถที่จะทำกิจกรรมและเข้าร่วมกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น เมื่อถึงเวลาทำงานกลุ่มจะไม่แยกตัวดังเช่นเคย คอยช่วยเหลือเพื่อนทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนต้องการได้

กรณีศึกษาที่ 2 ด.ช. เนตร

- ก่อนร่วมกิจกรรม

ด.ช. เนตร ยังให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มน้อย ไม่ค่อยช่วยเหลือเพื่อนในการทำงาน ไม่กระตือรือร้นที่จะหากกลุ่ม ขณะที่เพื่อนๆ ต่างรีบหากกลุ่มเพื่อจะทำกิจกรรมการเรียนการสอนการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มยังน้อย

“ในวิชาภาษาไทย ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ปรากฏว่า ด.ช. เนตร ไม่กระตือรือร้นที่จะหากกลุ่ม ขณะที่เพื่อนๆต่างรีบหากกลุ่มเพื่อจะทำกิจกรรมการเรียนการสอน และในขณะที่ทำกิจกรรม ด.ช. เนตร ไม่ได้ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม กลับนั่งเฉยและให้เพื่อนในกลุ่มทำงาน จนครูและเพื่อนๆต้องคอยกระตุ้นจึงจะยอมทำตามที่เพื่อนมอบหมายงาน ให้ แต่ถ้าขาดการกระตุ้น ด.ช. เนตรก็จะนั่งเฉยๆตามเดิม”

(ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมวิชาภาษาไทยของ ด.ช. เนตร / 1 ธ.ค. 52)

“เนตรยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำงานเท่าไร เขาต้องได้รับการกระตุ้น จึงจะเข้าไปทำงานกับเพื่อน เวลาเพื่อนทำงาน เนตรจะนั่งอยู่ในกลุ่มด้วย แต่จะไม่แสดงความคิดเห็นจะนั่งเฉยๆ เวลาเพื่อนถามเนตรก็จะเงียบแล้วก็ก้มหน้า พองานเสร็จเนตรก็จะเดินกลับเข้าที่นั่ง”

(ครูประจำชั้น ด.ช.เนตร, สัมภาษณ์, 1 ธ.ค. 52)

- หลังร่วมกิจกรรม

ด.ช. เนตรสามารถที่จะร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้มากขึ้น มีความกระตือรือร้นและความพยายามในการทำกิจกรรมกลุ่มดีขึ้น เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม แม้จะยังไม่แสดงความคิดเห็นในชั้น การวางแผน ให้ความช่วยเหลืองานกลุ่มได้ดีขึ้น รู้จักที่จะเข้าหากกลุ่มเพื่อทำงานส่วนที่ตนได้รับมอบหมายจากกลุ่มดีขึ้นเป็นลำดับ

“ด.ช. เนตรสามารถที่จะร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆได้ เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม ยังไม่แสดงความคิดเห็นในชั้นการวางแผน สามารถทำงานในส่วนที่ตนเองได้รับมอบหมายจากกลุ่มดีขึ้น”

(ครูวิชาภาษาอังกฤษ, สัมภาษณ์, 22 ก.พ. 53)

“เนตรมีความกระตือรือร้นและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มดีขึ้น จากเดิมที่ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อทำงานเนตรจะไม่กระตือรือร้นที่จะเข้าหากกลุ่มจะต้องให้ครูหากกลุ่มให้ และเวลาทำงานก็จะเหม่อลอยหรือไม่ก็นั่งเฉย ไม่ช่วยเพื่อนวางแผน ไม่ช่วยเพื่อนทำงาน และไม่ปฏิบัติตามตามที่ตนได้รับมอบหมายจากเพื่อน”

(ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของด.ช. เนตรวิชาสังคมศึกษา /19 ก.พ. 53)

“ก่อนหน้าี่เวลาเรียนรักบี้เขาจะยืนดูเพื่อนห่างๆ จะไม่ค่อยร่วมเตะบอลกับเพื่อน แต่ระยะหลังเริ่มเข้ามาวิ่งเล่นกับเพื่อนมากขึ้น เมื่อทีมตัวเองวางแผนการเล่น ก็เขามาอยู่รวมในกลุ่มเพื่อวางแผนร่วมกัน ดูเขามีชีวิตชีวามากขึ้น”

(ครูสอนวิชาพลศึกษา, สัมภาษณ์, 16 ก.พ. 53)

“ผมอยากให้เห็นตรอยอยู่ในกลุ่มนะครับแม้แต่ก่อนเขาจะไม่ยอมช่วยงาน แต่เดี๋ยวนี้เขาช่วยทำงานกลุ่มมากขึ้น เวลาต้องการความคิดเห็นเขาก็ช่วยเสนอความคิดนะครับ ทั้งๆที่ก่อนหน้านี้เขาจะนั่งเฉยๆเพื่อนๆก็เลยไม่สนใจ แกรมเขายังเล่นละครเก่งด้วยเวลาอาจารย์ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาเพื่อแสดงบทบาทสมมติ พวกผมเลยให้เนตรแสดงหน้าห้อง เขาเล่นเก่งดีครับเพื่อนๆชอบที่เนตรเล่นมากเลยครับ”

(เพื่อน ด.ช. เนตร คนที่ 1, สัมภาษณ์, 19 ก.พ. 53)

“ตอนแรกหนูไม่ชอบให้เขาอยู่ในกลุ่ม เพราะเขาไม่ยอมทำงานค่ะ แต่เดี๋ยวนี้เขาทำงานมากขึ้น และก็ช่วยเหลือเพื่อน พอให้เขาทำอะไรเขาก็ทำตามที่ให้ช่วยค่ะ เวลาทำงานกลุ่มที่ไรถ้าเขาจะมาอยู่ด้วยหนูก็ยอมให้เขาอยู่ในกลุ่มด้วยนะค่ะ”

(เพื่อน ด.ช. เนตร คนที่ 2, สัมภาษณ์, 19 ก.พ. 53)

จากการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ก่อให้เกิดกิจกรรมห้องสมุด และกิจกรรมเกมฐานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมในการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มสำหรับด.ช.เนตร ทำให้ด.ช.เนตรมีพัฒนาการทางทักษะสังคมด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มดีขึ้นตามลำดับ โดยในช่วงก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ด.ช. เนตรยังให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มน้อย ไม่ค่อยช่วยเหลือเพื่อนในการทำงาน ไม่กระตือรือร้นที่จะหากกลุ่ม ขณะที่เพื่อนๆต่างรีบหากกลุ่มเพื่อจะทำกิจกรรมการเรียนการสอนการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มยังน้อย แต่หลังจากที่ ด.ช.เนตรเข้าร่วมกิจกรรมได้ระยะหนึ่ง ผลปรากฏว่าด.ช. เนตรมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าหากกลุ่มมากขึ้นจากเดิมที่นิ่งเฉยไม่สนใจว่าเพื่อนกำลังร่วมทำงานกลุ่ม แม้จะยังไม่สามารถรับผิดชอบหน้าที่ของตนได้เท่าที่ควร บางครั้งยังละเลยในหน้าที่ของตนที่กลุ่มมอบหมายให้ แต่เมื่อเพื่อนและครูคอยกระตุ้นและให้ความช่วยเหลือ

ด.ช. เนตรสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและให้ความสนใจดีขึ้น และเมื่อด.ช.เนตร เข้าร่วมกิจกรรมจนครบกำหนดของการดำเนินงานพบว่าด.ช.เนตรสามารถที่จะร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้มากขึ้น มีความกระตือรือร้นและความพยายามในการทำกิจกรรมกลุ่มดีขึ้น เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม แม้จะยังไม่แสดงความคิดเห็นในชั้นการวางแผน ให้ความช่วยเหลืองานกลุ่มได้ดีขึ้น รู้จักที่จะเข้าหากกลุ่มเพื่อทำงานส่วนที่ตนได้รับมอบหมายจากกลุ่มดีขึ้นเป็นลำดับ

กรณีศึกษาที่ 3 ด.ช. คุณ

- ก่อนร่วมกิจกรรม

ด.ช.คุณยังไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆมากนัก ทั้งกิจกรรมกลุ่มในระหว่างการเรียนรู้การสอนหรือช่วงพัก ยังไม่สามารถปฏิบัติตามที่เป็นไปตามที่กลุ่มกำหนด ไม่พยายามที่จะเข้าหากกลุ่ม แม้ว่าบางกิจกรรมจะสามารถร่วมทำกับเพื่อนได้แต่ใช้ระยะเวลาไม่นานเมื่อหมดความสนใจก็จะไม่เข้าร่วม เวลาที่เพื่อนทำงานมักจะเดินรอบห้องและนั่งเล่นคนเดียว จะแยกตัวออกจากกลุ่ม

“ยังไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆมากนัก ทั้งกิจกรรมกลุ่มในระหว่างการเรียนรู้การสอนหรือช่วงพัก มักจะนั่งแยกตัวตามมุมห้องที่มีเก้าอี้หรือขอบนั่งเก้าอี้ใกล้โต๊ะครู บางกิจกรรมก็สามารถร่วมทำกับเพื่อนได้แต่ใช้ระยะเวลาไม่นานเมื่อหมดความสนใจก็จะไม่เข้าร่วม”

(ครูประจำชั้น ด.ช. คุณ, สัมภาษณ์, 24 พ.ย. 52)

“การทำกิจกรรมยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการทำงานกลุ่ม ยังไม่สามารถปฏิบัติตามที่เป็นไปตามที่กลุ่มกำหนด ไม่พยายามที่จะเข้าหากกลุ่มเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมาย”

(ครูวิชาเลือกเสรี, สัมภาษณ์, 24 พ.ย. 52)

“ด.ช.คุณยังไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มแล้วก็การช่วยเหลือเพื่อนในการทำกิจกรรมกลุ่มยังน้อย เขาไม่ค่อยเข้าหากกลุ่มเพื่อทำงาน เวลาที่เพื่อนทำงานเขา มักจะเดินรอบห้องและนั่งเล่นคนเดียว แยกตัวออกจากกลุ่ม ต้องคอยบอกเขาให้มาทำงานกับเพื่อน”

(ข้อมูลจากการสอบถามครูวิชาพลศึกษา / 9 ธ.ค. 52)

- หลังร่วมกิจกรรม

สามารถทำงานกลุ่มได้มากขึ้นจากเดิม แม้จะมีเดินไปมารอบห้องอยู่บ้างแต่น้อยลงจากเดิม เข้าใจถึงการมอบหมายงานที่ครูให้ เวลาเข้ากลุ่มก็สามารถที่จะนั่งและทำหน้าที่ของตนได้ดีขึ้นจากช่วงแรก ให้ความช่วยเหลือเพื่อนในการทำงานดีขึ้น

“สามารถทำงานกลุ่มได้มากขึ้นจากเดิม เข้าใจถึงการมอบหมายงานที่ครูให้ แม้ว่าเพื่อนต้องช่วยเหลือโดยแบ่งงานให้ทำแต่มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในงานการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมายขึ้น”

(ครูประจำชั้น ด.ช. คุณ, สัมภาษณ์, 26 ก.พ. 53)

“ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มมากขึ้นจากระยะแรก แม้จะมีเดินไปมารอบห้องอยู่บ้างแต่น้อยลงจากเดิม เวลาเข้ากลุ่มก็สามารถที่จะนั่งและทำหน้าที่ของตนได้ดีขึ้นจากช่วงแรก”

(ครูวิชาเลือกเสรี, สัมภาษณ์, 26 ก.พ. 53)

“เขาช่วยทำงานมากขึ้นครับ ใ้แค่แต่ก่อนเขาไม่เคยถามว่าเพื่อนทำอะไรเวลาทำงานกลุ่มแต่เดี๋ยวนี้เวลาครูให้แบ่งกลุ่มเพื่อทำงานเขาจะถามเพื่อนว่าทำอะไร และเขาต้องทำอะไรบ้าง แล้วเวลาที่พวกเราให้งานเขาทำแม้ว่าเขาจะทำงานนั้นไม่ดี แต่แค่นี้พวกเราก็ดีใจแล้วค่ะที่เขาช่วยทำงานกลุ่มมากขึ้น”

(ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเพื่อนของ ด.ช. คุณ / 26 ก.พ. 53)

“วันนี้เป็นวันเข้าค่ายลูกเสือ ด.ช. คุณมีท่าที่ตื่นเต้นและดีใจมาก ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆดีมาก สามารถที่จะแสดงบทบาทของตนในการแสดงรอบกองไฟได้ดี แต่ยังไม่สามารถช่วยเพื่อนในการทำอาหารตอนกลางวันได้เนื่องจากด.ช. คุณกลัวไฟ”

(ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของด.ช.คุณ / 30 ม.ค. 53)

จากการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ก่อให้เกิดกิจกรรมห้องสมุด และกิจกรรมเกมฐานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มสำหรับด.ช. คุณ ทำให้ด.ช.คุณจากเดิมเดินรอบห้องไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับเพื่อน ยังไม่เข้าใจการมอบหมายงานที่ครูมอบให้ ยังไม่สามารถ

ที่จะรับผิดชอบหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมาย แต่หลังจากร่วมกิจกรรม ด.ช.คุณสามารถทำงานกลุ่มได้มากขึ้นจากเดิม แม้จะมีเดินไปมารอบห้องอยู่บ้างแต่น้อยลงจากเดิม เข้าใจถึงการมอบหมายงานที่ครูให้ เวลาเข้ากลุ่มก็สามารถที่จะนั่งและทำหน้าที่ของตนได้ดีขึ้นจากช่วงแรก ให้ความช่วยเหลือเพื่อนในการทำงานดีขึ้น

2) ด้านการสื่อสาร

กรณีศึกษาที่ 1 ด.ช. วัช

- ก่อนร่วมกิจกรรม

ด.ช. วัช ทักษะการสื่อสารยังน้อย เวลาส่วนใหญ่มักจะอยู่คนเดียวไม่ค่อยพูดคุยกับเพื่อน ยังไม่สามารถสื่อสารให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจและยอมรับหากต้องการให้เป็นอย่างไรก็จะลงมือทำไม่บอกใคร ซึ่งทำให้ขัดแย้งกับความคิดของเพื่อนคนอื่นจะไม่พูดคุยกับเพื่อนหรือเวลาพูดกับเพื่อนเพื่อนจะไม่เข้าใจ

“ทักษะการสื่อสารของเขายังน้อย เวลาส่วนใหญ่มักจะอยู่คนเดียวไม่ค่อยพูดคุยกับเพื่อน”

(ครูประจำชั้น ด.ช. วัช, สัมภาษณ์, 3 ธ.ค. 52)

“เขายังไม่มีความสามารถในการสื่อสารให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจและยอมรับหากต้องการให้เป็นอย่างไรก็จะลงมือทำไม่บอกใคร ซึ่งทำให้ขัดแย้งกับความคิดของเพื่อนคนอื่นจะไม่พูดคุยกับเพื่อนหรือเวลาพูดกับเพื่อนเพื่อนจะไม่เข้าใจ”

(ครูสอนวิชาสังคมศึกษา, สัมภาษณ์, 3 ธ.ค. 52)

- หลังร่วมกิจกรรม

ด.ช. วัชมีทักษะการสื่อสารที่ดีขึ้นเป็นลำดับ มีการพูดคุยกับเพื่อนมากขึ้นสามารถที่จะสื่อสารให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจและยอมรับได้มากขึ้น เวลาพูดกับเพื่อนเพื่อนสามารถเข้าใจในสิ่งที่เขาพูดได้ดีขึ้น

“มีทักษะการสื่อสารดีขึ้นเป็นลำดับ พูดคุยกับเพื่อนมากขึ้น ดีขึ้นจากช่วงแรกมาก”

(ครูประจำชั้น ด.ช. วัช, สัมภาษณ์, 24 ก.พ. 53)

“เขาสามารถที่จะสื่อสารให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจและยอมรับได้มากขึ้น มีการพูดคุยกับเพื่อนมากจากเดิม เวลาพูดกับเพื่อนเพื่อนสามารถเข้าใจในสิ่งที่เขาพูดได้ดีขึ้น”

(ครูสอนวิชาสังคมศึกษา, สัมภาษณ์ , 24 ก.พ. 53)

“เขาเข้ามาพูดด้วยมากขึ้นค่ะ แต่ก่อนเขาจะพูดหรือไม่ก็เล่นคนเดียวไม่ค่อยยุ่งกับเพื่อน”

(เพื่อนของด.ช. วัช, สัมภาษณ์, 24 ก.พ. 53)

จากการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ก่อให้เกิดกิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน” กิจกรรมห้องสมุดและกิจกรรมเกมฐาน ซึ่งช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการสื่อสาร โดยในช่วงก่อนร่วมกิจกรรมด.ช.วัชมีทักษะการสื่อสารน้อย เวลาส่วนใหญ่มักจะอยู่คนเดียวไม่ค่อยพูดคุยกับเพื่อน ยังไม่สามารถสื่อสารให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจและยอมรับ หลังจากร่วมกิจกรรมได้ระยะหนึ่งพบว่า ด.ช.วัชเริ่มพูดคุยกับเพื่อนมากขึ้นจากเดิม แต่ยังมีบางครั้งที่นั่งเงียบๆอยู่คนเดียว ช่วงเวลาในการสนทนากับเพื่อนยังเป็นช่วงระยะเวลาสั้นๆ ยังไม่สามารถที่จะสื่อสารให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจและยอมรับได้ แต่หลังจากการดำเนินกิจกรรมสิ้นสุด พบว่าด.ช.วัช มีทักษะการสื่อสารที่ดีขึ้นเป็นลำดับ มีการพูดคุยกับเพื่อนมากขึ้น สามารถที่จะสื่อสารให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจและยอมรับได้มากขึ้น เวลาพูดกับเพื่อนเพื่อนสามารถเข้าใจในสิ่งที่เขาพูดได้ดีขึ้นจากในช่วงแรก

กรณีศึกษาที่ 2 ด.ช. เนตร

- ก่อนร่วมกิจกรรม

เวลาทำงานกลุ่มกับเพื่อนด.ช. เนตรจะนั่งเงียบๆขณะที่เพื่อนๆพูดคุยปรึกษากันเรื่องงาน ไม่แสดงความคิดเห็นในการทำงานกลุ่ม ไม่ค่อยพูดคุยกับเพื่อนทั้งในเวลาเรียนหรือช่วงพัก มักจะอยู่คนเดียว เวลาที่เพื่อนๆในห้องหัวเราะก็จะไม่หัวเราะพร้อมกับคนอื่น และจะไม่สบตาผู้ที่กำลังสนทนาด้วย

“เวลาทำงานกลุ่มกับเพื่อน ด.ช. เนตรจะนั่งเงียบๆขณะที่เพื่อนๆพูดคุยปรึกษากันเรื่องงาน เขาจะไม่แสดงความคิดเห็นในการทำงานกลุ่ม ต้องคอยกระตุ้นอยู่เสมอ และจะไม่สบตาผู้ที่กำลังสนทนาด้วย”

(ครูวิชาภาษาอังกฤษ, สัมภาษณ์, 1 ธ.ค. 52)

“เขาไม่ค่อยพูดคุยกับเพื่อนครับ ส่วนใหญ่เขาชอบอยู่คนเดียว เวลาที่เพื่อนๆหัวเราะกันเขาก็จะไม่หัวเราะไปพร้อมกับเพื่อนๆ”

(ข้อมูลจากการสอบถามเพื่อนของด.ช. เนตร / 1 ธ.ค. 52)

- หลังร่วมกิจกรรม

ด.ช. เนตร พูดคุยกับเพื่อนมากขึ้นทั้งในคาบเรียนและช่วงเวลาพัก กล้าที่จะซักถามในสิ่งที่ตนสงสัยหรือต้องการคำตอบ สามารถสบตากับคู่สนทนามากขึ้นจากเดิม นอกจากนี้ยังสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นมากกว่าร่วมกับผู้อื่นในการทำงานหรือเวลาเล่นเพิ่มขึ้น

“ในงานวันเอกลักษณ์ไทยด.ช.เนตรได้ไปซื้อเครื่องบินร่อนที่ทางร้านนำมาจำหน่ายตอนพักกลางวัน จากนั้นเขามาถามกับอาจารย์นิสิตฝึกสอนว่าเขาสามารถเล่นเครื่องบินร่อนตอนพักกลางวันได้มั้ยครับซึ่งอาจารย์นิสิตฝึกสอนจึงบอกว่า ยังเล่นไม่ได้ให้เล่นตอนหลังเลิกเรียน ด.ช.เนตรพยักหน้าแล้วก็ไปเล่นกับเพื่อนแทน”

(ข้อมูลจากการสอบถามครูประจำชั้น ด.ช. เนตร / 19 ก.พ. 53)

“ด.ช. เนตรเดินไปถามเพื่อนผู้หญิงคนหนึ่งในห้องเพื่อชวนไปทำกิจกรรมห้องสมุดด้วยกัน ซึ่งด.ช.เนตรให้เหตุผลกับอาจารย์ว่า อยากให้เพื่อนผู้หญิงไปบ้างครับ เพราะเพื่อนผู้ชายไปด้วยกันบ่อยแล้วจะได้รู้จักเพื่อนหลายๆคน โดยเพื่อนที่ด.ช.เนตรชวนให้ไปทำกิจกรรมด้วยนั้น ด.ช. เนตรเป็นคนเลือกและชวนให้ไปทำกิจกรรมด้วยตัวเอง”

(ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของด.ช. เนตร / 18 ก.พ. 53)

“เขาพูดกับเพื่อนมากขึ้น เวลาที่ให้เขาทำงานกลุ่มกับเพื่อนปกติเขาจะนั่งเงียบๆขณะที่เพื่อนๆพูดคุยปรึกษากันเรื่องงานเวลาเพื่อนขอความคิดเห็นเขาก็จะเงียบไม่แสดงความคิดเห็น ไม่หัวเราะเวลาที่เล่าเรื่องตลกต่างๆที่ได้ยินคนอื่นในห้องหัวเราะกันอย่างสนุกสนาน แต่เดี๋ยวนี้พอที่เล่าอะไรที่ขำขันเขาจะไปพร้อมกับเพื่อนแต่ก็ไม่มากแต่ดีกว่าแต่ก่อนและร่วมแสดงความคิดเห็นกับเพื่อนมากขึ้น”

(ครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ, สัมภาษณ์, 18 ก.พ. 53)

“วันนี้คาบลูกเสืออาจารย์เปิดหนังสือเรื่องเมมาคลี เนตรเขาหันหลังมาคุยกับผม เขาบอกว่าเขาอยากเป็นเมมาคลีจะต่อสู้กับเสือได้ และเขาอยากให้ผมเป็นหมี่จะได้เป็นเพื่อนกับเขา พอฟังจบผมกับเขาหัวเราะกันใหญ่เลย”

(เพื่อนของด.ช.เนตร, สัมภาษณ์, 22 ก.พ. 53)

จากการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ก่อให้เกิดกิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน” กิจกรรมห้องสมุดและกิจกรรมเกมฐาน ซึ่งช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการสื่อสาร ทำให้ด.ช.เนตรมีการพูดคุยกับเพื่อนมากขึ้นทั้งในคาบเรียนและช่วงเวลาพัก กล้าที่จะซักถามในสิ่งที่ตนสงสัยหรือต้องการคำตอบ สามารถสบตากับคู่สนทนามากขึ้นจากเดิม นอกจากนี้ยังสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นร่วมกับผู้อื่นในการทำงานหรือเวลาเล่นเพิ่มขึ้น

กรณีศึกษาที่ 3 ด.ช. คุณ

- ก่อนร่วมกิจกรรม

ด.ช.คุณยังไม่สื่อสารกับเพื่อนเท่าที่ควร เวลาส่วนใหญ่มักจะอยู่คนเดียว เวลาที่สงสัยจะไม่กล้าถาม ยังไม่แสดงความคิดเห็นของตนให้ผู้อื่นรับรู้ ยังไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นฟัง และเมื่อผู้อื่นถามคำถาม ด.ช.คุณจะไม่ตอบคำถามที่ผู้อื่นถามรวมถึงไม่มองหน้าและสบตาคู่สนทนาระหว่างการสนทนา

“เขายังไม่ค่อยสื่อสารกับเพื่อนๆหรือครู ส่วนใหญ่จะอยู่คนเดียว จะไม่กล้าซักถามในสิ่งที่ตนสงสัย แล้วก็ไม่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นฟัง”

(ข้อมูลจากการสอบถามครูประจำชั้น ด.ช. คุณ /24 พ.ย. 52)

“เวลาพูดคุยกับเขาหรือให้เขาตอบคำถามในบทเรียนเขาจะไม่สบตาหรือมองหน้า เขาจะก้มหน้าตลอด”

(ข้อมูลจากการสอบถามครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ / 24 พ.ย. 52)

- หลังร่วมกิจกรรม

ด.ช. คุณเริ่มสื่อสารกับผู้อื่นได้มากขึ้น เรียนรู้ที่จะซักถามผู้อื่นในสิ่งที่ตนเองสงสัย แสดงความคิดเห็นของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เริ่มถ่ายทอดความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นฟัง เช่นเมื่อตนเองรู้สึกเจ็บ เสียใจ ดีใจ หรือโกรธ จะบอกกับคนที่เขารู้สึกไว้วางใจ ซึ่งแต่ก่อน ด.ช. คุณจะไม่เข้าใจความรู้สึกของสิ่งนั้นว่าคืออะไรและไม่พยายามที่จะถ่ายทอดความรู้สึกนั้นออกมาให้ผู้อื่นรับรู้ เริ่มถามหาเหตุผลในสิ่งที่ตนต้องการคำตอบ

“เมื่อวานเขาโดนเพื่อนแกล้ง เพื่อนไปตีเขาเพราะเขาไปนั่งที่ของเพื่อน ซึ่งทุกครั้งที่เขาโดนเพื่อนแกล้งเขาจะไม่เคยเดินมาบอกว่าเขารู้สึกอย่างไรจะนั่งร้องไห้คนเดียว ครูต้องเดินไปถามเขาว่าทำไมจึงร้องไห้เขาจึงยอมตอบ แต่เมื่อวานเขาเดินมาหาครูที่โต๊ะแล้วบอกว่าเจ็บ และเมื่อครูถามว่าใครทำเขาจึงตอบชื่อเพื่อนที่ทำร้ายเขา”

(ข้อมูลจากการสอบถามครูประจำชั้น ด.ช. คุณ /17 ก.พ. 53)

“สามารถสื่อสารได้มากขึ้น มีการถามในสิ่งที่ตนสงสัยต้องการเหตุผลสามารถบอกสิ่งที่ตนเองต้องการได้ (ชอบ ไม่ชอบ เจ็บ อิ่ม) แม้บางครั้งยังใช้ภาษากายเข้ามาช่วย เช่น ขมวดคิ้ว หรือบีบมือครู ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความกังวลของเขา”

(ครูประจำชั้น ด.ช. คุณ, สัมภาษณ์, 12 ก.พ. 53)

“พวกหนูว่าเขาพูดคุยกับพวกหนูมากขึ้นค่ะ ใช้แค่แต่ก่อนเวลาพักเขาจะนั่งคนเดียว ไม่ก็เล่นเชือกคนเดียว แต่ตอนหลังเขาเดินมาถามว่าทำอะไรกัน ทำด้วยได้มั๊ย พวกหนูก็เลยให้เขาเล่นด้วยแต่เขาเล่นได้สักพักเขาก็ไปนั่งคนเดียวเหมือนเดิม”

(ข้อมูลจากการสอบถามเพื่อน ด.ช. คุณ /12 ก.พ. 53)

“วันนี้ตอนเย็นหลังเลิกเรียน ด.ช. คุณเดินมาที่ห้องของ ด.ช.เนตร เพื่อไปทำกิจกรรมห้องสมุดพร้อมกันระหว่างที่ ด.ช. คุณรอ ด.ช. เนตรทำเวร ด.ช. คุณเห็นเพื่อน ด.ช. เนตรกำลังพูดคุยและหัวเราะกันอยู่ในห้องเรียน จึงถามน้องว่า “ทำอะไรกันอยู่หรือ แล้วทำไปทำไม” น้องจึงตอบว่าพวกเขา กำลังเล่นต่อเนื้อร้องเพลงอยู่ ด.ช.คุณจึงถามว่าเล่นยังไง น้องจึงอธิบายวิธีการเล่นและชวนด.ช.คุณเล่นแต่ ด.ช.คุณบอกกับน้องว่าเล่นไม่เป็น”

(ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของ ด.ช.คุณ / วันที่ 17 ก.พ. 53)

จากการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ก่อให้เกิดกิจกรรมโครงการจิตอาสา "เพื่อนช่วยเพื่อน" กิจกรรมห้องสมุดและกิจกรรมเกมฐาน ซึ่งช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการสื่อสาร ทำให้ด.ช.คุณจากเดิมไม่พูดคุยกับเพื่อน ไม่รับรู้อารมณ์ของผู้อื่น ยังไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นฟังหลังจากร่วมกิจกรรมได้ ระยะเวลาหนึ่งด.ช.คุณเริ่มพูดคุยกับเพื่อนเพิ่มขึ้นจากเดิม เริ่มถ่ายทอดอารมณ์ของตนเองให้ผู้อื่นรับรู้ แต่ยังคงมีการพูดที่เพื่อนยังไม่เข้าใจอยู่บ้าง

3) ด้านปฏิสัมพันธ์

กรณีศึกษาที่ 1 ด.ช. วัช

- ก่อนร่วมกิจกรรม

ด.ช.วัชต้องการที่จะเล่นกับเพื่อน แต่ยังไม่เป็นจึงเดินไปมารอบห้องเรียนค่อนข้างมีโลกส่วนตัวสูง จะเล่นและคุยคนเดียว ถ้ากิจกรรมใดที่อยากเล่นจะเข้าไปเล่นไม่เป็น

"เขาจะค่อนข้างเรียกร้องความสนใจ ต้องการให้ครูและเพื่อนสนใจเขา ครูอยากให้เขาสามารถอยู่กับเพื่อนๆ ได้มากขึ้น โดยไม่ต้องมีครูอยู่ด้วยในช่วงพักกลางวัน เขาอยากเล่นกับเพื่อนมากแต่ยังไม่เป็น จึงเดินไปเดินมาในห้องเรียน"

(ครูประจำชั้น ด.ช. วัช, สัมภาษณ์, 24 พ.ย. 52)

"ด.ช. วัชใช้เท้าเตะเพื่อนตรงกันข้าม เมื่อถามจึงบอกกับครูประจำชั้นว่า ผมอยากเล่นกับเพื่อนแต่ผมเล่นไม่เป็น"

(ข้อมูลจากการสอบถามครูประจำชั้น ด.ช. วัช /24 พ.ย. 52)

"ในช่วงแรกยังไม่ปรับตัวไม่ได้ ทำให้ส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์ในเชิงของการทะเลาะมากกว่าเล่นกัน เพราะเขาค่อนข้างมีโลกส่วนตัวสูง จะเล่นและคุยคนเดียว ถ้ากิจกรรมใดที่อยากเล่นจะเข้าไปเล่นไม่เป็น"

(ครูสอนวิชาสังคมศึกษา, สัมภาษณ์, 3 ธ.ค. 52)

- หลังร่วมกิจกรรม

ด.ช. วัชมีเพื่อนเล่นมากขึ้น ตอนเย็นหลังเลิกเรียน ด.ช. วัชไปเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มที่สนามของโรงเรียน การแยกตัวออกจากเพื่อนน้อยลงสามารถพูดคุยกับเพื่อนได้มากขึ้นในช่วงเวลาพัก เพื่อนเปิดโอกาสให้เขามากขึ้นทำให้ ด.ช. วัชมีโอกาสได้เป็นรองหัวหน้ากลุ่มในการทำกิจกรรม

“การแยกตัวออกจากเพื่อนน้อยลงสามารถพูดคุยกับเพื่อนได้มากขึ้นในช่วงเวลาพัก เพื่อนเปิดโอกาสให้เขามากขึ้นทำให้ ด.ช.วัชมีโอกาสดำเนินกิจกรรมหัวหน้ากลุ่มในการทำกิจกรรม”

(ครูประจำชั้น ด.ช. วัช, สัมภาษณ์, 10 ก.พ. 53)

“ตอนเย็นหลังเลิกเรียน ด.ช. วัชไปเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มที่สนามของโรงเรียน ซึ่งเพื่อนที่เล่นด้วยนั้นมีทั้งเพื่อนผู้หญิงและผู้ชาย โดย ด.ช. วัชและเพื่อนๆ เล่นวิ่งไล่จับ กระจายขาเดียวกันอย่างสนุกสนาน ด.ช.วัช หัวเราะและดูมีความสุขมากที่ได้เล่นกับเพื่อน”

(ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของ ด.ช. วัช / 4 ก.พ. 53)

จากการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ก่อให้เกิดกิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน” กิจกรรมห้องสมุดและกิจกรรมเกมฐาน ซึ่งช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมด้านปฏิสัมพันธ์ ทำให้ ด.ช.วัชจากเดิมที่มักจะแยกตัวไม่ยุ่งเกี่ยวกับเพื่อนไม่เล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับเพื่อน หลังจากร่วมกิจกรรมได้ระยะหนึ่งพบว่า ด.ช.วัชเริ่มเข้าหาเพื่อนมากขึ้น เพื่อนให้การตอบรับที่ดีขึ้นจากเดิม มีการเล่นร่วมกับเพื่อนในช่วงเวลาพักแต่ยังไม่บ่อยเท่าที่ควรและส่วนใหญ่ที่เล่นนั้นเพราะเพื่อนชวนจึงร่วมเล่น แต่หลังจากสิ้นสุดการดำเนินกิจกรรม พบว่าด.ช.วัชมีเพื่อนเล่นมากขึ้น ตอนเย็นหลังเลิกเรียน ด.ช. วัชไปเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มที่สนามของโรงเรียน การแยกตัวออกจากเพื่อนน้อยลงสามารถพูดคุยกับเพื่อนได้มากขึ้น

กรณีศึกษาที่ 2 ด.ช. เนตร

- ก่อนร่วมกิจกรรม

ด.ช.เนตรจะไม่ค่อยสื่อสารกับใคร จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับตนเอง ช่วงเวลาพักขณะที่เพื่อนเล่นกันเป็นกลุ่ม ด.ช.เนตร ไปที่ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ ไม่มีเพื่อนที่สนิทคอยเล่นหรือช่วยเหลือเหมือนเพื่อนคนอื่นๆในห้อง เวลาทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนจะนั่งเงียบเป็นส่วนใหญ่จะไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น

“เนตรไม่ค่อยสื่อสารกับใคร จะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับตัวเอง ช่วงเวลาพัก ขณะที่เพื่อนกำลังเล่นกันเป็นกลุ่ม เนตรก็จะไปที่ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือ ไม่มีเพื่อนที่สนิทคอยเล่นหรือช่วยเหลือเหมือนเพื่อนคนอื่นๆในห้อง”

(ครูประจำชั้น ด.ช. เนตร, สัมภาษณ์, 1 ธ.ค. 52)

“เวลาทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนจะนั่งเงียบเป็นส่วนใหญ่จะไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น”

(ข้อมูลจากการสอบถามเพื่อน ด.ช. เนตร /1 ธ.ค. 52)

- หลังร่วมกิจกรรม

ด.ช. เนตรสามารถเล่นกับเพื่อนได้มากขึ้น สามารถร่วมเรียน ร่วมทำกิจกรรมและเล่นกับเพื่อนเช่นเดียวกับนักเรียนคนอื่นๆในห้อง ไม่แยกตัว ไม่เงียบและอยู่คนเดียวเหมือนแต่ก่อนพูดคุยและหาข้อตกลงร่วมกับเพื่อนมากขึ้น

“ในช่วงตอนเช้าก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ ด.ช.เนตรจะมาถึงห้องเรียนเป็นคนแรก เมื่อ ด.ช. เนตรมาถึง ด.ช.จะนั่งที่โต๊ะแล้วไปหยิบหนังสือที่หลังห้องมาอ่าน แต่พอเพื่อนเริ่มทยอยมาที่ห้องเรียน ด.ช.เนตรเห็นเพื่อนที่กำลังเล่นกันอยู่ ด.ช.เนตรจึงเดินไปที่เพื่อนที่กำลังเล่นอยู่และขอเพื่อนเล่นด้วย ซึ่งเพื่อนก็ยินดีให้ ด.ช. เนตรเล่นด้วย”

(ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของ ด.ช. เนตร /15 ก.พ. 53)

“เขาจะทานข้าวเร็วขึ้นเพื่อที่จะได้ขึ้นไปเล่นกับพวกผม ซึ่งแต่ก่อนเขาจะค่อยๆทาน และเมื่อขึ้นห้องก็จะไปที่ห้องสมุดเพื่อนั่งอ่านหนังสือคนเดียว”

(ข้อมูลจากการสอบถามเพื่อน ด.ช.เนตร /16 ก.พ. 53)

“มีเพื่อนที่คบหามากขึ้น และสามารถร่วมเรียน ร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม และเล่นกับเพื่อนเช่นเดียวกับนักเรียนคนอื่นๆ ไม่เงียบและอยู่คนเดียวเหมือนแต่ก่อนพูดคุยและหาข้อตกลงร่วมกับเพื่อนมากขึ้น”

(ข้อมูลจากการสอบถามครูสอนวิชาภาษาอังกฤษ /16 ก.พ. 53)

“ช่วงพักกลางวันขณะที่เพื่อนในห้องกำลังเล่นต่อของกันอยู่ ด.ช.เนตรนั่งดูเพื่อนเล่นอยู่ประมาณ 5 นาที ด.ช.เนตรจึงเข้าไปร่วมเล่นกับเพื่อน ระหว่างที่เล่นกับเพื่อนนั้น ด.ช.เนตรหัวเราะและมีท่าทีที่สนุกสนาน รวมถึงมีการถามเพื่อนที่เล่นด้วยว่าจะให้ต่ออย่างไรและต่อแบบไหน ซึ่งเพื่อนตอบ ด.ช. เนตรว่าต่อเป็นแบบใดก็ได้และให้ ด.ช. เนตรไปหาของมาเพื่อมาต่อเพิ่ม”

(ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของ ด.ช. เนตร /18 ก.พ. 53)

จากการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ก่อให้เกิดกิจกรรมโครงการจิตอาสา“เพื่อนช่วยเพื่อน” กิจกรรมห้องสมุดและกิจกรรมเกมฐาน ซึ่งช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมด้านปฏิสัมพันธ์ ทำให้ ด.ช.เนตรมีเพื่อนมากขึ้น เรียนรู้ที่จะเข้าหาเพื่อน สามารถเล่นร่วมกับเพื่อนได้แม้จะไม่ใช่นักนำในการเล่นและร่วมเล่นได้ในบางประเภทของการเล่น

กรณีศึกษาที่ 3 ด.ช. คุณ

- ก่อนร่วมกิจกรรม

ด.ช. คุณมักจะเล่นอยู่คนเดียว จะไม่สนใจเพื่อนเลยไม่สนว่ามีเพื่อนอยู่ตรงนั้น ไม่สนใจว่าเพื่อนกำลังเล่นหรือทำกิจกรรมโดยอยู่ เวลาเพื่อนในห้องชวนไปทำกิจกรรมร่วมกันจะไม่สนใจและเดินหนี

“เขามักจะเล่นคนเดียว ไม่สนใจใคร ไม่สนว่ามีเพื่อนอยู่ตรงนั้นไม่สนใจว่าเพื่อนกำลังเล่นหรือทำกิจกรรมโดยอยู่ เวลาเพื่อนในห้องชวนไปทำกิจกรรมร่วมกันจะไม่สนใจและเดินหนี”

(ครูประจำชั้น ด.ช. คุณ, สัมภาษณ์, 24 พ.ย. 52)

“เขาจะชอบนั่งอยู่คนเดียวเงียบๆไม่ค่อยคุยกับใคร เวลาเพื่อนทำงานกันเขาก็จะเดินไปเดินมาไม่ถามว่าเพื่อนทำอะไร”

(ข้อมูลจากการสอบถามเพื่อน ด.ช. คุณ /24 พ.ย. 52)

แผนภาพที่ 10 การสนทนากลุ่มนักเรียนปกติ

- หลังร่วมกิจกรรม

ด.ช. คุณเริ่มสนใจว่าเพื่อนเล่นอะไรในช่วงเวลาอิสระ เรียนรู้ที่จะถามเพื่อนว่ากำลังเล่นอะไรอยู่ รวมถึงเข้าไปนั่งดูเพื่อนเล่นและบางครั้งร่วมเล่นกับเพื่อนแม้จะเล่นได้ประมาณ 5-7 นาที แล้วกลับไปเล่นคนเดียวตามเดิม

“วันที่ฟ้าของโรงเรียน ด.ช. คุณมาถึงโรงเรียนเช้ากว่าปกติ และเมื่อเขามาถึง เขามีท่าทางตื่นเต้น โดยเขาจะกระโดดและยิ้มอย่างมีความสุข เขาไปดูการแข่งขันของอาจารย์และปรบมือเชียร์ตามเพื่อนและชวนให้เพื่อนร้องเพลงเชียร์ โดยให้เพื่อนร้องเนื่องจากตนเองร้องไม่เป็น เมื่อเขาดูการแข่งขันของอาจารย์เสร็จ เขาก็ถือกล่องเกมเศรษฐีและเดินไปบอกกับเพื่อนว่าเล่นกัน ซึ่งเพื่อนต้องสอนเขาเล่นเพราะเขาเล่นไม่เป็น เขาเล่นกับเพื่อนได้ประมาณ 5-7 นาที ก็กลับไปเล่นคนเดียวตามเดิมแต่เขาและเพื่อนดูมีความสุขนะ”

(อาจารย์ประจำชั้น ด.ช. คุณ, สัมภาษณ์, 8 ม.ค. 53)

“ในงานวันเอกลักษณ์ไทยเพื่อนได้ชวน ด.ช. คุณไปเดินภายในงาน ซึ่งเมื่อ ด.ช. คุณรู้ว่าเพื่อนชวนไปเที่ยวในงาน ด.ช. คุณมีท่าที่ตื่นเต้นและดีใจ ซึ่งภายในงาน ด.ช. คุณและเพื่อนๆ เลือกซื้ออาหารและขนมเพื่อไปนั่งทานกันที่สนามอย่างสนุกสนาน ซึ่งตลอดเวลาที่อยู่ในงานแม้ว่าเพื่อนๆ จะต้องดูและ ด.ช. คุณเพราะบางอย่าง ด.ช. คุณไม่ทราบว่าเป็นอะไร แต่เพื่อนก็เต็มใจที่จะดูแล ด.ช. คุณ”

(ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมของ ด.ช. คุณ /19 ก.พ. 53)

จากการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ก่อให้เกิดกิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน” กิจกรรมห้องสมุดและกิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม ซึ่งช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมด้านปฏิสัมพันธ์ ทำให้ ด.ช. คุณ เดิมมักแยกตัวอยู่คนเดียว ไม่สนใจว่าเพื่อนกำลังเล่นหรือทำกิจกรรมใดอยู่ จะเดินผ่านเพื่อนเหมือนไม่มีใครอยู่บริเวณนั้น แต่หลังจากเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ด.ช. คุณเริ่มสนใจในสิ่งที่เพื่อนในห้องทำ โดยการซักถามถึงกิจกรรมที่เพื่อนกำลังทำอยู่ และในบางครั้งเข้าไปร่วมในการเล่นหรือกิจกรรมที่เพื่อนทำ แต่ยังไม่สามารถที่จะทำกิจกรรมเหล่านั้นได้เหมือนเพื่อน และระยะเวลาในการให้ความสนมใจยังน้อย

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมช่วยให้ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์ดีขึ้นแต่มีความแตกต่างกันตามสภาพของเด็กแต่ละคน นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น แม้จะยังไม่สามารถที่จะวางแผนหรือช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเต็มที่ แต่สามารถที่จะรับผิดชอบในหน้าที่ของตนได้ สามารถที่จะสนทนากับผู้อื่นได้มากขึ้นจากเดิมแม้จะเป็นการสนทนาที่ไม่ยาวนาน รวมถึงการแยกตัวจากสังคมน้อยลง เรียนรู้ที่จะเข้าหาเพื่อนและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆกับเพื่อนดีขึ้นเป็นลำดับ แม้จะเป็นเพียงแค่การเริ่มต้น แต่นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก สำหรับสาเหตุที่นักเรียนมีการพัฒนาด้านทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน เนื่องจากกิจกรรมที่ใช้เกิดจากความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน ทำให้กิจกรรมที่ใช้นั้นเป็นกิจกรรมที่คำนึงถึงสภาพที่เหมาะสมและความสนใจของนักเรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งกิจกรรมที่ทำนั้นได้สอดแทรกการเสริมแรงเพื่อกระตุ้นและตอบสนองความต้องการของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจและรู้สึกพึงพอใจต่อกิจกรรมที่เข้าร่วม ส่งผลให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งกิจกรรมแต่ละกิจกรรมได้รับการวางแผนพิจารณาไตร่ตรองถึงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน คือด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

โดยสามารถสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมได้ดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 สรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม

กรณีศึกษา	ทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนได้รับการส่งเสริมและพัฒนา	ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม		
		ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม	ด้านการสื่อสาร	ด้านปฏิสัมพันธ์
ด.ช. วัช	ไม่สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เข้ากลุ่มกับเพื่อนไม่ได้ ยังไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเท่าที่ควร การสื่อสารยังไม่ค่อยดี เวลาส่วนใหญ่มักจะอยู่คนเดียวไม่ค่อยพูดคุยและกับเพื่อน	ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น สามารถที่จะทำกิจกรรมและเข้าร่วมกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีขึ้น เมื่อถึงเวลาทำงานกลุ่มจะไม่แยกตัวดังเช่นเคย คอยช่วยเหลือเพื่อนทำกิจกรรมเมื่อเพื่อนต้องการได้	มีทักษะการสื่อสารที่ดีขึ้นเป็นลำดับ มีการพูดคุยกับเพื่อนมากขึ้น สามารถที่จะสื่อสารให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจและยอมรับได้มากขึ้น	มีเพื่อนเล่นด้วยมากขึ้น ตอนเย็นการแยกตัวออกจากเพื่อนน้อยลง สามารถพูดคุยกับเพื่อนได้มากขึ้นในช่วงเวลาพัก
ด.ช. เนตร	ยังให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มน้อย ไม่ค่อยช่วยเหลือเพื่อนในการทำงาน ไม่กระตือรือร้นที่จะหากลุ่ม จะไม่ค่อยพูดคุยกับเพื่อนทั้งในเวลาเรียนหรือช่วงพัก มักจะอยู่คนเดียวเป็นส่วนใหญ่ ไม่เล่นกับเพื่อน มักจะแยกตัวนั่งอ่านหนังสือคนเดียว	สามารถที่จะร่วมกิจกรรมกับเพื่อนได้มากขึ้น มีความกระตือรือร้นและความพยายามในการทำกิจกรรมกลุ่มดีขึ้น เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม แม้จะยังไม่แสดงความคิดเห็นในชั้นการวางแผน ให้ความช่วยเหลืองานกลุ่มได้ดีขึ้น รู้จักที่จะเข้าหากลุ่มเพื่อทำงานส่วนที่ตนได้รับมอบหมายจากกลุ่มดีขึ้นเป็นลำดับ	พูดคุยกับเพื่อนมากขึ้นทั้งในคาบเรียนและช่วงเวลาร่วมพัก กล้าที่จะซักถามในสิ่งที่ตนสงสัยหรือต้องการคำตอบ สามารถสบตากับคู่สนทนามากขึ้นจากเดิมนอกจากนี้สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นมากร่วมกับผู้อื่นในการทำงานหรือเวลาเล่นเพิ่มขึ้น	เล่นกับเพื่อนได้มากขึ้นสามารถร่วมเรียนร่วมทำกิจกรรมและเล่นกับเพื่อนเช่นเดียวกับนักเรียนคนอื่นๆในห้อง ไม่แยกตัวไม่เจียบและอยู่คนเดียวเหมือนแต่ก่อน

ตารางที่ 27 (ต่อ)

กรณีศึกษา	ทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนได้รับการส่งเสริมและพัฒนา	ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม		
		ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม	ด้านการสื่อสาร	ด้านปฏิสัมพันธ์
ด.ช. คุณ	ด.ช. คุณยังไม่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ มากนัก ทั้งกิจกรรมกลุ่มในระหว่างการเรียนรู้การสอนหรือช่วงพัก ยังไม่สามารถปฏิบัติตามที่กำหนด ไม่พยายามที่จะเข้าหากลุ่ม มักจะเล่นอยู่คนเดียว จะไม่สนใจเพื่อนเลยไม่สนใจว่ามีเพื่อนอยู่ตรงนั้น ไม่สนใจว่าเพื่อนกำลังเล่นหรือทำกิจกรรมโดยอยู่	สามารถทำงานกลุ่มได้มากขึ้นจากเดิม แม้จะมีเดินไปมารอบห้องอยู่บ้าง แต่น้อยลงจากเดิม เข้าใจถึงการมอบหมายงานที่ครูให้ เวลาเข้ากลุ่มก็สามารถที่จะนั่งและทำหน้าที่ของตนได้ดีขึ้นจากช่วงแรก ให้ความช่วยเหลือเพื่อนในการทำงานดีขึ้น	เริ่มสื่อสารกับผู้อื่นได้มากขึ้น เรียนรู้ที่จะซักถามผู้อื่นในสิ่งที่ตนเองสงสัย แสดงความคิดเห็นของตนให้ผู้อื่นรับรู้ เริ่มถ่ายทอดความรู้สึกของตนให้ผู้อื่นฟัง	เริ่มสนใจว่าเพื่อนเล่นอะไร ในช่วงเวลาอิสระเรียนรู้ที่จะถามเพื่อนว่ากำลังเล่นอะไรอยู่ รวมถึงเข้าไปนั่งดูเพื่อนเล่นและบางครั้งร่วมเล่นกับเพื่อน แม้จะเล่นได้ประมาณ 5-7 นาทีแล้วกลับไปเล่นคนเดียวตามเดิม

จากตารางผลที่เกิดขึ้นหลังจากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม พบว่านักเรียนมีพัฒนาการทางทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ดีขึ้น โดยด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม จากเดิมที่ไม่ให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้มากขึ้น สามารถที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายจากกลุ่มเพิ่มขึ้น ด้านการสื่อสาร พบว่านักเรียนมีการพูดคุยสื่อสารกับเพื่อนและครูเพิ่มขึ้น มีการสบตากับคู่สนทนา การแยกตัวอยู่คนเดียวลดน้อยลง และด้านปฏิสัมพันธ์ นักเรียนให้ความสนใจที่จะเล่นร่วมกับเพื่อนมากขึ้นแม้ระยะเวลาเวลาในการเล่นนั้นยังไม่นานนัก เนื่องจากการเล่นบางอย่างนักเรียนไม่เข้าใจในกฎกติกาการเล่น สามารถรับรู้อารมณ์ของผู้อื่นได้ดีขึ้น

2. ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

สำหรับความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกมีดังรายละเอียดต่อไปนี้

กรณีศึกษาที่ 1 ด.ช. วัช

ด.ช. วัชมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ทำเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นอย่างดี โดยจะเห็นได้จากการที่ ด.ช. วัชมีความกระตือรือร้นในการไปทำกิจกรรมห้องสมุดในช่วงเวลาพักกลางวันและหลังเลิกเรียน และเมื่อได้ดาวสะสมเด็กดีจากการไปทำกิจกรรมห้องสมุด ด.ช. วัชดูมีความสุขมากและหลังจากการทำกิจกรรม ด.ช. วัชจะนำสมุดสะสมดาวเด็กดีมาให้อาจารย์ประจำชั้นดูทุกครั้ง และบอกกับอาจารย์ประจำชั้นว่า

“ผมชอบไปทำกิจกรรมห้องสมุดมากเลยครับ ผมมีเพื่อนเยอะขึ้น ได้ทำอะไรที่ผมไม่เคยทำตั้งหลายอย่าง และผมยังได้ดาวเด็กดีทุกครั้งที่ผมไปทำกิจกรรมที่ห้องสมุดครับ และได้ดาวเวลาทำกิจกรรมเกมฐานด้วย ผมอยากได้ดาวเด็กดีเยอะๆ จะได้แปลว่าผมเป็นเด็กดีในครับ”

(ด.ช. วัช, สัมภาษณ์, 26 ก.พ. 53)

นอกจากนี้ ด.ช. วัชมักจะชอบไปที่ห้องสมุดในช่วงเวลาพักดื่มนม เพื่อถามครูผู้สอนห้องสมุดเป็นประจำว่าวันนี้มีกิจกรรมใดให้เขาทำบ้างในช่วงเวลาพักกลางวันและหลังเลิกเรียน และมักจะบอกครูผู้สอนห้องสมุดว่าถ้าเขาทำกิจกรรมห้องสมุดทุกครั้งเขาจะเป็นเด็กดีและได้รับคำชมจากครูและเพื่อนๆ ดังนี้

“ ด.ช. วัชมักจะมาหาพี่ในช่วงเวลาพักดื่มนมเป็นประจำ เพื่อถามพี่ว่าวันนี้มีอะไรให้เขาช่วยในช่วงเวลาพักกลางวันกับหลังเลิกเรียน แล้วพอเขาทำกิจกรรมที่ห้องสมุดเขาจะชอบเดินมาบอกกับพี่เป็นประจำว่า ผมมาทำกิจกรรมห้องสมุดผมจะกลายเป็นเด็กดีในมั๊ยครับ แล้วครูกับเพื่อนๆ จะชมผมว่าเก่งและเพื่อนๆ จะคุยกับผมมากขึ้นในมั๊ยครับ”

(ครูวิชาห้องสมุด, สัมภาษณ์, 19 ก.พ. 53)

“ผมต้องขอขอบคุณคุณอาจารย์ประจำชั้นเป็นอย่างยิ่งที่ได้ให้ผมไปทำกิจกรรมห้องสมุดทำให้ผมได้รู้จักเพื่อนหลายๆคน ทั้งเพื่อนในห้องเรียน เพื่อนรุ่นพี่และเพื่อนรุ่นน้อง ผมได้ทำกิจกรรมในห้องสมุดมากมาย เช่น การจดบันทึกคนที่ทำผิดกฎห้องสมุด สอนน้องอ่านหนังสือ และการจัดผลคะแนนการประกวดโลโก้ห้องสมุด เป็นต้น ทำให้ชีวิตในชั้น ป.2 ของผมมีความสุขมากยิ่งขึ้นครับ”

(ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารประกอบการเรียนการสอน / 21 ก.พ. 53)

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของ ด.ช. วัช ผู้ปกครองของ ด.ช. วัช กล่าวว่าเขารู้สึกภูมิใจในสิ่งที่ลูกทำเป็นอย่างยิ่ง ไม่เคยคิดว่าลูกจะสามารถทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งสามารถที่จะสื่อสารพูดคุยกับผู้อื่นได้ และมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆมาก

“แม่รู้สึกดีใจและภูมิใจมากที่มีกิจกรรมนี้ขึ้นมา เพราะรู้สึกว่าหลังจากที่ลูกได้ทำกิจกรรมทั้งกิจกรรมห้องสมุด กิจกรรมเกมฐาน และโครงการเพื่อนช่วยเพื่อนสักระยะหนึ่ง ลูกมีความสุขกับการได้ทำกิจกรรม ลูกมีเพื่อนมากขึ้น เขามักจะกลับมาเล่าให้แม่ฟังเสมอว่าวันนี้ที่โรงเรียนเขาไปทำกิจกรรมอะไรมาบ้าง เขาได้พูดคุยกับเพื่อนคนไหนบ้างและได้ทำงานกลุ่มกับเพื่อน มีอยู่ครั้งหนึ่งเขาเล่าว่าเขาช่วยเพื่อนทำงานกลุ่ม และกลุ่มของเขาชนะได้ที่หนึ่ง เขารู้สึกภูมิใจมากที่ทำให้กลุ่มของตนชนะ”

(ผู้ปกครอง ด.ช. วัช, สัมภาษณ์, 16 ก.พ. 53)

“คุณแม่พอใจมากที่ลูกได้ทำกิจกรรมห้องสมุด ลูกมักจะกลับมาเล่าให้คุณแม่ฟังทุกวันว่าวันนี้ได้ไปทำกิจกรรมอะไรมาบ้าง ได้พูดคุยกับเพื่อนในห้อง ซึ่งธรรมดาเขาไม่กล้าคุยด้วยเพราะเพื่อนตัวใหญ่และเพื่อนก็ไม่ค่อยคุยกับเขา แต่ตอนนี้กลายเป็นต้องไปทำกิจกรรมด้วยกันทุกวัน กิจกรรมนี้ช่วยให้เขาสงบลงด้วยค่ะ”

(ผู้ปกครอง ด.ช. วัช, สัมภาษณ์, 2 มี.ค. 53)

กรณีศึกษาที่ 2 ด.ช. เนตร

ด.ช. เนตร ชอบกิจกรรมที่ทำและตั้งใจในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี ทั้งกิจกรรมห้องสมุด กิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน” และเรียนดนตรี ซึ่งปกติ ด.ช. เนตรจะไม่ร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น จะอยู่คนเดียวเป็นส่วนใหญ่ แต่หลังจากทำกิจกรรมได้ระยะหนึ่ง ด.ช. เนตรมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น และเมื่อครูถาม

ด.ช.เนตรถึงความรู้สึกลหลังจากทำกิจกรรม เขาบอกกับครูว่า เขาชอบกิจกรรมที่ทำมากเนื่องจาก เป็นกิจกรรมที่ทำให้เขาสนุก ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆมากมาย และเมื่อมีโอกาส ด.ช.เนตรมักจะมาเล่าให้ อาจารย์ประจำชั้นฟังเสมอว่าแต่ละวันเขารู้สึกอย่างไรกับการร่วมกิจกรรมและได้ทำอะไรบ้าง ในขณะที่พูดคุยนั่น ด.ช. เนตรจะเล่าเรื่องได้นานกว่าทุกครั้งที่ผ่านมาและเวลาเล่าสีหน้าและ ท่าทางของ ด.ช. เนตรนั้นเต็มไปด้วยความสุข และจากการสัมภาษณ์ ด.ช. เนตร ได้รับคำถาม ดังต่อไปนี้

“ชอบนะ...มันสนุกดี มีเพื่อนไปทำด้วยหลายคน มีอะไรให้ทำเยอะมาก ไปจุด ชื่อคนที่ทำผิดกฎห้องสมุด ได้ไปแจกใบเหลือง-ใบแดง ได้เล่นิทานในห้องฟัง แล้วก็ได้อ่านเพื่อนใหม่ตอนไปเรียนไวโอลิน และเพื่อนในห้องยังมาเล่นกับผม อีกด้วย”

(ด.ช. เนตร, สัมภาษณ์, 7ม.ค. 53)

จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองของ ด.ช. เนตร พบว่าผู้ปกครองของด.ช. เนตรมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ลูกทำ เพราะว่ากิจกรรมที่ลูกได้ทำนั้นนอกจากจะช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมทั้งด้านการสื่อสาร ด้านปฏิสัมพันธ์และด้านการทำงานกับผู้อื่นแล้วยังช่วยเสริมสร้างทักษะด้านอื่นๆให้กับลูกอีกด้วย เช่น ทักษะความรับผิดชอบ และทักษะการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงทำให้เขากล้าแสดงออกและมั่นใจในตนเองมากขึ้น

“แม่ชอบที่ลูกได้ทำกิจกรรมเหล่านี้ เพราะมันทำให้เขากล้าที่จะแสดงออกและ มั่นใจในตนเองมากขึ้น จากแต่ก่อนที่ขี้อายไม่กล้าพูดกับคนอื่นสามารถที่จะ สื่อสารให้คนอื่นเข้าใจมากขึ้น สามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แม้ว่า กิจกรรมเหล่านี้นอกจากจะช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมทั้งด้านการสื่อสาร ด้านปฏิสัมพันธ์และด้านการทำงานกับผู้อื่นแล้วยังช่วยเสริมสร้างทักษะด้าน อื่นๆให้กับลูกด้วย เช่น ทักษะความรับผิดชอบ และทักษะการแก้ปัญหาใน สถานการณ์ต่างๆ”

(ผู้ปกครอง ด.ช. เนตร, สัมภาษณ์, 7 ม.ค. 53)

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์อาจารย์นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ด.ช.เนตรมักจะมาเล่า ให้อาจารย์นิสิตฟังเป็นประจำในช่วงเวลาพักเกี่ยวกับการไปทำกิจกรรมของเขา ดังนี้

“เมื่อวานผมไปสอนน้องอ่านหนังสือนิทานมา สนุกมากเลย...เป็นครั้งแรกที่ได้สอนน้องอ่านหนังสือ อาจารย์ว่าผมเก่งมัยที่สอนน้องอ่านหนังสือได้ ผมอยากไปทำกิจกรรมบ่อยๆผมจะได้เก่งและรู้จักเพื่อนมากขึ้น เพราะพอผมไปทำผมได้รู้จักคนเยอะขึ้นด้วยล่ะ”

(อาจารย์นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ด.ช. เนตร, สัมภาษณ์, 8 ม.ค. 53)

จากการสอบถามครูประจำชั้นของ ด.ช. เนตร พบว่า ด.ช.เนตรมีความสุขมากที่เพื่อนในห้องสนใจเขา คอยช่วยเหลือและเล่นกับเขา ด.ช. เนตรมีความกระตือรือร้นที่จะไปเรียนดนตรีหลังเลิกเรียน รู้สึกสนุกที่ได้เล่นไวโอลิน และได้ร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุด

“เขามีความสุขมากที่ได้ไปทำกิจกรรม เขามีความกระตือรือร้นที่จะไปเรียนดนตรีหลังเลิกเรียน รู้สึกสนุกที่ได้เล่นไวโอลิน และได้ไปร่วมกิจกรรมที่ห้องสมุด นอกจากนี้เขามีความสุขมากที่เพื่อนในห้องสนใจเขา คอยช่วยเหลือและเล่นกับเขา”

(ครูประจำชั้น ด.ช. เนตร, สัมภาษณ์, 8 ม.ค. 53)

กรณีศึกษาที่ 3 ด.ช. คุณ

จากการสอบถามครูประจำชั้นของด.ช.คุณ ครูประจำชั้นบอกว่า ด.ช. คุณชอบทำกิจกรรมที่ทำมาก เขาจะเล่าให้ฟังถึงกิจกรรมที่เขาไปทำอยู่บ่อยครั้ง เวลาเขาเล่าเขาจะยิ้ม หัวเราะและกระโดดไปมา ซึ่งเป็นท่าทีของเขาเวลาเขามีความสุขกับบางสิ่งบางอย่าง นอกจากนี้เขายังเล่าว่าเขาได้รับรางวัลจากการไปทำกิจกรรมซึ่งเขาไม่เคยได้รับมาก่อน เขาเอาของรางวัลให้ครูประจำชั้นคุณ ครูประจำชั้นจึงชมเขาว่าเก่ง ซึ่งพอเขาได้ฟังคำชมจากครูประจำชั้นเขาหัวเราะและยิ้มอย่างมีความสุข

“เขาชอบทำกิจกรรมมาก เขาชอบมาเล่าให้ครูฟังถึงกิจกรรมที่เขาไปทำอยู่บ่อยครั้ง เขาเล่าว่าเขาได้รับรางวัลจากการไปทำกิจกรรมซึ่งเขาไม่เคยได้รับรางวัลมาก่อน เวลาที่เขาเล่าเขาดูมีความสุขมาก เวลาเขาเล่าเขาจะยิ้มและหัวเราะ พร้อมกระโดดไปมาซึ่งมันเป็นท่าทีของเขาเวลาเขามีความสุขกับบางสิ่งบางอย่าง เขานำของรางวัลมาให้ครูดูครูจึงชมว่าเขาเก่ง ซึ่งพอเขาได้ฟังคำชมเขาหัวเราะและยิ้มอย่างมีความสุข”

(ครูประจำชั้น ด.ช.คุณ, สัมภาษณ์, 14 ม.ค. 53)

ด.ช. คุณมีความพึงพอใจที่ได้ร่วมกิจกรรม ทุกครั้งที่ ด.ช. คุณทำกิจกรรมเขาจะแสดงอาการตื่นเต้น ดีใจและกระโดดไปมา โดยขณะทำกิจกรรมเขาจะตั้งใจทำกิจกรรมดี และเมื่อถึงเวลาพักเขามักจะเดินมาหาอาจารย์เพื่อเล่าว่าในแต่ละวันเขาไปทำอะไรมาบ้าง

“ผมขอขอบคุณ...ผมชอบหมดเลย มันก็สนุกดี ผมอยากไปทำทุกวัน ได้ทำอะไรใหม่ๆ..... ทุกวัน”

(ครูประจำชั้น ด.ช. คุณ, **สัมภาษณ์**, 21 ม.ค. 53)

ผู้ปกครองของด.ช. คุณพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ลูกได้ทำ เพราะกิจกรรมที่ทำนั้นช่วยให้ลูกมีพัฒนาการดีขึ้นหลายด้าน เช่น ทำให้ลูกสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ พูดคุยกับผู้อื่นมากขึ้น และแม่ได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมตามแนวทางที่เหมาะสมกับเขา ซึ่งทำให้เขามีความสุขและเมื่อเขามีความสุขแม่ก็พลอยดีใจและมีความสุขไปพร้อมเขา

“ดีใจและมีความสุขที่ลูกมีความสุขกับการทำกิจกรรม และพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ลูกได้ทำมาก เพราะกิจกรรมที่ทำนั้นช่วยให้เขามีพัฒนาการดีขึ้นหลายด้าน ทำให้เขาสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ พูดคุยกับผู้อื่นมากขึ้น ได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ในสิ่งที่ทำ เนื่องจากผู้วิจัยและครูประจำชั้นได้คอยมาสังเกตพฤติกรรมและพยายามสร้างในส่วนที่ยังขาด และเราได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมตามแนวทางที่เหมาะสมกับเขา”

(ผู้ปกครอง ด.ช. คุณ, **สัมภาษณ์**, 14 ม.ค. 53)

จากข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก การสัมภาษณ์จากผู้ปกครองและครู รวมทั้งการสอบถามจากเด็กออทิสติกทำให้ทราบว่านักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ทำเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 28 ดังนี้

ตารางที่ 28 สรุปความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม

กรณีศึกษา	ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรม	ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรม
	<p>ด.ช. วัช วัชมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ทำเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นอย่างดี โดยจะเห็นได้จากการที่ ด.ช. วัชมีความกระตือรือร้นในการไปทำกิจกรรมห้องสมุดในช่วงเวลาพักกลางวันและหลังเลิกเรียน และเมื่อได้ดาวสะสมเด็กดีจากการไปทำกิจกรรมห้องสมุด ด.ช. วัชดูมีความสุขมากและหลังจากการทำกิจกรรม ด.ช. วัชจะนำสมุดสะสมดาวเด็กดีมาให้อาจารย์ประจำชั้นดูทุกครั้ง และบอกกับอาจารย์ประจำชั้นว่า</p> <p>“ผมชอบไปทำกิจกรรมห้องสมุดมากเลยครับ ผมมีเพื่อนเยอะขึ้น ได้ทำอะไรที่ผมไม่เคยทำตั้งหลายอย่าง และผมยังได้ดาวเด็กดีทุกครั้งที่ผมไปทำกิจกรรมที่ห้องสมุดครับ ผมอยากได้ดาวเด็กดีเยอะๆ จะได้แปลว่าผมเป็นเด็กดีไปครับ”</p> <p>วันที่ 16 ก.พ. 53 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด.ช. วัช)</p>	<p>ผู้ปกครองของ ด.ช. วัช กล่าวว่าเขารู้สึกภูมิใจในสิ่งที่ลูกทำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากไม่เคยคิดว่าลูกจะสามารถทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับผู้อื่นรวมทั้งสามารถที่จะสื่อสารพูดคุยกับผู้อื่นได้ดีขึ้นเท่านี้ และมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆเพิ่มขึ้น</p> <p>“ภูมิใจในสิ่งที่เขาทำ เพราะไม่คิดว่าเขาจะทำกิจกรรมและพูดคุยกับผู้อื่นได้ดีขึ้นขนาดนี้ อีกทั้งเขายังมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆเพิ่มขึ้น”</p> <p>วันที่ 16 ก.พ. 53 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ด.ช. วัช)</p>

ตารางที่ 28 (ต่อ)

กรณีศึกษา	ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรม	ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรม
<p>ด.ช. เนตร</p>	<p>ด.ช. เนตร ชอบกิจกรรมที่ทำและตั้งใจในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี ทั้งกิจกรรมห้องสมุด กิจกรรมโครงการจิตอาสา “เพื่อนช่วยเพื่อน” และเรียนดนตรี ซึ่งปกติ ด.ช.เนตรจะไม่ร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น จะอยู่คนเดียวเป็นส่วนใหญ่ แต่หลังจากทำกิจกรรมได้ระยะหนึ่ง ด.ช.เนตร มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น ด.ช.เนตรมักจะมาเล่าให้อาจารย์ประจำชั้นฟังเสมอว่าแต่ละวันเขารู้สึกอย่างไรกับการร่วมกิจกรรมและได้ทำอะไรบ้าง ในขณะที่พูดคุยนั้น ด.ช. เนตรจะเล่าเรื่องได้นานกว่าทุกครั้งที่ผ่านมาและเวลาเล่าสีหน้าและท่าทางของ ด.ช.เนตรนั้นเต็มไปด้วยความสุข และจากการสัมภาษณ์ ด.ช. เนตร ได้รับคำถามดังนี้</p> <p>“ชอบนะ...มันสนุกดี มีเพื่อนไปทำด้วยหลายคน มีอะไรให้ทำเยอะมาก ไปจดชื่อคนที่ทำผิดกฎห้องสมุดได้ไปแจกใบเหลือง-ใบแดง ได้เล่นิทานให้ห้องฟัง แล้วก็ได้อู้จักเพื่อนใหม่ตอนไปเรียนไวโอลิน และเพื่อนในห้องยังมาเล่นกับผมอีกด้วย”</p> <p>วันที่ 7 ม.ค. 53 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด.ช. เนตร)</p>	<p>ผู้ปกครองของด.ช. เนตรมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ลูกทำ เพราะว่ากิจกรรมที่ลูกได้ทำนั้นนอกจากจะช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมทั้งด้านการสื่อสาร ด้านปฏิสัมพันธ์และด้านการทำงานกับผู้อื่นแล้วยังช่วยเสริมสร้างทักษะด้านอื่นๆให้กับลูกอีกด้วย เช่น ทักษะความรับผิดชอบ และทักษะการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงทำให้เขากล้าแสดงออกและมั่นใจในตนเองมากขึ้น</p> <p>กิจกรรมที่ลูกได้ทำนั้นนอกจากจะช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมทั้งด้านการสื่อสาร ด้านปฏิสัมพันธ์และด้านการทำงานกับผู้อื่นแล้วยังช่วยเสริมสร้างทักษะด้านอื่นๆให้กับลูกอีกด้วย เช่น ทักษะความรับผิดชอบ และทักษะการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงทำให้เขากล้าแสดงออกและมั่นใจในตนเองมากขึ้น”</p> <p>วันที่ 7 ม.ค. 53 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ปกครอง ด.ช. เนตร)</p>
<p>ด.ช. คุณ</p>	<p>ด.ช. คุณมีความพึงพอใจที่ได้ร่วมกิจกรรม ทุกครั้งที่ ด.ช. คุณทำกิจกรรมเขาจะแสดงอาการตื่นเต้น ดีใจ และกระโดดไปมา โดยขณะทำกิจกรรมเขาจะตั้งใจทำกิจกรรมดี และเมื่อถึงเวลาพักเขามักจะเดินมาหาอาจารย์เพื่อเล่าว่าในแต่ละวันเขาไปทำอะไรมาบ้าง</p> <p>“ผมชอบครับ....ผมชอบหมดเลย มันก็สนุกดี ผมอยากไปทำทุกวัน ได้ทำอะไรใหม่ๆ ทุกวัน”</p> <p>วันที่ 21 ม.ค. 53 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ครูประจำชั้น ด.ช.คุณ)</p>	<p>ผู้ปกครองของด.ช.คุณ พึงพอใจต่อกิจกรรมที่ลูกได้ทำ เพราะกิจกรรมที่ทำนั้นช่วยให้ลูกมีพัฒนาการดีขึ้นหลายด้าน เช่น ทำให้ลูกสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ พูดคุยกับผู้อื่นมากขึ้น และผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมตามแนวทางที่เหมาะสมกับลูก ซึ่งทำให้ลูกมีความสุขและเมื่อลูกมีความสุขแม่ก็พลอยดีใจและมีความสุขไปพร้อมลูกด้วย</p> <p>“การที่ลูกได้ทำกิจกรรมต่างๆนั้นช่วยให้เขามีพัฒนาการดีขึ้นหลายด้าน ทำให้เขาสามารถทำกิจกรรมกับคนอื่นได้ และกิจกรรมที่เขาทำนั้นแม่ได้มีส่วนร่วมโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับลูก เมื่อลูกทำแล้วแอบบีแม่ก็แอบบีด้วย”</p> <p>วันที่ 14 ม.ค. 53 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้ปกครอง ด.ช. คุณ)</p>

ดังนั้นจะสังเกตได้ว่าจากการใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก พบว่าเด็กออทิสติกและผู้ปกครองมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ได้เข้าร่วมและมีความสุขในสิ่งที่ได้ทำเป็นอย่างดี เพราะนักเรียนมีพัฒนาการทางทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้านที่ดีขึ้นรวมทั้งนักเรียนมีความสุขกับกิจกรรมที่ตนได้ทำอันเกิดจากความสนใจและความเหมาะสมของเด็กออทิสติกแต่ละคน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ผู้ปกครองพึงพอใจและมีความสุขเช่นเดียวกัน

นอกจากความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อการร่วมกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแล้ว ผู้วิจัยยังได้สอบถามครูถึงความพึงพอใจของครูที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโดยการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ ซึ่งผลที่ได้พบว่าครูมีความพึงพอใจต่อการใช่วิธีดังกล่าวเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เนื่องจากวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่ทำได้ไม่ยากนัก รวมถึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกทั้งครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติก ผู้ปกครองและเด็กปกติได้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เพื่อให้เด็กออทิสติกได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง สามารถที่จะดำรงอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งเป็นวิธีการที่มีความเหมาะสมกับเด็กออทิสติกเพราะว่าการที่จะพัฒนาทักษะด้านใดด้านหนึ่งของเด็กออทิสติกนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นความร่วมมือที่เกิดจากความรัก ความเข้าใจ ความต้องการที่จะช่วยเหลือเด็กออทิสติกจึงจะสามารถที่จะส่งเสริมและพัฒนาเด็กออทิสติกได้อย่างเด่นชัด

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วม : พหุกรณีศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2) เพื่อศึกษาวิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และ 3) เพื่อศึกษาผลของการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

สำหรับขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยมีขั้นตอนในการวิจัยเป็นแบบวงจรที่เรียกว่าวงจรการวิจัยแบบ P-A-O-R โดยมีขั้นตอนของการวิจัยดังนี้ 1) การวางแผนหลังจากที่วิเคราะห์และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข (Plan) 2) การปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ (Act) 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) และ 4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงานเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในงานวิจัยนำไปปรับปรุงหรือแก้ไขการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นต่อไป (Reflect) โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติก ผู้ปกครองและเด็กปกติเป็นสำคัญในการหาแนวทางและส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ขั้นแรกผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูประจำชั้นเพื่อให้ครูเห็นถึงความสำคัญของปัญหาและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก จากนั้นให้ครูประจำชั้นได้ใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก ผู้ปกครองและเด็กปกติ โดยผู้วิจัยจะคอยสังเกตการทำวิจัยของครูประจำชั้นและเก็บบันทึกรวบรวมข้อมูลต่างๆด้วยตนเอง ซึ่งการเลือกสนามในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 4 เดือน ทั้งนี้มีเกณฑ์ในการเลือกสนามวิจัยดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมในระดับชั้นประถมศึกษาที่มีการจัดการเรียนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน เป็นที่ยอมรับในด้านการจัดการเรียนร่วมและเป็นโรงเรียนการจัดการเรียนร่วมที่มีโรงเรียนต่างๆมาศึกษาดูงานเพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนต่อไป โดยกรณีศึกษาเป็นเด็กออทิสติกที่ไม่ได้อยู่ในโครงการศึกษาพิเศษของโรงเรียนจำนวน 3 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่างๆ การขอคำปรึกษาจาก อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ให้ความรู้ในประเด็นการวิจัยที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การจัดการเรียนร่วม การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพหุกรณีศึกษา รวมถึงศึกษาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัยต่อไป สำหรับการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่สนามนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของโรงเรียนที่ใช้เป็นสนามวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กออทิสติก เพื่อให้ทราบแนวทางในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนที่ทำการศึกษา รวมถึงศึกษาข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการตั้งคำถามการวิจัย และใช้ในการวางแผนสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลตามกรอบแนวคิดในการวิจัย จากนั้นผู้วิจัยจึงเข้าสู่สนามวิจัยในลักษณะที่เปิดเผยสถานภาพ เพื่อให้ทราบข้อมูลและกิจกรรมที่ดำเนินการ เพื่อใช้ประกอบเป็นข้อมูลในการทำวิจัยและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับครู ผู้ปกครอง เด็กออทิสติกและเด็กปกติ โดยผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการดำเนินกิจกรรมต่างๆทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การพูดคุยสอบถามแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งกับครู ผู้ปกครอง เด็กออทิสติกและเด็กปกติ

วิธีการดำเนินการวิจัยการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น เพื่อให้ครูเห็นถึงปัญหาและตระหนักถึงความสำคัญ และใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติเพื่อร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามความสนใจและความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน ทั้งนี้เนื่องจากครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติมีความใกล้ชิดกับเด็กออทิสติกเป็นอย่างดี ทำให้รู้จักสภาพของเด็กออทิสติกแต่ละคน โดยร่วมกันค้นหาแนวทางเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยศึกษาในโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมในเขตกรุงเทพมหานคร สำหรับเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ชนิด คือ เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกต เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม รวมถึงการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้ที่สังเกตกระบวนการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องและเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆด้วยตนเอง เพื่อเป็นการตรวจสอบของข้อมูลที่ได้ถึงความถูกต้องและตรงกับสภาพเป็นจริงมากที่สุด นอกจากนี้ยังเป็นการสะท้อนผลถึงการทำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกต่อไป

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการครบถ้วนและครอบคลุมมากที่สุด สำหรับข้อมูลของการวิจัยประกอบด้วย การสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก ครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง และครูประจำชั้นกับเด็กปกติ โดยดำเนินการปฏิบัติตามขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการ คือ การวางแผน(Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) โดยผู้วิจัยทำการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับครูประจำชั้น เพื่อให้ครูประจำชั้นทำการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับครูสอนเด็กออทิสติก ครูประจำชั้นทำการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับผู้ปกครอง และครูประจำชั้นทำการวิจัยปฏิบัติการร่วมกับเด็กปกติ เพื่อหาแนวทางและร่วมมือในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาของการทำวิจัยปฏิบัติการระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติก ผู้ปกครอง และเด็กปกติตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2552 ถึง เดือนมีนาคม 2553 รวมเป็นระยะเวลา 4 เดือน ซึ่งวิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริบทของโรงเรียนที่ใช้เป็นสนามในการวิจัย การจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมของโรงเรียน ข้อมูลจากแฟ้มประวัติของนักเรียน และข้อมูลจากเอกสารวิชาเรียนต่างๆที่น่าจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก 2) การสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก ครูประจำชั้นกับผู้ปกครองและครูประจำชั้นกับเด็กปกติ รวมถึงการสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติกในการทำกิจกรรมต่างๆทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน 3) การสัมภาษณ์ผู้วิจัย ใช้การสัมภาษณ์ ครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติก ผู้ปกครองของเด็กออทิสติก เด็กออทิสติก และเด็กปกติ ซึ่งผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เพื่อเน้นการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง อันนำไปสู่การสร้างควมไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับเด็กออทิสติกและเด็กปกติ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครองเพื่อเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น ทั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาทางด้านทักษะสังคมของเด็กออทิสติก 2) หาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก และเพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องและสะท้อนผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานนอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่มระหว่างผู้วิจัยและเด็กปกติ เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นหลังจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่าง ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติก ผู้ปกครอง และเด็กปกติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยและครูประจำชั้น ผู้วิจัยได้ติดต่อกับครูประจำชั้นที่มีเด็กออทิสติกเรียนร่วมในห้องเรียน เนื่องจากครูประจำชั้นเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด เพื่อที่จะได้ทราบรายละเอียดพฤติกรรมด้านต่างๆของเด็กออทิสติกอย่างชัดเจนและครอบคลุม โดยผู้วิจัยได้อธิบายถึงความเป็นมา วัตถุประสงค์และความสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ให้ครูประจำชั้นฟัง เพื่อให้ครูประจำชั้นตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการทำวิจัยครั้งนี้ จากนั้นจึงเริ่มกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูประจำชั้นในรูปแบบวงจรการวิจัย P-A-O-R โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นวางแผน (Plan) สัปดาห์ที่สุดท้ายของเดือนพฤศจิกายน 2552 ผู้วิจัยและครูประจำชั้นร่วมมือกันในการค้นหาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่เป็นปัญหาที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา จากนั้นจึงร่วมมือกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามความสนใจและความเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน ซึ่งจากการศึกษาเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์พบว่าทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาไปด้วยกัน 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ จากนั้นจึงร่วมกันจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านที่เป็นปัญหาให้เด็กออทิสติกเข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆตามที่ได้วางแผนไว้ นั่นคือ ด.ช.วัชเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดซึ่งช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ และกิจกรรมเกมฐานเพื่อพัฒนาทักษะด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์ ด.ช.เนตรเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดซึ่งช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ และกิจกรรมเกมฐานเพื่อพัฒนาทักษะด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด.ช. คุณกิจกรรมห้องสมุดซึ่งช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ และกิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ให้ความรู้กับครูประจำชั้นเกี่ยวกับวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ครูประจำชั้นมีความรู้ความเข้าใจวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2) ขั้นปฏิบัติ (Act) เมื่อครูประจำชั้นมีความรู้ความเข้าใจดีแล้วผู้วิจัยจึงให้ครูประจำชั้นนัดหมายกับผู้ปกครองเพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในการร่วมกันค้นหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม โดยผู้วิจัยทำการสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการของครูประจำชั้นเป็นระยะๆเพื่อเป็นการ

ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลว่าเป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้และมีความเหมาะสมหรือไม่ ถ้ามีความเหมาะสมดีแล้วก็ดำเนินการต่อไปในแนวทางเดิมแต่ถ้ายังไม่เหมาะสมก็ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น 3) ขั้นสังเกต (Observe) จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตสะท้อนผลไปยังครูประจำชั้น เพื่อให้ครูประจำชั้นทราบผลจากการดำเนินงานและนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขหรือดำเนินการตามขั้นตอนเดิมที่วางไว้หากเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมดีแล้ว 4) (Reflect) ขั้นสะท้อนผล

2) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง

สำหรับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง เริ่มจากการที่ครูประจำชั้นนัดหมายผู้ปกครองของเด็กออทิสติก เพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยอธิบายวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานในครั้งนี้ และความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อให้ผู้ปกครองได้ตระหนักถึงปัญหาและทราบถึงบทบาทที่สำคัญของตนในที่มีส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก จากนั้นครูประจำชั้นและผู้ปกครองช่วยกันสร้างแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแต่ละคน 1) ขั้นวางแผน (Plan) จากการวางแผนร่วมกันระหว่างครูประจำชั้นและผู้ปกครองทำให้ได้กิจกรรมโครงการจิตอาสา"เพื่อนช่วยเพื่อน" เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ให้กับกรณีศึกษาทั้ง 3 คน และกิจกรรมเรียนไวโอลินสำหรับ ด.ช. เนตร และได้แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะของเด็กออทิสติกแล้วจึงได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาตามความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน 2) ขั้นปฏิบัติ (Act) เมื่อดำเนินการตามแผนที่ได้กำหนดไว้ระยะหนึ่งครูประจำชั้นและผู้ปกครองร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นกับเด็กออทิสติกว่ามีความพึงพอใจต่อกิจกรรมหรือไม่อย่างไร ซึ่งผลที่ได้จากการสังเกตพบว่าเด็กออทิสติกแต่ละคนมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ทำ 3) ขั้นสังเกต (Observe) ดังนั้นครูประจำชั้นและผู้ปกครองจึงได้ใช้แนวทางเดิมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กต่อไป และทำการสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม 4) ขั้นสะท้อนผล (Reflect) ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนั้นพบว่าทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องพึงพอใจในกิจกรรมที่ได้ทำ

3) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก

ในส่วนของ การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกเริ่มจาก 1) ขั้นวางแผน (Plan) ครูประจำชั้นได้นัดหมายกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกเพื่ออธิบายรายละเอียดทั้งหมดของงานวิจัยให้ครูฟัง พร้อมกับอธิบายความสำคัญและวัตถุประสงค์

ของงานวิจัยครั้งนี้ และให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในรายละเอียดและวิธีการดำเนินงาน เมื่อครูผู้สอนเด็กออทิสติกเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยครั้งนี้แล้วจึงร่วมกันวางแผนการดำเนินงานวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกร่วมกันจัดทำรายละเอียดของกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนร่วมทำกิจกรรมห้องสมุด รวมทั้งร่วมกันกำหนดเนื้อหาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม เกมฐานและกิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม หลังจากที่ครูประจำชั้นให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้งหลักการและคุณลักษณะพื้นฐาน วิธีการ ประโยชน์และความสำคัญของวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแล้ว ครูประจำชั้นให้ครูผู้สอนเด็กออทิสติกซักถามในรายละเอียดที่สงสัย เมื่อครูผู้สอนเด็กออทิสติกเข้าใจในรายละเอียดดีพอสมควรแล้ว ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกจึงดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

2) ขั้นปฏิบัติ (Act) เมื่อเด็กออทิสติกได้ทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ระยะหนึ่ง คือ ประมาณ 1 เดือน ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยผู้วิจัยร่วมสังเกตการปฏิบัติงานต่างๆของครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกในทุกขั้นตอนของการวิจัย 3) ขั้นสังเกต (Observe) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการดำเนินการวิจัย 4) ขั้นสะท้อนผล (Reflect) หลังจากการปฏิบัติงานเสร็จแล้ว ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกร่วมมือกันในการสะท้อนผลของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกทุกๆ 1 เดือน คือ สัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม เดือนมกราคมและเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งผู้วิจัยสังเกตกระบวนการดำเนินงานของครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกทุกขั้นตอนของการวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้ในการตรวจสอบและใช้เป็นข้อมูลในการสะท้อนผลให้ครูได้รับทราบข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนผลในช่วงแรกนั้น พบว่าครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกได้ดำเนินการเหมาะสมดีแล้ว เนื่องจากนักเรียนออทิสติกทั้ง 3 คนต่างพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ได้ร่วมทำ และกระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี

4) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ เริ่มจาก

1) ขั้นวางแผน (Plan) ครูประจำชั้นได้อธิบายรายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับงานวิจัยให้เด็กปกติฟัง พร้อมกับอธิบายความสำคัญและวัตถุประสงค์ของงานวิจัยครั้งนี้ และให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในรายละเอียดและวิธีการดำเนินงานและรายละเอียดเกี่ยวกับเด็ก

ออกทิสติก จากนั้นจึงร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกต่อไป

2) **ขั้นปฏิบัติ (Act)** เมื่อครูประจำชั้นได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยครั้งนี้ให้เด็กปกติเข้าใจ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก จึงได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามที่ได้วางแผนไว้ หลังจากที่ได้เด็กออทิสติกได้ทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ระยะหนึ่ง คือ ประมาณ 1 เดือน ครูประจำชั้นและเด็กปกติร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการร่วมกิจกรรมของนักเรียน

3) **ขั้นสังเกต (Observe)** โดยผู้วิจัยร่วมสังเกตการปฏิบัติงานต่างๆของครูประจำชั้นและเด็กปกติในทุกขั้นตอนของการวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของการดำเนินการวิจัย จากนั้นครูประจำชั้นและเด็กปกติร่วมมือกันในการสะท้อนผลของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกทุกๆ 1 เดือน โดยครูประจำชั้นเป็นผู้สอบถามข้อมูลจากเด็กปกติ ซึ่งผู้วิจัยสังเกตกระบวนการดำเนินงานของครูประจำชั้นและเด็กปกติทุกขั้นตอนของการวิจัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ใช้ในการตรวจสอบและใช้เป็นข้อมูลในการสะท้อนผลให้ครูประจำชั้นได้รับทราบข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางและผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

4) **ขั้นสะท้อนผล (Reflect)**

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ด้านตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ

- 1) สภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- 2) วิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
- และ 3) ผลของการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จากความร่วมมือระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น ครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง และครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก การศึกษาเอกสารจากเพิ่มข้อมูลของนักเรียน สมุดรายงานผลพัฒนาผู้เรียน เอกสารประกอบการเรียนในวิชาต่างๆ การสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติกขณะทำกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน การสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติ รวมถึงการสนทนากลุ่มของครูประจำชั้น ครูผู้สอนและผู้ปกครอง ทำให้ทราบว่าทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา มีด้วยกัน 3 ด้าน คือ

- 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม
- 2) ด้านการสื่อสาร
- และ 3) ด้านปฏิสัมพันธ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม คือ การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม และสามารถรับผิดชอบในหน้าที่ของตนได้ ซึ่งจากการเก็บข้อมูลพบว่านักเรียนยังให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มน้อย ไม่ค่อยช่วยเหลือเพื่อนขณะทำงานกลุ่ม ขาดความกระตือรือร้นที่จะเข้าหากกลุ่ม ความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มยังน้อย

1.2 ด้านการสื่อสาร คือ การที่นักเรียนสามารถพูดคุยกับผู้อื่นได้และเข้าใจความหมายร่วมกัน ซึ่งจากการเก็บข้อมูลพบว่านักเรียนจะไม่ค่อยพูดคุยกับเพื่อนทั้งในเวลาเรียนและช่วงเวลาพัก เวลาสนทนากับผู้อื่นมักจะไม่สบตาคู่สนทนา จะไม่เป็นฝ่ายเริ่มต้นการสนทนาก่อน และเวลาทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับเพื่อนก็จะไม่ แสดงความคิดเห็นของตนออกมา

1.3 ด้านปฏิสัมพันธ์ การที่นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมเล่นกับเพื่อน ให้ความสนใจที่จะพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจากการเก็บข้อมูลพบว่านักเรียนมักแยกตัวออกจากเพื่อน จะอยู่คนเดียวเป็นส่วนใหญ่ จะไม่เข้าไปร่วมเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับผู้อื่น รวมถึงไม่สนใจว่าเพื่อนกำลังทำอะไรอยู่

2. วิธีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยอาศัยความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก ได้แก่ ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติร่วมกับผู้วิจัย ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินการ การวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติ (Act) 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) และ 4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน (Reflect) ทั้งนี้การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

- 2.1) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น
- 2.2) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง
- 2.3) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก
- 2.4) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

2.1 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับครูประจำชั้น

1) การวางแผน (Plan) ผู้วิจัยและครูประจำชั้นได้ร่วมกันวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา หลังจากการวิเคราะห์

พบว่าทักษะทางสังคมที่นักเรียนควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา มีด้วยกัน 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์ จากนั้นผู้วิจัยกับครูประจำชั้นจึงร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกต่อไป

2) การปฏิบัติ (Act) เมื่อได้แนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจากขั้นการวางแผน จากนั้นผู้วิจัยจึงให้ครูประจำชั้นดำเนินการตามวางแผนที่ได้วางไว้

3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) ผู้วิจัยสังเกตผลการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำชั้น ซึ่งพบว่าครูประจำชั้นสามารถเข้าใจวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดีพอสมควร สามารถทำการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้ปกครองเพื่อร่วมกันหาวิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกได้อย่างเหมาะสม

4) ผู้วิจัยตรวจสอบและสะท้อนผลเป็นระยะๆ ว่าวิธีการที่ใช้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกมีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งจากการสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน (Reflect) พบว่าแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้วิจัยกับครูประจำชั้นมีความเหมาะสมดีแล้วเนื่องจากทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ทำเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นอย่างดี

2.2 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง

1) การวางแผน (Plan) ครูประจำชั้นได้ติดต่อนัดหมายกับผู้ปกครองและทำการสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมกันพิจารณาว่าเด็กออทิสติกแต่ละคนนั้นมีทักษะทางสังคมด้านใดที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา ซึ่งพบว่ามี 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ ตรงกับที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นครูประจำชั้นและผู้ปกครอง จึงร่วมกันหาแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

2) การปฏิบัติ (Act) เมื่อได้แนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจากขั้นการวางแผน โดยมี 4 ลักษณะ คือ 1) ด.ช.วัช ด.ช. เนตรและ ด.ช. คุณเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด 2) ด.ช.วัช และด.ช.เนตร ทำกิจกรรมเกมฐาน 3) ด.ช.คุณ ทำกิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม และ4) ด.ช. เนตรทำกิจกรรมเรียนไวโอลิน

3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) เมื่อเวลาผ่านไปได้ระยะหนึ่ง ครูประจำชั้นและผู้ปกครองได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นกับเด็กออทิสติกแต่ละคน

4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน (Reflect) พบว่าแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของครูประจำชั้นกับผู้ปกครองมีความเหมาะสมดีแล้วเนื่องจากทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ทำเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นอย่างดี แต่ระยะเวลาที่ค่อนข้างน้อยทำให้ทักษะทางสังคมของนักเรียนยังไม่ชัดเจน ผู้ปกครองจึงได้ส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนตามแนวทางเดิมต่อไปจนสิ้นสุดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

2.3 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก

1) การวางแผน (Plan) ครูประจำชั้นได้ติดต่อนัดหมายกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกและทำการสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมกันพิจารณาว่าเด็กออทิสติกแต่ละคนนั้นมีทักษะทางสังคมด้านใดที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนา ซึ่งพบว่ามี 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์ ตรงกับที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้น จากนั้นครูประจำชั้นและผู้ปกครอง จึงร่วมกันหาแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

2) การปฏิบัติ (Act) เมื่อได้แนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจากขั้นการวางแผน โดยมี 4 ลักษณะ คือ 1) ด.ช.วัช ด.ช. เนตร และ ด.ช.คุณ เข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด 2) ด.ช.วัช และ ด.ช.เนตร ทำกิจกรรมเกมฐาน 3) ด.ช.คุณ ทำกิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม และ 4) ด.ช.เนตรทำกิจกรรมเรียนไวโอลิน จากนั้นครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกร่วมกันกำหนดรายละเอียดของกิจกรรมที่ใช้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) เมื่อเวลาผ่านไปได้ระยะหนึ่ง ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกได้ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้นกับเด็กออทิสติกแต่ละคน

4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน (Reflect) พบว่าแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกมีความเหมาะสมดีแล้วเนื่องจากทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ทำเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นอย่างดี แต่ระยะเวลาที่ค่อนข้างน้อยทำให้ทักษะทางสังคมของนักเรียนยังไม่ชัดเจน ครูผู้สอนเด็กออทิสติกจึงได้ส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนตามแนวทางเดิมต่อไปจนสิ้นสุดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

2.4 การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

1) การวางแผน (Plan) ครูประจำชั้นอธิบายรายละเอียดขั้นตอนของการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ความรู้เกี่ยวกับเด็กออทิสติก และความสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ รวมถึงสร้างความตระหนักให้กับเด็กปกติผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เพื่อให้เด็กปกติเกิดความเข้าใจและความสำคัญของการวิจัยครั้งนี้

2) ปฏิบัติ (Act) เมื่อได้แนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจากขั้นการวางแผนของครูประจำชั้น ผู้ปกครองและครูผู้สอนเด็กออทิสติก ครูประจำชั้นจึงให้เด็กปกติปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้

3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) ผู้วิจัยสังเกตผลการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำชั้น พบว่าในช่วงแรกเด็กปกติยังไม่เข้าใจการดำเนินงานของวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แต่เมื่อครูประจำชั้นอธิบายใหม่อีกครั้งนักเรียนสามารถเข้าใจรายละเอียดได้ดีขึ้น

4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน (Reflect) พบว่าแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของครูประจำชั้นกับเด็กปกติมีความเหมาะสมดีแล้วเนื่องจากทักษะทางสังคมของนักเรียนดีขึ้น และนักเรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมที่ทำ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นอย่างดี

จากการใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระหว่างผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ ทำให้ได้กิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมห้องสมุด เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้พูดคุยและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน

2. กิจกรรมโครงการจิตอาสา”เพื่อนช่วยเพื่อน” เป็นกิจกรรมที่ให้เด็กปกติช่วยเหลือเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติกทั้งด้านการเรียน และการทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งการเล่นกับเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติกในช่วงเวลาอิสระ

3. กิจกรรมเกมฐาน เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนภายในกลุ่มช่วยเหลือและร่วมมือกันในการทำงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนในด้านการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์

4. กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม ซึ่งให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีการให้กำลังใจ กระตุ้นและส่งเสริมเพื่อนทุกคนให้มีความรู้ความ

เข้าใจในบทเรียน พัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นและฝึกให้นักเรียนรู้จักการปรับตัว เพื่อให้ นักเรียนสามารถทำงานในสังคมได้อย่างมีความสุข

5. กิจกรรมเรียนไวโอลิน ช่วยให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมด้านปฏิสัมพันธ์และการสื่อสาร กับผู้อื่น

3. ผลของการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

สำหรับผลของการใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกสามารถแบ่งประเด็นออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) ผลที่เกิดขึ้นกับทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังจากการร่วมกิจกรรม 2) ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

3.1 ผลที่เกิดขึ้นกับทักษะทางสังคมของนักเรียนหลังจากการร่วมกิจกรรม

ผลของทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสาร และด้านปฏิสัมพันธ์ หลังจากการส่งเสริมและพัฒนา ด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม

จากการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่านักเรียนทั้ง 3 คนเดิมสนใจและทำงานร่วมกับผู้อื่นน้อย ไม่ค่อยยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น แต่หลังจากร่วมกิจกรรมพบว่า สนใจและร่วมทำงานกับผู้อื่นมากขึ้น เริ่มที่จะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นบ้าง ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นดีขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าหากลุ่มมากขึ้นจากเดิม ยอมปฏิบัติตามในสิ่งที่เพื่อนในกลุ่มตกลงที่จะร่วมกันทำได้ พุดคุยและหาข้อตกลงร่วมกับเพื่อนมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถช่วยเหลือเพื่อนในการทำงานกลุ่มได้เต็มที่นัก

ด้านการสื่อสาร

จากการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่านักเรียนทั้ง 3 คนเดิมนั่งอยู่คนเดียวไม่พุดคุยกับเพื่อน มองเพื่อนเล่นแต่ไม่เข้าไปเล่นกับเพื่อนจะนั่งดูห่างๆ เวลาพุดกับครูจะยืนห่างๆและไม่สบตาครูเวลาพุด แต่หลังจากร่วมกิจกรรม พบว่านักเรียนกล้าพุดคุยกับครูและเพื่อนมากขึ้น สามารถยืนใกล้ครูและสบตาครูในขณะที่สนทนา เริ่มถามเพื่อนที่กำลังเล่นหรือทำอะไรอยู่

ด้านปฏิสัมพันธ์

จากการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่านักเรียนทั้ง 3 คนเดิมมักจะเล่นหรือแยกตัวอยู่คนเดียว ไม่สนใจว่าเพื่อนกำลังทำอะไรอยู่ในขณะนั้น หลังจากการทำกิจกรรม พบว่านักเรียนเริ่มสนใจว่า

เพื่อนเล่นอะไรในช่วงเวลาอิสระ รวมถึงเข้าไปนั่งดูเพื่อนเล่น และบางครั้งร่วมเล่นกับเพื่อนแต่จะเล่นได้ระยะหนึ่ง

จะเห็นได้ว่ากระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมช่วยให้ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้านปฏิสัมพันธ์ดีขึ้น จากการได้ทำกิจกรรมต่างๆตามความสนใจและความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน โดยสังเกตได้ว่านักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น สามารถที่จะปฏิบัติตามหน้าที่ของตนตามที่กลุ่มมอบหมายได้ มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าหากกลุ่มเพิ่มขึ้นจากเดิม สามารถที่จะสื่อสารและบอกถึงความต้องการของตนได้มากขึ้นจากเดิม กล้าที่จะพูดคุยกับครูและเพื่อนดีขึ้น มีการพูดคุยกับเพื่อนทั้งในเวลาเรียนและช่วงเวลาพัก สนใจที่จะร่วมเล่นกับเพื่อนแม้ระยะเวลาของความสนใจยังน้อย การแยกตัวอยู่คนเดียวลดลงและเข้าหาสังคมมากขึ้นแม้จะยังไม่เด่นชัดแต่มีพัฒนาการดีขึ้นเป็นลำดับ นอกจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกไปในทางที่ดีขึ้น ยังช่วยให้เด็กปกติได้เรียนรู้ในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะส่งผลให้กับเด็กปกติเป็นคนคิดดี มีเมตตา มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

3.2 ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

ผลการวิจัยพบว่าเด็กออทิสติกและผู้ปกครองพึงพอใจกับกิจกรรมที่ทำเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กแต่ละคน เพราะเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความเหมาะสมของเด็กแต่ละคนรวมถึงเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้เด็กออทิสติกและผู้ปกครองพึงพอใจต่อกิจกรรมที่เข้าร่วม

นอกจากความพึงพอใจของเด็กออทิสติกและผู้ปกครองแล้ว ยังพบว่าครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติพึงพอใจกับกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติได้ร่วมมือกันในการหาแนวทางและส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติก เพื่อจะให้เด็กออทิสติกอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทำให้ครูประจำชั้นและครูผู้สอนเด็กออทิสติกเกิดความรู้สึกพึงพอใจกับผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนทั้ง 3 คน เนื่องจากนักเรียนทั้ง 3 คนมีทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้านดีขึ้น รวมทั้งสร้างความภาคภูมิใจและตระหนักในคุณค่าของตนให้กับครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์การทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้น ครูผู้สอน เด็กออทิสติก ผู้ปกครอง และเด็กปกติ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก พบว่า กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ออทิสติกทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ด้านการสื่อสารและด้าน ปฏิสัมพันธ์ได้ดีขึ้นตามลำดับ โดยสังเกตได้จากการที่เด็กออทิสติกทั้ง 3 คนจากเดิมที่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมน้อย ไม่พูดคุยกับผู้อื่น แยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อน ไม่ร่วมเล่นกับเพื่อน มักแยกตัวเล่นคนเดียว ไม่สนใจในสิ่งที่เพื่อนทำ แต่ผลภายหลังจากการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เด็กออทิสติกพูดคุยกับผู้อื่นเพิ่มขึ้น มีความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องมากขึ้น ทำงานร่วมกับเพื่อนได้ดีขึ้น เมื่อได้รับการกระตุ้นจะร่วมเล่น สนใจและร่วมทำกิจกรรมต่างๆกับเพื่อนได้มากขึ้น และพูดคุยและหาข้อตกลงกับเพื่อนได้ดีขึ้น

สำหรับสาเหตุที่การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก มีดังต่อไปนี้

1. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกทั้ง ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ เข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม โดยคำนึงถึงความสนใจและความเหมาะสมของเด็กออทิสติกเป็นสำคัญ และดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกตามที่ได้วางแผนร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ที่ได้ให้ความสำคัญที่ว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้สิ่งที่ขาดไม่ได้คือความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายทุกคนที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาอันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดกิจกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ได้รับการไตร่ตรองจากผู้ที่มีความใกล้ชิดและเข้าใจในสภาพของเด็กออทิสติกมากที่สุด ทั้งนี้กิจกรรมที่ใช้นั้นเป็นกิจกรรมที่ง่ายต่อการเข้าใจของเด็กออทิสติก และยังเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยกิจกรรมห้องสมุดเป็นกิจกรรมที่ใช้การเสริมแรงสอดแทรกในกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก และเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กออทิสติกได้ร่วมทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับเด็กปกติ ทำให้ทั้งนักเรียนออทิสติกและนักเรียนปกติมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่างๆมากขึ้น รวมถึงการทำกิจกรรมที่จัดขึ้นด้วยความตั้งใจ และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ส่งผลให้เด็กออทิสติกมีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น ส่วนเด็กปกติได้เรียนรู้การช่วยเหลือผู้อื่น การมีจิตใจที่เมตตา และความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายให้แน่นแฟ้นมากขึ้นด้วย กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม ทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การวางตัวให้เหมาะสมกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับ Arends (1994 อ้างถึงใน อรพรรณ พรสีมา, 2540) ที่ได้สรุปประโยชน์ของการใช้กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม คือ ช่วยเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน ประกอบกับงานวิจัยของปิยะลักษณ์ พฤกษ์วัน (2550) ที่พบว่าการใช้กิจกรรมแบบร่วมมือกับเด็กพิเศษทำให้ 75% ของเด็กเรียนรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สำหรับกิจกรรมโครงการจิตอาสา "เพื่อนช่วยเพื่อน" เป็นกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นแบบเป็นกลุ่มโดยอาศัยความร่วมมือของ "เพื่อน" ซึ่งถือเป็นอุปกรณ์การเล่นที่ดีที่สุดสำหรับเด็กออทิสติกเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ช่วยให้เกิดการมีสื่อสัมพันธ์ พูดคุยได้ตอบกัน ทำให้เกิดการผลัดเปลี่ยนบทบาทกันและกัน โดย วราลี โกศัย (2540) กล่าวถึงประโยชน์ของการเล่นแบบร่วมมือที่มีต่อพัฒนาการทางสังคมที่ช่วยให้เด็กเกิดทักษะการสื่อสาร การเข้าสังคม การเป็นผู้นำ อีกทั้งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2547) การเล่นเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคน เด็กจะได้สังเกต ได้มีโอกาสทดลอง สร้างสรรค์ แก้ปัญหาด้วยตนเอง มีโอกาสที่จะเรียนรู้และรับความรู้สึกของผู้อื่น เรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่นและธรรมชาติรอบตัวได้ สำหรับกิจกรรมเกมฐานนั้นช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กออทิสติกและเด็กปกติ รวมทั้งช่วยเสริมสร้างการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น และการสื่อสารให้กับเด็กออทิสติกด้วย ดังที่สถาบันมูลนิธิเด็ก (2549) กล่าวว่าการเล่นทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนช่วยเป็นสื่อนำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กก็จะมีเพื่อนเพิ่มขึ้นเป็นจุดเริ่มต้นของการเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมที่ดีในวัยเด็ก ช่วยพัฒนาสิ่งที่เรียกว่า "ทักษะทางสังคม" ให้เกิดขึ้น เช่น รู้จักการแบ่งปันและการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นต้น

2. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกทั้งครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติ ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ที่ว่าทักษะทางสังคมเป็นส่วนที่มีความสำคัญในการส่งเสริมทักษะทางด้านอื่นๆ ให้กับเด็กออทิสติก และจำเป็นต้องฝึกฝนตั้งแต่ยังเด็กเพราะจะเป็นบันไดสู่ความสำเร็จในด้านต่างๆ ทั้งด้านการเรียน ด้านทักษะชีวิต เป็นต้น รวมถึง

ช่วยให้เด็กออทิสติกอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับจำเริญ โห้ไทย (2537) ที่กล่าวไว้ว่า การที่มนุษย์จะดำรงชีวิตให้อยู่รอดและอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขจะต้องมีทักษะพื้นฐานซึ่งจะนำไปใช้การเรียนรู้และการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งทักษะนั้นได้แก่ ทักษะทางสังคม และสอดคล้องกับธีรยุทธ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา (2536) ที่กล่าวว่าทักษะทางสังคมนั้น มีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางสังคมของเด็กเป็นอย่างมากและส่งผลกระทบต่อตัวเด็กในทุกๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านจิตใจ สังคม การเรียน การปรับตัว ทั้งในชีวิตปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นจึงมีการแก้ไขและพัฒนาทักษะทางสังคม โดยครูร่วมมือกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กทุกๆฝ่าย นอกจากนี้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยังช่วยสร้างความตระหนัก ความภาคภูมิใจ และการเห็นคุณค่าในตนเองมากขึ้นให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกอีกด้วย ทำให้เมื่อผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากครูประจำชั้นซึ่งครูประจำชั้นมีความยินดีที่จะช่วยเหลือผู้วิจัยอย่างเต็มที่ และครูประจำชั้นได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากครูผู้สอนเด็กออทิสติก ผู้ปกครองและเด็กปกติ ทั้งนี้เพราะครูมีความรัก ความผูกพัน ความเข้าใจ และความปรารถนาดีต่อเด็กออทิสติก รวมถึงความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนที่เป็นพลังสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก รวมถึงความภาคภูมิใจในตนเองที่มีส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก นอกจากนี้จะเป็นการสร้าง ความภูมิใจและการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องแล้ว ยังส่งเสริมให้เด็กออทิสติกเกิดความภาคภูมิใจและเกินคุณค่าของตนเอง ดังที่สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ (2548) ได้เสนอไว้ว่า การตระหนักและเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) เป็นพื้นฐานสำคัญในการตระหนักถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ถ้ามีความตระหนักในการเห็นคุณค่าของตนเอง จะทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงานเพราะจะเกิดแรงจูงใจ แรงหนุนที่ทำให้ประสบความสำเร็จ แต่ถ้าหากมีความท้อแท้หรือไม่เห็นคุณค่าของตนเองก็จะมีกำลังใจเกิดความอ่อนแอต่อปัญหาอุปสรรคเมื่อทำสิ่งใดก็จะล้มเหลว

3. กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมส่งผลให้เกิดการบูรณาการและการเชื่อมโยงในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ทำให้การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเห็นผลที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพราะการที่แต่ละฝ่ายดึงความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของตน รวมทั้งศักยภาพของตนเองที่มีอยู่มาบูรณาการและเชื่อมโยงกับบทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่างๆเข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงเด็กออทิสติกเป็นสำคัญ ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจึงไม่สามารถที่จะใช้เพียงบทบาทใดเพียงบทบาทหนึ่งเท่านั้น แต่จำเป็นต้องอาศัยบทบาทจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันจึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์ทางทักษะสังคมของเด็กออทิสติกอย่าง

แท้จริง ดังที่ สุรศักดิ์ สุมารัตน์ (2540) ได้กล่าวไว้ว่า ครอบครัว โรงเรียน ห้องเรียนและกลุ่มเพื่อน ถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคม เพราะครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนหากไม่ได้รับการปูพื้นฐานที่ดีในช่วงต้น ช่วงหลังจะทำได้ยากมาก ส่วนครูผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญในการให้การเสริมแรง ให้คำชมเชย ให้ความสนใจ ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการเรียนรู้ในเรื่องพฤติกรรมทางสังคม และเพื่อน ซึ่งมีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคมของเด็กอีกรูปแบบหนึ่งผ่านกิจกรรมที่ทำร่วมกัน และซึ่งยังสอดคล้องกับ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) ที่กล่าวไว้ว่า เมื่อเด็กอยู่ร่วมกับเพื่อน และผู้ใหญ่ทั้งที่บ้านและโรงเรียน จากการเล่น และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กจะพัฒนาการรู้จักบทบาทของคนในสังคมในการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักค่านิยมของสังคม และของกลุ่ม รู้จักที่จะยอมรับบรรทัดฐานและการปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ด้วยดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวทางการดูแลเด็กออทิสติกแบบบูรณาการ ที่นายแพทย์ทวิศักดิ์ สิริวิรัตน์เรขา นักจิตแพทย์และจิตวิทยาเด็ก ได้เสนอไว้โดยให้ใช้ “เด็กเป็นตัวตั้ง ครอบครัวเป็นตัวหาร และผู้เชี่ยวชาญเป็นตัวช่วย” อีกด้วย ดังนั้นการที่จะพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจำเป็นต้องใช้การบูรณาการและการเชื่อมโยงบทบาทของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก เนื่องจากแต่ละบทบาทต่างมีความสำคัญในบทบาทของตนเองและถ้าขาดบทบาทใดบทบาทหนึ่งการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจะไม่สามารถดำเนินการไปได้อย่างราบรื่นและลุล่วงไปได้ด้วยดี

4. ความเข้าใจในกระบวนการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติก และเด็กปกติ จากการสังเกตการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก และครูประจำชั้นกับเด็กปกติ พบว่าครูประจำชั้นมีความเข้าใจในวิธีการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดีพอสมควรที่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้และสร้างความตระหนักในความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกให้เกิดขึ้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกและผู้ปกครอง เพื่อให้ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและผู้ปกครองร่วมกันหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติกตามความสนใจและความเหมาะสมของเด็กออทิสติกแต่ละคน ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้ผู้ปกครองให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการร่วมมือส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในด้านการให้ข้อมูล ทั้งการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ การเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะด้านสังคมให้กับบุตรหลานของตน รวมถึงครูผู้สอนเด็กออทิสติกที่ยินดีให้ความร่วมมือในการร่วมหาแนวทางและการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก รวมถึงการให้ข้อมูลในด้านทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจากการสัมภาษณ์ จึงทำให้การทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย

กับครูประจำชั้น ครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติกและครูประจำชั้นกับผู้ปกครองประสบความสำเร็จและดำเนินลุล่วงไปได้ด้วยดี นอกจากนี้ความร่วมมือเป็นอย่างดีจากครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและผู้ปกครองแล้วยังได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากพลังสำคัญอีกพลังหนึ่ง นั่นคือพลังจากเพื่อนที่เป็นเด็กปกติ ผู้ที่มีความใกล้ชิดและวัยใกล้เคียงกับเด็กออทิสติก ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติกเป็นอย่างดี เด็กปกติมีความเต็มใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือเพื่อนของตน และมีความภาคภูมิใจในตนเองที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเพื่อนของตนซึ่งเป็นเด็กออทิสติก

5. การคัดเลือกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การเลือกครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติก ผู้ปกครอง และเด็กปกติผู้มีบทบาทสำคัญและมีความใกล้ชิดกับเด็กออทิสติกมากที่สุด ทำให้เข้าใจสภาพของเด็กออทิสติกเป็นอย่างดี และสามารถให้ข้อมูลรายละเอียดที่ถูกต้องและตรงกับสภาพความเป็นจริงของเด็กออทิสติก รวมถึงความรัก ความต้องการช่วยเหลือ และการอยากเห็นเด็กออทิสติกใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และทัดเทียมเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป เพราะเด็กออทิสติกถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์เช่นเดียวกัน อีกทั้งการได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล การหาแนวทางและส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ผู้ปกครองมีความยินดีที่จะให้ข้อมูลและร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่เพื่อช่วยส่งเสริมและพัฒนาบุตรหลานของตน เพราะเชื่อว่าการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมจะช่วยให้อายุขัยของบุตรหลานอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นและสามารถที่จะพัฒนาทักษะด้านอื่นๆด้วย และการที่ผู้ปกครองของเด็กออทิสติกส่วนใหญ่มีความรู้ เพราะส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป ทำให้เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกทันทีที่ครูประจำชั้นอธิบายถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก และยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับครูประจำชั้น ส่วนเด็กปกติในชั้นเรียนแม้ในช่วงแรกจะไม่เข้าใจถึงสภาพและความบกพร่องทางสังคมของเด็กออทิสติกเท่าที่ควร แต่หลังจากการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติได้ระยะหนึ่งพบว่าเด็กปกติยอมรับและเข้าใจในสภาพของเด็กออทิสติก และสภาพความแตกต่างระหว่างบุคคลเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ แต่พบว่ายังมีนักเรียนบางส่วนที่ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพของเด็กออทิสติกอยู่ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นเด็กกลุ่มนี้ยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้

6. ความพึงพอใจในกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การที่การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้สามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกได้นั้น ส่วนหนึ่งมาจากความพึงพอใจในกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติก ผู้ปกครองและเด็กปกติ เพราะการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทำให้ครู ผู้ปกครองและเด็กปกติเห็นคุณค่าในตนเอง เกิดความภูมิใจในการกระทำของตนเองที่มีส่วนช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก และการที่ผู้วิจัยคอยสังเกต ติดตามกระบวนการดำเนินของครูผู้ปกครองและเด็กปกติอย่างใกล้ชิด มีการสะท้อนผลเพื่อให้ข้อมูลเป็นระยะๆ ทำให้ครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติก ผู้ปกครองและเด็กปกติมั่นใจและเชื่อมั่นในความเป็นระบบระเบียบ มีทิศทาง มีการวางแผน การประเมินความสำเร็จและการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นตลอดเวลา กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีส่วนต่อการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในทางที่ดีขึ้น นอกจากความพึงพอใจในกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ส่งทำให้ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกดีขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากการที่การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนใหม่ จากเดิมที่ไม่ได้ให้ความสำคัญของทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกเป็นประเด็นหลัก แต่จากการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทำให้หลายฝ่ายเกิดความตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกมากขึ้น จึงทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมมือกันการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมอย่างเต็มความสามารถ นอกจากนี้ยังทำให้ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและเด็กปกติเข้าใจและเห็นใจเด็กออทิสติก ซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมยอมรับในสิ่งที่เด็กเป็นอย่างไม่มีข้อแม้ใดๆ เข้าใจในธรรมชาติของเด็กออทิสติกและใช้ชีวิตร่วมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกให้ความรักความเข้าใจ ความเอื้ออาทร ทำให้เด็กออทิสติกได้พัฒนาทักษะทางสังคมอย่างเต็มศักยภาพของตน

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกมีพัฒนาการเพิ่มขึ้น เนื่องมาจากความตระหนักถึงความสำคัญ ความรัก ความเข้าใจของครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและผู้ปกครองที่มีต่อเด็กออทิสติก รวมถึงความรัก ความมีเมตตาจิตของเพื่อนที่เป็นเด็กปกติที่มีต่อเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติกจึงทำให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินได้ด้วยดี

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ ช่วยทำให้ครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมมากขึ้น เนื่องจากให้ความสำคัญในเรื่องความบกพร่องด้านอื่น ทำให้มองข้ามการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น

ของเด็กออทิสติกซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลให้เด็กออทิสติกสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข หลังจากที่ได้ทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติกและ ผู้ปกครองเกิดความตระหนักในด้านทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกมากขึ้น และพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน รวมถึงการที่ครูประจำชั้นและผู้ปกครองพร้อมใจที่จะทำการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติกต่อไปในระยะยาว ในขณะที่เด็กปกติได้เรียนรู้ที่จะช่วยเหลือเพื่อน เรียนรู้ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เมตตากรุณา ส่งผลให้คิดดี ทำดี มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน การให้ความช่วยเหลือ และการยอมรับในคุณค่าของความเป็นมนุษย์รวมถึงการช่วยให้ ส่วนเด็กออทิสติกเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง รับผิดชอบต่อเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่รู้สึกแปลกแยกจากสังคมที่เขาอยู่ เป็นรากฐานนำไปสู่การพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านอื่นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคม

เด็กออทิสติกมีความต้องการในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมแต่ขาดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การสื่อสารกับผู้อื่น การสบสายตา การแสวงหาเพื่อน ความสามารถในการร่วมงาน เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้เด็กออทิสติกหลีกเลี่ยงสถานการณ์ทางสังคม อันนำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์ในทางลบ ปฏิเสธเพื่อน สำหรับปัจจัยที่ทำให้เด็กออทิสติกขาดทักษะทางสังคมเกิดจากการที่เด็กออทิสติกขาดโอกาสในการเรียนรู้ทักษะทางสังคม การเรียนรู้จากตัวแบบ และการเสริมแรงทางสังคม แต่ถ้าเด็กออทิสติกได้รับปัจจัยที่ช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การได้แบบอย่างที่ดี การได้รับการเสริมแรงทางบวกจากสังคม หรือการได้รับการส่งเสริมอันก่อให้เกิดความภูมิใจในตนเอง ไม่มองตนเองต่ำกว่าความเป็นจริง เป็นต้น เด็กออทิสติกสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ หากได้รับการช่วยเหลือแก้ไขช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีอย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งความสำเร็จของการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจะไม่เกิดขึ้นเลย ถ้าหากขาดความร่วมมือ ขาดแรงสนับสนุน และกำลังใจ ความช่วยเหลือจากครู ผู้ปกครองและเพื่อนร่วมชั้นของเด็กออทิสติก รวมทั้งนักเรียนที่เป็นเด็กออทิสติก

ปัญหาและอุปสรรคของการวิจัย สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ระยะเวลาในการดำเนินงาน

สำหรับระยะเวลาในการดำเนินงานครั้งนี้มีระยะเวลาเพียง 4 เดือน ซึ่งเป็นระยะเวลาที่น้อยสำหรับการพัฒนาทักษะด้านใดด้านหนึ่งไม่เพียงแต่เฉพาะสำหรับเด็กออทิสติกเท่านั้น เพราะการที่จะเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะพฤติกรรมของมนุษย์จำเป็นต้องใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควรจึงจะเห็นผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน

2. ความต่อเนื่องของการทำวิจัย

การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกครั้งนี้จะไม่ประสบความสำเร็จถ้าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกขาดความต่อเนื่องในการร่วมกันทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เพราะทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกจะพัฒนาขึ้นได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยความต่อเนื่องของการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วม ควรมีนโยบายให้ครูได้ทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยอาศัยความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกทั้งครูผู้สอน ผู้ปกครองและเด็กปกติ เพื่อสร้างความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมมือกันหาแนวทางเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านอื่นๆต่อไป

2. ครูประจำชั้นควรตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก มิใช่ให้ความสำคัญด้านการเรียนเพียงด้านเดียว รวมถึงสังเกตทักษะทางด้านสังคมของเด็กออทิสติกที่ควรได้รับการแก้ไข เพื่อจะได้ร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการหาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมได้อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความเหมาะสมกับ สภาพเด็กแต่ละคน

3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกทุกคนควรร่วมมือกันในการสังเกตสภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแต่ละคน เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติก ซึ่งจะช่วยให้การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกดำเนินไปได้ด้วยดี และเหมาะสมกับสภาพทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกแต่ละคน

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษา ควรมีการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่สอดคล้องกับความสนใจและความเหมาะสมกับเด็กออทิสติก

แต่ละคน โดยขอความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กออทิสติกหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่น เพื่อให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นมีพัฒนาการทางทักษะทางสังคมที่ดีและเหมาะสมกับวัย เพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. การทำวิจัยในครั้งต่อไปอาจใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กปกติ ทั้งนี้อาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูประจำชั้นและผู้ปกครองผู้ที่มีความใกล้ชิดและมีบทบาทกับเด็กมากที่สุด

3. การทำวิจัยในครั้งต่อไปควรทำในช่วงชั้นอื่น เพื่อศึกษาว่าหากนำการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ในช่วงชั้นอื่น การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมยังใช้ได้ผลหรือไม่

4. การทำวิจัยในครั้งต่อไปอาจทำในรูปแบบของการศึกษาเปรียบเทียบในแต่ละช่วงชั้นหรือเด็กออทิสติกที่อยู่ในโครงการและไม่ได้อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียน เพื่อดูว่าควรใช้แนวทางใดในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

5. ควรมีการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างครูประจำชั้น ครูผู้สอนเด็กออทิสติก ผู้ปกครองและเด็กปกติกับเด็กออทิสติกที่อยู่ในโครงการการศึกษาพิเศษของโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมเพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับทักษะทางสังคมของเด็กกลุ่มนี้

6. ควรให้ผู้บริหารของโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). "ทักษะสังคม" *พื้นฐานสู่ความสำเร็จในการทำงาน*.
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.kriengsak.com> [15 ธันวาคม 2552]
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541). *คู่มือการจัดกิจกรรมเกมและการ
เล่นกลางแจ้งสำหรับเด็กก่อนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาเด็ก
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2528). *การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็ก
ปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศรีเดชา.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาเด็ก.
- จันทิมา พุกพานานนท์. (2546). *อาการแสดงออกบางอย่างของออทิสซึม (Autism) ในเด็ก
เล็ก*. กรุงเทพมหานคร: ไกล้มอ.
- จิตติมา อิมอุตม. (2543). *การประเมินโครงการการเรียนรู้ร่วมของเด็กพิเศษในโรงเรียนปกติ
กรณีศึกษาโรงเรียนพญาไทและโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติรัตน์ พุกจินดา. (2545). *เรื่องธรรมชาติของเด็กออทิสติก*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- จุฬาลักษณ์ ชันธบุตร. (2544). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ร่วมความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียน
ร่วมของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาวัดและประเมินผล ภาควิชาวิจัยการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2521). *นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษาและการสอนระดับอุดมศึกษา*.
กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชาญวิทย์ พรนภดล. (2545). *จะรู้ได้อย่างไรว่าเด็กเข้าข่ายออทิสซึม*. ใน *เอกสารประกอบการ
ประชุมปฏิบัติการ เรื่อง ครู หมอ พ่อแม่: มิติการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก*, หน้า
10-20. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาติรี วิฑูรชาติ. (2546). *ออทิสซึม*. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.

- ชูศักดิ์ จันทยานนท์. (2549). *การจัดการเรียนร่วมและแนวทางการฝึกอาชีพสำหรับเด็กออทิสติก*.
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.autism.com> [6 มกราคม 2553]
- ณิชากัทธ ศรีนฤวรรณ. (2548). *ความสามารถทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เรียนร่วมกับเด็กปกติแบบเต็มเวลา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา พัฒนาการ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดารณี อุทัยรัตนกิจ. (2545). *การจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก*. ใน *เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการ เรื่อง ครู หมอ พ่อแม่: มิติการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก*, หน้า 30-37. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดารารัตน์ สัตตวัชชราเวช. (2546). *จะทราบได้อย่างไรว่าบุตรหลานเป็นออทิสติก*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.thaiclinic.com/autistic.html [23 ธันวาคม 2552]
- ดารารวรรณ กล่อมเกลี้ยง. (2546). *การสร้างแบบวัดทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2548). *แนวทางการดูแลออทิสติก*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- เทวี พรหมมินตะ. (2544). *ผลของการเสริมพลังอำนาจครูโดยการพัฒนาความสามารถด้านการจัดการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนตามแนวคิดความร่วมมือ: การออกแบบด้วยวิธีผสมผสาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียมใจ พิมพ์วงศ์. (2541). *การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมการเรียนร่วมกับเด็กปกติระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียนแบบสหร่วมใจ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ธีรยุทธ์ เสนีย์วงศ์ ณ อยุธยา. (2536). *เสริมทักษะการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2544). *คู่มือครูรูปแบบการจัดการเรียนร่วมแบบรวมพลัง*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค.

- นฤมล ขวัญคีรี. (2541). การศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ระยะแรกเริ่มแก่เด็กออทิสติกระดับปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรมล พัจจนสุนทร. (2547). ความรู้สึกเรื่องออทิสติกสำหรับผู้ปกครอง ครู และบุคลากรของ สาธารณสุข. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- นิตา ชูโต. (2540). การวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: พรินต์โพร.
- นิตา ชูโต. (2545). การวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พรินต์โพร.
- เนาวรัตน์ คงพวง. (2551). การประเมินความต้องการจำเป็นสมบูรณของการจัดการศึกษา แบบเรียนร่วมสำหรับนักเรียนออทิสติก. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัย การศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- บังอร ต้นปาน. (2530). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านริมฝีปากกับการ รับรู้ทางสายตาของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประนอม ชัยเดช . (2536). เสริมทักษะการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประสงค์ พุกขานนท์. (2546). วัคซีนโรคหัดทำให้เด็กเป็นออทิสซึม. กรุงเทพมหานคร: ไกล่หมอ.
- ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์. (2536). ผลการใช้เกมการละเล่นที่บ้านของไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะ ทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ปิยลักษณ์ พฤษวรรณ. (2550). การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ใน เอกสาร ประกอบการจัดโครงการประชุมสัมมนาปฏิบัติการพัฒนาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย, หน้า 322-343. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2546). วิธีสอนเด็กออทิสติก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.

- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์. (2549). *การออกแบบการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พรพรรณทิพย์ ศิริวรรณบุญ. (2551). *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพมหานคร: คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พลอยแถมเพชร. (2545). *สัญญาณโรคออทิสซึม*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.autismthaiparents.org [1 กุมภาพันธ์ 2553]
- พัชรี จิวพัฒนกุล. (2549). *การพัฒนาแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- เพ็ญแข ลิมศิลา. (2540). *รวมเรื่องวิจัยออทิสซึม*. สมุทรปราการ: ช. แสงงามการพิมพ์.
- เพ็ญแข ลิมศิลา. (2542). *ออทิสซึม*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ไฮลิสติกพับลิชชิ่ง จำกัด.
- เพ็ญแข ลิมศิลา. (2545). *ออทิสซึมในประเทศไทย: จากตำราสู่ประสบการณ์*. ใน *เอกสารประกอบการบรรยาย พิเศษการประชุมวิชาการระดับชาติเรื่อง ครู หมอ พ่อแม่: มิติแห่งการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก*, หน้า 40-48. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พวงเพชร พวงคัสสิทธิ์. (2546). *การศึกษามผลการสอนทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ได้รับการสอนโดยวิธีเรื่องราวทางสังคม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การพัฒนาปัญญาหลายด้านเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. *วารสารการศึกษาปฐมวัย* 3 (มกราคม 2542): 48-57.
- รจเลข แสงนิล. (2548). *การศึกษาศักยภาพในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์คู่สนทนาในการใช้วิธีสอนอ่านจิตใจสำหรับเด็กออทิสติก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วารี ธีระจิต. (2537). *การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินัดดา ปิยะศิลป์. (2537). *คู่มือสำหรับพ่อแม่เพื่อเด็กออทิสติก*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: แพลนพับลิชชิ่ง.
- วราลี โกศัย. (2540). *ผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- ศรีกัลยา พึ่งแสงสี. (2539). *การศึกษาพฤติกรรมการของครูในการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้แก่
นักเรียนชั้นป.6 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.*
- ศรียา นิยมธรรม. (2548). *การเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย.* กรุงเทพมหานคร: จำไทย เพรส.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2543). *จิตวิทยาเด็กพิเศษแนวคิดสมัยใหม่.* กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง, กรมวิชาการ. กองวิจัยทางการศึกษา. (2545). *การวิจัยเชิงพัฒนาระดับ
โรงเรียน.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ศุภรัตน์ เอกอัศวิน. (2539). *คู่มือสำหรับผู้ปกครองเด็กออทิสติก.* กรุงเทพมหานคร: สวีชาญการ
พิมพ์.
- สมโภชน์ เขียมสุภาสิต. (2543). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม.* กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติภาพ ไชยวงศ์เกียรติ. (2546). *ออทิสติก.* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.elib-online.com
[28 มกราคม 2553]
- สำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, กระทรวง. (2548). *การตระหนักในคุณค่าของตนเองกับการ
พัฒนาศักยภาพของคนพิการ. สารวิจัยเพื่อคนพิการ 2 (เมษายน 2548).*
- สุขุมล เกษมสุข. (2535). *การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา.* กรุงเทพมหานคร:
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชา จันทน์เอม. (2542). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน.* กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สุทัศน์ ยกส้าน. (2546). *อาการออทิสติก.* [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.manager.co.th
[28 มกราคม 2553]
- สุทิดา ลิ้มสกุล. (2550). *การประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาความสามารถ
ที่ปรับเหมาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนที่มีการศึกษาแบบเรียนร่วม:
พหุกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัย
การศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สุภาวงศ์ จันทวานิช.. (2551). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ.* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2552). *จิตวิทยาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุวรรณา วิริยะประยูร. (2529). *ผลของตัวแบบสัญลักษณ์ การชี้แนะ และการเสริมแรงทางบวกต่อการเพิ่มการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กพิการเนื่องจากสมอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หรรษา แก้วพูลปกรณ์. (2541). *ผลของการควบคุมความโกรธและทักษะทางสังคมที่มีต่อการลดพฤติกรรมก้าวร้าวของนักศึกษาอาชีวศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพรรณ พรสีมา. (2540). *ทฤษฎีและแนวคิดเรื่องการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพมหานคร: โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อััจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล. (2552). *ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- อุบล เล่นวารี. (2542). *การบริหารและการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2545). *ช่วยลูกออทิสติก*. กรุงเทพมหานคร: ชันดำการพิมพ์.
- อุไรวรรณ เจริญถาวรพาณิช. (2545). *การบริหารจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติกในโรงเรียนปกติ เขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาษาอังกฤษ

- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders*. (4th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Arends, R. I. (1994). *Learning to teach*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Autism Society of American. (2003). *Autism*. [Online]. Available from: <http://www.autism-sociaty.org> [2010, Jan 12]
- Couchenour, D., and Chrisman, K. (2000). *Families, school, and communities: Together for young children*. Albany: Delma Thomson Learning.
- Curmine, V., and others. (2000). *Autism in the early year*. London: David Fulton.
- DiSalvo, C. A., and Oswald, D.P. (2002). Peer-mediated interventions to increase the social interaction of children with autism: Consideration of peer expectancies. *Focus on Autism and other Developmental Disabilities* 17: pp.198-207.
- Fabes, R., and Martin, C. L. (2003). *Exploring child development*. (2nd ed). Boston: Pearson Education.
- Frederickson, N., and Turner, J. (2003). Utilizing the classroom peer group to address children's social needs: An evaluation of the circle of friends intervention approach. *The Journal of Special Education* 36: 234-245.
- Grandin. (2000). *Teaching Tips for Children and Adults with Autism*. [Online]. Available from: <http://www.autism.org/temple/tips.html> [2010, Mar 2].
- Jarolimek, J. (1977). *Social Studies in Elementary Education*. New York: The Macmilian
- Johnson, D. W., and Johnson, R. T. (1994). An overview of cooperative learning. In J. S. Thousand, R. A. Villa & A. I. Nevin (ed.), *Creativity and collaborative learning*, pp.122-130. Baltimore, Maryland: Paul H. Brookes Publishing Co.
- Jordan, R. (2000). *Autistic Spectrum Disorder: An Introductory Handbook for Pratifitioners*. London: David Fulton Publishers.
- Ozonoff, S., Downson, G., and Mcpartland, J. (2002). *A Parent's guide to asperger syndrome and high-functioning autism: How to meet the challenges and help your child thrive*. New York: Gillford Press.

- Quill, K. A. (2000). *Do-Watch-Listen-Say: Social and Communication Intervention for Children with Autism*. Maryland: Paul H. Brookes Publishing Co.
- Riggio, R. E. (1986). Assessment of Basic Social Skills. *Journal of Personality and Social Psychology* 51: 649 – 660.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative Learning: Theory, Research and Practice*. Boston: Allyn and Bacon.
- Smith, S.E. (2000). *Nurtured by Knowledge: Learning to Do Participatory Action Research*. New York: The Apex Press.
- Teplin, S. W. (1999). *Autism and Related Disorders*. [Online]. Available from: <http://www.chmed.com/aut> [2010, Feb 9]
- Turnbull, A.P., Friesen, B.J., and Ramirez, C. (1998). Participatory action research as a model for conducting family research. *The Journal of the Association for Persons with Severe Handicaps* 23: 165-177.
- Westwood, P. (1997). *Commonsense Methods for Children with Special Needs*. (3rd ed.). London: Routledge.
- Wing, L. (1997). *Reducing Inappropriate Behavior: Autistic Spectrum*. London: Rowland Phototypesetting Limited.
- Wing, L., and Gould, J. (1979). Severe Impairments of Social Interaction and Associated Abnormalities in Children: Epidemiology and Classification. *Journal of Autism and Developmental Disorders* 9: 11-29.
- Yoon, C. (2000). *Participatory action research*. [Online]. Available from: www.faculty.umb.edu [2009, Nov 22]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา
การศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ ดร. ปิยวรรณ พันธุ์มงคล อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา
การศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์ ดุสิตา ทินมาลา อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยา
การศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์.ดร. จิตตินันท์ บุญสถิตกุล อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและ
การแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. อาจารย์ ดร. ประพิมพ์พงศ์ วัฒนะรัตน์ อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒประสานมิตร

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ ศธ 0512.6(2755)/032

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

1 กุมภาพันธ์ 2553

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนร่วมใจ

ด้วย นางสาวพรศิริ บรรจงประเสริฐ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อยู่ในระหว่างการดำเนินงานวิจัยเรื่อง เรื่อง “การส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม: พหุกรณีศึกษา” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร. วรณิ แกมเกตุ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากทางโรงเรียนของท่าน ทั้งนี้ผู้วิจัยจะได้ประสานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์โปรดอนุญาตให้นางสาวพรศิริ บรรจงประเสริฐ ได้ทำการเก็บข้อมูลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ)
หัวหน้าภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

โทรศัพท์ 02-218-2578

โทรศัพท์ 084-0000625 (นางสาวพรศิริ บรรจงประเสริฐ)

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบบันทึกการสังเกต
- แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน

ชื่อ-นามสกุล ผู้ถูกสังเกต ด.ช./ ด.ญ.ระดับชั้น

ชื่อ-นามสกุล ผู้สังเกต

วัน/เดือน/ปี ที่สังเกต เวลาที่สังเกต

สถานการณ์ที่สังเกต สถานที่สังเกต

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม

สิ่งที่พบ

.....

ด้านการสื่อสาร

สิ่งที่พบ

.....

ด้านปฏิสัมพันธ์

สิ่งที่พบ

.....

.....

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

แบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรม

การทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

วัน/เดือน/ปี ที่สังเกตเวลาที่สังเกต.....

สถานการณ์ที่สังเกต.....สถานที่สังเกต.....

ลักษณะการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1) ด้านการวางแผน (Plan)

- ระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง
- ระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก
- ระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

2) ด้านการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด (Act)

- ระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง
- ระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก
- ระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

3) การสังเกตผลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน (Observe)

- ระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง
- ระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก
- ระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

4) การสะท้อนผลจากการปฏิบัติงาน (Reflect)

- ระหว่างครูประจำชั้นกับผู้ปกครอง
- ระหว่างครูประจำชั้นกับครูผู้สอนเด็กออทิสติก
- ระหว่างครูประจำชั้นกับเด็กปกติ

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น/ครูผู้สอน
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุลผู้สัมภาษณ์

ครูของต.ช./ ต.ญ.ระดับชั้น

ระดับการศึกษา..... อายุ

ประสบการณ์ในการทำงาน..... ปี วิชาที่สอน

ประสบการณ์ในการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ปี

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์เวลาที่สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

1. ทักษะทางสังคมของนักเรียน

- ทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีลักษณะเช่นไร

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม

ด้านการสื่อสาร

ด้านปฏิสัมพันธ์

2. แนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน

- ท่านมีแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนอย่างไร

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม

ด้านการสื่อสาร

ด้านปฏิสัมพันธ์

- ท่านมีหลักเกณฑ์ใดในการใช้แนวทางดังกล่าวในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม

ของนักเรียน

- ท่านคิดว่าแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

- ท่านจะใช้แนวทางเดิมในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนหรือไม่ เพราะเหตุใด (กรณีที่ไมใช้แนวทางเดิม ท่านจะเลือกใช้แนวทางใหม่ใด)

3. ผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน

- ท่านพึงพอใจต่อกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมหลังจากที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมมากน้อยเพียงใด อย่างไร

- ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมีทักษะทางสังคมอย่างไร

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม

ด้านการสื่อสาร

ด้านปฏิสัมพันธ์

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุลผู้สัมภาษณ์

ผู้ปกครองของด.ช./ ด.ญ.

ระดับการศึกษา..... อาชีพอายุ

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์เวลาที่สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

1. ทักษะทางสังคมของนักเรียน

- ทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีลักษณะเช่นไร
 - ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม
 - ด้านการสื่อสาร
 - ด้านปฏิสัมพันธ์

2. แนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน

- ท่านมีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่ (กรณีที่มีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมแนวทางที่ท่านใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนมีลักษณะอย่างไร)
 - สาเหตุใดที่ท่านจึงเลือกใช้แนวทางดังกล่าวในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน
 - ท่านจะใช้แนวทางเดิมในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนหรือไม่

เพราะเหตุใด (กรณีที่ไม่ใช้แนวทางเดิม ท่านจะเลือกใช้แนวทางใหม่ใด)

- ท่านได้นำแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่ได้จากการทำวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร
- ท่านคิดว่าแนวทางที่ใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนมีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร

3. ผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน

- ท่านพึงพอใจต่อกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมหลังจากที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมมากน้อยเพียงใด อย่างไร
- ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนมีทักษะทางสังคมอย่างไร
 - ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม
 - ด้านการสื่อสาร
 - ด้านปฏิสัมพันธ์

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

แบบบันทึกการสัมภาษณ์นักเรียนปกติ

ชื่อ-นามสกุลผู้ให้สัมภาษณ์ ชั้น

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์ เวลาที่สัมภาษณ์.....

สถานที่สัมภาษณ์.....

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

- นักเรียนต้องการเล่นหรือพูดคุยกับเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติกทั้งในและนอกห้องเรียนหรือไม่ เพราะเหตุใด
- นักเรียนรู้สึกอย่างไร ถ้าเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติกเป็นสมาชิกกลุ่มในการทำงานเดียวกับนักเรียน
- นักเรียนรู้สึกอย่างไร เมื่อเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติกต้องการความช่วยเหลือจากนักเรียน
- นักเรียนสามารถเข้าใจในสิ่งที่เพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติกสื่อสารถึงนักเรียนมากน้อยเพียงใด อย่างไร
- นักเรียนรู้สึกอย่างไรที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเพื่อนที่เป็นเด็กออทิสติก
- ความคิดเห็นเพิ่มเติม

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

วัน/เดือน/ปี ที่สนทนากลุ่ม.....เวลาที่สนทนากลุ่ม.....

สถานที่สนทนากลุ่ม.....

แนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

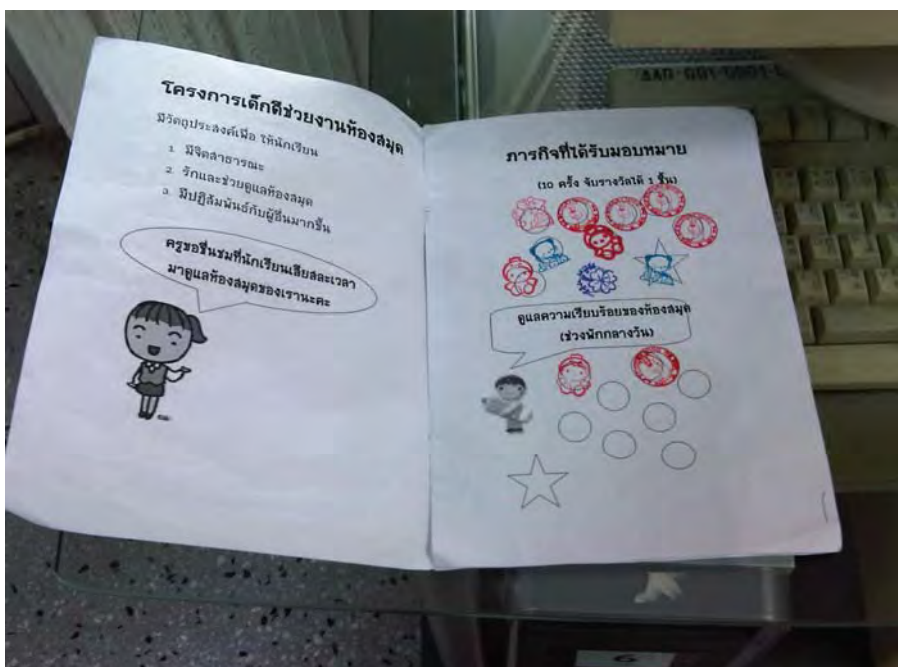
1. แนวทางหรือวิธีการที่ใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก
2. ผลที่เกิดขึ้นจากการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

ภาคผนวก ง

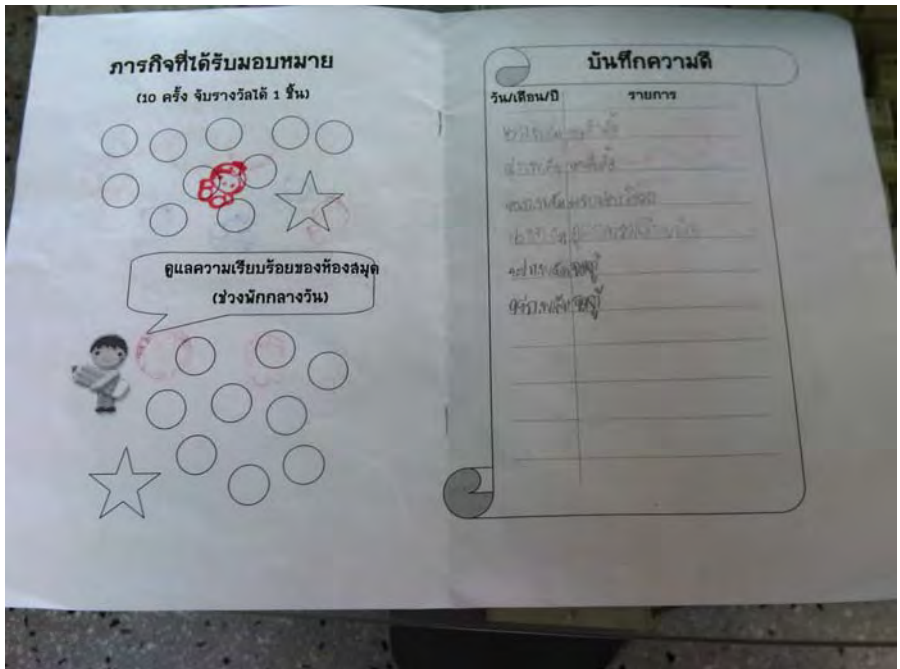
- รูปภาพประกอบการวิจัย
- ตารางกิจกรรมการปฏิบัติงานห้องสมุด

ภาพที่ 1 ภาพสมุดบันทึกเด็กดีช่วยงานห้องสมุด

ภาพที่ 2 ภาพสมุดบันทึกเด็กดีช่วยงานห้องสมุด

ภาพที่ 3 ภาพสมุดบันทึกเด็กดีที่ช่วยงานห้องสมุด

ภาพที่ 4 ภาพสมุดสะสมดาวเด็กดีในการทำกิจกรรมเกมฐาน

แบบประเมินโครงการจิตอาสา
“ช่วยเหลือ แบ่งปัน ร่วมมือ สู่ความสุข”

	สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4	สัปดาห์ที่ 5	สัปดาห์ที่ 6	สัปดาห์ที่ 7	สัปดาห์ที่ 8	สัปดาห์ที่ 9	สัปดาห์ที่ 10
กลุ่มที่ 1	★ ★	-	★ ★	★ ★	★ ★ ★					
กลุ่มที่ 2	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★					
กลุ่มที่ 3	★	★	★	★	★ ★					
กลุ่มที่ 4	-	★	★	★	★					
กลุ่มที่ 5	-	-	★	★	★					

 ★ ★ ★
  ★ ★
  ★

ภาพที่ 5 ดาวสะสมแต้มกิจกรรมโครงการ “เพื่อนช่วยเพื่อน”

แบบประเมินโครงการจิตอาสา
“ช่วยเหลือ แบ่งปัน ร่วมมือ สู่ความสุข”

	สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 4	สัปดาห์ที่ 5	สัปดาห์ที่ 6	สัปดาห์ที่ 7	สัปดาห์ที่ 8	สัปดาห์ที่ 9	สัปดาห์ที่ 10
กลุ่มที่ 1	★ ★	-	★ ★	★ ★	★ ★ ★					
กลุ่มที่ 2	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★	★ ★ ★					
กลุ่มที่ 3	★	★	★	★	★ ★					
กลุ่มที่ 4	-	★	★	★	★					
กลุ่มที่ 5	-	-	★	★	★					

 ★ ★ ★
  ★ ★
  ★

ภาพที่ 6 ดาวสะสมแต้มกิจกรรมโครงการ “เพื่อนช่วยเพื่อน”

ภาพที่ 7 ร่วมกิจกรรมค่ายศิลปะหลังได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม

ภาพที่ 8 กิจกรรมห้องสมุด

ภาพที่ 9 กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม

ภาพที่ 10 กิจกรรมเกมฐาน

ภาพที่ 11 กิจกรรมเกมฐาน

ภาพที่ 12 กิจกรรมเกมฐาน

ภาพที่ 13 กิจกรรมห้องสมุด

ภาพที่ 14 กิจกรรมห้องสมุด

ภาคผนวก จ

- แผนกิจกรรม

- ตารางปฏิบัติการกิจกรรมห้องสมุด

กิจกรรมห้องสมุด (ใบเหลือง – ใบแดง)

สาระสำคัญ

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การปฏิบัติของเด็กออทิสติก ทั้งทางด้านคำพูด ท่าทางและการกระทำ ที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม แสดงความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนได้ สามารถที่จะร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อให้งานกลุ่มหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้อื่นประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเมื่อกลุ่มต้องการได้

ด้านการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถของเด็กออทิสติกในการพูดคุยติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเข้าใจความหมายร่วมกันและเกิดการตอบสนองต่อกัน รวมถึงการสบตาและแสดงความสนใจผู้อื่นขณะสนทนา

ด้านปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การที่เด็กออทิสติกสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าไปร่วมเล่นกับเพื่อน รวมถึงการให้ความสนใจที่จะร่วมพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถเตือนและบอกข้อตกลงการใช้ห้องสมุดกับผู้ที่ทำผิดกฎ กติกาการใช้ห้องสมุดได้
2. นักเรียนสามารถจดรายชื่อผู้ทำผิดกฎ กติกาการใช้ห้องสมุดได้
3. นักเรียนสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้

เนื้อหา

ทักษะด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ทักษะด้านการสื่อสาร และทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ โดยใช้สมุดบันทึกรายชื่อผู้ทำผิดกฎ กติกาการใช้ห้องสมุด ซึ่งสมุดบันทึกรายชื่อผู้ทำผิดกฎ กติกาการใช้ห้องสมุดมีลักษณะเป็นตารางโดยกำหนด ชื่อ-ชั้น นักเรียนที่ทำผิดกฎ กติกาการใช้ห้องสมุด โดยให้นักเรียนที่เป็นบรรณารักษ์อาสาคอยเตือนผู้ที่ทำผิดกฎกติกาห้องสมุด พร้อมทั้งจดรายชื่อผู้ทำผิดระเบียบการใช้ห้องสมุด โดยนักเรียนคนใดที่มีรายชื่อในสมุดครั้งแรกจะได้รับใบเหลืองเพื่อเป็นการเตือน หากมีชื่อซ้ำอีกครั้งจะได้รับใบแดงหมายถึงต้องออกจากห้องสมุด

กิจกรรม

1. ให้นักเรียนพร้อมเพื่อนที่เป็นเด็กปกติรับสมุดบันทึกรายชื่อผู้ทำผิดกฎ กติกาการใช้ห้องสมุดจากครู
2. ให้นักเรียนพร้อมเพื่อนที่เป็นเด็กปกติเดินสำรวจผู้ทำผิดกฎ กติกาการใช้ห้องสมุดทั้งสามห้อง ได้แก่ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องประวัติศาสตร์ และห้องนิทาน
3. เมื่อมีผู้ทำผิดกฎ กติกาการใช้ห้องสมุดให้นักเรียนเตือนพร้อมบอกข้อตกลงการใช้ห้องสมุดกับผู้ทำผิดกฎ กติกาการใช้ห้องสมุดหนึ่งรอบก่อน กรณีที่ผู้ทำผิดกฎ กติกาการใช้ห้องสมุดได้รับการเตือนแล้วแต่ยังทำผิดอยู่ให้นักเรียนจดรายชื่อผู้นั้นลงในสมุดบันทึก
4. ให้นักเรียนปฏิบัติหน้าที่ตามขั้นตอนที่ 3 เป็นระยะเวลา 30 นาที
5. นักเรียนได้รับการป้อนดาวเด็กดีหนึ่งแต่้มกรณีที่นักเรียนทำกิจกรรมที่ 1-4 ได้จากครูเพื่อสะสมดาวเด็กดี

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. สมุดบันทึกรายชื่อนักเรียนที่ทำผิดกฎกติกากาการใช้ห้องสมุด
2. สมุดบันทึกสะสมความดี

ข้อเสนอแนะ

1. กิจกรรมนี้สามารถให้นักเรียนมีคู่บัดดี้หรือกลุ่มเพื่อนที่ทำหน้าที่พร้อมนักเรียนได้ จะช่วยทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่นมากขึ้น
2. ครูควรให้คำชมและดาวสะสมแต่้ม เมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ถูกต้อง

กิจกรรมห้องสมุด (การประกวดโลโก้ห้องสมุด)

สาระสำคัญ

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การปฏิบัติของเด็กออทิสติก ทั้งทางด้านคำพูด ท่าทางและการกระทำ ที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม แสดงความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนได้ สามารถที่จะร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อให้งานกลุ่มหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้อื่นประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเมื่อกลุ่มต้องการได้

ด้านการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถของเด็กออทิสติกในการพูดคุยติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเข้าใจความหมายร่วมกันและเกิดการตอบสนองต่อกัน รวมถึงการสบตาและแสดงความสนใจผู้อื่นขณะสนทนา

ด้านปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การที่เด็กออทิสติกสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าไปร่วมเล่นกับเพื่อน รวมถึงการให้ความสนใจที่จะร่วมพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้
2. นักเรียนสามารถทำงานตามที่ได้รับมอบหมายได้

เนื้อหา

ทักษะด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ทักษะด้านการสื่อสาร และทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ โดยการช่วยดูแลการลงคะแนนประกวดโลโก้ การนับคะแนนผู้โหวตโลโก้และการประกาศผู้ที่ชนะการประกวดโลโก้ ร่วมกับบรรณารักษ์อาสาคนอื่น

กิจกรรม

1. นักเรียนรับกระดาษสำหรับประกวดวาดโลโก้ห้องสมุดจากครู เพื่อให้นักเรียนแจกกระดาษให้นักเรียนที่ต้องการสมัครประกวดวาดโลโก้ห้องสมุด
2. ครูให้นักเรียนนำภาพโลโก้ห้องสมุดของผู้เข้าประกวดใส่ลงในกล่องที่เตรียมไว้
3. ครูให้นักเรียนติดภาพโลโก้ห้องสมุดของผู้เข้าประกวดบนบอร์ดประกวด เพื่อให้นักเรียนที่มาใช้บริการห้องสมุดลงคะแนนเสียง

4. ครูให้นักเรียนนับคะแนน เพื่อหาผู้ชนะการประกวดโลโก้ห้องสมุด
5. นักเรียนได้รับการป้อนดาวเด็กดีหนึ่งแต้มกรณีที่นักเรียนทำกิจกรรมที่ 1-4 ได้จากครูเพื่อสะสมดาวเด็กดี

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. กระดาษสำหรับวาดโลโก้ห้องสมุด
2. กล้องใส่ภาพโลโก้
3. สมุดบันทึกสะสมความดี

ข้อเสนอแนะ

1. กิจกรรมนี้สามารถให้นักเรียนมีคู่บัดดี้หรือกลุ่มเพื่อนที่ทำหน้าที่พร้อมนักเรียนได้ จะช่วยทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่นมากขึ้น
2. ครูควรให้คำชมและดาวสะสมแต้ม เมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ถูกต้อง

กิจกรรมห้องสมุด (แจกบัตรคิวฟังนิทาน, ช่วยประทับตรา)

สาระสำคัญ

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การปฏิบัติของเด็กออทิสติกทั้งทางด้านคำพูด ท่าทางและการกระทำ ที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม แสดงความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนได้ สามารถที่จะร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อให้งานกลุ่มหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้อื่นประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเมื่อกลุ่มต้องการได้

ด้านการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถของเด็กออทิสติกในการพูดคุยติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเข้าใจความหมายร่วมกันและเกิดการตอบสนองต่อกัน รวมถึงการสบตาและแสดงความรู้สึกผู้อื่นขณะสนทนา

ด้านปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การที่เด็กออทิสติกสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าไปร่วมเล่นกับเพื่อน รวมถึงการให้ความสนใจที่จะร่วมพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถบอกนักเรียนที่มาฟังนิทานให้เข้าคิวอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย และแจกบัตรคิวได้
2. นักเรียนสามารถขอสมุดและประทับตรานักเรียนที่มาฟังนิทานได้

เนื้อหา

ทักษะการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ทักษะด้านการสื่อสาร และทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ โดยใช้การแจกบัตรคิว และประทับตรานักเรียนที่มาฟังนิทาน โดยนักเรียนจะบอกนักเรียนที่มาฟังนิทานให้เข้าแถวเป็นระเบียบเพื่อรับบัตรคิวฟังนิทาน หลังจากบรรณารักษ์ห้องสมุดเล่านิทานจบ ให้นักเรียนประทับตราในสมุดฟังนิทานให้กับนักเรียนที่มาฟัง

กิจกรรม

1. ให้นักเรียนรับบัตรคิว และตราประทับจากครู
2. นักเรียนช่วยพี่บรรณารักษ์ห้องสมุดจัดแถวนักเรียนที่มาขอฟังนิทาน

3. นักเรียนช่วยพี่บรรณารักษ์ห้องสมุดประทับใจกับนักเรียนที่มาฟังนิทาน
4. นักเรียนได้รับการป้อนดาวเด็กดีหนึ่งแฉับกรณีที่นักเรียนทำกิจกรรมที่ 1-3 ได้จากครู เพื่อสะสมดาวเด็กดี

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. บัตรคิว
2. ตราประทับ
3. สมุดบันทึกสะสมความดี

ข้อเสนอแนะ

1. กิจกรรมนี้สามารถให้นักเรียนมีคู่บัดดี้หรือกลุ่มเพื่อนที่ทำหน้าที่พร้อมนักเรียนได้ จะช่วยทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่นมากขึ้น
2. ครูควรให้คำชมและดาวสะสมแฉับ เมื่อนักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ถูกต้อง

กิจกรรมห้องสมุด (สอนน้องอ่านหนังสือ)

สาระสำคัญ

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การปฏิบัติของเด็กออทิสติกทั้งทางด้านคำพูด ท่าทางและการกระทำ ที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม แสดงความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนได้ สามารถที่จะร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อให้งานกลุ่มหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้อื่นประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเมื่อกลุ่มต้องการได้

ด้านการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถของเด็กออทิสติกในการพูดคุยติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเข้าใจความหมายร่วมกันและเกิดการตอบสนองต่อกัน รวมถึงการสบตาและแสดงความสนใจผู้อื่นขณะสนทนา

ด้านปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การที่เด็กออทิสติกสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าไปร่วมเล่นกับเพื่อน รวมถึงการให้ความสนใจที่จะร่วมพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถช่วยสอนน้องให้อ่านหนังสือได้อย่างถูกต้อง
2. นักเรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

เนื้อหา

ทักษะด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ทักษะด้านการสื่อสาร และทักษะด้านปฏิสัมพันธ์ โดยให้นักเรียนที่เป็นรุ่นน้องหยิบหนังสือนิทานที่อยู่ภายในห้องสมุดที่ตนเองสนใจมาหนึ่งเล่ม จากนั้นนักเรียนคอยฟังน้องอ่าน หากน้องอ่านออกเสียงคำใดผิด หรืออ่านไม่ได้ให้นักเรียนช่วยสอนน้องให้อ่านได้อย่างถูกต้อง

กิจกรรม

1. ครูให้นักเรียนที่เป็นรุ่นน้องเลือกหนังสือที่ตนเองสนใจหนึ่งเล่มที่อยู่ภายในห้อง จากนั้นให้นักเรียนนั่งอ่านหนังสือ บริเวณที่จัดไว้
2. ให้นักเรียนที่เป็นรุ่นน้องอ่านหนังสือให้นักเรียนที่เป็นรุ่นพี่ฟัง
3. เมื่อน้องอ่านคำใดไม่ได้ หรืออ่านไม่ถูกต้องให้นักเรียนสอนน้องอ่านได้อย่างถูกต้อง

4. นักเรียนได้รับการป้อนดาวเด็กดีหนึ่งแต่้มกรณีที่นักเรียนทำกิจกรรมที่ 1-3 ได้จากครู เพื่อสะสมดาวเด็กดี

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. หนังสือนิทาน
2. สมุดบันทึกสะสมความดี

ข้อเสนอแนะ

1. กิจกรรมนี้ครูต้องอยู่พร้อมนักเรียน เพื่อที่จะตรวจดูว่านักเรียนที่เป็นผู้สอนสามารถสอนน้องอ่านได้อย่างถูกต้อง
2. กิจกรรมนี้สามารถให้นักเรียนมีคู่บัดดี้หรือกลุ่มเพื่อนที่ทำหน้าที่พร้อมนักเรียนได้ จะช่วยทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสารกับผู้อื่นมากขึ้น

กิจกรรมการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม

สาระสำคัญ

ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การปฏิบัติของเด็กออทิสติก ทั้งทางด้านคำพูด ท่าทางและการกระทำ ที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม แสดงความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนได้ สามารถที่จะร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อให้งานกลุ่มหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้อื่นประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือเมื่อกลุ่มต้องการได้

ด้านการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถของเด็กออทิสติกในการพูดคุยติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเข้าใจความหมายร่วมกันและเกิดการตอบสนองต่อกัน รวมถึงการสบตาและแสดงความรู้สึกผู้อื่นขณะสนทนา

ด้านปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การที่เด็กออทิสติกสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าไปร่วมเล่นกับเพื่อน รวมถึงการให้ความสนใจที่จะร่วมพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง
2. นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและปฏิบัติตามกฎ กติกาข้อตกลงได้

เนื้อหา

หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เช่น เรื่องภาษาไทยในแต่ละภาค ได้แก่ ภาษาเหนือ ภาษาภาคกลาง ภาคอีสาน และภาษาใต้

ขั้นตอนวิธีเรียนของเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกม

วิธีเรียนประเภทการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมมีขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้หลายขั้นตอนด้วยกัน โดยมีขั้นตอนของวิธีการเรียนได้ 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 นักเรียนศึกษาเรื่องที่เรียนร่วมกันทุกกลุ่มหรือศึกษาเรื่องที่ได้รับความหมายร่วมกัน เฉพาะภายในกลุ่มที่นักเรียนมีความสามารถแตกต่างกัน นักเรียนจะมีการแบ่งงานกันรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ นักเรียนทุกคนจะปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุดจนกระทั่งเรื่องที่ศึกษาหรืองานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จ แล้วนำเสนอผลงานของกลุ่มในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย จากนั้นครูร่วมกันสรุปอีกครั้ง เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจได้ถูกต้องดียิ่งขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นตรวจสอบและช่วยเหลือเพื่อนร่วมกลุ่มให้มีความรู้ความเข้าใจด้วยกันตลอดจนสามารถทำใบงาน หรือแบบฝึกได้ถูกต้องแล้วกลุ่มจะต้องเตรียมพร้อมเพื่อแข่งขันตอบปัญหา ในการสะสมคะแนนความสามารถของกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ครูจัดนักเรียนเข้ากลุ่มแข่งขัน กลุ่มละ 4 คน ซึ่งเป็นการแข่งขันภายในกลุ่ม

3.1 สมาชิกภายในกลุ่มมีความสามารถใกล้เคียงกันมาแข่งขันด้วยกัน การแข่งขันจะจัดให้มีกี่ครั้งก็ได้ ตั้งแต่ 2 ครั้ง ขึ้นไป ดังตัวอย่างการจัดกลุ่มการแข่งขันดังนี้

การจัดกลุ่มในการแข่งขันครั้งแรก ถ้านักเรียนในชั้นเรียนมี 40 คน ครูน่าจะแนะนำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมาของนักเรียน มาจัดเรียงตามลำดับจากสูงไปต่า นักเรียนที่มีคะแนนลำดับที่ 1, 2, 3 และ 4 จะถูกจัดให้อยู่โต๊ะแข่งขันที่ 1 นักเรียนที่มีคะแนนลำดับที่ 5, 6, 7 และ 8 จะจัดให้อยู่โต๊ะแข่งขันที่ 2 ปฏิบัติเช่นนี้เรื่อยไป จนถึงลำดับสุดท้าย คือ ลำดับที่ 37, 38, 39 และ 40 จะถูกจัดให้อยู่โต๊ะแข่งขันสุดท้าย คือ โต๊ะที่ 10 ดังภาพ

โต๊ะแข่งขันที่ 1
ประกอบด้วยนักเรียนที่มีคะแนนลำดับที่
1. 2. 3 และ 4

โต๊ะแข่งขันที่ 6
ประกอบด้วยนักเรียนที่มีคะแนนลำดับที่
21. 22. 23 และ 24

โต๊ะแข่งขันที่ 2
ประกอบด้วยนักเรียนที่มีคะแนนลำดับที่
5. 6. 7 และ 8

โต๊ะแข่งขันที่ 7
ประกอบด้วยนักเรียนที่มีคะแนนลำดับที่
25. 26. 27 และ 28

โต๊ะแข่งขันที่ 3
ประกอบด้วยนักเรียนที่มีคะแนนลำดับที่
9. 10. 11 และ 12

โต๊ะแข่งขันที่ 8
ประกอบด้วยนักเรียนที่มีคะแนนลำดับที่
29. 30. 31 และ 32

โต๊ะแข่งขันที่ 4
ประกอบด้วยนักเรียนที่มีคะแนนลำดับที่
13. 14. 15 และ 16

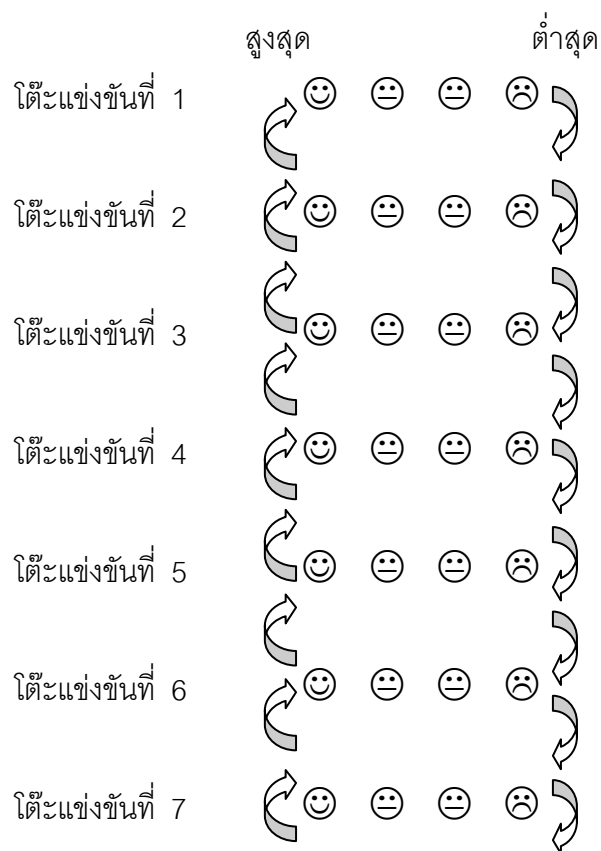
โต๊ะแข่งขันที่ 9
ประกอบด้วยนักเรียนที่มีคะแนนลำดับที่
33. 34. 35 และ 36

โต๊ะแข่งขันที่ 5
ประกอบด้วยนักเรียนที่มีคะแนนลำดับที่
17. 18. 19 และ 20

โต๊ะแข่งขันที่ 10
ประกอบด้วยนักเรียนที่มีคะแนนลำดับที่
37. 38. 39 และ 40

การจัดกลุ่มในการแข่งขันครั้งที่ 2 ครูกำหนดนักเรียนเข้าสู่โต๊ะแข่งขันใหม่โดยพิจารณาจากคะแนนที่นักเรียนแต่ละกลุ่มในโต๊ะแข่งขันทำได้ในการแข่งขันรอบแรกเป็นเกณฑ์ นักเรียนคนใดที่ทำคะแนนได้ต่ำสุดของแต่ละโต๊ะแข่งขัน จะถูกเลื่อนลงมาแข่งขันกับอีกโต๊ะหนึ่งที่มีระดับความสามารถต่ำกว่า เช่น เดิมนักเรียนอยู่โต๊ะแข่งขันที่ 1 ทำคะแนนได้ต่ำสุดจะถูกเลื่อนลงมาแข่งขันในโต๊ะที่ 2 ถ้าเดิมอยู่โต๊ะที่ 2 ทำคะแนนได้ต่ำสุด จะถูกเลื่อนลงมาแข่งขันในโต๊ะที่ 3 ในรอบที่ 2 นี้เป็นต้น ยกเว้นนักเรียนที่ได้รับคะแนนต่ำสุดของโต๊ะที่ 10 ไม่ต้องเลื่อนลงเพราะเป็นโต๊ะแข่งขันต่ำสุดอยู่แล้ว ส่วนนักเรียนที่ทำคะแนนสูงสุดในแต่ละโต๊ะแข่งขันในรอบแรกจะเลื่อนขึ้นมาแข่งขันอีกโต๊ะหนึ่ง ที่มีระดับความสามารถสูงขึ้น เช่น เดิมนักเรียนอยู่โต๊ะแข่งขันที่ 2 ทำคะแนนได้สูงสุด จะถูกเลื่อนขึ้นมาแข่งขันในโต๊ะที่ 1 ถ้าเดิมอยู่โต๊ะที่ 3 ทำคะแนนได้สูงสุด จะถูกเลื่อนมาแข่งขันในโต๊ะที่ 2 ในรอบที่ 2 นี้ เป็นต้น ยกเว้นนักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุดของโต๊ะแข่งขันที่ 1 ไม่ต้องเลื่อนขึ้นเพราะเป็นโต๊ะที่สูงสุดอยู่แล้ว

ดังนั้นสรุปได้ว่า นักเรียนที่คะแนนต่ำสุดในโต๊ะที่ 1 เลื่อนมาแข่งขันโต๊ะที่ 2 นักเรียนที่คะแนนสูงสุดในโต๊ะที่ 2 เลื่อนมาแข่งขันโต๊ะที่ 1 นักเรียนที่คะแนนต่ำสุดในโต๊ะที่ 2 เลื่อนมาแข่งขันโต๊ะที่ 3 นักเรียนที่คะแนนสูงสุดในโต๊ะที่ 3 เลื่อนมาแข่งขันในโต๊ะที่ 2 สลับกันเช่นนี้เรื่อยไปจนถึงโต๊ะที่ 10 ยกเว้นนักเรียนที่คะแนนสูงสุดของโต๊ะที่ 1 และนักเรียนคะแนนต่ำสุดของโต๊ะ 10 ไม่ต้องเลื่อนเข้าสู่โต๊ะแข่งขันอื่น ดังตัวอย่าง

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ชองคำถาม
2. ชองคำตอบ
3. ใบสะสมแต้ม

กิจกรรมโครงการจิตอาสา”เพื่อนช่วยเพื่อน”

สาระสำคัญ

ด้านการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถของเด็กออทิสติกในการพูดคุยติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเข้าใจความหมายร่วมกันและเกิดการตอบสนองต่อกัน รวมถึงการสบตาและแสดงความรู้สึกผู้อื่นขณะสนทนา

ด้านปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การที่เด็กออทิสติกสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเข้าไปร่วมเล่นกับเพื่อน รวมถึงการให้ความสนใจที่จะร่วมพูดคุยหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

นักเรียนสามารถทำกิจกรรมต่างๆหรือเล่นร่วมกับผู้อื่นได้ในช่วงเวลาอิสระ

กิจกรรม

1. ให้นักเรียนที่เป็นนักเรียนปกติแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มๆละเท่ากัน
2. ให้นักเรียนจับฉลากเพื่อนกำหนดวันในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. นักเรียนคิดกิจกรรมหรือการเล่นเพื่อให้เพื่อนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน

1. ใบคะแนนโครงการจิตอาสา
2. สติกเกอร์

ตารางปฏิบัติกิจกรรมห้องสมุด

วันที่	เวลา	กิจกรรม
ธ.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	การแนะนำหนังสือที่ขอบอ่าน
ธ.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวฟังนิทาน, ช่วยประทับตรา
ธ.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	การแนะนำหนังสือที่ขอบอ่าน
ธ.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	การแนะนำหนังสือที่ขอบอ่าน
ธ.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวฟังนิทาน, ช่วยประทับตรา
ธ.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวฟังนิทาน, ช่วยประทับตรา
ธ.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวฟังนิทาน, ช่วยประทับตรา
ธ.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวฟังนิทาน, ช่วยประทับตรา
จ.4 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	ช่วยแจกรางวัลตอบคำถามจากบอร์ด
ข.5 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	ช่วยแจกรางวัลตอบคำถามจากบอร์ด
พ.6 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	สอนน้องอ่านหนังสือ
พฤ.7 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวฟังนิทาน, ช่วยประทับตรา
ศ.8 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวฟังนิทาน, ช่วยประทับตรา

ตารางปฏิบัติกิจกรรมห้องสมุด

วันที่	เวลา	กิจกรรม
จ.11 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
อ.12 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
พ.13 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	ทำหนังสือนิทานเล่มน้อย
พฤ.14 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	ทำหนังสือนิทานเล่มน้อย
ศ.15 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	สอนน้องอ่านหนังสือ
จ.18 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
อ.19 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
พ.20 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
พฤ.21 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	ช่วยแจกรางวัลตอบคำถามจากบอร์ด
ศ.22 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	ช่วยแจกรางวัลตอบคำถามจากบอร์ด
จ.25 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	สอนน้องอ่านหนังสือ
อ.26 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา

ตารางปฏิบัติกิจกรรมห้องสมุด

วันที่	เวลา	กิจกรรม
พ. 27 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
พฤ. 28 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
ศ. 29 ม.ค. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	ทำหนังสือนิทานเล่มน้อย
จ. 1 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	ทำหนังสือนิทานเล่มน้อย
อ. 2 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	สอนน้องอ่านหนังสือ
พ. 3 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
พฤ.4 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
ศ.5 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
จ.8 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	ช่วยดูแลการลงคะแนนประกวด LOGO
	14.40-15.30 น.	ช่วยแจกรางวัลตอบคำถามจากบอร์ด
อ.9 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	ช่วยดูแลการลงคะแนนประกวด LOGO
	14.40-15.30 น.	ช่วยแจกรางวัลตอบคำถามจากบอร์ด
พ.10 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	ช่วยดูแลการลงคะแนนประกวด LOGO
	14.40-15.30 น.	สอนน้องอ่านหนังสือ
พฤ.11 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	ช่วยดูแลการลงคะแนนประกวด LOGO
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
ศ.12 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	ช่วยดูแลการลงคะแนนประกวด LOGO
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา

ตารางปฏิบัติกิจกรรมห้องสมุด

วันที่	เวลา	กิจกรรม
จ.15 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
อ.16 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แสดงละคร
พ. 17 ก.พ. 53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แสดงละคร
พฤ.18 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แสดงละคร
ศ. 19 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
จ. 22 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	แจกบัตรคิวพืงนิทาน,ช่วยประทับตรา
อ.23 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	ทำหนังสือพิมพ์ห้องสมุด
พ.24 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	ทำหนังสือพิมพ์ห้องสมุด
พฤ.25 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	ทำหนังสือพิมพ์ห้องสมุด
ศ.26 ก.พ.53	12.00-12.30 น.	แจกใบเหลือง-ใบแดง
	14.40-15.30 น.	ทำหนังสือพิมพ์ห้องสมุด
จ.1 มี.ค.53	12.00-12.30 น.	ช่วยจัดหนังสือภายในห้องสมุด
	14.40-15.30 น.	ช่วยจัดหนังสือภายในห้องสมุด
อ.2 มี.ค.53	12.00-12.30 น.	ช่วยจัดหนังสือภายในห้องสมุด
	14.40-15.30 น.	ช่วยจัดหนังสือภายในห้องสมุด

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวพรศิริ บรรจงประเสริฐ เกิดเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พุทธศักราช 2527 สำเร็จการศึกษาจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีพุทธศักราช 2549 สาขาประถมศึกษา เกียรตินิยมอันดับ 1 จากนั้นเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาครุศาสตร์ สาขาการศึกษา และจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551